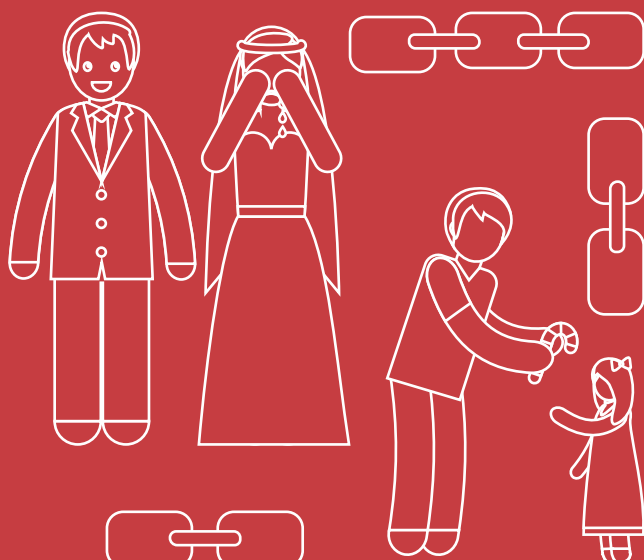
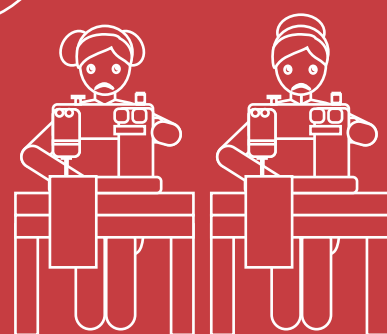
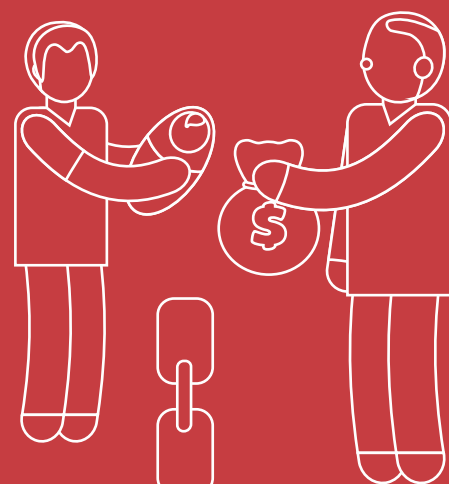
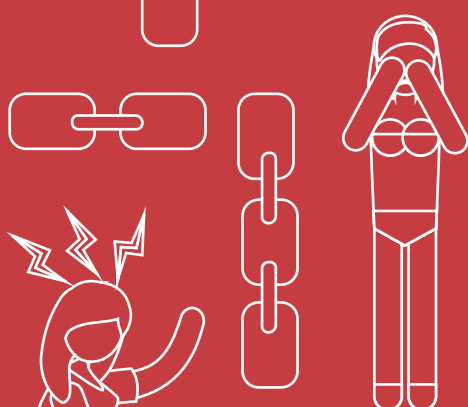
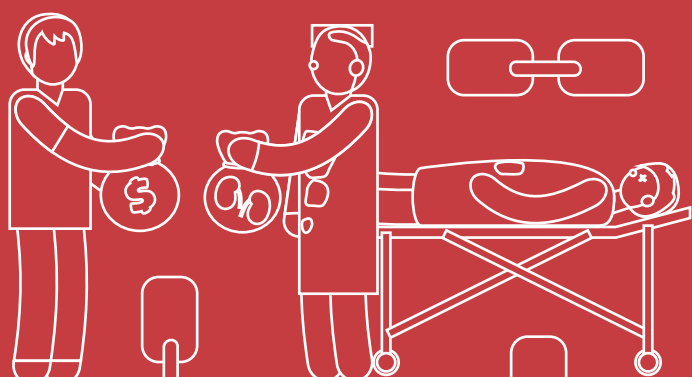




ZHVILLIMI DHE MONITORIMI I PËRGJIGJES KOMBTARE KUNDËR TRAFIKIMIT

UDHËZIM PËR PRAKTIKUESIT



ZHVILLIMI DHE MONITORIMI I PËRGJIGJES KOMBTARE KUNDËR TRAFIKIMIT

UDHËZIM PËR PRAKTIKUESIT

Përgatitur nga Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit, Vjenë - Austri në kuadër të projektit GIZ për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Ballkanin Perëndimor

Komisionuar nga Ministria Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ)

Autori i Raportit: ICMPD, Programi Antitrafik

Ekipi i ICMPD: Melita Gruevska Graham, Elena Petreska, Madis Vainomaa

Ekipi i GIZ: Michael Samec, Vesna Vujovic Prizmic.

Ekipi i MARRI: Sashko Kocev, Aleksandar Todosiev

Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit (ICMPD)

Gonzagagasse 1

A-1010 Vienna

Austria

www.icmpd.org

Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk mund të riprodhohet, kopjohet ose transmetohet në ndonjë formë ose me ndonjë mjet, elektronik ose mekanik, përfshirë fotokopjimin, regjistrimin, ose ndonjë sistem të ruajtjes dhe rikuperimit të informacionit, pa lejen e pronarëve të së drejtës së kopjimit. Përmbajtja e këtij botimi mund të përdoret për qëllime edukative dhe qëllime të tjera jokomerciale, me kusht që njoftimi i qëllimit t'i bëhet ICMPD dhe çdo përdorim i tillë të shoqërohet me njohjen e burimit.

ICMPD i jep GIZ një të drejtë të parevokueshme, jo-ekskluzive dhe të transferueshme të këtij botimi në të gjitha fushat dhe sferat, përfshirë përpunimin dhe përkthimin e tij dhe përdorimin në mediat elektronike. GIZ ka të drejtë t'u japë të drejta të thjeshta nën-përdoruesve të këtij botimi palëve të treta.

Citim i sugjeruar: Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit (2021). *Zhvillimi dhe Monitorimi i Përgjigjes Kombëtare kundër trafikut. Udhëzues për praktikuesit.*

Ky botim u bë i mundur përmes mbështetjes së dhënë nga projekti mbi Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Ballkanin Perëndimor të zbatuar nga *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)* i porositur nga Ministria Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ) në partneriteti me Migracionin, Azilin, Iniciativën Rajonale të Refugjatëve (MARRI).

Përmbajtja e këtij botimi është përgjegjësi e vetme e ICMPD dhe në asnjë mënyrë nuk mund të merret si pasqyrim i pikëpamjeve të GIZ, BMZ ose MARRI.

Redaktimi grafik: Daniela Spaseva

Shtypjen: Digi print - Skopje

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

343.341:342.5(036)

ZHVILLIMI dhe monitorimi i përgjigjes kombtare kundër trafikimit :

udhëzim për praktikuesit. - Skopje : Marri regional centre, 2021. - 137 стр. : илустр. ; 21 см

Фусоти кон текстот. - Fjalori i termeve: стр. 8-10. - Библиографија:

стр. 104-109. - Содржи и: Shtojcat

ISBN 978-608-66128-4-9

а) Трговија со луѓе -- Спречување -- Национален план -- Водичи

COBISS.MK-ID 54049285

Përmbajtja

SHKURTESAT	6
FJALORI I TERMEVE	8
HYRJE	11
MIRËNJOHJE	13
A. PROJEKTIMI I PËRGJIGJES KUNDËR TRAFIKIMIT	16
A.1 Konteksti juridik ndërkombëtar dhe rajonal	16
A.2 Struktura me dy nivele e përgjigjes nacionale kundër trafikimit	18
A.3 Parimet udhëzuese	22
A.4 Formulimi i përgjigjes	29
A.4.1 Hyrje dhe analiza e sfondit	29
A.4.2 Vendosja e qëllimeve strategjike, objektivave dhe përcaktimi i aktiviteteve	32
A.4.2.1 Mundësimi i kornizës	33
A.4.2.2 Parandalimi	45
A.4.2.3 Mbështetja dhe mbrojtja e viktimave dhe dëshmitarëve të viktimave	53
A.4.2.4 Hetimi dhe ndjekja penale e trafikimit	62
A.4.3 Treguesit	71
A.4.4 Mjetet operative për zbatim të suksesshëm	72
B. Monitorimi, vlerësimi dhe mësimi në përgjigjet kundër trafikimit	78
B.1 Rolet plotësuese	78
B.1.2 Menaxhimi i bazuar në rezultate dhe teoria e ndryshimit	80
B.1.3 Parimet dhe elementet e monitorimit të bazuar në rezultate	82
B.2 Monitorimi i Planeve Kombëtare të Veprimit	85
B.2.1 Fazat e Monitorimit	85
B.2.1.1. Faza përgatitore	86
B.2.1.2 Faza e implementimit	90
B.2.1.3 Faza e raportimit	93
B.2.1.4 Rishikimi i planeve kombëtare të veprimit kundër trafikimit të personave	95
B.3 Vlerësimi i përgjigjes kundër trafikimit	97
BIBLIOGRAFIA	104
SHTOJCAT	112
SHTOJCA 1: LISTA E KONTROLLEVE TË VETËVLERËSIMIT	112
SHTOJCA 2: SHEMBULLI I STRATEGJISË KOMBËTARE KUNDËR TRAFIKIMIT	115
SHTOJCA 3: SHEMBULLI I PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT	119
SHTOJCA 4: MONITORIMI, VLERËSIMI DHE PLANI I MËSIMIT	124
SHTOJCA 5: FORMULAR PËR MONITORIMIN E ZBATIMIT	127
SHTOJCA 6: RAPORTI VJETOR I MONITORIMIT	128
SHTOJCA 7: PYETËSORI PËR VLERËSIMIN E BRENDSHËM	131
SHTOJCA 8: RAPORTI I VLERËSIMIT	135

SHKURTESAT

KADNJP	Karta Afrikane për të Drejtat e Njeriut dhe të Popujve
KADNJ	Konventa Amerikane për të Drejtat e Njeriut
SHKAJL	Shoqata e Kombeve të Azisë Juglindore
MFGJBEZH	Ministria Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim
KAT	Koordinatori Anti-Trafik
KSHDB	Këshilli i Shteteve të Detit Baltik
KEDG	Komiteti për Eliminimin e Diskriminimit ndaj Grave
KSHP	Komonuelthi i Shteteve të Pavarura
KDF	Konventa për të Drejtat e Fëmijës
KDPAK	Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara
KE	Komisioni Evropian
KES	Këshilli Ekonomik dhe Social
KEDNJ	Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
BE	Bashkimi Evropian
RRPMDH	Rregullorja e Përgjithshme e BE-së për Mbrojtjen e të Dhënave
BNGJ	<i>Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i> (Bashkëpunimi Ndërkombëtar Gjerman)
AGKTPKM	Aksioni Global kundër Trafikimit të Personave dhe Kontrabandës së Migrantëve
TMG	Trupi i Mbrojtjes Globale
FNSHKKGJK	Federata Ndërkombëtare e Shoqërive të Kryqit të Kuq dhe Gjysmëhënës së Kuqe
GKNAKTP	Grupi Koordinues ndërmjet Agjencive kundër Trafikimit të Personave
PNDGP	Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike
GJND	Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë
QNZHPM	Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit
PZHBV	Personi i Zhvendosur Brenda Vendit
ONP	Organizata Ndërkombëtare e Punës
ON	Organizata Ndërkombëtare
ONM	Organizata Ndërkombëtare për Migracionin
LHBTPNS	Lesbikë, homoseksuale, biseksuale, transgjinore, në pyetje, ndër-seksuale
IRMAR	Iniciativa Rajonale e Migracionit, Azilit, Refugjatëve
MPM	Memorandum për Mirëkuptimi
SHA	Shteti Anëtar
KPM	Konventa e Punëtorëve Migrantë
PKV	Plani Kombëtar i Veprimit
OKKA	Organi Koordinues Kombëtar Antitrafik
OJQ	Organizata joqeveritare
PFK	Pika Fokale Kombëtare
MKR	Mekanizmi Kombëtar i Referimit
GPT	Grupi Punues Tematik
TFK	Task Forca Kombëtare

OSHA	Organizata e Shteteve Amerikane
ZKLDNJ	Zyra e KB e Komisionerit të Lartë për të Drejtat e Njeriut
OBZHE-KNZH	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik - Komiteti i Ndihmës për Zhvillim
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
PBNMD	Platforma për Bashkëpunim Ndërkombëtar për Migrantët pa Dokumentacion
MBR	Menaxhimi i bazuar në rezultate
KEM	Kontrabanda e migrantëve
PSO	Procedura standard e operimit
OSBE/ZPSKLTQNJ	Zyra e Përfaqësuesit Special dhe Koordinatorit të OSBE-së për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore
TIP	Trafikimi i personave
MTR	Mekanizmi Transnacional i Referimit
DUDNJ	Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut
KB	Kombet e Bashkuara
KTTNMÇD	Konventa kundër Torturës dhe Trajtimeve ose Ndëshkimeve të Tjera Mizore, Çnjerëzore ose Degraduese
KDF	Konventa për të Drejtat e Fëmijëve
GVKB	Grupi i Vlerësimit i Kombeve të Bashkuara
OASHKKB	Organizata Arsimore, Shkencore dhe Kulturore e Kombeve të Bashkuara
APKB	Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara
KLKBR	Komisioneri i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatët
PNAKBTN	Projekti i Ndër-Agjencive i Kombeve të Bashkuara mbi Trafikimin Njerëzor
FKBPF	Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët
ZKBDK	Zyra e Kombeve të Bashkuara për Drogat dhe Krimin
KSKB	Këshilli i Sigurimit i Kombeve të Bashkuara
KKBKKON	Konventa e Kombeve të Bashkuara kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar
Protokoli i Trafikimit i KB	Protokolli për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve, duke plotësuar Konventën e KB kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar
ASHBZHN	Agjencia e Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar
VeT	Viktima e trafikimit
OBSh	Organizata Botërore e Shëndetësisë

FJALORI I TERMEVE

FËMIJË: i referohet çdo qenie njerëzore nën moshën 18 vjeç (Konventa e KB për të Drejtat e Fëmijëve, 1989) (KDF). Sipas Nenit 3 (c) të Protokollit të Kombeve të Bashkuara për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Personave, veçanërisht të Grave dhe Fëmijëve, duke plotësuar Konventën e KB kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar (2000) (KKBKKON), rekrutimi, transportimi, transferimi, strehimi, ose marrja e një fëmije për qëllim të shfrytëzimit do të konsiderohet “trafikim i personave” edhe nëse kjo nuk përfshin ndonjë nga mjetet e përcaktuara në nënparagrafin (a) të këtij neni, dmth edhe nëse kjo nuk përfshin kërcënim ose përdorim të forcës ose formave të tjera të detyrimit, rrëmbimit, mashtrimit, hiles, abuzimit të pushtetit ose pozitës së cenueshmërisë ose dhënies ose marrjes së pagesave ose përfitimeve për të arritur pëlqimin e një personi që ka kontroll mbi një tjetër person.

VARËSIA E BORXHIT: Sipas Konventës suplementare të KB-së për heqjen e Skllavërisë, Tregtinë e Skllavëve dhe Institucionet dhe praktikat e ngjashme me skllavërinë (1956, neni 1a.), Statusi ose kushti që rrjedh nga pengu, nga një debitor i shërbimeve të tij personale, ose të atyre të një personi nën kontrollin e tij si mjet sigurie për një borxh, nëse vlera e atyre shërbimeve siç vlerësohet në mënyrë të arsyeshme nuk zbatohet ndaj likuidimit të borxhit, ose gjatësia dhe natyra e atyre shërbimeve nuk janë përkatësisht të kufizuara dhe të përcaktuara.

VLERËSIMI: Vlerësimi është mbledhja dhe analiza sistematike e të dhënave në mënyrë që të vlerësohet rëndësia, efektiviteti dhe ndikimi i aktiviteteve në dritën e objektivave të projektit. Ai përfshin vlerësimin e pikave të forta dhe të dobëta të projekteve, programeve, strategjive dhe/ose politikave për të përmirësuar efektivitetin e tyre. Ai përfshin dhënien e informacioneve kthyesë për progresin tek donatorët, zbatuesit dhe përfituesit e projektit. Vlerësimet zakonisht bëhen ose gjatë shtrirjes së një programi (vlerësimi afatmesëm) për të matur dhe lejuar rregullimet e programit në mes, ose pas përfundimit të programeve (vlerësimi ex-post).

PUNË E DETYRUAR: Sipas Konventës së Punës së Detyruar të ONP-së Nr. 29 (1930) termi ‘punë e detyruar ose e detyrueshme’ do të thotë e gjithë puna ose shërbimi që merret nga çdo person nën kërcënimin e ndonjë dënimi dhe për të cilin personi i përmendur nuk ka ofruar veten e tij vullnetarisht për punë (neni 2.1).

GJINIA: Gjinia nënkupton ndryshimet midis grave dhe burrave përbrenda dhe midis kulturave që janë të ndërtuara nga ana shoqërore dhe kulturore dhe ndryshojnë me kalimin e kohës. Këto ndryshime pasqyrohen në role, përgjegjësi, qasje në burime, kufizime, mundësi, nevoja, perceptime, pikëpamje, etj. Të mbajtura nga gratë dhe burrat. Kështu, gjinia nuk është një sinonim për gratë, por konsideron si gratë ashtu edhe burrat dhe marrëdhëniet e tyre të ndërvuarura.¹

MJETET E VERIFIKIMIT: Mjetet e verifikimit janë burime të informacionit cilësor ose sasior, të cilat mund të matin nëse treguesit dhe rezultatet janë arritur.

MONITORIMI: i vazhdueshëm, i rregullt, sistematik dhe i qëllimshëm, mbledhja e informacionit dhe regjistrimi i aktiviteteve, projekteve, programeve, strategjive dhe/ose politikave. Të monitorosh do të thotë të kontrollosh se si përparojnë aktivitetet e planifikuara, të identifikosh vështirësitë operationale dhe të rekomandosh veprime. Monitorimi synon të përmirësojë efikasitetin dhe efektivitetin e një iniciative dhe të sigurojë që aktivitetet të shndërrohen në rezultate/rezultate. Ai përfshin dhënien e informacioneve kthyesë për progresin tek donatorët, zbatuesit dhe përfituesit e projektit. Monitorimi ndërmerret gjithmonë gjatë zbatimit të aktiviteteve, projekteve, programeve, strategjive dhe/ose politikave.

PLANI KOMBËTAR I VEPRIMIT: Një Plan Kombëtar i Veprimit (PKV) kundër trafikimit të qenieve njerëzore është një mjet thelbësor për ndarjen e përgjegjësive dhe koordinimin e veprimit të aktorëve kundër trafikimit, si organet qeveritare, shoqëria civile, organizatat ndërkombëtare, etj, me një qasje holistike. Plan i Kombëtar i Veprimit duhet të funksionalizojë objektivat specifike siç janë identifikuar në strategjinë kombëtare kundër trafikimit. Ai duhet të përcaktojë përgjegjësitë dhe afatet kohore për secilin aktivitet të caktuar, të përmbajë plane burimesh dhe një buxhet, dhe të përfshijë kriteret e monitorimit dhe vlerësimit (p.sh. treguesit).

MEKANIZMI KOMBËTAR I REFERIMIT: një kornizë bashkëpunimi përmes së cilës aktorët shtetërorë përmbushin detyrimet e tyre për të mbrojtur dhe promovuar të drejtat e njeriut të personave të trafikuar, duke bashkërenduar përpjekjet e tyre në një partneritet strategjik me shoqërinë civile.²

¹ Moser, C. (1993). Gender Planning and Development: Theory, Practice and Training.

² OSBE/ODIHR (2021). Mekanizmat Kombëtare të Referencës - Bashkimi i Përpjekjeve për Mbrojtjen e të Drejtave të Personave të Trafikuar: Një Manual Praktik (pritet në 2021). Shih gjithashtu në OSBE / ODIHR (2004). Mekanizmi Kombëtar i Referimit. Bashkimi i përpjekjeve për

RISHIKIMI: Rishikimet janë vlerësimi i performancës së një ndërhyrjeje, në mënyrë periodike ose mbi baza ad hoc. Shqyrtimet kanë tendencë të theksojnë aspektet operacionale. Ndonjëherë termat ‘rishikim’ dhe ‘vlerësim’ përdoren si sinonime.³ Në këtë Udhëzues, rishikimi përdoret për një proces më pak gjithëpërfshirës sesa vlerësimi, i cili ka për qëllim rregullimin e aktiviteteve, projekteve, programeve, strategjive ose politikave për të arritur objektivat e përcaktuara.

REZULTATET: Rezultatet janë outputet, rezultati (ndryshimi afatmesëm), ose ndikimi (ndryshimi afatgjatë) i synuar ose i paqëllimshëm, pozitiv dhe/ose negativ i një ndërhyrjeje zhvillimi. Me fjalë të tjera, rezultatet janë ndryshime që vijnë për shkak të një lidhjeje shkak-pasojë e shkaktuar nga një ndërhyrje.

MENAXHIMI I BAZUAR NË REZULTATE: Menaxhimi i Bazuar në Rezultate (MBR) është një strategji menaxhimi që përqendrohet në performancën dhe arritjen e outputeve, rezultateve dhe ndikimeve.⁴ MBR identifikon elementet strategjikë, siç janë rezultatet, daljet, ndikimi dhe outputet dhe lidhja e tyre shkakore, duke ndjekur një numër supozimesh dhe rreziqesh të identifikuar. Ai përfshin formulimin e treguesve përkatës për të matur suksesin dhe performancën. MBR, si një qasje strategjike, ndikon shumë në raportimin dhe vendimmarrjen.⁵

ROBËRIA: Kushti ose statusi i një qiramarrësi i cili me ligj, me porosi ose marrëveshje është i detyruar të jetojë dhe të punojë në tokë që i përket një personi tjetër dhe t’i japë një shërbim të caktuar personit tjetër, qoftë për shpërbim apo jo, dhe nuk është i lirë të të ndryshojë statusin e tij. (Konventa Shtesë për Heqjen e Skllavërisë, Tregtinë e Skllavëve dhe Institucionet dhe Praktikave të Ngjashme me Skllavërinë (1956), neni 1b)

SKLLAVËRIA: Sipas Konventës së Skllavërisë së KB (1926, neni 1), skllavëria është statusi ose kushti i një personi mbi të cilin ushtrohet ndonjë ose të gjitha kompetencat që lidhen me të drejtën e pronësisë. Sipas Konventës Suplementare për Heqjen e Skllavërisë, Tregtisë së Skllavëve dhe Institucioneve dhe Praktikave të Ngjashme me Skllavërinë, nr. 226 (1956), institucionet dhe praktikave, të tilla si skllavëria e borxhit, skllavëria, martesë e detyruar, shfrytëzimi i fëmijëve, duhet të shfuqizohen, pavarësisht nëse mbulohen ose jo nga përkufizimi i skllavërisë i përfshirë në Nenin 1 të Konventës së Skllavërisë.

KONTRABANDIMI I MIGRANTËVE/KONTRABANDË ME MIGRANTË: Prokurimi për të marrë, drejtpërdrejt, ose indirekt, një përfitim financiar ose përfitim tjetër material, të hyrjes ilegale të një personi në një shtet, personi i të cilit nuk është shtetas ose banor i përhershëm (Protokolli i KB kundër Kontrabandës së Migrantëve nga Toka , Deti dhe Ajri, duke plotësuar KKBKKON (neni 3 (a)).

TRAFIKIMI I QENIES NJERËZORE / TRAFIKIMI I PERSONAVE / TRAFIKIMI NJERËZOR: Trafikimi i qenieve njerëzore (TQNJ) ose trafikimi i personave (TiP) përkufizohet ndërkombëtarisht si “rekrutimi, transportimi, transferimi, strehimi ose marrja e personave, me anë të kërcënimit ose përdorimit të forcës ose formave të tjera të detyrimit, rrëmbimit, e mashtrimit, e mashtrimit, e keqpërdorimit të pushtetit ose e një pozicioni të cënueshmërisë ose e dhënies ose marrjes së pagesave ose përfitimeve për të arritur pëlqimin e një personi që ka kontroll mbi një person tjetër, me qëllim shfrytëzimi. Shfrytëzimi do të përfshijë, të paktën, shfrytëzimin e prostitucionit të të tjerëve ose forma të tjera të shfrytëzimit seksual, punë e detyruar ose shërbime, skllavëri ose praktika të ngjashme me skllavërinë, robërimin ose heqjen e organeve.” (Protokolli i KB për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Njerëzve, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve (Protokolli i Trafikimit të KB) që plotëson KKBKKON; Art. 3a).

Termi ‘TiP’ përdoret në të gjithë sistemin e KB, gjithashtu nga Komuniteti Ekonomik i Shteteve të Afrikës Perëndimore, disa qeveri kombëtare (p.sh. SHBA-të) dhe nga OAS. Këshilli i Evropës (KE), Bashkimi Evropian (BE) dhe gjithashtu Bashkimi Afrikan (edhe pse jo në mënyrë të vazhdueshme) përdorin termin ‘TQNJ’. Termi trafikim njerëzor ‘përdoret nga disa prej qeverive kombëtare (p.sh. Kanadaja⁶). Të tre termat përdoren këtu në atë mënyrë që shkëmbehen me njëra tjetrën.

VIKTIMA E TRAFIKIMIT/PERSONI I TRAFIKUAR: Termat ‘viktimë e trafikimit’ dhe ‘person i trafikuar’ u referohen personave që kualifikohen si viktima të trafikimit në përputhje me Protokollin e Trafikimit të KB (Neni. 3) dhe/ose legjislacionin përkatës kombëtar. Termi ‘person i trafikuar’ përdoret për të pranuar përvojën e trafikimit të atij personi si qëndrore dhe që ka nevojë për dëmshpërblim. Për shumë njerëz, termi ‘viktimë’ nënkupton pafuqinë

të mbrojtur të drejtat e personave të trafikuar. Një manual praktik

³ Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik - Komiteti i Ndhmës për Zhvillim (OBZHE-KNZH), Fjalori i Termeve dhe Koncepteve Kryesore.

⁴ OBZHE-KNZH. Fjalori i Termave Kryesore në Vlerësimin dhe Menaxhimin e Bazuar në Rezultate

⁵ Përshtatur nga UNESCO (2008). Programimi, buxhetimi, menaxhimi, monitorimi dhe raportimi (MBR) i bazuar në rezultate, i zbatuar në UNESCO: parimet udhëzuese.

⁶ Ministri i Sigurisë Publike dhe Gatishmërisë së Emergjencave të Kanadasë (2019). Strategjia Kombëtare për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2019-2024.

dhe ndërton identitetin rreth viktimizimit të individit. Sidoqoftë, nga këndvështrimi i të drejtave të njeriut, termi 'viktimë' është i rëndësishëm pasi përcakton shkeljen e përjetuar dhe përgjegjësinë për dëmshpërblim.

Dy terme të tjera duhet të sqarohen në këtë pikë - një 'viktimë e mundshme' dhe një 'viktimë e supozuar' e TQNJ. Viktima e supozuar është një person i cili supozohet të jetë viktimë e trafikimit por që nuk është identifikuar zyrtarisht nga autoritetet përkatëse ose ka refuzuar të identifikohet zyrtarisht ose ligjërisht.⁷ Një viktimë e mundshme është një person që i përket një grupi të prekur dhe për shkak të kësaj mund të bëhet viktimë e TQNJ.⁸

Më në fund, në vitet e fundit kanë prezantuar edhe termin 'i mbijetuar'. Ndërsa i referohet një personi i cili vazhdon të jetojë pas një ngjarjeje të rrezikshme (kërcënuese për jetën) ose vështirësive që vuajnë, në kontekstin e anti-trafikimit termi u referohet individëve me përvojë të përjetuar si një njohje e pranuar nga trauma e aftësisë së tyre për të rimarrë kontrollin mbi jetën e tyre dhe fuqizimin e tyre të ripërtërirë.⁹ Të tre termat përdoren në këtë Udhëzues.

⁷ See ICMPD (2010): TRM-EU. Shih ICMPD (2010). Udhëzime për Zhvillimin e një Mekanizmi Referues Ndërkombëtar për Personat e Trafikuar në Evropë: TRM-EU

⁸ Shih OSCE (2011). Trafikimi i Qënieve Njerëzore: Identifikimi i Viktimave të Mundshme dhe të Supozuara. Një qasje e policimit në bashkësi.

⁹ Ministri i Sigurisë Publike dhe Gatishmërisë së Emergjencave të Kanadasë (2019), fq. 7

HYRJE

Ky Udhëzues i Praktikuesve që po mbani në duar fsheh në fakt dy mjete si pika referimi të zhvilluara dhe botuara nga Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migracionit (QNZHPM) mbi një dekadë më parë.

Në vitin 2006, QNZHPM publikoi *Udhëzimet për Zhvillimin dhe Zbatimin e një Përgjigjeje Gjithëpërfshirëse Kombëtare Kundër Trafikimit*, dhe në vitin 2010 u pasua nga *Manuali i Monitorimit dhe Vlerësimit për Planet Kombëtare të Veprimit kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore*. *Udhëzimet* bazohen në përvojat e QNZHPM në Evropën Juglindore (SEE) së bashku me organizatat joqeveritare (OJQ) Ženska Soba (Kroaci), Shoqata e Viktimologjisë së Serbisë (Serbi) dhe La Strada (Moldavi). Manuali integroi përvojat e QNZHPM nga Kaukazi - Armenia, Azerbajxhani dhe Gjeorgjia - së bashku me Organizatën Ndërkombëtare të Punës (ONP), Organizatën Ndërkombëtare për Migracionin (ONM) dhe Organizatën për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë (OSBE). Pesëmbëdhjetë vjet më vonë, në një vit që shënoi 20 vjetorin e miratimit të Protokollit të Trafikimit të KB, ne vendosëm të rishikonim të dy mjetet - në mënyrë që të rishikonim dhe të lëshonim “nën një çat” si një Udhëzues i plotë i Praktikuesve. Mbi të gjitha, ishte qëllimi i *Manualit* (2010) - të përdoret si një mjet praktik që plotëson *Udhëzimet* (2006).

Puna në këtë Udhëzues të Praktikuesit tregoi qartë se çështjet dhe sfidat për krijimin e një përgjigje të qëndrueshme antitrafik në një vend kanë vazhduar gjatë periudhës së kaluar 15-vjeçare. Kjo u theksua mirë në vitin 2020 kur ICMPD kreu një vlerësim të nevojave, boshllëqeve dhe praktikave të mira në zhvillimin, zbatimin dhe monitorimin e përgjigjeve strategjike antitrafik në pjesëmarrësit e Migracionit, Azilit, Iniciativës Rajonale të Refugjatëve (MAIRR) - Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovina, Kosovë*, Malin e Zi, Maqedoninë e Veriut dhe Serbi.

Ky Udhëzues integron përvojën e QNZHPM-së për të këshilluar dhe mbështetur qeveritë në përpjekjet e tyre kundër trafikimit në pesëmbëdhjetë vitet e fundit nga shumë rajone të tjera në botë - nga Brazili në Afrikën Perëndimore, Lindjen e Mesme dhe Kaukaz. Është një mjet që siguron një udhëzim hap pas hapi mbi atë se çfarë është një përgjigje kombëtare kundër trafikimit, si duhet të projektohet ose rishikohet, dhe nga kush duhet të zbatohet. Ai përshkruan hapat dhe çështjet kryesore që duhet të merren parasysh në krijimin e strukturave dhe procedurave efektive për monitorimin, rishikimin dhe vlerësimin e bazuar në rezultate, të planeve kombëtare të veprimit për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore.

Nevojat dhe strukturat specifike të krijuara për luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore ndryshojnë ndjeshëm në të gjithë vendet. Qëllimet dhe veprimet e paraqitura në këtë Udhëzues bazohen në standardet evropiane dhe ndërkombëtare. Prandaj, palët e interesuara përkatëse që përdorin këtë Udhëzues do të duhet të përshtatin përmbajtjen me kontekstin e tyre lokal kur vendosin reagimin e tyre antitrafik dhe sistemet për monitorimin, rishikimin, vlerësimin dhe mësimin.

Udhëzuesi përbëhet nga dy kapituj kryesorë. Kapitulli A dërgon përdoruesin përmes një grupi masash gjithëpërfshirëse që duhet të merren nga qeveritë dhe palët e interesuara antitrafik për të vendosur përgjigjen antitrafik në të katër fushat kryesore - parandalimi, ndihma dhe mbrojtja e viktimave dhe dëshmitarëve të viktimave, hetimi dhe ndjekja penale e trafikimit, dhe kuadri i përgjithshëm mundësues. Mund të përdoret si një listë ‘kontrolluese’ shteruese për të ndihmuar palët e interesuara për të identifikuar qëllimet dhe veprimet afatgjata dhe afatshkurtra që duhet të ndërmerren në përputhje me përparësitë dhe nevojat kombëtare. Kapitulli B ofron udhëzime se si të monitorohen, rishikohen, vlerësohen dhe raportohen mbi planet kombëtare të veprimit kundër trafikimit të qenieve njerëzore, duke përshkruar se si, kur dhe nga kush duhet të kryhet rishikimi, monitorimi dhe vlerësimi efektiv. Ajo ka për qëllim të drejtojë të gjithë ata që janë të përfshirë në një përgjigje kombëtare antitrafik, veçanërisht për ata aktorë përgjegjës për koordinimin e zbatimit të përgjigjes kombëtare anti-trafik. Së fundmi, në Shtojca ne ofrojmë modelet e mjeteve kryesore për proceset kryesore të diskutuara në Udhëzues.

Lexuesi do të vërejë se një spektër i gjerë ndërhyrjesh të rekomanduara të adresuara në Udhëzues mund të adresohen gjithashtu përmes një legjislacioni të dedikuar kundër trafikimit - një ligj i veçantë antitrafik, legjislacioni dytësor përkatës dhe harmonizimi dhe përfshirja e tyre në një kornizë më të gjerë legjislative. Sidoqoftë, mund të ketë situata kur miratimi i një ligji të veçantë antitrafik nuk është i mundur ose një opcion i preferuar për disa arsye, ose legjislacioni ekzistues antitrafik tashmë nuk është gjithëpërfshirës. Prandaj, disa ose shumë prej çështjeve ende duhet të adresohen ose përmes një strategjie ose një plani kombëtar veprimi antitrafik.

Në fund, edhe pse Udhëzuesi është hartuar bazuar në standardet ekzistuese ndërkombëtare dhe praktikat e mira, ai nuk synon të jetë i kompletuar pa asnjë gabim dhe rregullore e detyrueshme. Madje, qëllimi kryesor i Udhëzuesit është të sigurojë palët e interesuara kombëtare antitrafik me një udhërrëfyes me stacione dhe ndalesa të sugjeruara. Mënyra se si vendet përcaktojnë rrugët e tyre për dhe ndërmjet tyre, varet vetëm nga ata.

* Ky emërtim, gjatë gjithë këtij botimi, nuk paragjykon pozicionet mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën Këshillin e Sigurimit të KB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për deklaratën e pavarësisë së Kosovës.

MIRËNJOHJE

ICMPD dëshiron të falënderojë projektin - GIZ për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Ballkanin Perëndimor i zbatuar në partneritet me MARRI dhe financuar nga Ministria Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ) për porositë e këtij Udhëzuesi të Praktikuesit.

Udhëzuesi i Praktikuesit u autorua nga ekipi i ekspertëve brenda Programit Kundër Trafikimit të ICMPD: Melita Gruevska Graham, Shefe e Programit Kundër Trafikimit, Madis Vainomaa, Menaxher i Lartë i Projektit dhe Elena Petreska, Specialist Antitrafik.

Ky botim ka përfituar jashtëzakonisht shumë nga ekspertiza dhe njohuritë kolektive të dy mekanizmave të rëndësishëm për koordinimin e përpjekjeve të organizatave ndërkombëtare në fushën antitrafik. Së pari, Grupi Koordinues Ndërmjet Agjencive Kundër Trafikimit të Personave (GKNAKTP) - një forum politikash i themeluar në 2006, i mandatuar për të përmirësuar koordinimin dhe bashkëpunimin midis njësive të Kombeve të Bashkuara dhe organizatave të tjera përkatëse ndërkombëtare për të lehtësuar një qasje holistike dhe gjithëpërfshirëse për parandalimin dhe luftimin e trafikimit në persona. QNZHPM u bashkua me rrjetin GKNAKTP në 2016, duke u bërë një nga organizatat e pakta jashtë KB të ftuara për të marrë pjesë. Së dyti, Aleanca e Organizatës për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë kundër Trafikimit të Personave. Nisur në 2004, Aleanca është një platformë informale për avokim dhe bashkëpunim që përfshin organizata ndërkombëtare dhe të shoqërisë civile. Drafti i Udhëzuesit u qarkullua në Janar 2021 si përmes rrjetit GKNAKTP ashtu edhe Ekipit Koordinues të Ekspertëve të Aleancës, duke kërkuar komente, rekomandime dhe sugjerime.

QNZHPM dëshiron të falënderojë partnerët e saj ndërkombëtarë për sigurimin e reagimeve konstruktive dhe thelbësore për draftin e Udhëzuesit. Mirënjohje e veçantë shkon për kolegët e nderuar në ICAT, Federatën Ndërkombëtare të Kryqit të Kuq dhe Gjysmëhënës së Kuqe (FNSHKKGJK), Organizata për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë (OSBE), Organizata e Shteteve Amerikane (OSHA), Zyra e Kombeve të Bashkuara për Drogat dhe Krimin (ZKBDK) dhe Aksioni Global kundër Trafikimit të Personave dhe Kontrabandës së Migrantëve (AGKTPKM) dhe UN Women.



**PROJEKTIMI I
PËRGJIGJES KUNDËR
TRAFIKIMIT**

A. PROJEKTIMI I PËRGJIGJES KUNDËR TRAFIKIMIT

A.1 Konteksti juridik ndërkombëtar dhe rajonal

Para se të zhytemi në teknikat e planifikimit strategjik dhe operacional dhe të përgatisim mjetet e monitorimit, le të bëjmë një turne të shpejtë nëpër dokumentet kryesore ndërkombëtare që rregullojnë trafikimin e qenieve njerëzore (TQNJ), të cilat gjithashtu i referohen nevojës për të vendosur një strategjik përgjigje.

Protokolli i **Kombeve të Bashkuara** (KB) për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Personave, veçanërisht të Grave dhe Fëmijëve, duke shtuar KKBKKON (2000) (Protokolli i Trafikimit të KB) jo vetëm që prezantoi përcaktimin modern të standardeve të trafikimit me qenie njerëzore. Si shtesë, përcakton gjithashtu që:

“Shtetet Palë do të vendosin politika, programe dhe masa të tjera gjithëpërfshirëse:

(a) Për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e personave; dhe

(b) Për të mbrojtur viktimat e trafikimit të personave, veçanërisht grave dhe fëmijëve, nga riviktimizimi.”
(Neni 9.1)

Përderisa nuk i referohet shprehimisht një strategjie kombëtare ose një plani veprimi, kuptimi i një “politike gjithëpërfshirëse /... / për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e personave dhe për të mbrojtur viktimat /... /” është i qartë pa dyshim.¹⁰ Plan i Global i Veprimit i KB për të Luftuar Trafikimin e Personave (2010) përdorë të njëjtën frazë të ‘politikës gjithëpërfshirëse’, por përveç miratimit, gjithashtu kërkon zbatimin e tyre.¹¹ KB rekomandoi Parimet dhe Udhëzimet mbi të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Qenieve Njerëzore (2002) rekomandojnë që shtetet ‘duhet’ të zhvillojnë plane kombëtare të veprimit për t’i dhënë fund trafikimit.¹² Dispozitat Legjislative të Modelit të ZKBDK-së kundër Trafikimit të Personave parashikojnë që një nga detyrat e Organit Kombëtar Koordinues Kundër Trafikimit është të zhvillojë një plan kombëtar të veprimit, i përbërë nga një grup gjithëpërfshirës i masave për parandalimin e trafikimit, identifikimin, ndihmën për dhe mbrojtjen e viktimave, ndjekjen penale të trafikantëve dhe trajnimin e agjencive përkatëse shtetërore dhe jo-shtetërore, si dhe koordinimi dhe monitorimi i zbatimit të tij.¹³

Mjedisi rregullator i **Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë** (OSBE) kërkoi posaçërisht për ‘strategji kombëtare /.../ për të bashkuar përpjekjet e drejtuara drejt luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore ‘qysh në vitin 2002.’¹⁴ Plan i veprimit i OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore rekomandon të merret në konsideratë krijimi i organeve përgjegjëse për bashkërendimin e aktiviteteve midis agjencive shtetërore dhe OJQ-ve dhe për përpunimin e masave për parandalimin e TQNJ (Kapitulli VI.2).¹⁵

Konventa e **Këshillit të Evropës** (KE) mbi Veprimin Kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2005) (Konventa e trafikimit të KE) kërkon që palët e saj të krijojnë ose forcojnë ‘politika dhe programe efektive për të parandaluar trafikimin e qenieve njerëzore’ dhe siguron një listë ekzemplare të politikave dhe programeve të tilla (neni 5).¹⁶

Direktiva e **Bashkimit Evropian** (BE) (2011) për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore (Direktiva e BE-së e Trafikimit) inkurajon Shtetet e saj Anëtare të krijojnë ose forcojnë “politika për të parandaluar trafikimin e qenieve njerëzore”, duke përfshirë masa për të dekurajuar dhe zvogëluar kërkesën që nxit të gjitha format e shfrytëzimit dhe masat për të zvogëluar rrezikun që njerëzit të bëhen viktimat të trafikimit të qenieve

¹⁰ Edhe Udhëzuesi i Shënuar për Protokollin e Trafikimit të KB nuk ofron ndonjë shpjegim ose interpretim shtesë të tij. Shih Jordan, Ann D. (2002). Udhëzues i shënuar për Protokollin e Plotë të Trafikimit të KB, fq. 29

¹¹ Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara (APKB) (2010). Plan i Global i Veprimit i Kombeve të Bashkuara për të Luftuar Trafikimin e Personave, A/RES /64/293, para. 15.

¹² OHCHR (2002). Parimet dhe Udhëzimet e Rekomanduara për të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Njerëzve, Udhëzimi 1: Promovimi dhe Mbrojtja e të Drejtave të Njeriut, E/2002/68/ Shtesë. 1, Udhëzimi 1, paragrafi 3.

¹³ UNODC (2020) Dispozitat Modeli Legjislativ i Dispozitave kundër Trafikimit të Personave, Neni. 38 (1), (2) b.

¹⁴ Këshilli i Ministrorëve i OSBE-së (2002). Deklarata për Trafikimin e Qenieve Njerëzore, MC (10). JUUR / 2.

¹⁵ Këshilli i Përhershëm i OSBE-së (2003). Plan i veprimit i OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore, PC.DEC / 557; Këshilli i Përhershëm i OSBE-së (2005). Shtojcë që adreson nevojat speciale të fëmijëve viktimat të trafikimit për mbrojtje dhe ndihmë, PC.DEC / 557 / Rev.1; Këshilli i Përhershëm i OSBE-së (2013). Shtojcë në Planin e veprimit të OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore: Një dekadë më vonë PC. DEC / 1107 / Korr. 11.

¹⁶ Ngjashëm me Protokollin e Trafikimit të KB, nuk ka ndonjë shtjellim shtesë mbi termin ‘politikë’ në Raportin Shpjegues të Konventës. Shih KE (2005). Raport shpjegues për Konventën e Këshillit të Evropës mbi veprimin kundër trafikimit të qenieve njerëzore, Seria e Traktatit të Këshillit të Evropës Nr. 197, f. 18

njerëzore /.../.¹⁷ Strategjia e BE drejt Çrrënjësjes së trafikimit të qenieve njerëzore nën zonën prioritare D njohu nevojën për një koordinim dhe bashkëpunim të përmirësuar midis aktorëve kryesorë, duke deklaruar se koherenca është gjithashtu thelbësore për të siguruar që politikat e lidhura përfshijnë politikën antitrafik.¹⁸ Në vitin 2017, dokumenti pasues i Strategjisë së BE-së deklaroi angazhimin e BE-së për të ndërmarrë hapa të mëtejshëm për të përmirësuar koordinimin e aspekteve të brendshme dhe të jashtme të veprimit të BE-së kundër trafikimit, duke theksuar kështu rëndësinë e rolit të Koordinatorit të BE-së kundër trafikimit.¹⁹ Strategjia e BE-së për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2021-2025, vëren se kompleksiteti i fenomenit të trafikimit kërkon një përgjigje gjithëpërfshirëse duke njohur nevojën për iniciativa ligjore, të politikave dhe iniciativa operacionale në një mënyrë koherente dhe të gjerë - nga parandalimi në bindje.²⁰

Plani i Përbashkët i Veprimit **BE-Bashkimi Afrikan** Ougadougou (2006) parashikon që Shtetet duhet të “konsiderojnë zhvillimin e një Plani Kombëtar të Veprimit i cili, në një mënyrë gjithëpërfshirëse, përshkruan të gjitha masat e nevojshme për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore”.²¹

Organizata e Shteteve Amerikane (OSHA) përcakton si një objektivi në Planin e Dytë të Punës kundër Trafikimit të Personave në Hemisferën Perëndimore 2015-2020²² për të “zgjeruar dhe përmirësuar punën e agjencive qeveritare dhe organeve të përfshira në adresimin e trafikimit të personave, në parandalimin, ndëshkimin dhe shtypjen e këtij krimi, ndjekjen penale të autorëve, ndihmën ndaj viktimave dhe mbrojtjen e të drejtave të tyre, së bashku me organizatat e shoqërisë civile dhe aktorë të tjerë socialë, studiuesit, sektorin privat dhe organizatat ndërkombëtare” dhe krijimin e strategjive dhe zhvillimin e aftësive për përgjigje të shpejt ndaj TIP, kryesisht për popullatat në rrezik, veçanërisht gratë, fëmijët, adoleshentët, të rinjtë, migrantët, komunitetet autoktone, personat LGBTIQ + dhe personat me aftësi të kufizuara, ndër të tjera.

Konventa e Shoqatës së Kombeve të Azisë Juglindore (SHKAJL) Kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Gratë dhe Fëmijët (2015) përcakton që Palët e saj duhet të ‘krijojnë politika gjithëpërfshirëse, programe dhe masa të tjera’ ti parandalojnë dhe luftojnë TIP dhe për të mbrojtur viktimat (neni 11.1).²³ Plani i Veprimit SHKAJL (ASEAN) kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve plotëson Konventën SHKAJL, synon të sigurojë plane specifike veprimi brenda ligjeve dhe politikave të brendshme të Shteteve Anëtare të SHKAJL. Për të arritur që Shtetet Anëtare të angazhohen për të siguruar zbatimin e planeve kombëtare të veprimit, kur është e zbatueshme, për të identifikuar dhe prioritetizuar politikat dhe programet kryesore që synojnë parandalimin e trafikimit të personave dhe për të forcuar mekanizmat e zbatimit dhe koordinimit dhe monitorimit të planeve të tilla (Kapitulli IV, (A)f).²⁴

Modeli i Ligjit për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore të **Komonuelthit të Shteteve të Pavarura (KSHP)** parashikon që shtetet të sigurojnë zhvillimin e ‘programeve kombëtare’ që përfshijnë parandalimin, hetimin dhe ndihmën e viktimave dhe aspektet e rehabilitimit (neni 4.2).²⁵ Ligji parashikon që qeveritë duhet të përcaktojnë përparësitë kryesore të politikës shtetërore dhe të sigurojnë financimin e masave të zhvilluara për zbatimin e direktivave të këtyre politikave (neni 15.2).

Përpjekjet për të koordinuar politikat antitrafik dhe për të rritur koherencën e tyre në një nivel rajonal mund të gjenden gjithashtu brenda iniciativave të tjera rajonale, të tilla si për shembull **Këshilli i Shteteve të Detit Baltik KSHDB (CBSS)**²⁶ ose **Komuniteti Ekonomik i Shteteve të Afrikës Perëndimore KESHAP (ECOWAS)**.²⁷

¹⁷ Direktiva e BE-së 2011/36/BE e datës 5 Prill 2011 mbi parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe mbrojtjen e viktimave të saj, dhe zëvendësimin e Vendimit të Kuadrit të Këshillit 2002/629 / JHA.

¹⁸ Komisioni Evropian (KE) (2012). Strategjia e BE-së drejt Çrrënjësjes së Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2012–2016, COM (2012) 286 përfundimtar.

¹⁹ EC (2017). Raportimi mbi ndjekjen e Strategjisë së BE drejt Çrrënjësjes së trafikimit me qenie njerëzore dhe identifikimi i veprimeve konkrete të mëtejshme, COM (2017) 728 përfundimtar.

²⁰ EC (2021). Strategjia e BE-së për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2021-2025. COM (2021) 171 finale.

²¹ Plani i Veprimit Ouagadougou për të Luftuar Trafikimin e Qenieve Njerëzore, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve është miratuar nga Konferenca Ministrore për Migracion dhe Zhvillim, Tripoli, 22-23 nëntor 2006.

²² Në Mars 2018, Këshilli i Përhershëm i OSHA zgjati periudhën e zbatimit të Planit të Dytë të Punës deri në vitin 2020 (parashikuar fillimisht deri në vitin 2018). Shih OASH (2018). Deklarata e Meksikës (OEA/Ser.G, CSH/GT/RTP V-4/17 rev. 6, 7 Mars 2018), pika 31

²³ ASEAN (2015) Konventa ASEAN Kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve.

²⁴ ASEAN (2015a) Plani i Veprimit Kundër Trafikimit të Personave, Posaçërisht Grave dhe Fëmijëve

²⁵ Asambleja e CIS (2008). Dekreti mbi Modelin e Ligjit për Veprim kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, Nr. 30-11 të datës 3.04.2008

²⁶ Shikoni Task Forcën CBSS kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2020). Plani Strategjik 2020-2025, Objektivi Strategjik 2.

²⁷ ECOWAS (2018) Plani i Veprimit kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve (2018-2020), Tema 7.1.

A.2 Struktura me dy nivele e përgjigjes nacionale kundër trafikimit

Një përgjigje gjithëpërfshirëse kombëtare antitrafik përbëhet nga dy elemente - niveli strategjik (Strategjia) dhe ai operacional (Plani Kombëtar i Veprimit). Format i saktë i secilit prej elementeve varet dhe drejtohet nga legjislacioni kombëtar që siguron bazën ligjore për kornizën.

Strategjia i referohet **ÇFARË** duhet të arrihet. Duhet të përfshijë:

- a. Hyrje që tregon qëllimin dhe synimin, dhe jep arsyetimin e tyre;
- b. Prapavija/analiza e situatës së TQNJ në vend dhe korniza ekzistuese institucionale dhe ligjore;
- c. Qëllimet strategjike dhe objektivat specifike nën secilin qëllim, së bashku me treguesit për të dy qëllimet dhe objektivat specifike në minimum katër fusha kryesore:
 - i. mundësimi i kornizës (ligjore dhe institucionale)
 - ii. parandalimi
 - iii. mbrojtja dhe mbështetja për viktimat/personat e trafikuar dhe dëshmitarët viktimë
 - iv. hetimi dhe ndjekja penale e TQNJ.²⁸

Një strukturë e tillë e ka zanafillën në paradigmen e shpallur si “3P”-të - parandalimin, mbrojtjen, ndjekjen penale. Vetë paradigma e 3P-ve është e rrënjësuar në Protokollin e Trafikimit të KB dhe deklaratën e tij të qëllimit të përcaktuar në Nenin 2:

“(a) Për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e personave, duke i kushtuar vëmendje të veçantë grave dhe fëmijëve; (b) Të mbrojë dhe ndihmojë viktimat e një trafikimi të tillë, duke respektuar plotësisht të drejtat e tyre njerëzore; dhe (c) Të promovojë bashkëpunimin midis Shteteve që janë palë në mënyrë që të përmbushë ato objektiva.”

Prandaj, këto tre fusha tematike të parandalimit, mbrojtjes dhe mbështetjes së viktimave dhe hetimit dhe ndjekjes penale janë bërë tashmë një konstante vetë-shpjeguese e një strategjie antitrafik.

Sidoqoftë, kjo paradigmë është zhvilluar gjithashtu me kalimin e kohës në atë që sot në komunitetin global antitrafik njihet si paradigma e ‘4P’-ve. P-ja e katërt zakonisht emërtohet si ‘partneritet’ ose ‘bashkëpunim’, ose i ngjashëm.²⁹ Ndonjëherë, siç është rasti i Afrikës së Jugut, ‘bashkëpunimi’ ndahet në dy qëllime të politikave - bashkëpunimi i nivelit ndërkombëtar dhe kombëtar.³⁰ Pavarësisht nga popullariteti i etiketimit të P-së së katërt si ‘partneritete’, DQNP (ICMPD) i sheh partneritetet si diçka që janë gjithëpërfshirëse dhe qenësisht e prerë në të gjitha P-të. Për këtë arsye tashmë në Udhëzimet e vitit 2006 për *Zhvillimin dhe Zbatimin e një Përgjigjeje Gjithëpërfshirëse Kombëtare Anti-Trafikim* kjo P e katërt u etiketua si ‘korniza mbështetëse’. Kuadri mbështetës mbulon strukturat legjislative dhe institucionale, përfshirë mekanizmat e koordinimit në luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore, si dhe kornizën e monitorimit dhe vlerësimit, si dhe menaxhimin e sistemeve dhe të harmonizuar të të dhënave dhe mundësinë e arritjes. Puna e ICMPD me palët e interesuara antitrafik në vendosjen e përgjigjeve kombëtare kundër trafikimit tregoi më pas se palët e interesuara u përpoqën të interpretojnë konceptin e një ‘kornize mbështetëse’ në një mënyrë të gjerë. Për atë arsye, ky Udhëzues ka miratuar një term më pak shtrëngues – ‘kornizë mundësuese’.

Natyrisht, kjo nuk do të thotë që struktura duhet të ndjekë një formulë të tillë në mënyrë rigoroze. Më shpesh shohim që përmbajtja e rëndësishme për një pjesë hyrëse është shpërndarë në disa kapituj, që përqendrohen në kornizën legjislative dhe institucionale të vendit në fjalë, parimet udhëzuese, profilin aktual të trafikimit, duke prezantuar rezultatet e vlerësimit të ciklit të mëparshëm të planifikimit strategjik (për shembull, në rastin e Malit të Zi³¹).

Ka edhe shembuj të marrjes së mëtejshme të paradigmsë “4P”. Për shembull, Kanadaja ka futur në strategjinë e saj të fundit një ‘shtyllë fuqizimi’. Qëllimi i kësaj shtylle është të fuqizojë të rinjtë dhe popullatat e tjera të prekura për të mbrojtur veten e tyre, të testojë ndërhyrje inovative për të mbështetur të mbijetuarit, të inkurajojë

²⁸ Shih gjithashtu ICAT (2016). Një Paketë mjetesh për udhëzime në hartimin dhe vlerësimin e programeve kundër trafikimit. Përdorimi i njohurive të grumbulluara për t’iu përgjigjur trafikimit të personave, Pjesa I, Seksioni 1.

²⁹ Për shembull, Qeveria e Malit të Zi (2019). Strategjia për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore, 2019-2024. “Partneriteti, bashkëpunimi dhe bashkëpunimi ndërkombëtar”.

³⁰ Republika e Afrikës së Jugut (2019) Parandalimi dhe Luftimi i Trafikimit të Personave. Korniza Politike Kombëtare, 2019-2022

³¹ Shikoni për shembull Qeverinë e Malit të Zi (2019).

partnerët e industrisë për të rishikuar zinxhirët e furnizimit për të parandaluar punën e detyruar.³² Si pasojë, mund të thuhet se ajo që filloi si 3P-të, po kalon nëpër ndryshime dhe zhvillime të vazhdueshme

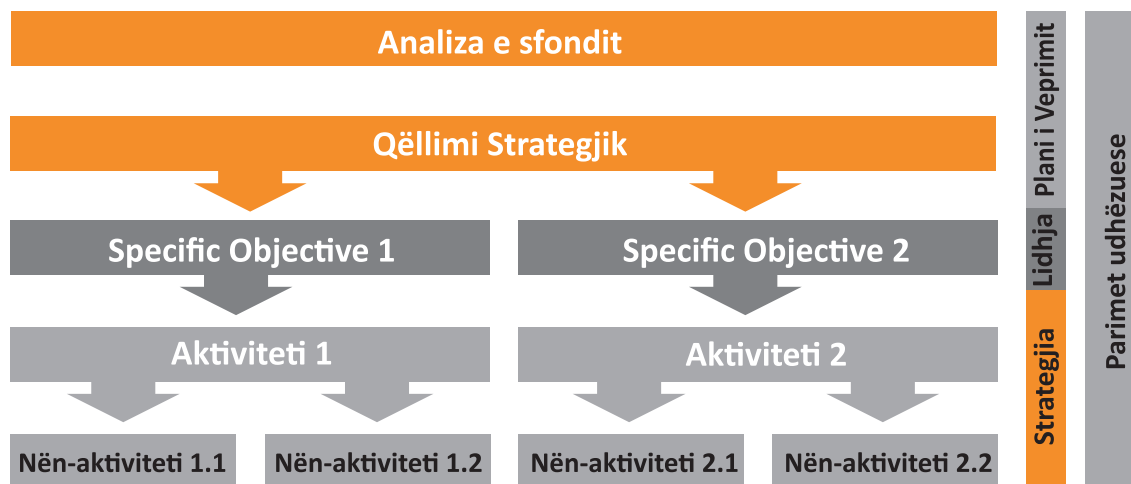
Në mënyrë të ngjashme, ka shembuj të dokumenteve strategjike të përgjigjes që nuk janë aq teknike në gjuhën e tyre. Për shembull, strategjia e Kanadasë është koncize dhe narrative në paraqitjen e qasjes së qeverisë në të gjitha fushat me përparësi së bashku me aktivitetet kryesore pas saj, ndërsa situata e vendit, sfidat dhe tendencat paraqiten në shtojca.³³

Niveli operacional - Plani Kombëtar i Veprimit - i referohet asaj se **SI** mund të arrihen qëllimet e përcaktuara strategjike. Qëllimi i nivelit operacional është të identifikojë veprime konkrete për të arritur qëllimet strategjike dhe objektivat specifike të identifikuara në strategjinë kombëtare antitrafik.

PKV duhet të përmbajë për secilin objektiv specifik:

- Aktivitetet/nënaktivitetet;
- Përgjegjësitë e caktuara dhe afatet kohore;
- Planet e burimeve dhe buxhetin;
- Treguesit.

Ky grafik ilustron lidhjen dhe relacionin midis nivelit strategjik dhe atij operacional:



Praktika sugjeron që veprimtaritë antitrafik në një vend nuk drejtohen ose harmonizohen gjithmonë, nga PKV-ja e atij vendi. Ndonjëherë PKV-të duket se janë më shumë si lista e aktiviteteve pa objektiva dhe përparësi të përcaktuara qartë. Shpesh, PKV nuk përfshijnë një buxhet për zbatim. Mangësitë e tjera përfshijnë:

- Mungesa e provave ose të dhënave që informojnë përzgjedhjen e ndërhyrjeve,
- Dështimi për të caktuar përgjegjësi për aktivitetet e aktorëve të veçantë,
- Heqja dorë nga rreziqet dhe supozimet kryesore,
- Mungesa e një kornize monitorimi dhe vlerësimi.³⁴

PKV duhet të funksionalizojë objektivat specifike siç janë identifikuar në strategjinë kombëtare antitrafik. Për secilin objektiv specifik, PKV duhet të përcaktojë aktivitetet dhe nën-aktivitetet përmes temave kryesore të vendosura në strategji.

Për më tepër, PKV duhet të përcaktojë për secilin aktivitet përgjegjësitë dhe afatet e caktuara, të përmbajë plane burimesh dhe buxhet dhe të përfshijë kriteret e monitorimit dhe vlerësimit.

Duke u mbështetur në njohuritë e grumbulluara, tabela më poshtë përmbledh elementet thelbësore të niveleve strategjike dhe operacionale të reagimit kombëtar antitrafik.

³² Ministri i Sigurisë Publike dhe Gatishmërisë së Emergjencave të Kanadasë (2019), fq. 8

³³ Po aty.

³⁴ Shih ICAT (2016), Kapitulli 9.

ELEMENTET	SQARIMI	PARIMET UDHËZUESE (pronësia e qeverisë, pjesëmarrja e shoqërisë civile, të drejtat e njeriut - qasja e bazuar tek viktima dhe e ndjeshme ndaj gjinisë, qëndrueshmëria)
NIVELI STRATEGJIK		
Hyrje	Përmbledh qëllimin e përgjithshëm të përgjigjes kombëtare anti-trafik	
Analizat e sfondit	Ndihmon në përcaktimin e problemit dhe qëllimeve strategjike dhe siguron të dhëna bazë të nevojshme për vlerësimet në të ardhmen	
Analizat e status quo-së së zonave të mbuluara nga boshti	Analiza e status quo-së do të konfirmonte rëndësinë e objektivave strategjikë si dhe gjithëpërfshirjen e strategjisë	
Qëllimet strategjike dhe objektivat specifike	Formulohen objektivat strategjikë dhe objektivat nën-strategjikë në strategji.	
Rezultatet e pritura	Mbështetni objektivat specifike	
NIVELI OPERACIONAL		
Aktivitetet / nën-aktivitetet	Aktivitetet nën secilin qëllim strategjik përcaktohen në dokumentin e strategjisë. Sidoqoftë ato duhet të renditen në një Plan Kombëtar të Veprimit, i cili do të plotësojë Strategjinë. Aktivitetet duhet të formulohen në mënyrë që të lehtësojnë arritjen e treguesve dhe do të çojnë në prodhimin e rezultateve.	
Përgjegjësitë dhe afatet kohore të caktuara	Meqenëse palë të interesuara janë të përfshira në zbatimin e aktiviteteve, përgjegjësitë e tyre duhet të përcaktohen qartë. Afati kohor duhet të tregohet bazuar në pritjet reale.	
Plani i Burimeve dhe Buxheti	<i>Është mjaft vitale të hartohet një buxhet i përafërt por realist në mënyrë që të jemi në gjendje të vlerësojmë burimet e nevojshme si dhe të planifikojmë financimin e aktiviteteve specifike.</i>	
Treguesit	Treguesit janë të nevojshëm për të matur rezultatet, si dhe për të verifikuar nëse është arritur ndryshimi i synuar.	
Kriteret e monitorimit dhe vlerësimit	Kriteret e monitorimit dhe vlerësimit përcaktojnë suksesin e reagimit kombëtar antitrafik dhe sigurojnë përshtatjen e reagimit kombëtar antitrafik ndaj trendeve në zhvillim.	

Për shembuj të një strategjie dhe një plani kombëtar veprimi, shihni Shtojcat 2 dhe 3.

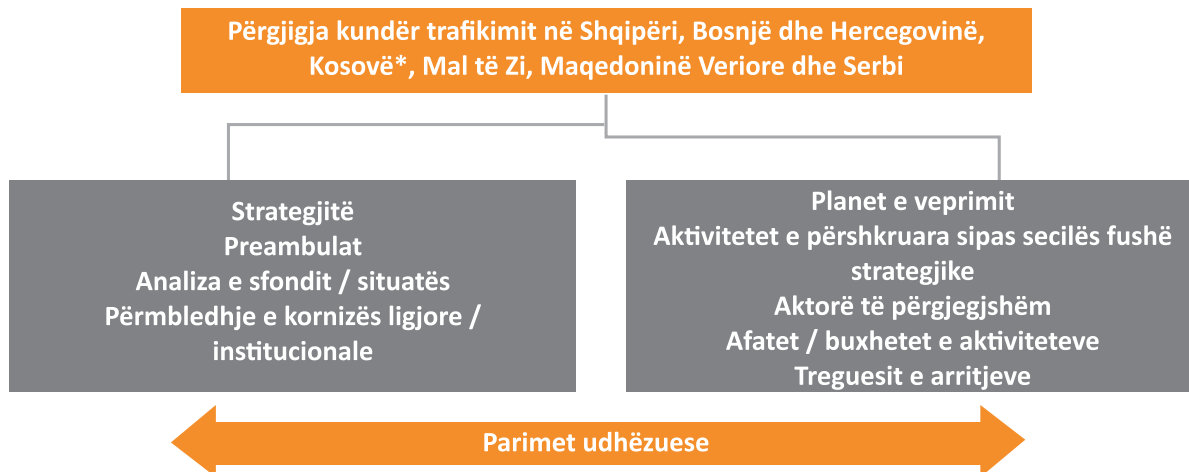
Një vlerësim i kryer në vitin 2020 nga DQNP në Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë, Kosovë*, Mal të Zi, Maqedoninë e Veriut dhe Serbi³⁵ konfirmuan se të gjithë ata ndoqën standardet ndërkombëtare dhe hartuan përgjigjen e tyre antitrafik sipas strukturës së rekomanduar me dy nivele. Struktura e dokumenteve të analizuara strategjike dhe operacionale u tregua gjithëpërfshirëse me aktivitetet e hartuara në përputhje me strukturën tematike të rekomanduar ndërkombëtarisht, duke përfshirë parandalimin, mbrojtjen, ndjekjen penale dhe kornizën mbështetëse/mundësuese (e përpunuar në Kapitullin A4 të këtij Udhëzuesi). Dokumentet strategjike përbëheshin nga preambulat, analiza e sfondit/situatës, përparësitë strategjike dhe rezultatet e pritura nga veprimet e planifikuara. Shumica e strategjive të vlerësuara përfshinin në një shkallë të ndryshme, kriteret e monitorimit dhe vlerësimit si procese të vlefshme të planifikimit dhe menaxhimit të zbatimit që demonstrojnë vendosmërinë e përfituesve për të vlerësuar progresin, cilësinë dhe ndikimin e përgjigjeve të tyre antitrafik.³⁶

Planet aktuale dhe ato më të fundit të veprimit ndanin struktura të ngjashme, duke parashikuar aktivitetet nën secilën fushë të përcaktuar strategjike, duke caktuar aktorët përgjegjës për zbatimin, duke përcaktuar (në një shkallë të ndryshme) burimet e disponueshme njerëzore dhe financiare për secilin aktivitet, si dhe krijimin e treguesve për arritje. Infografia e mëposhtme ilustron strukturat e përgjithshme të përgjigjeve të analizuara kundër trafikimit.

³⁵ Ky Vlerësim i kryer në periudhën maj-tetor të vitit 2020 në kuadër të projektit “Përforsimi i përgjigjes strategjike antitrafik në Ballkanin Perëndimor”, financuar në kuadër të projektit “Parandalimi dhe Luftimi i Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Ballkanin Perëndimor”, porositur nga BMZ (MFGJBEZH) dhe zbatuar nga BNGJ (GIZ).

³⁶ Një rishikim i PKV-ve në 11 vende nën programin AGKTPKM (GLO.ACT) të ZKBDK (UNODC) (2016), për shembull, zbuloi se vetëm katër shtete ishin informuar nga të dhënat, pesë kishin tregues të matshëm, ndërsa asnjë nuk artikulonte rreziqe dhe supozime dhe asnjë nuk ishte buxhetuar plotësisht. Shih ICAT (2016), Pjesa II, Seksioni 9, fq. 69

* Ky emërim nuk paragjykon pozicionet mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit të KB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për deklaraten e pavarësisë së Kosovës.



Si strategjia ashtu edhe PKV duhet të pasqyrojnë parimet minimale udhëzuese të mëposhtme gjatë hartimit të qëllimeve dhe masave në fushat kryesore tematike:

- Pronësia e qeverisë përmes qasjes interdisiplinore;
- Pjesëmarrja e shoqërisë civile;
- Qasja e bazuar në të drejtat e njeriut, në qendër të viktimave dhe e ndjeshme ndaj gjinisë; dhe
- Qëndrueshmëria.

Ne do t'i diskutojmë këto parime në seksionin vijues.

A.3 Parimet udhëzuese

Parimet e mëposhtme duhet të formojnë kornizën konceptuale për hartimin dhe zbatimin e një përgjigje gjithëpërfshirëse kombëtare kundër trafikimit. Kështu, ato duhet të integrohen në të gjitha elementet si në nivelin strategjik ashtu edhe në atë operacional.

Lista më poshtë nuk sugjeron një renditje të rëndësisë ose superioritetit. Secila prej këtyre katër parimeve udhëzuese është njëllloj jetike për ndërtimin e një reagimi modern dhe funksional ndaj trafikimit të qenieve njerëzore dhe vepron si kolonë, duke mbajtur përgjigjen kombëtare kundër trafikimit. Nëse një nga kolonat shkërmoqet, e gjithë struktura rrezikon të shembet.

(a) Pronësia e qeverisë përmes qasjes interdisiplinore

Termi 'pronësi e qeverisë' përshkruan marrëdhënien që qeveria duhet të ketë ndaj masave antitrafik të aplikuara në vendin e saj. 'Qeveria' i referohet aktorëve shtetërorë, p.sh. ata aktorë që janë pjesë e administratës publike dhe janë të lidhur drejtpërdrejt me të (autoritetet lokale, rajonale dhe kombëtare). 'Pronësia' në këtë kontekst do të thotë që qeveria merr pjesëmarrje të plotë, përgjegjësi dhe përgjegjësi në përcaktimin e objektivave, zbatimin e aktiviteteve dhe përmbushjen e rezultateve të reagimit kombëtar antitrafik.

Ky parim mbështetet në një rregull kyç të përgjegjësisë së shtetit sipas ligjit ndërkombëtar. Gjegjësisht, Shteti është përgjegjës për shkeljet e ligjit ndërkombëtar që mund t'i atribuohen drejtpërdrejt ose indirekt atij. Duke u bazuar në atë rregull kyç, Parimet e Rekomanduara të KB për të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Njerëzve (2002) përcaktojnë:

*"Shtetet kanë përgjegjësi sipas ligjit ndërkombëtar të veprojnë me kujdesin e duhur për të parandaluar trafikimin, për të hetuar dhe ndjekur penalisht trafikantët dhe për të ndihmuar dhe mbrojtur personat e trafikuar."*³⁷

Parimi është integruar shprehimisht në dokumentet kryesore ndërkombëtare për TQNJ, të tilla si Protokollin I Trafikimit pranë KB dhe Konventa e Trafikimit të KE-së.

Duke qenë një fenomen kompleks, trafikimi i qenieve njerëzore përshkon fusha të ndryshme - të drejtat e njeriut, migracioni, siguria publike, krimi i organizuar, korrupsioni, puna, marrëdhëniet e pabarabarta ekonomike ndërkombëtare, pabarazitë gjinore, dhuna ndaj grave, vajzave dhe personave LGBTQI, feminizimi i varfërisë etj. Kundër-strategjitë efektive duhet t'i marrin parasysh këto gjëra në mënyrë që të adresojnë aspektet e ndryshme të trafikimit. Për këtë qëllim, është e nevojshme të kemi një qasje 'interdisiplinore', që do të thotë se njohuritë dhe ekspertiza e aktorëve të ndryshëm dhe metodat e tyre përkatëse kombinohen për të zhvilluar masa për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të personave (p.sh. instrumentet ligjore, metodat edukative, kërkimi social, fuqizimi ekonomik, ndihma psikologjike, roli i medias etj.).

Ndërhyrjet duhet të hartohen dhe zbatohen për të mbuluar të gjithë sektorët e një shoqërie (p.sh. gjyqësori, arsimi, tregu i punës, etj.). Vetëm një qasje holistike lejon trajtimin e të gjitha aspekteve të trafikimit në të njëjtën kohë.

Përfshirja aktive e aktorëve shtetërorë nëpër sektorë të ndryshëm në të gjitha nivelet e reagimit kombëtar antitrafik është e rëndësishme për disa arsye:

- Është i nevojshëm një harmonizim i përkufizimeve ligjore, procedurave dhe zbatimit të tyre, dhe bashkëpunimit në nivelin lokal, rajonal dhe kombëtar në mënyrë që të zhvillojë dhe zbatojë një kornizë të përshtatshme ligjore;
- Përgjegjësia;
- Është e nevojshme një qasje interdisiplinore dhe ndër-sektoriale; dhe
- Është një mjet i rëndësishëm për të promovuar qëndrueshmërinë e masave të marra për parandalimin dhe luftimin e trafikimit.

Autoritetet qeveritare duhet:

- Fillojë dhe mbajë ciklin e hartimit, zbatimit, monitorimit dhe vlerësimit të reagimit kombëtar kundër trafikimit;
- Sigurojë një qasje shumë-sektoriale, të koordinuar. Emëroni një Koordinator Kombëtar Antitrafik (KKA)

³⁷ OHCHR (2002). Parimi 1, pika. 2.

dhe një Organ Koordinues Kombëtar Antitrafik (task forca inter-agjencionale antitrafik, një grup pune, një ekip kombëtar, komision ose një format tjetër i përshtatshëm institucional sipas legjislacionit në fuqi) për të luftuar trafikimin në qeniet njerëzore.³⁸

- Krijimi i një mekanizmi koordinues siguron një shkëmbim të rregullt të informacionit midis aktorëve të ndryshëm;
- Mekanizma të tillë koordinues do ta bëjnë më të lehtë për aktorët dhe donatorët përkatës ndërkombëtarë që të harmonizojnë përparësitë dhe ndërhyrjet e tyre në fushën antitrafik me ato të vendit pritës;
- Adresoni qartë fusha dhe sektorë të ndryshëm si në nivelin strategjik ashtu edhe në atë operacional;
- Përfshini shoqërinë civile dhe sektorin privat në hartimin dhe zbatimin e strategjisë kombëtare antitrafik dhe PKV;³⁹
- Siguroni një qasje të bazuar në të drejtat e njeriut, në qendër të viktimave, të informuara nga trauma dhe të përgjegjshme ndaj gjinisë.

(a) Pjesëmarrja e shoqërisë civile⁴⁰

Parimi i 'pjesëmarrjes së shoqërisë civile' kërkon që zhvillimi dhe zbatimi i programeve dhe masave kundër trafikimit të qenieve njerëzore të mos kryhet vetëm nga autoritetet qeveritare, por ato gjithashtu të përfshijnë aktorë të pavarur nga shteti dhe jashtë qeverisë dhe administrates publike.

Përfshirja e shoqërisë civile në përgjigjen kombëtare antitrafik nuk do të thotë vetëm që përfaqësuesit e shoqërisë civile lejohen të marrin pjesë në takime, grupe pune, etj., Por që ata luajnë një rol aktiv në vendimmarrje dhe se pikëpamjet e tyre dhe mendimet pasqyrohen në mënyrë adekuate në hartimin dhe zbatimin e përgjigjes kombëtare kundër trafikimit dhe marrin fonde të mjaftueshme për të zbatuar aktivitetet përkatëse.

Parimi përcaktohet në Protokollin e Trafikimit të KB (neni 9.3), si nocion i 'bashkëpunimit me organizata joqeveritare'. Shënimi i Protokollit shpjegon se qeveritë nënshkruese "duhet të gjejnë mënyra të përshtatshme për të bashkëpunuar dhe bashkëpunuar me OJQ-të", ndërsa një bashkëpunim i tillë duhet të përfshijë gjithashtu financimin e qeverisë për aktivitetet e OJQ-ve.⁴¹

Përfshirja e përfaqësuesve të shoqërisë civile, veçanërisht e organizatave të drejtuara nga të mbijetuarit, është e rëndësishme sepse ato janë në gjendje të plotësojnë mbështetjen e dhënë nga shteti dhe të sjellin një perspektivë unike të diferencuar. Pjesëmarrja e shoqërisë civile jo vetëm që siguron ndihmë të përshtatshme për viktimat, por gjithashtu, pasi gatishmëria e viktimave për të bashkëpunuar përmirësohet me vëmendje më të mirë ndaj nevojave të tyre, i bën ndjekjet penale më efektive. Përfaqësuesit e shoqërisë civile duhet të jenë të lirë të ndihmojnë viktimat e trafikimit pavarësisht nëse viktimat bashkëpunojnë me zbatimin e ligjit apo jo. Kështu, mundësia që ata të marrin fonde dhe/ose të përfshihen në mënyrë aktive në përgjigjen kombëtare antitrafik nuk duhet të jetë e kushtëzuar nga bashkëpunimi midis viktimës dhe zbatimit të ligjit. Ata gjithashtu mund të luajnë një rol të rëndësishëm në parandalimin duke informuar grupet e prekura të rreziqeve dhe si t'i zbusin këto, të promovojnë (vetë) identifikimin e viktimave të supozuara që ata hasin gjatë punës me grupe të cënueshme, dhe të ndajnë njohuritë e tendencave dhe të dhënave përkatëse me shtetin.

Për të siguruar pjesëmarrjen aktive të shoqërisë civile në reagimin kombëtar antitrafik:

- Disa anëtarë të Trupit Koordinues Kombëtar Antitrafik (TKKAT) dhe eventualisht Grupit të Punës Tematike (GPT) duhet të jenë OJQ;
- Anëtarët e OJQ-ve të TKKAT (TKKAT) dhe GPT (TWG) duhet të kenë të drejtë vote;

³⁸ Konventa e Trafikimit të KE përcakton në nenin 29.2:

"Secila palë do të miratojë masa të tilla që mund të jenë të nevojshme për të siguruar bashkërendimin e politikave dhe veprimeve të departamenteve të qeverive të tyre dhe agjencive të tjera publike kundër trafikimit të qenieve njerëzore, kur është e përshtatshme, përmes ngritjes së organeve koordinuese."

Parimet dhe Udhëzimet e Rekomanduara të KB shprehen se procesi i hartimit të planeve kombëtare të veprimit duhet të përdoret për të krijuar lidhje dhe partneritet midis institucioneve përkatëse qeveritare dhe sektorëve përkatës të shoqërisë civile. (OHCHR (2002), Udhëzimi 1, para. 3) Shih gjithashtu UNODC (2020), Art. 38.1

³⁹ UNODC Persons (2020), Neni. 40.2.

⁴⁰ Për diskutim më të hollësishëm shih p.sh. OSBE-SR/CTHB (2018). Dokumenti i Rastit Nr. 8: Roli Kritik i Shoqërisë Civile në Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore.

⁴¹ Jordan, Ann D. (2002), fq. 29.

- Shoqëria civile duhet të përfshihet në zbatimin e masave antitrafik në fushat e parandalimit, mbrojtjes dhe ndjekjes penale (p.sh. në ofrimin e ndihmës ndaj viktimës gjatë kohëzgjatjes së procedurave ligjore përmes ndihmës psikologjike dhe strehimit të sigurt). Ato duhet të jenë pjesë e mekanizmave kombëtarë të referimit dhe të kenë një rol të dukshëm në identifikimin, ndihmën sociale - dhe mbrojtjen e viktimave;
- OJQ-të duhet të jenë pjesë e një mekanizmi kombëtar të shkëmbimit të informacionit; dhe
- OJQ-të duhet të marrin fonde të mjaftueshme për të qenë në gjendje të kryejnë aktivitetet e tyre, përfshirë edhe në kohë krizash (siç janë pandemitë), pasi shërbimi i tyre duhet të konsiderohet thelbësor.

(c) Qasja e bazuar në të drejtat e njeriut, në qendër të viktimave dhe të ndjeshme ndaj gjinisë

“Të drejtat e njeriut të personave të trafikuar do të jenë në qendër të të gjitha përpjekjeve për të parandaluar dhe luftuar trafikimin dhe për të mbrojtur, ndihmuar dhe ofruar dëmshpërblim për viktimat”⁴²

Termi ‘qasja e bazuar në të drejtat e njeriut’ do të thotë që reagimi kombëtar antitrafik (si dhe masat e vetme) duhet të bazohen në mënyrë normative në standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut dhe të drejtohen në mënyrë operative për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, veçanërisht ato të viktimave.⁴³ Të drejtat e njeriut lidhen me nocionin e dinjitetit njerëzor, të dyja lidhen në atë mënyrë që njëra nuk mund të kuptohet pa tjetrën. Kështu, një këndvështrim i të drejtave të njeriut që konsideron gamën e plotë të të drejtave civile, kulturore, ekonomike, politike dhe sociale të pandara, të ndërvarura dhe të ndërlidhura të secilit individ duhet të jetë pjesë e çdo strategjie, mase dhe politike për adresimin e trafikimit të qenieve njerëzore.

Nocioni ‘e drejtë’ shpreh se duhet të jetë një e drejtë e zbatueshme nga ligji, e cila përfshin detyrimin e qeverisë për ta respektuar, promovuar, mbrojtur dhe përmbushur atë. Kjo përfshin që atyre që nuk i gëzojnë të drejtat e tyre (p.sh. viktimat e trafikimit) u jepet mundësia t’i pretendojnë ato.

Koncepti kërkon që detyrimet dhe parimet e të drejtave të njeriut të “integrohen në të gjitha aspektet e punës, përfshirë duke siguruar pjesëmarrjen dhe përfshirjen e grupeve në disavantazh; forcimi i përgjegjësisë së të drejtave të njeriut të shteteve; dhe promovimin e mos-diskriminimit dhe barazisë, përfshirë barazinë gjinore”.⁴⁴

Një qasje e bazuar në të drejtat e njeriut përfshin një qasje të ndjeshme ndaj gjinisë pasi diskriminimi në lidhje me gjininë ndaj qenieve njerëzore njihet si shkelje e të drejtave të tyre themelore të njeriut, dhe gjithashtu, shihet kryesisht në format e ndryshme të trafikimit të personave.

Qasja e bazuar në të drejtat e njeriut ofron një kornizë konceptuale dhe normative që duhet t’i jep drejtim zhvillimit të mëtejshëm të politikave në fushën e luftimit të trafikimit. Në të njëjtën kohë, ajo ofron një kornizë për të monitoruar dhe vlerësuar politikën, praktikën dhe veprimet antitrafik për ndikimin e tyre real dhe potencial në viktimat e trafikimit dhe grupeve të tjera të interesuara.

Elementet e domosdoshme të një qasjeje të bazuar në të drejtat e njeriut janë respektimi i standardeve të të drejtave të njeriut dhe parimi i mosdiskriminimit, vendosja e standardeve dhe llogaridhënia, integrimi i perspektivës gjinore dhe njohja e qenieve njerëzore si subjekte dhe mbajtëse të të drejtave.

Disa nga të drejtat kryesore të njeriut në lidhje me situatën e trafikimit njerëzor dhe traktatet përkatëse ndërkombëtare:⁴⁵

⁴² OHCHR (2002), Parimi 1.

⁴³ OHCHR (2010). Parimet dhe Udhëzimet e Rekomanduara për të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Njerëzve - Komentim, fq. 49

⁴⁴ UNODC (2021). Manual për përfshirjen e të Drejtave të Njeriut dhe Barazisë Gjinore në ndërhyrjet e drejtësisë penale për të adresuar trafikimin e personave dhe kontrabandën e migrantëve, fq. 10

⁴⁵ Shih poashtu UNODC (2021), Pjesa I.

E drejtë e jetës	- Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut UDHR (UDHR), Neni. 3; Pakti Ndërkombëtar lidhur me të Drejtat Civile dhe Politike PNDCV (ICCPR), Neni. 6; - Konventa e Punëtorëve Migrantë KPM (MWC), Neni. 9; Konventa për të Drejtat e Fëmijëve KDF (UNCRC), Neni. 6; Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara KDPAK (CRPD), Neni. 10; - Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut KEDNJ (ECHR), Neni 2; Konventa Amerikane për të Drejtat e Njeriut KADNJ (ACHR), Neni 4; Karta Afrikane për të Drejtat e Njeriut dhe të Popujve KADNPJ (ACHPR), Neni 4
E drejta e lirisë dhe sigurisë	- PNDCV (ICCPR), Neni. 9; KPM (MWC), Neni. 16; KDPAK (CRPD), Neni. 14; - KEDNJ (ECHR), Neni 5; KADNJ(ACHR), Neni. 7; KADPNJ (ACHPR), Neni 6. - UDHR, Neni 3; Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e Diskriminimit Racor KNEDR (CERD), Neni 5 (b); - PNDCV (ICCPR), Neni 9; KPM (MWC), Neni. 16; KDPAK (CRPD), Neni. 14; - GJEDNJ, Neni. 5; KADNJ(ACHR), Neni 7; KADPNJ(ACHPR), Neni 6
E drejta për liri nga skllavëria, skllavëria, puna e detyruar ose puna në robëri	- Konventa e Skllavërisë, 1926, Neni 1; Konventa Suplementare për Heqjen e Skllavërisë, 1956, Neni. 1 - Konventa në lidhje me punën e detyruar dhe të detyrueshme, 1930, Nenet 1, 2 dhe 4 - DUDNJ(UDHR), Neni 4; PNDCV(ICCPR), Neni 8; KPM(MWC), Neni 11; KEDNJ(ECHR), Neni 4; KADNJ(ACHR), Neni 6; KADPNJ(ACHPR), Neni 5 - Konventa në Lidhje me Heqjen e Punës së Detyruar, 1957, neni 1 - Statuti i Romës, Nenet 7 (c) dhe 7 (g)
E drejta për lirinë e lëvizjes	- DUDNJ(UDHR), Neni 13; PNDCV (ICCPR), Neni 12; - Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave, Neni 15 (4); - KPM (MWC), Neni 8; KDPAK (CERPD), Neni 18; - KEDNJ (ECHR), Neni 3; KADNJ(ACHR), Neni 12; KADPNJ (ACHPR), Neni 12; - Konventa e Refugjatëve, neni 23.
E drejta për shëndetin (fizik dhe mendor)	- Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, Neni 12; - Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave, Neni 12; KPM (MWC), Neni 28; KDF (UNCRC), Neni. 24; KDPAK (CRPD), Neni 15; - Karta Sociale Evropiane, Neni 11; Protokolli për të Drejtat e Grave në Afrikë, Neni 14

Fragment nga ZKLDNJ (OHCHR) (2010). Parimet dhe Udhëzimet e Rekomanduara për të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Qenieve Njerëzore - Komente.

Përgjigja antitrafik që është ndërtuar mbi një qasje të bazuar në të drejtat e njeriut synon të:

- të ndryshojë kushtet që sjellin trafikimin dhe shfrytëzimin e qenieve njerëzore në të gjitha format e shfrytëzimit, të tilla si puna e detyruar ose kushtet e ngjashme me skllavërinë;
- shmangë riviktimizimin;
- ndaluar abuzimin dhe hetuar, ndjekur penalisht dhe ndëshkuar autorët; and
- sigurojnë mjete shërimi adekuate dhe efektive për personat e trafikuar.⁴⁶

⁴⁶ OHCHR, UNHCR, UNICEF, UNODC, UN Women dhe ILO (2011). Koment i Përbashkët i KB mbi Direktivën e BE - Një Qasje e Bazuar në të Drejtat e Njeriut (2011), fq. 27

Mosndëshkimi i personave të trafikuar

Një element thelbësor i qasjes së bazuar në të drejtat e njeriut janë parimet e mos-ndëshkimit të personave të trafikuar.

Përderisa Protokollin e Trafikimit pranë KB nuk e adreson këtë çështje, Parimi 7 i ZKLDNJ dhe Udhëzimeve të Rekomanduara thotë se *“Personat e trafikuar nuk do të ndalohen, akuzohen ose ndiqen penalisht për paligjshmërinë e hyrjes ose qëndrimit të tyre në vendet e tranzitit dhe destinacionit, ose për përfshirjen e tyre në veprimtari të paligjshme në masën që përfshirja e tillë është pasojë e drejtpërdrejtë e situatës së tyre si persona të trafikuar”*. Parimi i mosndëshkimit përfshihet shprehimisht i paraqitur në Dispozitat Legjislative të Modelit ZKBDK kundër Trafikimit të Personave (Neni 13).

Konventa e Trafikimit e KE parashikon mundësinë e mos vendosjes së ndëshkimeve për viktimat për përfshirjen e tyre në veprimtari të paligjshme nëse ato detyrohen ta bëjnë këtë nga situata e tyre (neni 26).

Direktiva e BE-së për Trafikimin u kërkon shteteve të marrin masat e nevojshme për të mos ndjekur penalisht viktimat e trafikimit për aktivitete kriminale në të cilat janë përfshirë si pasojë e drejtpërdrejtë e trafikimit (neni 8).

Parimi mund të gjendet gjithashtu në Konventën SHKAJL Kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve (Neni 14 (7)) dhe në Ligjin Model të Komonuelthit të Shteteve të Pavarura për Sigurimin e Ndhmës për Viktimat e Trafikimit (Neni 5).

→ Kornizat gjithëpërfshirëse antitrafik duhet të përfshijnë masa ligjore dhe politike që zbatojnë parimin e mosndëshkimit.

→ Shtetet duhet të zhvillojnë politika, praktika dhe ligje të qarta dhe të kuptueshme për të mbështetur zbatimin efektiv të parimit të mosndëshkimit në të gjitha fazat e sistemit të drejtësisë penale, si dhe në proceset jo-penale që e ekspozojnë viktimën ndaj dënimit të mundshëm (p.sh. çështjet e imigrimit, ose vepra penale që lidhen me urdhëresa administrative dhe publike).

→ Shtetet duhet të zgjerojnë parimin e mosndëshkimit për të mundësuar që të dhënat penale të lihen ose të shlyhen për individët që u dënuan për krime të kryera si rezultat i drejtpërdrejtë i trafikimit.

→ Çdo tregues që një viktimë e THB-së pa dyshim ka dhënë pëlqimin (qoftë për shfrytëzimin e synuar ose për kryerjen e veprës së pretenduar) nuk duhet të përdoret për të mohuar hyrjen në masa që zbatojnë parimin e mosndëshkimit në nivelin kombëtar.

Për një diskutim më të përpunuar shih ICAT (2020). Shkurtime të Çështja 8 e Mosndëshkimit të Viktimave të Trafikimit. Shih gjithashtu (OSCE-SR/CTHB) (2013). Rekomandimet e politikave dhe legjislacionit drejt zbatimit efektiv të dispozitës së mosndëshkimit në lidhje me viktimat e trafikimit; dhe UNODC (2020). Dispozitat e Modelit Legjislativ kundër Trafikimit të Personave, Neni 13, fq. 44-49.

Udhëzimet e ZKLDNJ bëjnë një lidhje të qartë midis identifikimit të një personi të trafikuar dhe qasjes së tyre të mëvonshme në të drejtat:

“Një dështim për të identifikuar një person të trafikuar në mënyrë korrekte ka të ngjarë të rezultojë në një mohim të mëtejshëm të të drejtave të këtij personi. Prandaj, shtetet janë të detyruara të sigurojnë që një identifikim i tillë mund të bëhet dhe të ndodhë.”⁴⁷

Prandaj, elementi më thelbësor për të siguruar një qasje të bazuar në të drejtat e njeriut është që shtetet të fusin masa për identifikimin e shpejtë të viktimave të trafikimit. Ky është thelbi dhe qëllimi i një Mekanizmi Kombëtar të Referimit (MKR). MKR është një:

“/.../një kornizë bashkëpunimi përmes së cilës aktorët shtetërorë përmbushin detyrimet e tyre për të mbrojtur dhe promovuar të drejtat e njeriut të personave të trafikuar, duke bashkërenduar përpjekjet e tyre në një partneritet strategjik me shoqërinë civile.”⁴⁸

Qëllimet themelore të një MKR janë të sigurojnë respektimin e të drejtave të njeriut të personave të trafikuar dhe të vendosin mekanizmin dhe mjetet efektive për të referuar viktimat e trafikimit në shërbimet e nevojshme.

Në rastin e migrantëve dhe refugjatëve që mbërrijnë në një vend, është e mundur që grupe të ndryshme praktikuesish të mund të identifikojnë viktimat e trafikimit njerëzor në faza dhe procedura të ndryshme. Prandaj, sigurimi i një identifikimi funksional të viktimave në qendrat e para të pritjes për refugjatët dhe migrantët është thelbësor.⁴⁹

⁴⁷ OHCHR (2002), Udhëzimi 2.

⁴⁸ OSCE/ODIHR (2004), fq. 15, OSCE/ODIHR (e ardhshme)

⁴⁹ Për udhëzime më praktike mbi këtë temë shih: OSBE/ZPSKLTQNJ (OSCE-SR / CTHB) (2019), Udhëzime Uniformë për Identifikimin dhe Referimin e Viktimave të Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Kornizën e Pritjes së Migrantëve dhe Refugjatëve në Rajonin e OSBE-së.

Përveç kësaj, është e nevojshme që:

- Kapacitetet e palëve të interesuara përkatëse të MKR (si gjyqësori, policia, çështjet sociale, migrimi dhe sistemi i azilit dhe të tjerë), duhet të përmirësohen në mënyrë që shërbimet që ato ofrojnë të sigurojnë që të drejtat e viktimave të trafikimit të respektohen dhe forcohen;
- Individët e brengosur duhet të ndërgjegjësohen për të drejtat e tyre dhe në masën maksimale të mundshme, ata duhet të përfshihen në çdo politikë ose vendim praktik që ka të bëjë me zhvillimin dhe zbatimin e përgjigjes kombëtare anti-trafik;
- Shtetet duhet të respektojnë standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut të vendosura në konventat e nënshkruara dhe të ratifikuara të të drejtave të njeriut, si dhe standardet ndërkombëtare të punës dhe standardet e të drejtave të fëmijëve. Prandaj, ligjet, politikat dhe praktikat mbi antitrafikimin nuk duhet të kundërshtojnë dispozitat e tilla;
- Masat e marra nga të gjithë aktorët për parandalimin dhe luftimin e trafikimit duhet të hartohen për të mos cenuar sigurinë dhe mirëqenien e viktimave dhe më përgjithësisht, të drejtat e njeriut për të gjithë personat e interesuar;
- Duhet të merren masa për sigurimin e mjeteve juridike efektive dhe për të promovuar të drejtën e dëmshpërblimit dhe kompensimit, duke përfshirë qasjen në mekanizmat e ankesave për mjetet juridike civile, penale dhe të tjera. Këto mjete juridike, dëmshpërblime dhe kompensime duhet të jenë të arritshme për viktimat e të gjitha formave të trafikimit, dhe gjithashtu për njerëzit pa një status të rregullt migrimi;
- Viktimave të trafikimit duhet t'u ofrohet ndihmë pavarësisht nga qëndrimi i tyre në një procedurë zyrtare (penale); Ata duhet të informohen për statusin e tyre para ligjit dhe të drejtën e tyre të mundshme për të ndërmarrë veprime ligjore kundër praktikave diskriminuese si dhe për të drejtat e tyre për të kërkuar azil në vendet e destinacionit; dhe
- Në të gjitha veprimet në lidhje me fëmijët, interesi më i mirë i fëmijës do të jetë konsiderata kryesore.
- Për të siguruar një qasje të ndjeshme ndaj gjinisë, shtetet duhet:
- Pranoni që të gjithë - gra dhe burra, vajza dhe djem, dhe personat LGBTIQ + mund të bëhen viktimat e trafikimit;
- Të njohin ngjashmëritë dhe ndryshimet në trafikimin e grave, burrave, vajzave, djemve dhe personave LGBTIQ+. Të njohin ndjeshmërinë e tyre të veçantë të veçantë ndaj trafikimit, shkeljes, pasojave të ndryshme dhe ndikimet e politikave dhe programeve;
- Pranoni që këto ndryshime janë të rrënjësura thellë në normat dhe dinamikat e pabarabarta gjinore, të cilat i bëjnë gratë dhe vajzat të preken në mënyrë disproporcionale nga ky krim dhe kryqëzohen me forma të tjera të diskriminimit, duke përfshirë moshën, klasën, etninë, origjinën, racën, etj .;
- Fuqizoni viktimat për të pasur mjete shërimi dhe për të kërkuar të drejta përmes të gjitha masave të marra nga të gjithë aktorët; dhe
- Jepni efekt praktik sa më sipër duke mundësuar nisma politike, legjislative, institucionale dhe programatike të përshtatshme për shqetësimet specifike.

Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm

Në 2015 OKB miratoi Agjendën 2030 për Zhvillimin e Qëndrueshëm - një grup prej 17 angazhimesh - Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm (QZHQ) - që duhet të arrihen deri në vitin 2030. Një parim i mbingarkuar i QZHQ-ve është se Shtetet kanë një interes dhe përgjegjësi kolektive për të siguruar njerëzit dhe popullatat në nevojë - përfshirë migrantët dhe refugjatët - nuk lihen pas nga përparimi ekonomik, social dhe mjedisor.

TQNJ përmendet në mënyrë specifike në tre objektiva nën tre qëllime: 5 (Barazia Gjinore), 8 (Puna e Ndershme dhe Rritja Ekonomike) dhe 16 (Drejtësia e Paqes dhe Institucionet e Fuqishme). Gjithashtu targete dhe synime të tjera janë të rëndësishme për TQNJ, pasi ajo është e rrënjësuar thellë në çështjet e zhvillimit të gjerë duke përfshirë varfërinë, arsimin, punën e fëmijëve, abuzimin dhe shfrytëzimin, pabarazinë gjinore dhe diskriminimin, migrimin dhe efektet e ndryshimit të klimës.

Rekomandimet kryesore për shtetet në lidhje me QZHQ kur hartojnë përgjigjet e tyre antitrafik:

→ Përshtat programimin e projektit, objektivat strategjikë dhe aktivitetet e komunikimit për të pasqyruar angazhimet e bëra në synimet përkatëse të QZHQ.

Përgjigjet shtetërore dhe jo-shtetërore ndaj trafikimit njerëzor duhet të jenë të ndjeshme ndaj gjinisë dhe moshës.

→ Shmangni dublikimin dhe grumbullimin e burimeve të veprimeve antitrafik përmes harmonizimit të nismave kombëtare, rajonale dhe globale të kërkimit dhe ndërtimit të kapaciteteve që adresojnë trafikimin e personave.

→ Siguroni mbledhjen e duhur të të dhënave të ndara për gjininë dhe moshën, përfshirë popullatat migruese, pa shtetësi dhe refugjatë dhe mbështesni raportimin e qëndrueshëm drejt synimeve dhe treguesve të QZHQ.

Për depërtim më të përpunuar, shih ICAT (2018). Çështja Nr. 5, Roli i Qëllimeve të Zhvillimit të Qëndrueshëm (QZHQ) në Luftimin e Trafikimit të Personave

Së fundmi, masat për të mbrojtur fëmijët e trafikuar duhet të bazohen në parimet kryesore vijuese të përcaktuara nga Konventa e KB për të Drejtat e Fëmijëve (1989):

- Jepni vëmendje kryesore interesave më të mira të fëmijës (neni 3.1);
- Mosdiskriminimi i çfarëdo lloji të fëmijës ose prindit të tij/saj (neni 2);
- Respektoni pikëpamjet e fëmijëve (neni 12);
- Mos ndërhyri në privatësinë, familjen, shtëpinë ose korrespondencën e fëmijës (neni 16);
- Fëmija ka të drejtë të mbështesë shtetin në rimëkëmbjen dhe rifillimin e jetës së tyre (neni 39).

(d) Qëndrueshmëria

“Një përgjigje e qëndrueshme antitrafik është ajo që zgjat me kalimin e kohës dhe është në gjendje të përshtatet në mënyrë krijuese me ndryshimin e kushteve. Qëndrueshmëria i referohet koherencës së praktikave si në kohë ashtu edhe në efikasitet.”⁵⁰

Në kushtet e një përgjigje kombëtare kundër trafikimit, qëndrueshmëria do të thotë që struktura dhe sistemi që do të zbatohet është në gjendje të qëndrojë për një kohë të gjatë dhe të përshtatet në mënyrë krijuese me ndryshimin e kushteve me kalimin e kohës. Nuk duhet të ketë varësi kritike, të tilla si financimi i madh nga donatorët e jashtëm, të cilët lehtë mund të shembin sistemin.

Qëndrueshmëria siguron që reagimi kombëtar antitrafik u shërben viktimave dhe shoqërisë në përgjithësi, jo vetëm brenda një afati të shkurtër të kufizuar, por edhe për sa kohë që problemi i trafikimit njerëzor vazhdon. Kërkon që praktikat të jenë koherente si në kohë ashtu edhe në efikasitet.⁵¹

Nga pikëpamja ekonomike, siguron që përdorimi i burimeve ekzistuese të maksimizohet dhe se investimet në përgjigjen kombëtare anti-trafik nuk do të humbin. Një përgjigje e qëndrueshme kombëtare antitrafik do të tërheqë më lehtë fondet e nevojshme, të brendshme dhe të jashtme.

“Asnjë veprim antitrafik, qoftë ndjekja penale, parandalimi apo mbrojtja, nuk mund të jenë të qëndrueshëm dhe të suksesshëm pa rivendosjen e plotë të të drejtave të njeriut të personave të trafikuar.”⁵²

Është siguruar qëndrueshmëria e një përgjigjeje kombëtare kundër trafikimit:

- Përmes pronësisë së qeverisë;
- Përmes pjesëmarrjes së shoqërisë civile;
- Përmes rishikimit periodik të PKV, si dhe monitorimit dhe vlerësimit të rregullt/paralel të masave të zbatuara tashmë;
- Duke përfshirë standardet e të drejtave të njeriut, të cilat forcojnë legjitimitetin e proceseve politike;
- Nëse masat e marra integrohen dhe ndërtohen në strukturat lokale të menaxhimit;
- Nëse programi dhe skica e projekteve marrin parasysh kapacitetin adekuat të sistemeve administrative lokale;
- Nëse sigurohen alokime të rregullta të buxhetit të shtetit për financimin e strukturave koordinuese antitrafik, si dhe aktivitetet dhe masat e aktorëve të përfshirë;
- Nëse masat antitrafik përfshihen (p.sh. trajnimi antitrafik për zyrtarët e policisë që do të përfshihet në programin e rregullt të trajnimit policor të akademive); dhe
- Nëse ndiqet qasja e shumëzuesit (p.sh. mënyra e trainimit të trenerit).

⁵⁰ OHCHR, UNHCR, UNICEF, UNODC, UN Women dhe ILO (2011), fq. 25.

⁵¹ UNODC (2009). Korniza Ndërkombëtare për Veprim për Zbatimin e Protokollit të Trafikimit të Personave, fq. 9

⁵² OSBE-SR/CTHB (2015). Koment i Planit të veprimit të OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore (PC.DEC/557), shtojca e vitit 2005 që adreson nevojat speciale të fëmijëve viktimë të trafikimit për mbrojtje dhe ndihmë (PC.DEC/557 / Rev.1) dhe shtojcën 2013 në Planin e veprimit të OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore: Një dekadë më vonë (PC.DEC/1107/Corr.11), fq. 12

A.4 Formulimi i përgjigjes

A.4.1 Hyrje dhe analiza e sfondit

Pjesa hyrëse duhet të përshkruaj në minimum qëllimin e përgjithshëm të përgjigjes kombëtare anti-trafik. Duhet të shpjegojë se një strategji gjithëpërfshirëse, efikase dhe e përshtatshme kombëtare antitrafik, është e nevojshme për të nxitur një mirëkuptim të përbashkët dhe veprim të koordinuar të të gjithë pjesëmarrësve dhe aktorëve, por gjithashtu për të siguruar mbështetje politike dhe financiare (përfshirë donatorët e jashtëm).

Për më tepër, hyrja duhet të përshkruajë parimet udhëzuese, ose këto duhet të shtjellohen në një nën-kapitull të veçantë. Ai gjithashtu duhet të përfshijë një paragraf mbi angazhimin e aktorëve shtetërorë të përfshirë në mbështetjen e zbatimit të përgjigjes kombëtare anti-trafik.

Një analizë e plotë e situatës aktuale:

- Ndhmon në përcaktimin e problemeve dhe rrjedhimisht të qëllimeve strategjike;
- Siguron të dhëna fillestare për vlerësimet në të ardhmen të përgjigjes kombëtare kundër trafikimit. Prandaj duhet të mbulojë të gjitha fushat për të cilat janë formuluar qëllimet strategjike, por në një analizë minimale të status quo-së (përfshirë të dhënat e disponuara statistikore të disponuara gjinore) të katër fushave të përmendura më lart. Vëmendje e veçantë gjithashtu duhet t'i kushtohet analizës së trendeve të reja në lidhje me format e trafikimit, përfshirë profilet e viktimave dhe modus operandi; dhe
- Harton aktorët kryesorë të përfshirë në luftimin e trafikimit dhe rolet e tyre përkatëse, si dhe palët e interesit të rëndësishme për veprimet e planifikuara në të ardhmen.

Një analizë e tillë është e vlefshme për hartimin dhe zbatimin e një strukture bashkërendimi që funksionon mirë. Ndër të tjera, çështjet e mëposhtme duhet të merren parasysh:⁵³

KORNIZA MUNDËSUSESE

- **Korniza e koordinimit:** Si koordinohen aktualisht masat kundër trafikimit në nivelet kombëtare, rajonale dhe lokale? Cilët aktorë janë të përfshirë? A ka një ndarje të kuptuar dhe të institucionalizuar të detyrave dhe mekanizmave të bashkërendimit në lidhje me asistencën dhe mbrojtjen e viktimave, d.m.th. procedurat standarde të funksionimit dhe memorandumet e mirëkuptimit (Memorandumet e Mirëkuptimit), veçanërisht midis aktorëve shtetërorë dhe jo-shtetërorë?
- **Korniza legislative:** Cilat ligje të rëndësishme për trafikimin janë në fuqi (gjithashtu në lidhje me të drejtat e viktimave) dhe cilat instrumente ndërkombëtare janë ratifikuar / zbatuar? Cilat ligje të rëndësishme për mbrojtjen e fëmijëve janë në fuqi?
- **Profili i trafikimit mbizotërues:** Cilat forma të trafikimit (trans-kombëtar, i brendshëm) dhe cilat lloje të shfrytëzimit (p.sh. punë e detyruar, seksuale) ndodhin në vend? Kush preket nga format e ndryshme të shfrytëzimit (vajzat, gratë, burrat, djemtë) dhe në çfarë mase?
- **Të dhëna dhe kërkime:** Cili dokumentacion dhe të dhëna janë në dispozicion për trafikimin? A ka ndonjë deficit të madh informacioni? Çfarë hulumtimi në lidhje me trafikimin është kryer? Nga kush? Cilat janë rezultatet?
- **Mjedisi i projektit:** Cilat projekte janë zbatuar në fushën e trafikimit dhe nga kush? Për cilat probleme ata adresuan/përqendrohen? A ka ndonjë rezultat të monitorimit ose vlerësimit në dispozicion në këto projekte? Nëse po, cilat janë gjetjet e tyre?

⁵³ Për pyetje të tjera specifike për t'u marrë parasysh në hartëzimin dhe identifikimin e përgjigjeve ndaj TQNJ, shih gjithashtu: ICAT (2016), Pjesa I, Seksioni 2. Për mjetet për të mbështetur analizën e të drejtave të njeriut dhe situatës së barazisë gjinore në një vend shih UNODC (2021), Pjesa 2.

PARANDALIMI

- **Social-ekonomik:** Cilat projekte janë zbatuar në fushën e trafikimit dhe nga kush? Për cilat probleme ata adresohen/përqendrohen? A ka ndonjë rezultat të monitorimit ose vlerësimit në dispozicion në këto projekte? Nëse po, cilat janë gjetjet e tyre?
- **Edukimi:** Cila është situata arsimore, veçanërisht në lidhje me gratë dhe fëmijët? A kanë grupet etniket dhe vajzat, gratë, djemtë dhe burrat të njëjtën qasje në arsim? A inkurajohen vajzat të marrin arsim/trajnim me cilësi të lartë dhe nëse po, si? Cili është niveli i ndërgjegjësimit të reaguesve të rreshtit të parë dhe komuniteteve mbi çështjet e antitrafikut (përfshirë p.sh. punonjësit socialë, praktikuesit e mjekësisë, edukatorët) gjithashtu në lidhje me aftësinë e tyre për të parandaluar TQNJ dhe para-identifikuar rastet e TQNJ ose VT dhe të reagojnë në përputhje me rrethanat?
- **Vulnerabilitetet:** Cilat janë masat anti-diskriminuese që u drejtohen pakicave në tregun e punës? Cilat janë masat anti-diskriminuese që u drejtohen grave në tregun e punës? Cilat janë masat specifike për të zvogëluar dobësitë ekonomike?
- **Gjinia:** Si kundërshtohet dhuna e bazuar në gjini, si p.sh. dhuna në familje, përdhunimi, sulmi seksual, ngacmimi, abuzimi seksual i vajzave dhe djemve, trafikimi i qenieve njerëzore?
- **Migrimi i sigurt dhe legal:** A ekzistojnë mekanizma të sigurt dhe të ligjshëm të migrimit? Sa funksionojnë mirë skemat e migrimit të rregullt? Çfarë dihet për ndërgjegjësimin dhe rreziqet e THB të grupeve specifike të migrantëve siç janë azilkërkuesit/migrantët e pa dokumentuar/migrantët e punës? A janë punëtorët e ligjshëm migrantë të lidhur me një punëdhënës të veçantë? A mundet që shtetasit e vendeve të treta që bëhen të afërm të një shtetasi të një vendi të ndryshojnë llojin e lejes së qëndrimit p.sh. pas divorcit? A ka pasur ndonjë sondazh mbi ndërgjegjësimin e përgjithshëm të popullatës mbi opsionet e migrimit ligjor? Nëse po, kush është më i vetëdijshëm për to, personat femra apo meshkuj? A ka pasur ndonjë sondazh mbi ndërgjegjësimin e popullatës për trafikimin? Nëse po, cilat ishin rezultatet dhe kush është më i vetëdijshëm për trafikimin: vajzat, gratë, djemtë dhe burrat? A ka fushata informuese mbi mundësinë e marrjes së ndihmës dhe mbështetjes për viktimat e trafikimit? A është informacioni i lidhur në dispozicion/i arritshëm për grupet e synuara?
- **Mbrojtja/parandalimi i fëmijëve:** A ka ndonjë sistem/fushatë të vendosur? A përqendrohen vetëm tek vajzat? A dërgohen mesazhe të ndryshme përkatësisht për djemtë dhe vajzat? A përfshijnë sistemet e mbrojtjes grupin e të miturve të pashoqëruar?
- **Kërkesa:** A ekzistojnë projekte dhe programe që trajtojnë anën e kërkesës së trafikimit? Nëse po, a i adresojnë këto programe kryesisht burrat dhe kërkesën për shërbime seksuale të ofruara nga persona femra, apo a trajtojnë ato gjithashtu kërkesën për punë të detyruar, punë shtëpiake, servitut, lypje, shërbime seksuale të ofruara nga persona meshkuj, etj?
- **Ritrafikimi:** A janë të fuqizuar viktimat?

MBËSHTETJE DHE MBROJTJA E VIKTIMAVE AND DËSHMITARËVE TË VIKTIMAVE

- **Viktimat:** Numri i viktimave të identifikuar (në nivel kombëtar dhe rajonal); të dhënat e ndara sipas gjinisë, kombësisë dhe moshës, dhe formës së TQNJ.
- **Identifikimi:** A ka ndonjë procedurë zyrtare identifikimi? A është identifikimi i viktimës i ndarë nga bashkëpunimi në hetimin policor? Si funksionon (ekzistenca e protokolleve, aktorët e përfshirë në procesin e identifikimit, 24 orë dhe 7 ditë në javë, pikat e kontaktit, adresimi i grupeve të ndryshme të synuara, programet e kontaktit, etj.)?
- **Ndihma:** A e gëzojnë të gjithë viktimat e trafikimit të personave ndihmën e nevojshme të bazuar në nevoja? A ekzistojnë standarde minimale për ndihmë që duhet të sigurohen për secilën viktimë? A ndryshon kjo ndihmë sipas gjinisë, moshës dhe përkatësisë etnike, si dhe në përputhje me zgjedhjen e viktimave? Cili lloj i shërbimeve sociale janë në dispozicion të viktimave? Profili i viktimave sipas p.sh. moshës, seksit, përkatësisë etnike. Strehimoret: Numri dhe llojet e strehëve (p.sh. për viktimat vendase dhe të huaja, fëmijët viktima, afatshkurtra ose afatgjata, gjinia, etj.) Dhe shërbimet e ofruara. A ka një leje qëndrimi të përkohshme për viktimat pa status ligjor? Cilat procedura specifike ekzistojnë për fëmijët viktima të trafikimit?
- **Kthimi:** A është organizuar kthimi i viktimave me respektimin e duhur për të drejtat, sigurinë dhe dinjitetin e tyre dhe për statusin e ndonjë procedure ligjore në lidhje me faktin se personi është viktimë? A ka ndonjë preferencë për kthimin vullnetar? Cili është veprimi i veprimit në rastet kur kthimi nuk është i mundur?
- **Mbrojtja:** A ka skema të mjaftueshme mbrojtjeje për të gjitha viktimat e trafikimit njerëzor dhe viktimat/dëshmitarët? A ekziston një qasje multidisiplinare ndaj mbrojtjes së viktimave?

HETIMI DHE PROKURIMI

- A kriminalizohet trafikimi i qenieve njerëzore duke përfshirë të gjitha format e shfrytëzimit dhe të gjitha llojet e viktimave? A është e dënueshme të përpiqesh të kryesh veprën e trafikimit?
- A ka një departament policie dhe prokurorie të specializuar për rastet e trafikimit të qenieve njerëzore? Nëse po, cila është përqindja e grave/burrave dhe a marrin ato trajnim të ndjeshëm ndaj gjinisë dhe të ndjeshëm ndaj të drejtave të njeriut?
- Cili është numri dhe lloji i hetimeve (p.sh. hetimet paralele financiare) në nivelin kombëtar/rajonar?
- Kuptimi i mosndëshkimit. Numri i çështjeve gjyqësore/të dyshuarve/dënimeve për trafikimin njerëzor. Numri i çështjeve gjyqësore/të dyshuarve/dënimeve në lidhje me veprat penale të lidhura, të tilla si lehtësimi i imigracionit të paligjshëm. Analiza e dënimeve në rastet e THB përkundrejt numrit të hetimeve dmth vlerësimi i efektivitetit të përgjigjes së drejtësisë penale.
- Proporcioni i grave/burrave midis të dyshuarve/shkelësve.
- Proporcioni i vajzave/grave/djemve/ burrave midis viktimave, gjithashtu në lidhje me format e ndryshme të shfrytëzimit, të tilla si shfrytëzimi seksual/shfrytëzimi i punës së detyruar. Mosndëshkimi i viktimave (p.sh. në lidhje me ndonjë veprimtari të paligjshme që lidhet me situatën e shfrytëzimit, të tilla si hyrja e paligjshme, punësimi i paligjshëm, duke përdorur dokumente të rreme)
- Si trajtohen viktimat/dëshmitarët gjatë procedurave? A u jepet respekti i duhur përvojave të ndryshme specifike gjinore, por edhe nevojave para, gjatë dhe pas gjykimit? A ka ndonjë mundësi/detyrim sipas ligjit për të intervistuar viktimat nga zyrtarë të së njëjtës gjini dhe që kanë marrë trajnim adekuat për të shmangur shkaktimin e dëmit të mëtejshëm?
- A ekziston bashkëpunimi midis zbatimit të ligjit, gjyqësorit dhe OJQ-ve?
- A përfshihet çështja e trafikimit të qenieve njerëzore në planin anti-korrupsion? A rregullohet konfiskimi i pasurisë nga ligji kombëtar?
- Kompensimi i viktimave; ekzistenca e skemave/fondeve të kompensimit?

Strategjia e Malit të Zi⁵⁴ spikat si ajo që ofron një analizë të hollësishme të sfondit si bazë për përcaktimin e përparësive strategjike. Ai jep një hyrje dhe sfond të gjerë të rrethanave nga buron strategjia aktuale. Ai thekson qartë se pika fillestare për hartimin e saj ishte një analizë e jashtme e ndikimit të zbatimit të Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore për periudhën 2012-2018, e paraqitur në detaje në strategji. Ai gjithashtu siguron kornizën e marrëdhënieve ndërkombëtare të vendit dhe përparësitë e tyre në lidhje me strategjinë. Strategjia ofron një përmbledhje të arritjeve dhe sfidave kryesore gjatë jetës së strategjisë së mëparshme për vitin 2012-2018.

⁵⁴ Qeveria e Malit të Zi (2019), fq. 7.

A.4.2 Vendosja e qëllimeve strategjike, objektivave dhe përcaktimi i aktiviteteve

Para se të diskutojmë qëllimet dhe objektivat strategjike dhe të përcaktojmë aktivitetet përkatëse, ne dëshirojmë të tërheqim vëmendjen e lexuesit në aspektet e mëposhtme të rëndësishme që kanë të bëjnë me procesin dhe përmbajtjen.

Së pari, procesi i zhvillimit të dokumenteve strategjike. Përderisa ekspertët ndërkombëtarë mund të mbështesin hartimin e dokumentit dhe gjithashtu të lehtësojnë procesin e përgatitjes, përmbajtjen e dokumenteve, identifikimi i nevojave duhet të vijë nga palët e interesuara kombëtare antitrafik.

Një rrugë e rekomanduar do të ishte formimi i një grupi pune për zhvillimin e strategjisë (dhe/ose planit kombëtar të veprimit), emërimi i palëve të interesuara kombëtare multidisiplinare përkatëse. Secili prej elementeve integrale të përgjigjes strategjike meriton të ketë një seri të takimeve të veta të dedikuara të punës. Në mes të takimit, palët e interesuara përkatëse do të kontribuojnë me anë të inputeve me shkrim.

Grafiku i mëposhtëm ilustron shumëllojshmërinë e praktikave të mira në zhvillimin e dokumenteve strategjike në Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë, Kosovë*, Mal të Zi, Maqedoni të Veriut dhe Serbi.



Në kontekstet ku tashmë ekziston një strategji ose plan veprimi, do të duhet të rezervohet kohë e bollshme për përgatitjen e dokumentit për ciklin e ri për të shmangur një situatë kur e para ka skaduar por e reja nuk është zhvilluar/miratur ende.

Së dyti, përmbajtja ka rëndësi për qëllimet strategjike. Përderisa ky Seksion do të diskutojë krijimin e qëllimeve standarde strategjike dhe objektivave specifike, ia vlen t'i kushtohet vëmendje edhe çështjeve që janë theksuar posaçërisht nga GKNATP. Konkretisht, GKNATP rekomandon disa ndryshime në fokus

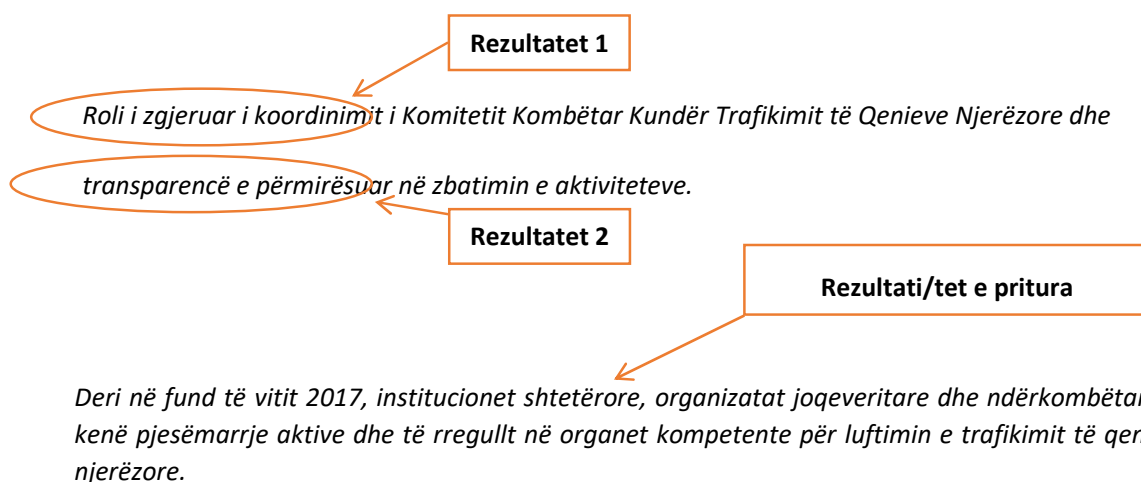
- **Veprimi për t'u bazuar në prova:** Monitorimi dhe vlerësimi sistematik i programeve antitrafik do të lejojë iniciativë të përparuar të bazuara në rezultate. Kjo kërkon monitorim dhe vlerësim të ngulitur sistematik të aktiviteteve kundër trafikimit;
- **Reduktimi i cenueshmërisë:** Më shumë vëmendje i kushtohet analizës dhe reagimit ndaj pabarazive themelore shoqërore dhe strukturore që mundësojnë trafikimin e qenieve njerëzore;
- **Mekanizmat e mbrojtjes të përshtatura për nevojat e viktimave:** Viktimat e trafikimit duhet të kenë akses në skemat e mbrojtjes, pa kushte dhe pa diskriminim, dhe të kenë të drejtën e mbrojtjes ndërkombëtare;

* Ky emërim nuk paragjykon pozicionet mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit të KB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për deklaratën e pavarësisë së Kosovës.

- **Adresimi i mosndëshkimit të trafikantëve:** Forcimi i bashkëpunimit gjatë hetimit dhe ndjekjes penale;
- **Shkurajoni kërkesën;**
- **Përmirësimi i përpjekjeve ndërmjet agjencive:** Nxitja e bashkëpunimit dhe dialogut midis shteteve, mekanizmat kombëtarë të koordinimit, zbatimi i ligjit, shoqëria civile, të mbijetuarit e trafikimit, organizatat ndërkombëtare që punojnë në terren, media dhe sektori privat për të qenë një parakusht për çdo program dhe reagimi anti-trafikimit.⁵⁵

Së treti, mënyra e formulimit të qëllimeve dhe objektivave strategjikë. Kur hartohet strategjia e re antitrafik, duhet të kihet parasysh një gjë me sa vijon - përgjigja operationale duhet të zbërthejë qëllimet strategjike në objektiva specifike të mbështetur nga rezultatet e pritura qartë të përcaktuara siç ilustron më poshtë.

Shembull:



Objektivat duhet të formulohen në një mënyrë që të paraqesin rezultatin si një ndryshim të synuar që do të jetë rezultat i veprimeve të ndërmarra.

PKV duhet të funksionalizojë objektivat specifike siç janë identifikuar në strategjinë kombëtare antitrafik. Për secilin objektiv specifik, PKV duhet të përcaktojë aktivitetet dhe nën-aktivitetet në të gjithë fushat tematike të përcaktuara në strategji.

Për më tepër, PKV duhet të përcaktojë për secilin aktivitet përgjegjësitë dhe afatet e caktuara, të përmbajë plane burimesh dhe buxhet dhe të përfshijë kriteret e monitorimit dhe vlerësimit.

A.4.2.1 Mundësimi i kornizës

(a) Strukturat e koordinimit⁵⁶

Është thelbësore të identifikohen aktorët kryesorë përgjegjës nga institucionet qeveritare dhe ata nga shoqëria civile dhe organizatat ndërkombëtare (ON-të) të cilët janë të përgatitur të marrin përgjegjësinë për zbatimin e reagimit kombëtar antitrafik. Këta aktorë duhet të përfshihen dhe të angazhohen në mënyrë aktive në një proces konsultativ që synon t'i bëjë strukturat anti-trafik funksionuese dhe efikase.

Në të njëjtën kohë, përfshirja e një vargu të gjerë të institucioneve dhe aktorëve kombëtarë mund të çojë në dyfishim të përpjekjeve, përdorim joefikas të burimeve, ndërhyrje jo koherente ose kontradiktore dhe për këtë arsye çon në një rezultat saktësisht të kundërt nga ai që kërkohet - një përgjigje më pak efektive kombëtare. Kjo është pikërisht aty ku roli i një Organi Koordinues Kombëtar Anti-Trafik është i rëndësishëm - për të mundësuar shkëmbimin e informacionit, për të siguruar planifikimin strategjik, ndarjen e përgjegjësisë dhe qëndrueshmërinë e rezultateve.⁵⁷

⁵⁵ Përshtatur nga ICAT (2020b). Protokoll i 20 vjetorit të trafikimit të personave Protokoli i një përmbledhje analitike.

⁵⁶ Në disa vende, roli kombëtar i bashkërendimit antitrafik është i ndarë midis një personi të nivelit të lartë politik dhe një zyrtari të lartë brenda një ministrie të ngarkuar për të bashkërenduar zbatimin e aktiviteteve antitrafik. Përveç kësaj, mund të ketë një organ ndër-ministral, i cili është i ngarkuar me bashkërendimin e zbatimit të PKV-ve. Ky trup quhet ndryshe, p.sh. Komiteti Kombëtar, Komisioni Kombëtar etj.

⁵⁷ UNODC (2009), fq .12.

Protokolli i Trafikimit të KB nuk jep hollësi mbi çështjen e koordinimit dhe strukturave përveç parashikimit se Shtetet që janë palë do të vendosin politika, programe dhe 'masa të tjera' për të parandaluar dhe luftuar TQNJ dhe për të mbrojtur viktimat e TQNJ (neni 9.1), dhe këto do të përfshijnë bashkëpunimin me OJQ-të dhe organizatat e tjera përkatëse (neni 9.3).

Plani Global i Veprimit i KB inkurajon bashkëpunimin efektiv dhe bashkërendimin e përpjekjeve në nivelin kombëtar (paragrafi 51), si dhe promovon "bashkëpunimin dhe koordinimin ndërmjet institucioneve qeveritare, shoqërisë civile dhe sektorit privat, përfshirë mediat, si dhe punëtorët dhe organizatat e punëdhënësve, për të forcuar politikat dhe programet e parandalimit dhe mbrojtjes". (pika. 53).

Një mjet i ndihmës teknike i zhvilluar nga ZKBDK që synon të ndihmojë Shtetet Anëtare të KB (SHA) në zbatimin efektiv të Protokollit të KB për TQNJ ku qartë thotë se për të përmirësuar bashkëpunimin dhe koordinimin kombëtar, shteteve u kërkohet që:

*"Vendosja e një sistemi ose mekanizmi të bashkëpunimit dhe bashkërendimit multidisiplinar midis aktorëve relevantë, siç janë institucionet qeveritare (përfshirë agjencitë e zbatimit të ligjit, autoritetet gjyqësore, inspektoratet e punës, autoritetet e imigracionit dhe azilit), organizatat joqeveritare, ofruesit e shërbimeve të viktimave, institucionet shëndetësore, institucionet e mbrojtjes, sindikatat, organizatat e punëtorëve dhe të punëdhënësve dhe sektorin privat."*⁵⁸

Konventa e KE për TQNJ (Neni 29.2) kërkon që palët të bëjnë:

"/.../ Miratojë masa të tilla që mund të jenë të nevojshme për të siguruar bashkërendimin e politikave dhe veprimeve të departamenteve të qeverive të tyre dhe agjencive të tjera publike kundër trafikimit të qenieve njerëzore, kur është e përshtatshme, përmes ngritjes së organeve koordinuese".

Struktura e bashkërendimit duhet të parashikojë pjesëmarrjen multidisiplinare dhe ndër-sektoriale dhe duhet të krijohet në nivelin qeveritar duke përfshirë:⁵⁹

- **Koordinatori Kombëtar Antitrafik (KKA)** përgjegjës i përgjithshëm për hartimin dhe zbatimin e përgjigjes kombëtare gjithëpërfshirëse antitrafik (d.m.th. strategjia kombëtare anti-trafik dhe PKV).⁶⁰ KKA duhet të ketë një automjet të përshtatshëm administrativ, siç është një zyrë e dedikuar me personelin e nevojshëm, për t'i dhënë mundësi KKA të kryejë rolin e tij të parashikuar;⁶¹
- **Trupi Koordinues Kombëtar Antitrafik për bashkërendimin e zbatimit të reagimit kombëtar antitrafik** (TKKAT (TKKAT)). Trupa të tillë emërtohen ndryshe në të gjithë vendet, p.sh. Komiteti Kombëtar, Komisioni Kombëtar, Task Forca Kombëtare, etj. Ky organ mund të përfshijë nëngrupe që janë përgjegjës për hartimin, zbatimin dhe rishikimin e rregullt të strategjive kombëtare antitrafik dhe PKV në fushat e tyre përkatëse tematike (p.sh. fëmijët).

Koordinatori antitrafik (KAT)

- Qeveria duhet të emërojë një KAT që mban një pozitë të lartë qeveritare, p.sh. përfaqësues i një prej ministrave të nivelit kombëtar me fuqinë e nevojshme politike dhe ekzekutive, dhe duhet t'i sigurojë asaj/asaj mbështetje politike dhe administrative. Termat e Referencës (TeR) për pozicionin duhet të përcaktojnë qartë objektivat dhe mandati i KAT duhet të hartohet;
- Sipas TeR-ve, KAT-ja duhet të ketë kryesinë me përgjegjësinë e përgjithshme për reagimin kombëtar antitrafik. KAT do të jetë përgjegjës për koordinimin e brendshëm, si dhe për hartimin dhe zbatimin e përgjigjes kombëtare anti-trafik, duke përfshirë të gjitha aktivitetet e lidhura me antitrafikimin;
- KAT duhet të bashkërendojë të gjitha aktivitetet brenda vendit duke siguruar bashkëpunimin lokal dhe rajonal si dhe ndërkombëtar, përfshirë mbledhjen e të dhënave;
- KAT duhet të ketë njohuri për situatën e TQNJ në vendin përkatës;

⁵⁸ UNODC (2009), p. 12.

⁵⁹ See also UNODC (2020), Articles 38 and 40.

⁶⁰ Më 13 dhjetor 2000, qeveritë e SEE nënshkruan "Deklaratën Antitrafik" në Palermo, me anë të së cilës ata u zotuan të emërojnë KK-të dhe të krijojnë struktura zyrtare në mënyrë që të trajtojnë efektivisht trafikimin në nivelin kombëtar dhe rajonal.

⁶¹ Dispozitat Ligjore Legjislative të Modelit UNODC kundër Trafikimit të Personave parashikojnë që një autoritet i autorizuar do të caktojë një Koordinator Qeveritar të TKKAT, përgjegjësia kryesore e të cilit është të ndihmojë TKKAT në kryerjen e veprimtarive të tij dhe mund të ketë përgjegjësi shtesë siç përcaktohet nga autoriteti emëruar. Koordinatorin dhe TKKAT duhet të konsultohen me organizata joqeveritare, ndërqeveritare, ndërkombëtare ose ndonjë organizatë tjetër përkatëse, viktimat të trafikimit të personave dhe grupe të tjera të prekura. (UNODC (2020), Art. 38.3)

Qeveria dhe/ose KAT duhet të krijojë më tej TeR për rolin, përgjegjësitë dhe funksionimin e Zyrës së KAT, një organ kombëtar anti-trafikim koordinues për bashkërendimin e zbatimit të PKV (TKKAT) dhe Grupeve Tematike të Punës (GTP) brenda TKKAT (shih më poshtë). Një TeR i tillë duhet të përfshijë gjithashtu mekanizma për të siguruar përgjegjësinë e të gjitha organeve përkatëse të angazhuara në zbatimin e aktiviteteve në nivelin lokal, rajonal dhe kombëtar në mënyrë që të garantojë një rrjet funksionues, si dhe skemat e vetë-monitorimit

Vendosja e shërbimit brenda shërbimit (brenda së njëjtës agjenci ose ministri) dhe bashkëpunimi ndërmjet shërbimesh midis aktorëve të përfshirë në përgjigjen kombëtare antitrafik, duhet të zyrtarizohet dhe të bëhet efektive (p.sh. përmes marrëveshjeve qeveritare, udhëzimeve specifike ose legjislationit).

KAT duhet, në varësi të kornizës legjislative kombëtare:

- Të jetë përgjegjës për raportimin tek qeveria dhe parlamenti;
- Të lejohen të lidhen me partnerë të jashtëm, agjenci dhe donatorë dhe të organizojnë takime në baza të rregullta;
- Të drejtojë mobilizimin dhe bashkërendimin e buxhetit dhe burimeve;
- Të jetë përgjegjës për monitorimin, rishikimin dhe vlerësimin e përgjithshëm të PKV;
- Koordinimi i informacionit dhe mbledhjes, analizës dhe ndarjes së të dhënave;
- Kryesojë TKKAT dhe sigurojë takimet e tij të rregullta; dhe
- Sigurojë mbështetje politike nga të gjitha ministrat dhe agjencitë përkatëse në mënyrë që të mbështesë pikat kryesore të TKKAT.

Në të gjitha këto aktivitete KAT do të mbështetet nga një Zyrë e dedikuar - Zyra e KAT - që shërben si sekretariat për KAT dhe siguron mbështetje për KAT për bashkërendimin e të gjitha aktiviteteve antitrafik.

Zyra duhet të ketë anëtarë të stafit të dedikuar që punojnë vetëm në çështjet e TQNJ në mënyrë që të sigurojë mbështetje administrative dhe logjistike për punën e KAT. Në mënyrë ideale, më shumë persona, nëse është e nevojshme, duhet të punojnë gjithashtu për Zyrën si këshilltarë të KAT si dhe forca lëvizëse për zbatimin e përgjigjes kombëtare anti-trafik.

Drejtuar nga KAT, Zyra duhet së paku:

- Të ndërlihet rregullisht me anëtarët e TKKAT dhe me ata të GTP dhe të sigurojë rrjedhë të komunikimit, si dhe një shkëmbim të rregullt të pikëpamjeve midis palëve të interesit që është në vend (p.sh. me një buletin dhe/ose faqe në internet);
- Të sigurojë që të gjitha informacionet përkatëse të shpërndahen në nivelin lokal dhe rajonal dhe brenda vendit;
- Të drejtojë një bazë të të dhënave të projekteve/kontakteve, si dhe një listë të OJQ-ve, e cila azhurnohet rregullisht dhe u vihet në dispozicion të gjithë palëve të interesuara;
- Të mbajë kontakte të rregullta me donatorët në vend dhe, në mënyrë që të bashkërendojë financimin dhe të shmangë dublikimin dhe/ose mbivendosjen e projekteve, të bëjë thirrje për takime të rregullta me të gjithë donatorët; dhe
- Asistojë KAT në të gjitha çështjet, sipas nevojës.

TKKAT

TKKAT që përfshin të gjitha ministrat përkatëse, ON-të dhe organizatat ndërqeveritare dhe OJQ-të aktive në fushën antitrafik si dhe aktorë të tjerë të rëndësishëm duhet të krijohet nën koordinimin e KAT-së.

Një organ i tillë duhet të jetë ndër-ministral, ndër-disiplinor dhe të përfshijë aktorë të tillë si:

Në nivel qeveritar:⁶² Ministrat e Brendshme, Punëve të Jashtme, Punës, Mirëqenies Sociale, Barazisë Gjinore/Grave, Shëndetit Publik, Drejtësisë, Financave, Rinisë, Arsimit.

- Aktorët tjerë:
 - Prokuroritë Publike; Institucionet e policisë; dhe Instituti i trajnimit gjyqësor.

⁶² Kjo listë nuk është shteruese dhe duhet t'i përshtatet strukturës qeveritare në secilin vend.

TKKAT do të kryejë aktivitetet e mëposhtme:

(a) Koordinojë zbatimin e këtij ligji, duke përfshirë zhvillimin e protokolleve dhe udhëzimeve, dhe sigurimin e zbatimit të tyre adekuat, duke përfshirë rritjen e ndërgjegjësimit, aftësive dhe kapaciteteve të të gjithë aktorëve antitrafik përmes trajnimit të rregullt dhe mjeteve të tjera;

(b) Hartimin e [brenda [një viti] nga miratimi i këtij ligji] një plani kombëtar veprimi, i përbërë nga një grup i plotë masash për parandalimin e trafikimit, identifikimin, ndihmën dhe mbrojtjen e viktimave, përfshirë viktimat që janë riatdhesuar nga një shtet tjetër në [emri i shtetit], ndjekja penale e trafikantëve dhe trajnimi i agjencive përkatëse shtetërore dhe jo-shtetërore, si dhe koordinimi dhe monitorimi i zbatimit të tij;

(c) Të zhvillojë, koordinojë dhe monitorojë zbatimin e një mekanizmi kombëtar referimi për të siguruar identifikimin e duhur, referimin, ndihmën për dhe mbrojtjen e viktimave të trafikimit të personave, përfshirë fëmijët viktimë, dhe për të siguruar që ata të marrin ndihmën e duhur ndërsa mbrojnë të drejtat e tyre njerëzore;

(d) Vendosjen e procedurave për të mbledhur të dhëna të ndara sipas gjinisë, dhe për të promovuar kërkime mbi shkallën dhe natyrën e të gjitha formave të trafikimit të personave, faktorët që vazhdojnë dhe mbajnë trafikimin e personave dhe praktikën më të mira për parandalimin e trafikimit, për ndihmë dhe mbrojtjen e viktimave dhe ndjekjen penale të trafikantëve;

(e) Lehtësimin e bashkëpunimit ndër-agjensor dhe multidisiplinar midis agjencive të ndryshme qeveritare dhe ndërmjet agjencive qeveritare dhe joqeveritare;

(f) Lehtësimin e bashkëpunimit ndërmjet vendeve të origjinës, tranzitit dhe destinacionit;

(g) Të veprojë si një pikë fokale për institucionet kombëtare dhe aktorët e tjerë shtetërorë dhe jo-shtetërorë, si dhe organet ndërkombëtare dhe aktorët e tjerë, të angazhuar në parandalimin e trafikimit të personave, ndjekjen penale të trafikantëve dhe ndihmën për viktimat;

(h) Sigurojë që masat antitrafik janë në përputhje me normat ekzistuese të të drejtave të njeriut dhe nuk dëmtojnë ose ndikojnë negativisht në të drejtat e njeriut të grupeve të prekura; dhe

(i) [Monitorojë fondin e viktimës.]

Burimi: Neni 38.2, ZKBDK (UNODC) (2020)

- Zyrtarët dhe institucionet e punës: Organizatat e punëtorëve dhe punëdhënësve; Inspektorë të punës;
- Statistika kombëtare dhe institucionet hulumtuese; dhe
- Agjencitë e fëmijëve.
- OJQ-të/ON-të që punojnë në fushën antitrafik (shih më poshtë): Partnerët socialë; dhe
- ON-të.

Përfaqësuesit e Ministrive do të koordinojnë me Ministrinë e tij përkatëse.

TKKAT duhet të përfshihet në zhvillimin dhe zbatimin e strategjisë kombëtare antitrafik dhe në PKV dhe monitorimin, vlerësimin dhe rishikimin e tyre të rregullt. TKKAT duhet të ketë një mandat të qartë dhe të jetë i përgjegjshëm sipas TeR të rënë dakord.⁶³

Grupet Tematike të Punës (GTP)

GTP-të duhet të konstituohen si nëngrupe të TKKAT që punojnë në tema specifike, në përputhje me nevojat dhe sfidat e veçanta të një vendi (p.sh. në lidhje me forma të ndryshme të trafikimit/shfrytëzimit, llojet e viktimave).

Ato duhet të formohen në nivele pune sipas përcaktimeve tematike (4P) të reagimit kombëtar antitrafik, pra parandalimi, mbrojtja dhe ndjekja penale, në mënyrë që të vendosen kanale të rregullta komunikimi dhe veprimi për të zhvilluar, zbatuar dhe rishikuar rregullisht strategjinë kombëtare antitrafik dhe PKV në fushat e tyre përkatëse tematike. Secili prej tyre duhet të sigurojë integrimin gjinor në lidhje me veprimet dhe aktivitetet e planifikuara dhe specifike.

Çdo GTP duhet të caktojë një Kryetar për të bashkërenduar punën e tij. Përfaqësuesit e GTP duhet:

⁶³ Për praktikën e mira për koordinimin kombëtar, shih p.sh. Grupi i Ekspertëve të KE për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2016). Përmbledhje e praktikave të mira për zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore.

- Të kenë autoritetin për të marrë vendime në nivelin e punës;
- Të jenë fleksibil për të ndjekur projekte pa kufizime politike;
- Të kenë kohë dhe kapacitet të mjaftueshëm për t'iu përkushtuar funksionit të tyre në GTP;
- Të veprojnë në emër të TKKAT në zonën e tyre përkatëse të substancave;
- Të kenë një mandat të qartë dhe të jenë të përgjegjshëm sipas TeR; dhe
- GTP për fëmijët duhet të ketë autoritetin dhe kapacitetin për të prodhuar një PKV të veçantë për trafikimin e fëmijëve që do të miratohet, ose si një dokument i veçantë ose si një shtojcë e formuar plotësisht në PKV.

GTP-të, ose kryetarët e tyre, duhet të takohen në intervale të rregullta për të siguruar bashkërendimin e plotë të të gjitha masave antitrafik.

Duhet të krijohet një GTP e dedikuar për trajtimin e trafikimit të fëmijëve. Ky grup punues duhet të ketë aftësinë për të marrë fonde shtesë nga ministritë përkatëse përgjegjëse për mbrojtjen e fëmijëve. Në çështjen e mbrojtjes së fëmijëve të trafikuar nga identifikimi deri në rimëkëmbjen dhe integrimin, ndërhyrjet duhet të drejtohen nga Udhëzimet e UNICEF për Mbrojtjen e Fëmijëve Viktima të Trafikimit, të cilat synojnë të përdoren si një platformë për zhvillimin e politikave dhe praktikave, ndërsa konsiderojnë rrethanat, kufizimet dhe burimet.⁶⁴

Roli i OJQ-ve:⁶⁵

- Shoqëria civile duhet të përfshihet në strukturën koordinuese, duke marrë parasysh rolin thelbësor të luajtur nga OJQ-të, veçanërisht në fushat e parandalimit dhe ndihmës ndaj viktimave;
- OJQ-të duhet të përfaqësohen në TKKAT dhe duhet të jetë e detyrueshme përfshirja e përfaqësuesve të OJQ-ve në secilën GTP. Në këtë kornizë, OJQ-të duhet të jenë pjesë e procesit të vendimarrjes dhe do të konsultohen për të dhënë mendimin dhe ekspertizën e tyre; dhe
- Qeveritë duhet të sigurojnë pjesëmarrjen e OJQ-ve në TKKAT duke nënshkruar marrëveshje zyrtare të bashkëpunimit (të tilla si Memorandumet e Mirëkuptimit), të cilat duhet të përcaktojnë qartë përgjegjësitë specifike të secilit aktor si dhe dallimin e detyrave.⁶⁶

Roli i ON-ve:

- Së bashku me organizatat ndërqeveritare aktive në vend, mbështesin zhvillimin e strukturave kombëtare të koordinimit duke siguruar aktorët kryesorë me ekspertizë teknike, trajnime kur është e nevojshme dhe mbështetje financiare për zbatimin e PKV;
- Promovojnë një qasje të bazuar në të drejtat e njeriut/gjinore dhe lehtësimi i zbatimit të veprimtarive antitrafik, sipas PKV-së, duke u lënë rolin udhëheqës aktorëve kombëtarë;
- Duhet të marrin pjesë në TKKAT si 'vëzhgues' në mënyrë që të këshillojnë KAT dhe TKKAT sipas kërkesës;
- Sigurimi i mbështetjes për rrjetëzimin e OJQ-ve dhe pjesëmarrja aktive brenda strukturës koordinuese; dhe
- Sigurimi i mbështetjes për strukturat qeveritare dhe partnerët socialë për të siguruar qëndrueshmëri të nismave antitrafik.

Mekanizmi Kombëtar i Referimit (MKR)⁶⁷

Duhet të krijohen mekanizma të koordinimit të institucionalizuar, me shumë agjenci, për të siguruar që të gjitha viktimat e trafikimit njerëzor të marrin ndihmën, mbështetjen dhe mbrojtjen e duhur dhe të duhur të bazuar në të drejtat e njeriut dhe të ndjeshme ndaj gjinisë. Vini re se ndërsa strategjia dhe PKV mund të shqyrtojnë nevojat dhe të identifikojnë hapat për krijimin e MKR, në mënyrë që të institucionalizohet, MKR duhet të futet në kornizën ligjore kombëtare.

Mekanizmat e tillë duhet të përqendrohen në nevojat e viktimave individuale dhe të përfshijnë zbulimin dhe identifikimin

⁶⁴ UNICEF (2006), *Udhëzime për Mbrojtjen e Fëmijëve Viktima të Trafikimit*. Për udhëzime mbi aktivitetet e planifikimit për të parandaluar trafikimin e fëmijëve shih p.sh. Dottridge, M. (2007). Një manual për planifikimin e projekteve për të parandaluar trafikimin e fëmijëve. Udhëzimet përkatëse janë dhënë gjithashtu në: OSCE-SR/CTHB (2018a). Dokumenti i Rastit Nr. 9: Trafikimi i Fëmijëve dhe Mbrojtja e Fëmijëve: Sigurimi që Mekanizmat e Mbrojtjes së Fëmijëve Mbrojnë të Drejtat dhe plotësojnë Nevojat e Fëmijëve Viktima të Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2018); UNGA (2010a). Udhëzime për Kujdesin Alternativ të Fëmijëve (A/RES/64/142*), dhe UNICEF (2011). Zbatimi i udhëzimeve për kujdesin alternativ të fëmijëve

⁶⁵ Për një pasqyrë të detajuar mbi rolin e shoqërisë civile, shih gjithashtu: OSCE-SR/CTHB (2018).

⁶⁶ Për një informacion gjithëpërfshirës mbi marrëveshjet e bashkëpunimit, ju lutemi referojuni OSCE/ODIHR (2004), OSCE/ODIHR (2021) (e ardhshme)

⁶⁷ Për një shtjellim të MKR-së shih OSCE/ODIHR (2004) dhe OSCE/ODIHR (2021) (e ardhshme)

filleshtar, referimin e tyre në shërbimet dhe mbështetjen e duhur, qëndrimin ligjor, mbështetjen gjatë hetimit, ndjekjen penale dhe gjykimin (nëse ka), mekanizmat e ankesave dhe duke çuar në një qëndrueshmëri të qëndrueshme. zgjidhje të tilla si kthimi, (ri) -integrimi, zhvendosja ose përfshirja sociale. Sisteme të tilla duhet të jenë të institucionalizuara por edhe fleksibile për të lejuar menaxhimin e proceseve/çështjeve të përshtatura për nevojat e individëve viktimë.

KAT për mbrojtjen duhet të marrë përgjegjësinë për hartimin e përbërjes së MKR-së në nivelin operativ, si dhe monitorimin, vlerësimin dhe rishikimin e rregullt të punës së tij me qëllim optimizimin e procesit.

Në vitin 2018, Këshilli Ministror i OSBE-së miratoi një vendim mbi forcimin e përpjekjeve për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e fëmijëve, përfshirë të miturit e pashoqëruar, i cili pranon se “bashkëpunimi midis shteteve, personave që përgjigjen në radhë të parë dhe shoqërisë civile, mund të ndihmojë më tej në mbrojtjen e fëmijëve, përfshirë ata që janë të pashoqëruar, nga subjektet e trafikimit të qenieve njerëzore.”

Vendimi u bëri thirrje Shteteve pjesëmarrëse të “forcojnë bashkëpunimin kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të fëmijëve, veçanërisht në lidhje me raportimin dhe shkëmbimin e informacionit, për fëmijët viktimë të trafikimit, përfshirë ata të pashoqëruar, në përputhje me ligjet e tyre përkatëse të vendit, duke përfshirë përsa i përket mbrojtjes së të dhënave personale”, dhe “të marrin në konsideratë caktimin e një pike qëndrore kombëtare për të cilën mund të drejtohen hetimet nga zyrtarë nga vendet e tjera në lidhje me fëmijët viktimë të trafikimit, duke përfshirë ata që u zhdukën dhe/ose të cilët ata planifikojnë të kthehen në vendin e tyre përkatës të origjinës”.⁶⁸

(b) Korniza ligjore dhe rregullatore

Legjislacioni i duhur është një nga hapat kryesorë për të trajtuar në mënyrë efektive trafikimin e njerëzve. Kështu, politikëbërësit dhe autoritetet kompetente duhet të marrin në konsideratë ndërmarrjen e reformave legjislative me qëllim që legjislatura të jetë në përputhje me instrumentet përkatëse ndërkombëtare.

Një kornizë e përshtatshme ligjore dhe rregullative duhet të përfshijë kriminalizimin e TQNJ në të gjitha format e tij, sigurimin e ndihmës, mbrojtjes, privatësisë dhe vendosmërisë për viktimat e trafikimit njerëzor, mbrojtjen e tyre, dëmshpërblimin ligjor dhe kompensimin. Për më tepër, bashkëpunimi midis aktorëve shtetërorë dhe jo-shtetërorë duhet gjithashtu të rregullohet nga korniza legjislative.

Legjislacioni kombëtar duhet të harmonizohet në përputhje me instrumentet ligjore ndërkombëtare. Për më tepër, legjislacioni kombëtar duhet të harmonizohet në përputhje me standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut. Elementi i të drejtave të njeriut është thelbësor dhe duhet të merret parasysh gjatë hartimit ose interpretimit të ligjeve antitrafik, ligjit, rregulloreve, procedurave, kodit të mirësjelljes, marrëveshjeve, Memorandumeve të Mirëkuptimit, etj.⁶⁹

Reforma e legjislacionit kundër THB duhet të sigurojë mbrojtjen e të drejtave themelore të njeriut të viktimave të supozuara të trafikimit pa marrë parasysh statusin e imigracionit dhe të përfshijë miratimin e ligjeve për të zbuluar punësimin e paligjshëm, të ndëshkojë organizatorët e lëvizjes klandestine dhe ata që punësojnë në kushte abuzive si dhe të promovojë politikën kombëtare që synojnë trajtimin e barabartë të punëtorëve migrantë me punëtorët kombëtarë.

Rishikimi i legjislacionit dhe praktikave sipas standardeve të vendosura ndërkombëtare antitrafik bazuar në ligjin e të drejtave të njeriut duhet të përfshijë në mënyrë aktive politikëbërësit, përfaqësuesit e shoqërisë civile, si dhe ligjvënësit në nivelet kombëtare dhe lokale. Duhet të konsultohen ekspertë nga vendet e tjera si dhe nga ON-të aktive në këtë fushë në mënyrë që të ofrojnë ekspertizë dhe këshilla ligjore. Për më tepër, politikëbërësit, ligjvënësit dhe ekspertët e tjerë duhet të jenë të ndjeshëm ndaj gjinisë dhe të kuptojnë aspektet gjinore të trafikimit në mënyrë që gjinia të përfshihet në politikën, veprimet dhe programet që lidhen me luftimin e trafikimit.

Në përputhje me objektivat strategjike të identifikuar për kornizën ligjore dhe rregullatore, standardet e mëposhtme duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Vendi duhet të ratifikojë instrumentet e të drejtave të njeriut dhe t'i përfshijë ato në ligjin kombëtar;
- TQNJ duhet të bëhet një vepër e veçantë e përfshirë në ligjin penal kombëtar në përputhje me Protokollin e Trafikimit të KB;
- Duhet të ekzistojnë dispozita të veçanta ligjore për kontrabandën dhe trafikimin e njerëzve, jo vetëm të pasqyruara në përkufizim, por edhe në praktikë;

⁶⁸ Për rekomandime konkrete për vendosjen e një pike të tillë fokale, shihni OSBE-SR/CTHB (2020). Vendosja e pikave fokale kombëtare për të mbrojtur fëmijët viktimë të trafikimit të qenieve njerëzore.

⁶⁹ Për pyetësorët praktikë të vetëvlerësimit në lidhje me kornizat ligjore ndërkombëtare dhe kombëtare, shih UNODC (2021), Seksionet 2.2. dhe 2.3.

- Të gjitha praktikat në lidhje me trafikimin njerëzor siç janë skllavëria e borxhit, puna e detyruar dhe prostitucioni i detyruar gjithashtu duhet të kriminalizohen;
- Njohja e modelit të kontratave të punës dhe zbatimi i tyre në gjykatat e vendeve të destinacionit, madje edhe për punëtorët me status të parregullt;
- Kontrolli dhe rregullimi i agjencive private të rekrutimit dhe punësimit, përfshirë tarifat që ata ngarkojnë, punëdhënësit dhe nën-kontraktorët me të cilët bashkëpunojnë në vendet e destinacionit dhe kualifikimet e tyre minimale për të funksionuar si agjenci rekrutimi, të cilat normalisht mund të standardizohen përmes një sistemi licencimi; dhe
- Duhet të zbatohen dispozita të veçanta për trafikimin e fëmijëve.⁷⁰

Në lidhje me koordinimin dhe bashkëpunimin:

- Struktura e bashkërendimit antitrafik, përfshirë emërimin e një KAT dhe TKKAT, si dhe detyrat e tyre përfshirë bashkëpunimin midis aktorëve shtetërorë dhe OJQ-ve në kuadrin e MKR, duhet të rregullohet.
- Në lidhje me parandalimin, çështjet e mëposhtme duhet të ekzistojnë: Anti-diskriminim dhe dispozitat e barazisë gjinore;
- Të drejtat e fëmijëve dhe mbrojtja e fëmijëve;
- Mundësitë ligjore dhe jo-diskriminuese të migrimit;
- Instrumentet rregullatorë për shkëmbimin e informacionit dhe trajnimit; dhe
- Masa të kontrollit kufitar jodiskriminues, të ndjeshëm ndaj gjinisë, në lidhje me trafikimin

Lidhur me mbrojtjen e viktimave, ligjvënësit duhet të marrin në konsideratë çështjet kryesore vijuese:

- Sigurimi i identifikimit të viktimave (përmes udhëzimeve për personelin e zbatimit të ligjit dhe/ose prokurorëve, dhe marrëveshjeve të bashkëpunimit me OJQ-të);
- Masat për të siguruar qasjen në procedurat civile;
- Mbrojtja e privatësisë së viktimave;
- Programet e mbrojtjes së viktimave dhe dëshmitarëve të ndjeshëm ndaj gjinisë;
- Ndihma e nevojshme për viktimën, përfshirë edhe ndihmën psikologjike dhe mjekësore, dhe të drejtën për siguri; ndihma duhet të sigurohet nga asistentë të trajnuar të së njëjtës gjini me viktimën;
- Këshillim ligjor falas, shërbime interpretimi dhe ndërmjetësimi kulturor për viktimën;
- Qëndrimi ligjor për viktimën;
- Rregulloret për mbrojtjen e të dhënave;
- Masat për të siguruar përfshirjen sociale të viktimave, të tilla si leja e punës (e përkohshme), trajnimi për punë, qasja në objektet arsimore dhe programet e integritetit;
- Masat për të siguruar që viktimat e trafikimit të mos kthehen në një vend ku ata do të rrezikonin nga trajtimi i keq ose ri-trafikimi (mbrojtje jo-ripërtëritëse); dhe
- Nevojat e veçanta të fëmijëve duhet të merren parasysh për të gjitha sa më sipër.

Sa i përket ndjekjes penale, duhet adresuar sa vijon:

- Kriminalizimi i trafikimit në të gjitha format e tij, për të gjitha llojet e shfrytëzimit dhe në lidhje me të gjitha llojet e viktimave;
- Mosndëshkimi i viktimave;
- Sanksione të përshtatshme për krimin e trafikimit;
- Ndihma juridike e ndërsjellë;

⁷⁰ Referencat në nenet përkatëse të Konventave të Hagës mbi Rrëmbimin e Fëmijëve etj, duhet të referohen/përforcohen në vendet që janë nënshkruese të atyre konventave të Konferencave të Hagës.

- Kompensimi për viktimat (i sigurohet direkt viktimës);
- Procedurat e hetimit financiar të integruara në procedurat e hetimit penal;
- Sekuestrimi dhe konfiskimi i të ardhurave;
- Dispozitat e ekstradimit;
- Procedurat e provave për të kërkuar dhe marrë prova mbi krimet e trafikimit nga një vend burim ose destinacion;
- Dispozitat specifike për operacionet nën mbulesë;
- Seancat paragjyqësore; dhe
- Shkëmbimi i të dhënave dhe informacionit në nivelin ndërkombëtar.⁷¹

(c) Menaxhimi dhe kërkimi i informacionit

Në mënyrë që të optimizohet reagimi kombëtar antitrafik, duhet të sigurohet që i gjithë informacioni dhe të dhënat përkatëse të jenë në dispozicion dhe të arritshëm për aktorët e përfshirë dhe shkëmbyer rregullisht.

Për këtë qëllim, është e nevojshme të kapërcehen tre sfida kryesore:

- Mungesa e përkufizimeve të përbashkëta midis burimeve ekzistuese të të dhënave, e cila në shumë vende çon në një përzierje të të dhënave në lidhje me trafikimin e qenieve njerëzore, kontrabandën dhe migracionin e parregullt;
- Mungesa e të dhënave në lidhje me format e trafikimit njerëzor përveç trafikimit të grave dhe fëmijëve për shfrytëzim seksual; dhe
- Mungesa e të dhënave të besueshme statistikore, e cila është parakushti për rishikimin e një përgjigje kombëtare antitrafik.

Një hap për të kapërcyer këtë mungesë të të dhënave është harmonizimi i përkufizimeve në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar. Për më tepër, të dhënat e reja duhet të mbledhen me anë të hulumtimit dhe monitorimit.

Në nivelin strategjik, menaxhimi i informacionit dhe mbledhja e të dhënave janë të lidhura ngushtë me monitorimin.

Grumbullimi i të dhënave për trafikimin njerëzor duhet të jetë i lidhur me sistemet e informacionit që lidhen me migracionin (p.sh. institucionet, të cilat tashmë mbledhin të dhëna për migracionin mbi baza të rregullta) dhe agjencitë që zbulojnë praktika shfrytëzimi punësimi (p.sh. inspektoratet e punës ose gjykatat e policisë dhe punësimi që mbajnë seanca dëgjimore për çështjet të shfrytëzimit të punës). Ai gjithashtu do të përfitojë nga një lidhje me sistemet e mbledhjes së të dhënave të mirëqenies sociale - për të pasur pasqyrë në numrin e personave që marrin ndihmë si viktimë të trafikimit.

Kërkimi duhet të bazohet në përkufizimet e ofruara nga Protokollin i KB i Trafikimit dhe instrumente të tjerë juridikë përkatës ndërkombëtarë në mënyrë që të lehtësojë një matje dhe vlerësim sistematik të fenomenit dhe të jetë në gjendje të krahasojë të dhënat në një nivel multi-kombëtar. Kërkimi duhet të përqendrohet në çështjet vijuese:

- Elemente që lidhen me inteligjencën (pjesëmarrja dhe aktivitetet e grupeve kriminale);
- Profilet socio-ekonomike dhe gjinore të autorëve të krimit dhe viktimave dhe të shoqërive të tyre të origjinës;
- Shkaqet kryesore rrënjësore për trafikimin njerëzor duke u kushtuar vëmendje të duhur shkaqeve dhe drejtuesve të lidhur me gjininë dhe migracionin;
- Pasojat për individët e përfshirë, si dhe për vendet në fjalë; dhe
- Rezultatet e ndjekjeve penale të trafikimit njerëzor, duke përfshirë suksesin dhe dështimet në mbrojtjen e viktimave, procedurën e dhomës gjyqësore, mbledhjen dhe prezantimin e provave, nivelet e dënimit dhe llojet e dënimeve, çmimet e kompensimit dhe llojet e çmimeve të marra (nëse ka), dhe arsyet e suksesit dhe dështimet në ndjekje penale.

⁷¹ Për një vlerësim të plotë të Kornizës Ligjore, ju lutemi referojuni OSCE/ODIHR (2004), fq. 39-42.

Menaxhimi dhe kërkimi i informacionit duhet të mbulojë të gjitha fushat e reagimit kombëtar antitrafik. Në të gjitha fushat, të dhënat duhet të mblidhen veçmas për gratë, burrat, djemtë dhe vajzat, dhe individët LGBTIQ +.

Sa i përket formatit, të dhënat e personalizuara dhe jo të personalizuara duhet të mblidhen, por shkëmbimi i të dhënave personale duhet t'i nënshtrohet pëlqimit të viktimës. Ushtrimi për mbledhjen e të dhënave nuk duhet të shkaktojë dëm të mëtejshëm ndaj viktimës.

Kërkimi duhet të ndërmerret nga institucione të specializuara kërkimore, si dhe nga ekspertë të pavarur vendas, përfshirë OJQ-të. Në mënyrë që të lejohet hulumtimi krahasues, duhet të kërkohet bashkëpunimi me institutet ndërkombëtare të kërkimit, ekspertët dhe OJQ-të dhe pjesëmarrja në rrjetet ndërkombëtare të kërkimit.

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për menaxhimin e informacionit dhe hulumtimin, **standardet** e mëposhtme duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Menaxhimi dhe mbledhja e të dhënave personale në lidhje me personat e trafikuar duhet të kufizohet në minimumin e nevojshëm absolut. Procesi i mbledhjes së të dhënave duhet të sigurojë të drejtat e njeriut dhe standardet e ndjeshme gjinore dhe të parandalojë dëmtimin e mëtejshëm të viktimës.⁷²
- Të dhënat e mbledhura për të dy viktimat dhe autorët e trafikimit duhet të ndahen nga të gjitha parametrat që konsiderohen të rëndësishëm (përfshirë sipas gjinisë, moshës, aftësisë së kufizuar, etnisë, kombësisë, statusit të imigracionit, vendndodhjes, statusit socio-ekonomik dhe të gjitha format e shfrytëzimit), kur lejohet kështu nga ligji kombëtar. Grumbullimi, ruajtja, ndarja ose shpërndarja e këtyre të dhënave duhet të kryhet në një mënyrë ligjore dhe etike "në përputhje me standardet ndërkombëtare të privatësisë dhe besueshmërisë";⁷³
- Të dhënat duhet të dorëzohen nga autoritetet qeveritare si dhe nga aktorët jo-shtetërorë, përfshirë zyrat statistikore kombëtare, agjencitë e zbatimit të ligjit, inspektoratet e punës, organizatat ndërqeveritare, OJQ-të, institutet kërkimore dhe ON-të;⁷⁴
- Në nivelin ndërkombëtar, shkëmbimi i informacionit duhet të përfshijë agjenci përkatëse si në vendet e synuara ashtu edhe në vendet e origjinës së viktimave të trafikimit. KAT dhe TKKAT gjithashtu duhet të ndajnë rregullisht informacionin dhe përvojat;
- Shpërndarja e informacionit duhet të bëhet përmes raporteve të rregullta dhe në një faqe në internet. Raportet dhe informacionet e organizatave kombëtare duhet të jenë në dispozicion në gjuhën e tyre amtare dhe në kopje fizike. (Jo të gjitha vendet kanë qasje të rregullt në internet. Për më tepër, organet qeveritare shpesh nuk flasin gjuhë të huaja);
- Kërkimi duhet të jetë interdisiplinor. Ai duhet të bashkërendohet në një nivel kombëtar siç është krijimi i një programi kombëtar kërkimor antitrafik në lidhje të ngushtë me Zyrën e KAT. Kërkimet duhet të jenë të orientuara drejt prodhimit të rekomandimeve praktike për të frenuar trafikimin dhe për të vendosur mbrojtjen dhe ndihmën e duhur për viktimat e trafikimit. Së fundmi, ai duhet të mbrojë të dhëna dhe informacione konfidenciale dhe personale;
- Rregulloret (kuadri ligjor kombëtar i zbatueshëm dhe praktikat e mira⁷⁵) në lidhje me transmetimin e të dhënave ndërmjet ndjekjes penale dhe autoriteteve të zbatimit të imigracionit, dhe agjencive të këshillimit. Marrëveshjet e bashkëpunimit duhet të përfshijnë rregullore që garantojnë se identiteti

⁷² Shih OBSH (2016). Rekomandime etike dhe të sigurisë për kërkime ndërhyrëse mbi dhunën ndaj grave

Ndërtimi i mësimave nga botimi i OBSH-së: Vendosija e grave në radhë të parë: rekomandime etike dhe të sigurisë për kërkime mbi dhunën në familje ndaj grave.

⁷³ CEDAW (2020) Rekomandimi i Përgjithshëm Nr. 38 mbi trafikimin e grave dhe vajzave në kontekstin e migrimit global (CEDAW/C/GC/38), paragrafët. 110, 111. Standarde të tilla përfshijnë, p.sh.: Konventën e KE për Mbrojtjen e Individëve në lidhje me përpunimin automatik të të dhënave personale; Konventa e Bashkimit Afrikan për Sigurinë Kibernetike dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale të vitit 2014 dhe Akti Shtesë ECOWAS (A/SA.1/01/10) për Mbrojtjen e të Dhënave Personale brenda ECOWAS; gjithashtu Rregullorja e Përgjithshme e BE-së për Mbrojtjen e të Dhënave (GDPR) e vitit 2018. GDPR rregullon përpunimin, ruajtjen, përdorimin dhe shkëmbimin e të dhënave në Shtetet Anëtare të BE-së dhe në vendet e tjera, agjencitë dhe organizatat private jashtë BE-së që ofrojnë mallra dhe shërbime për BE-në, dhe përpunon të dhënat e banorëve të BE. GDPR përshkruan atë që përbën të dhëna personale, vendos rregulla për trajtimin e të dhënave, role të përcaktuara dhe përgjegjësi të atyre që kontrollojnë dhe përpunojnë të dhënat personale. Për sa kohë që një organizatë përpunon të dhënat në kontekstin e aktiviteteve të saj ndodh në kontekstin e një rregullimi që ekziston në BE, ky përpunim i të dhënave mbulohet nga GDPR. Krijimet jo-anëtare të BE-së i nënshtrohen GDPR - p.sh. kur ata përpunojnë të dhëna personale për t'u ofruar mallra dhe shërbime banorëve të BE-së. GDPR nuk zbatohet për përpunimin e të dhënave personale për arsye të sigurisë kombëtare dhe në përputhje me politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë të BE-së, gjithashtu për të dhënat e përpunuara nga autoritetet publike në parandalimin, zbulimin, hetimin dhe ndjekjen penale të krimit. Për një përmbledhje të hollësishme shih Serinë e Moduleve të Universitetit UNODC. Moduli 10: Privatësia dhe Mbrojtja e të Dhënave. Krimi kibernetik.

⁷⁴ Për standardet e mbrojtjes së të dhënave për OJQ - ofruesit e shërbimeve për personat e trafikuar, shih dataACT (2015). Sfidat e Mbrojtjes së të Dhënave në Politikat Antitrafik Një Udhëzues Praktik.

⁷⁵ Po aty.

i viktimës së trafikimit nuk do të përcillet nga autoritetet e ndjekjes penale në agjencitë e këshillimit pa pëlqimin e saj/tij. Në të njëjtën mënyrë, agjensitë e këshillimit nuk duhet të ushtrojnë presion për të zbuluar identitetin e klientëve të tyre ose informacione të tjera që lidhen me ta tek autoritetet e ndjekjes penale pa autoritetin e duhur për ta bërë këtë. Agjencitë e këshillimit duhet të kenë rregullore të rrepta që parandalojnë ndarjen e të dhënave personale me autoritetet.⁷⁶

(d) Mobilizimi i burimeve dhe buxhetit

Është jetike për një bashkërendim efektiv dhe të qëndrueshëm antitrafik që të ketë një plan të detajuar të burimeve të nevojshme dhe mënyrën e mobilizimit të tyre. Një plan i tillë duhet të përmbajë dispozita të hollësishme për ndihmën teknike dhe financiare dhe të tregojë përparësinë e lartë të masave antitrafik.

Mobilizimi i burimeve dhe buxhetit mbulon të gjitha inputet që nevojiten për një zbatim të suksesshëm të reagimit kombëtar antitrafik. Kjo përfshin:

- Resurset financiare,
- Resurset njerëzore; dhe
- Asetet, shërbimet dhe pajisjet.

Mobilizimi i burimeve duhet të bëhet si në nivelin strategjik ashtu edhe në atë operativ dhe duhet të synojë sigurimin e alokimit të burimeve nga buxheti i rregullt i institucioneve të ndryshme qeveritare duke lejuar zbatimin e PKV. Për më tepër, ai duhet të synojë donatorët e jashtëm dhe mund të përfshijë gjithashtu partneritet publik-privat.

KAT duhet të koordinojë burimin e përgjithshëm dhe mobilizimin e buxhetit me mbështetjen e TKKAT. Në varësi të specifikave të kuadrit ligjor kombëtar të zbatueshëm për planifikimin fiskal, të gjitha agjencitë zbatuese duhet të informojnë KAT për nevojat e tyre të financimit për zbatimin e aktiviteteve të parashikuara në PKV.

Më poshtë duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- **Hartoni një buxhet të detajuar për secilin aktivitet të planifikuar.** Për secilin veprim të përcaktuar në PKV duhet të hartohet një buxhet i detajuar që përshkruan të gjitha burimet e nevojshme, përfshirë buxhetin e alokuar dhe kontributet në natyrë.
- **Hartoni një plan kombëtar të burimeve antitrafik.** Bazuar në këto buxhete, Zyra e KAT duhet të hartojë një plan kombëtar të burimeve që tregon burimet totale të nevojshme për secilën zonë (korniza mbështetëse, parandalimi, mbrojtja dhe ndjekja penale). Ai gjithashtu duhet të përfshijë një listë të fondeve të dhëna tashmë nga donatorë të jashtëm dhe të brendshëm, si dhe një tregues të nevojave prioritare të financimit në përputhje me strategjinë kombëtare antitrafik dhe PKV.
- **Jepni prioritet sigurimin e fondeve shtetërore.** Punoni me strukturat përkatëse qeveritare për të siguruar financimin shtetëror/lokal. Kjo mund të kërkojë ngritjen e mëtejshme të përpjekjeve të ndërgjegjësimit dhe sensibilizimit me Ministrinë e Financave, administratat lokale, komunat dhe aktorët e tjerë të interesuar publik për të siguruar fondet e nevojshme për zbatimin e PKV.
- **Kontaktoni donatorët e mundshëm.** Sekretariati kombëtar duhet të përdorë planin kombëtar të burimeve antitrafik (ose pjesë të tij) së bashku me skicat e projektit për të informuar donatorët dhe sponsorët e mundshëm.
- **Informacion për agjencitë zbatuese mbi mundësitë e financimit.** Agjencitë zbatuese duhet të informohen rregullisht për mundësitë e financimit, p.sh. përmes postës elektronike ose një gazete.

⁷⁶ Në vitin 2018, Raportuesi Kombëtar Holandez për Trafikimin e Qenieve Njerëzore vuri në dukje se “organizatat pa kompetenca hetimore (të tilla si institucionet e kujdesit për të rinjtë, OJQ-të dhe koordinatorët e kujdesit) duhet t’u kërkojnë viktimave leje me shkrim para se të raportojnë rastin e tyre /.../. Këto organizata po ngrenë alarm sepse është duke u bërë gjithnjë e më e vështirë të raportosh raste në /... / për shkak të legjislacionit të privatësisë. “Më 5 nëntor 2019, një Anëtar i Parlamentit Evropian Jeroen Lenaers paraqiti një pyetje parlamentare për të sqaruar nëse GDPR përshkroi nevojën për të marrë pëlqimin e qartë nga një viktimë e pretenduar e trafikimit njerëzor përpara se të paraqitet një raport. (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-003625_EN.html) [vizituar më 15.03.2021]. Në përgjigjen e tij në 17 Shkurt 2020, Komisioni Evropian sqaroi se në «[parim/i], përpunimi i të dhënave personale me qëllim të raportimit të viktimave të krimit tek autoritetet publike, mund të kryhet kur ekziston një detyrim në BE ose legjislacionin kombëtar, ose kur legjislacioni evropian ose kombëtar autorizon një përpunim të tillë për arsye të interesit publik. Në disa raste, një përpunim i tillë mund të justifikohet edhe kur është e nevojshme për mbrojtjen e interesave jetësore të individëve, veçanërisht kur kërcënohet shëndeti ose jeta e tyre. Për më tepër, kur përpunimi ka të bëjë me kategori të veçanta të të dhënave, të tilla si të dhëna në lidhje me shëndetin ose jetën seksuale ose orientimin seksual, kërkohet një justifikim shtesë sipas Nenit 9 (2) GDPR. Këto justifikime përfshijnë pëlqimin e qartë të personit, ose një kërkesë ligjore sipas legjislacionit të BE-së ose kombëtar, i cili përmbush një objektiv me interes publik thelbësor. Duhet të vlerësohet nëse raportimi tek autoritetet kompetente do të kërkonte sigurimin e të dhënave personale të ndjeshme ose nëse raportimi mbi bazën e të dhënave anonime dhe/ose të grumbulluara do të ishte i mjaftueshëm”. (Të qasshme në: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-003625-ASW_EN.html) [vizituar 15.03.2021]

Aktivitetet e identifikuar më sipër duhet të shpërndahen në vijim:

- KAT me mbështetjen e TKKAT duhet të mbajë përgjegjësinë e përgjithshme për burimin dhe mobilizimin e buxhetit dhe duhet:
 - të sigurojë një përmbledhje të planit kombëtar të burimeve antitrafik;
 - të punojë me Ministrinë e Financave, administratat lokale, komunitet dhe aktorët e tjerë përkatës të interesit publik për të siguruar fondet e nevojshme;
 - të ndërlidhet me donatorët dhe agjencitë e jashtme; organizojnë takime me donatorë në intervale të rregullta; dhe
 - informoni agjencitë zbatuese mbi mundësitë e financimit (përmes sekretarisë kombëtare).
- Zyra e KAT-së duhet të mbështesë KAT-në duke:
 - bërë hartimin e një plani kombëtar të burimeve antitrafik;
 - ndërlidhur me donatorët dhe sponsorët në vend;
 - krijuar një listë të donatorëve të mundshëm dhe mundësitë e financimit;
 - qenë përgjegjës për monitorimin e buxhetit të PKV në koordinim me agjencitë e ngarkuara për zbatimin e aktiviteteve individuale të PKV;
 - bërë bashkërendimin e aktiviteteve të financimit të donatorëve të brendshëm dhe të jashtëm; dhe
 - informimin e agjencive zbatuese mbi mundësitë e financimit; dhe tregoni se sa burime duhet të shkojnë tek përfituesit.
- Agjencitë zbatuese duhet:
 - harton buxhete të hollësishme për secilën veprimtari;
 - informojë Zyrën e ATC-së për kërkesat e tyre për financim; dhe
 - të kërkon donatorë dhe / ose sponsorë për aktivitetet e tyre.

(e) Rishikimi, monitorimi dhe vlerësimi

Përderisa rishikimi, monitorimi, vlerësimi dhe gjithashtu të mësuarit diskutohen në detaje në Kapitullin B të këtij Udhëzuesi, ne me këtë do të sqaronim rëndësinë e disa prej këtyre elementeve në përcaktimin e përgjigjes së shtetit antitrafik.

Për të përcaktuar suksesin e reagimit kombëtar antitrafik, nuk mjafton të vlerësohen vetëm elementet e nivelit operativ duke eksaminuar aktivitetet antitrafik ose të përqendrohemi në nivelin strategjik duke përcaktuar arritjen e qëllimeve strategjike. Duhet shikuar të gjithë elementët, përkatësisht aktivitetet, rezultatet e pritura, objektivat specifike dhe qëllimet strategjike.

Qëllimi i monitorimit, vlerësimit dhe rishikimit është të kontrollojë nëse programi funksionon vërtet, nëse aktivitetet çojnë vërtet në rezultatet e pritura dhe nëse këto rezultate vërtet kontribuojnë në arritjen e objektivave specifike dhe qëllimeve strategjike. Bazuar në rezultatet mund të përmirësohen aktivitetet në nivelin operativ ose të riformulohen qëllimet në nivelin strategjik.

Rishikimi i përgjigjes kombëtare anti-trafik do të thotë të përcaktohet, në intervale të rregullta, shkalla e suksesit të tij. Kështu, rishikimi përqendrohet në arritjen e qëllimeve të parashikuara, si në nivelin strategjik ashtu edhe në atë operacional. Nëse është e nevojshme, rregullimet duhet të bëhen për të pasqyruar kërkesa të reja ose situata në ndryshim.

Për të qenë në gjendje të kryejë rishikimin, monitorimin dhe vlerësimin në një mënyrë sistematike, duhet të zhvillohet një “Kornizë e Rishikimit, Monitorimit dhe Vlerësimit”. Ky dokument duhet të përcaktojë afatet kohore dhe rolet dhe përgjegjësitë e aktorëve të ndryshëm të përfshirë. Ky plan duhet të zhvillohet dhe dakordohet nga palët e interesuara përgjegjëse për zbatimin (p.sh. TKKAT). Bazuar në Kornizë, modalitetet e hollësishme për rishikim, monitorim dhe vlerësim duhet të përpunohen dhe rregullohen në ‘Kushtet e Referencës për Rishikim, Monitorim dhe Vlerësim.’

Vetë rishikimi duhet të kryhet brenda nga një komitet i veçantë/grup punues për rishikimin e PKV-së brenda strukturave ekzistuese, ose nga jashtë nga një person individual ose një institucion i vetëm, të tilla si, për shembull:

- institut kërkimor;
- raportues kombëtar ose agjenci e ngjashme; ose
- ekspert i jashtëm (ky person/institucion është përgjegjës për hartimin përfundimtar të rishikimit sipas “Planit të Rishikimit, Monitorimit dhe Vlerësimit”. Personi/institucioni që kryen rishikimin nuk ka pse të jetë gjithmonë i njëjti, por mund të ndryshojë gjate viteve.

Rishikimi duhet të bazohet në TeR për rishikim. Për të kryer një rishikim janë të domosdoshme parakushtet e mëposhtme:

- Përcaktimi i treguesve për të matur qëllimet strategjike dhe objektivat specifike; dhe
- Për të përcaktuar një bazë mbi atë se “çfarë ishte *status quo*”.

Pyetjet themelore për t’u përgjigjur nga rishikimi janë:

- A janë qëllimet strategjike të përcaktuara dhe akoma të rëndësishme dhe të vlefshme?
- Cilat qëllime janë arritur dhe në çfarë mase?
- Cilat objektiva specifike janë arritur dhe në çfarë mase?
- Cilët faktorë kanë kontribuar ose penguar arritjen e qëllimeve strategjike dhe objektive specifike?
- Cilat rekomandime mund të bazohen në këto gjetje?

Rishikimi duhet të bëhet në intervale të rregullta. Për të qenë në gjendje të reagojmë në mënyrë adekuate ndaj zhvillimeve të reja në trafikimin e qenieve njerëzore, një rishikim i PKV duhet të bëhet së paku çdo dy vjet.

Duhet të ekzistojë një organ për të siguruar që të gjithë palët e interesuara të bien dakord mbi rezultatet përfundimtare të rishikimit, si dhe rekomandimet e bazuara në të. Për këtë qëllim, rezultatet dhe rekomandimet duhet të diskutohen dhe miratohen nga TKKAT.

Monitorimi është një mbledhje dhe analizë e vazhdueshme e të dhënave. Ai synon të sigurojë kryesisht tregues të progresit, ose mungesës së tij dhe kështu siguron bazën për vlerësimin dhe rishikimin. Të dhënat e monitorimit duhet të mblidhen rregullisht nga të gjithë aktorët e përfshirë në zbatimin e aktiviteteve antitrafik. Për më tepër, të dhënat e monitorimit duhet të mblidhen sipas një modeli të paracaktuar të monitorimit dhe ato duhet të ruhen dhe të jenë të arritshme në një vend qendror.

Në kontekstin e përgjigjes kombëtare të antitrafikimit, monitorimi duhet të bëhet si në nivelin strategjik ashtu edhe në atë operacional. Në nivelin strategjik duhet të kryhet nga një institucion qendror kombëtar, i cili duhet të jetë i pavarur dhe nuk duhet të ketë një detyrë ekzekutive, operationale ose koordinuese të politikave, p.sh. raportuesi kombëtar.

Të dhënat duhet të sigurohen nga autoritetet qeveritare si dhe nga aktorët jo-shtetërorë, përfshirë zyrtarë statistikore kombëtare, agjencitë e zbatimit të ligjit, organizatat ndërqeveritare, OJQ-të, institutet kërkimore dhe ON-të.

Në nivelin operacional, monitorimi është brenda përgjegjësisë së agjencisë zbatuese.

Monitorimi duhet të bazohet në TeR për monitorim. TeR duhet të përfshijë informacion mbi afatet kohore dhe mbi të dhënat që duhet të mblidhen në nivelin strategjik dhe operacional. Për më tepër, ai duhet të përcaktojë rolet dhe përgjegjësitë e të gjithë aktorëve përgjegjës për sigurimin dhe mbledhjen e të dhënave.

Pasi të përcaktohet TeR për monitorim, udhëzimet duhet t’u jepen të gjitha agjencive që duhet të mbledhin informacion.

Në nivelin strategjik ose të politikave, të dhënat e mëposhtme duhet të mblidhen:

- Të dhëna statistikore për kontekstin e vendit, p.sh. të dhëna për zhvillimet ekonomike, politike, sociologjike në nivelet kombëtare, rajonale dhe lokale; Të dhëna anonime dhe jopersonale në fushat e parandalimit, mbrojtjes dhe ndjekjes penale; dhe
- Të dhëna të përgjithshme për projektet në vazhdim, përfshirë fushat e implementimit, burimet dhe numrin e përfituesve.

Monitorimi në këtë nivel duhet të bëhet vazhdimisht. Rezultatet e tij duhet të paraqiten në raportet e botuara rregullisht.

Në nivelin operacional, të dhënat e monitorimit duhet të mblidhen dhe të analizohen për secilin projekt ose masë të zbatuar, përfshirë informacionin për:

- Organin zbatues;
- Inputet (personeli dhe burimet financiare të investuara);
- Aktivitetet;
- Rezultatet e planifikuara dhe të arritura;
- Afati kohor; dhe
- Treguesit.

Monitorimi në nivelin operacional duhet të bëhet në mënyrë periodike.

Vlerësimi është një koleksion sistematik dhe analizë e informacionit të paracaktuar për të bërë gjykime, për të përmirësuar efektivitetin e programit dhe/ose për të gjeneruar njohuri për të informuar vendimet për programet e ardhshme. Vlerësimi synon të përmirësojë zbatimin (e masave strategjike, projekteve) dhe të vlerësojë arritjen e qëllimeve operationale.

Nëse fondet janë në dispozicion, vlerësimi duhet të kryhet nga një vlerësues i jashtëm në mënyrë që të fitojë një perspektivë të jashtme. Kur burimet financiare janë të kufizuara, vlerësimi mund të marrë formën e një vlerësimi të brendshëm të kryer nga agjencia zbatuese. Kjo kërkon trajnim adekuat për ata që duhet të kryejnë vlerësimin.

Vlerësimi duhet të bazohet në TeR për Vlerësim.

Në minimum, TeR për vlerësim duhet të përmbajë një analizë të:

- Rezultateve të pritshme - përcakton nëse rezultatet e pritura janë dorëzuar;
- Statusit të rezultatit - përcakton nëse objektivi specifik është arritur dhe nëse jo, nëse ka pasur progres drejt arritjes së tij; dhe
- Faktorëve që ndikojnë në arritjen e objektivave specifikë.

TeR për vlerësim duhet të specifikojë në cilën kohë duhet të bëhet vlerësimi dhe nga kush.

A.4.2.2 Parandalimi

Parandalimi është një element primar dhe kryesor në çdo përgjigje kombëtare antitrafik. Sipas Protokollit të Trafikimit të KB, shtetet palë kanë detyrimin të marrin masa parandaluese për të parandaluar dhe luftuar trafikimin e personave (neni 9.1).⁷⁷

Preventive measures should be multidisciplinary, based on an integrated and co-ordinated approach to address all root causes of trafficking according to a human rights and gender-transformative approach in a short-term and long-term perspective. Prevention measures should address risk groups:

Masat parandaluese duhet të jenë multidisiplinare, të bazuara në një qasje të integruar dhe të koordinuar për të adresuar të gjitha shkaqet themelore të trafikimit sipas të drejtave të njeriut dhe qasjes transformuese gjinore në një perspektivë afatshkurtër dhe afatgjatë. Masat parandaluese duhet të adresojnë grupet e rrezikut:

- në vendin e origjinës duke promovuar një zhvillim të qëndrueshëm me fokus të veçantë tek gratë dhe vajzat, pakicat dhe fëmijët (femra, meshkuj dhe LGBTQI+); dhe
- në vendin e tranzitimit dhe destinacionit me theks të veçantë në anën e kërkesës.

Masat parandaluese duhet të adresojnë krimin në vendet e origjinës, tranzitit dhe destinacionit duke identifikuar, rregulluar dhe monitoruar sektorët e rrezikut.

Masat parandaluese duhet të bazohen si në strategjitë e fuqizimit që kërkojnë zhvillimin e programeve që ofrojnë mundësi jetese ashtu edhe në strategjitë shtypëse që synojnë shtypjen e fenomeneve të trafikimit, si nga kërkesa ashtu edhe nga oferta.

⁷⁷ Shih UNODC (2020), Seksioni V.

(a) Rritja e Ndërgjegjësisimit dhe Edukimi

(i) Niveli strategjik

Aktivitetet gjithëpërfshirëse të ndërgjegjësisimit dhe edukimit duhet të sigurojnë fushata të personalizuar, të përmbajnë informacion të qartë mbi krimin e trafikimit të qenieve njerëzore, të promovojnë një qasje të bazuar në të drejtat e njeriut, të ndjeshme ndaj gjinisë dhe qasjes shumëgjuhëshe dhe të promovojnë vetë-fuqizimin e grupeve në rrezik

Masat e ndërgjegjësisimit duhet të përqendrohen në:

- Përgatitjen dhe përdorimin e sondazheve për të identifikuar grupet në rrezik;
- Parandalimi i trafikimit të qenieve njerëzore përmes fushatave informuese që synojnë grupet e identifikuar në rrezik si dhe shfrytëzuesit e mundshëm të viktimave të trafikimit;
- Ndjeshmëritë gjinore në procesin e trafikimit dhe të gjitha format e shfrytëzimit (për shembull, përqendrimi në luftimin e trafikimit për shfrytëzim seksual, punë të detyruar, etj.);
- Elementet se si të identifikohen rastet e trafikimit;
- Gatishmërinë e institucioneve, organizatave, grupeve dhe individëve për të adresuar trafikimin e qenieve njerëzore dhe për t'u marrë me korrektësi me viktimat e trafikimit.

Masat e identikuara më sipër duhet të synojnë:

- Grupet në rrezik duke përfshirë individë veçanërisht të ndjeshëm që kërkojnë të migrojnë legalisht dhe/ose ilegalisht në vendet e tjera (p.sh. në kujdesin institucional, pakicat, popullsinë rurale dhe të arsimuar dobët, migrantët e parregullt dhe të rregullt, me aftësi të kufizuara dhe me aftësi të kufizuara intelektuale, të papunë, refugjatë, azil-kërkuesit dhe punëtorët e seksit). Përqendrimi në grupet në rrezik nuk duhet të rezultojë në stigmatizim dhe diskriminim në bazë të attributeve të veçanta, të tilla si gjinia, niveli i varfërisë ose pjesëtar i ndonjë pakice;
- Fëmijët, në veçanti të miturit e pashoqëruar, fëmijët e rrugës;
- Krijuesit e politikave dhe organet legjislative;
- Popullsinë në përgjithësi, siç janë studentët, sindikatat, klientët e sektorit privat dhe shfrytëzuesit e mundshëm; dhe
- Aktorë që merren me viktimat të mundshme si policia, gjyqtarët, prokurorët, avokatët, gazetarët, punonjësit socialë, mjekët mjekë, mësuesit, psikologët, oficerët e imigracionit, inspektorët e punës, policia kufitare dhe shërbimi konsullor.

Pyetjet për t'u marrë parasysh kur planifikoni masat:

- Çfarë sjellje po përpiqet të ndërrojë ose përforcojë ndërhyrja midis grupit të synuar? Çfarë veprimi dëshironi të ndërmarrin ata?
- Çfarë veprimi dëshironi të ndërmarrin ata?
- Si do të kontribuojnë këto sjellje ose veprime të ndryshuara në uljen e TQNJ (p.sh. përmes zvogëlimit të numrit të viktimave të reja, identifikimin e viktimave ekzistuese, rritjen e raportimit për rastet e TQNJ)?
- Cilat prova janë në dispozicion për të sugjeruar që këto veprime do të kontribuojnë në rezultatet e dëshiruara?
- Cili është niveli ekzistues i ndërgjegjësisimit midis grupeve të synuara?
- Cilat pengesa ekzistojnë për grupin/et e synuar që sjellin sjelljet ose veprimet e dëshiruara?
- Cilat janë burimet më të besueshme të informacionit për grupin e synuar?
- A duhet të segmentohet grupi i synuar dhe, nëse po, si? Për shembull, a nevojiten mesazhe ose burime të veçanta informacioni për fëmijë dhe të rinj, burra dhe gra, pakica etnike, grupe të ndryshme gjuhësore, ata me nivele

Source: ICAT (2016).

Shqipëria është një nga vendet që merr parasysh përvojat e të mbijetuarve të trafikimit në hartimin e përparësive të saj strategjike antitrafik. Në vitin 2019, Shqipëria krijoi një bord **konsultativ të të mbijetuarve të trafikimit të qenieve njerëzore**. Tre anëtarë të bordit - të mbijetuar të trafikimit, bashkëpunojnë ngushtë me zyrën e KAT dhe kanë një rol konsultativ në hartimin e veprimit antitrafik në lidhje me identifikimin dhe mbrojtjen e viktimave të trafikimit.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për ngritjen e vetëdijes dhe edukimin, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve.

Aktivitetet në lidhje me proceset e migrimit:

- Promovoni migracionin e sigurt dhe të ligjshëm dhe siguroni informacione në shumë gjuhë për të drejtat e migrantëve dhe mbi mundësitë për të marrë mbështetje dhe ndihmë në vendin e destinacionit; dhe
- Fushata informuese mbi mundësitë e sigurta të punësimit jashtë vendit dhe mbi ligjet dhe politikat përkatëse në vendet e destinacionit, si dhe mbi mundësitë e migrimit të ligjshëm.

Aktivitete në lidhje me mediat:

- Fushata mediatike në shumë gjuhë për rritjen e ndërgjegjësimit për publikun e gjerë (mediat elektronike dhe të shkruara, mediat sociale), e cila duhet të përmbahet nga çdo lloj stigmatizimi dhe diskriminimi; dhe
- Informacion specifik për profesionistët e medias për të sensibilizuar qasjen e tyre ndaj çështjes së trafikimit, duke u përqëndruar në mbrojtjen dhe respektimin e privatësisë për viktimat e trafikimit.
- Aktivitete në lidhje me ndërgjegjësimin e përgjithshëm:
- Prodhimi i materialeve sensibilizuese në shumë gjuhë, veçanërisht të drejtuara ndaj grupeve të rrezikuara (fletushka, broshura, postere, etj.);
- Fushata informuese në shumë gjuhë për format e ndryshme të shfrytëzimit me theks të veçantë tek ato të padukshmet (p.sh. puna shtëpiake). Ndërgjegjësimi i publikut të gjerë do të jetë hapi i parë në identifikimin e rasteve të trafikimit;
- Fushata informuese në shumë gjuhë për të drejtat e viktimave të trafikimit dhe mundësitë për të marrë ndihmë dhe mbështetje në vend;
- Krijimi i një linje telefonike falas në të gjithë vendin, në vendet e destinacionit dhe vendet e origjinës;
- Fushata specifike në shumë gjuhë që adresojnë anën e kërkesës, veçanërisht në lidhje me shfrytëzimin seksual dhe atë të punës;
- Fushata specifike në shumë gjuhë që synojnë industrinë dhe sektorin e turizmit me mundësi të lartë të shfrytëzimit të punës së detyruar (p.sh. restorante, prodhime, bujqësi, punë shtëpiake, etj.) dhe fushata të synuara drejtuar komuniteteve izolore në partneritet me grupe të komunitetit lokal;
- Fushata informuese dhe ndërgjegjësuere për diplomatët dhe stafin e ON-ve;
- Fushatat e informimit dhe ndërgjegjësimit që përqendrohen në dhunën ndaj fëmijëve dhe grave.

Aktivitetet në lidhje me arsimin:

- Të gjitha kurrikulumet e trajnimit për shkollat dhe universitetet duhet të bëhen të përshtatura sipas grupit të synuar, multidisiplinar dhe të ndjeshëm ndaj gjinisë në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe të praktikave më të mira. Trajnime të tilla duhet të përfshihen në programet kryesore të shkollave dhe universiteteve.
- Fushata specifike që synojnë të rinjtë dhe fëmijët dhe studentët si një pjesë thelbësore e arsimit të tyre.
- Përfshihen:
 - Organizatat qeveritare (p.sh. ministrinë e arsimit, punëve të jashtme, të brendshme, shëndetësisë, mundësive të barabarta, barazisë gjinore, mirëqenies dhe punës), OJQ-ve (p.sh. OJQ-të e drejtuara nga të mbijetuarit), shkollat dhe universitetet, institucionet e formimit profesional, mediat (TV-të, radiot dhe shtypi), të mbijetuarë të trafikimit, organe fetare, politikanë, parti politike, partnerë socialë, politikë-bërës, punonjës në terren dhe punonjës të rrugës, ON dhe të tjerë.

(b) Reduktimi i cenueshmërisë⁷⁸

(i) Niveli strategjik

Duhet të merren masa për të ulur ndjeshmërinë ndaj trafikimit dhe ritrafikimit dhe për të rritur mundësitë e jetesës së grupeve dhe individëve në rrezik. Këto duhet t'i përgjigjen nevojave të grupeve të synuara dhe të konsiderojnë me kujdes ndikimin e faktorëve të shtytjes dhe tërheqjes.

⁷⁸ Shih UNODC Seria e Moduleve Universitare. Moduli 7: Parandalimi i Trafikimit të Personave. Strategjitë e Parandalimit Efektiv.

Strategjitë për një parandalim efektiv të trafikimit përfshijnë veprime, të cilat adresojnë shkaqet themelore dhe fushat e zgjedhura të problemit, të tilla si:⁷⁹

- **Faktorët socio-ekonomikë.** Varfëria, përfshirë fenomenin e feminizimit të varfërisë, papunësisë dhe varësisë ekonomike janë shkaqet kryesore rrënjësore të fenomenit të trafikimit. Një varfëri në rritje në popullatë rrit nevojën për të gjetur mënyra alternative për të dalë nga një situatë e pafavorshme ekonomike dhe përfaqësojnë një faktor shtytës të trafikimit. Prandaj, programet speciale duhet të adresojnë këta faktorë shtytës, si dhe faktorin tërheqës të kërkesës⁸⁰, si shkaqe rrënjësore të trafikimit.⁸¹ Njohuritë e bazuara në anën e kërkesës duhet të zgjerohen përmes hulumtimeve të synuara në mënyrë që të hartohen dhe zbatohen strategji efektive kundër.
- **Praktikat diskriminuese.** Masa të veçanta që përqendrohen në trajtimin e barabartë të grave, burrave, pakicave, fëmijëve dhe migrantëve të huaj duhet të ndërmerren për të inkurajuar sensibilizimin dhe respektimin e barabartë të të drejtave të njeriut në përgjithësi. Për më tepër, programet duhet të zhvillohen në mënyrë që të ofrojnë mundësi jetese, si dhe arsimin bazë mbi legjislacionin anti-diskriminues dhe sensibilizimin për të gjitha format e diskriminimit, marginalizimit dhe përjashtimit shoqëror. Duhet të ndërmerren gjithashtu masat për të promovuar trajtimin e barabartë të punëtorëve migrantë dhe vendas.
- **Barazia gjinore.** Masa të veçanta që përfshijnë përfshirjen sociale dhe ekonomike të grave dhe vajzave, përfshirë forcimin e pozitës së tyre ligjore dhe krijimin e vendeve të reja të punës dhe arsimit për to, si dhe programe për zvogëlimin e dhunës ndaj grave dhe vajzave, duke përfshirë praktika të dëmshme, të tilla si fëmijët nga martesat. Masat antitrafik duhet të integrohen në strategjitë kombëtare për barazinë gjinore.
- **Migrimi i sigurt.** Regjimet kufizuese të migrimit shpesh paraqesin një shkak themelor të trafikimit; prandaj, vendet duhet të rrisin mundësitë për migracion të ligjshëm dhe jo-shfrytëzues për punëtorët, si dhe të rrisin bashkëpunimin në fushën e menaxhimit të migracionit ndërkombëtar për të identifikuar tjetër. Skemat e migrimit të punës midis vendeve të origjinës dhe destinacionit duhet të zbatohen dhe monitorohen në lidhje me shfrytëzimin e migrantëve që kërkojnë punë ligjore përmes skemave të migrimit. Marrëveshjet dypalëshe për kthimin e migrantëve të parregullt në vendet burimore nuk duhet të lejojnë dëbimin pa masa mbrojtëse për të identifikuar viktimat e trafikimit dhe formave të tjera të shkeljeve të të drejtave të njeriut.
- **Komunitetet e prekura nga kriza.** Në kontekste krizash dhe konfliktesh, trafikantët përfitojnë nga shqetësimet e përhapura njerëzore, materiale, sociale dhe ekonomike të shkaktuara nga emergjenca. Faktorët që i bëjnë njerëzit më të ndjeshëm ndaj trafikimit përfshijnë aftësinë e kufizuar për të siguruar nevojat themelore të dikujt, mundësi të kufizuara për të kërkuar mbrojtje të brendshme ose ndërkombëtare në mënyrë të sigurt dhe të rregullt, prishjen e rrjetave të sigurimeve shoqërore dhe sistemeve të tjera të mbrojtjes sociale, etj, të cilat shtohen nga një kornizë joadekuatë ligjore, kapaciteti i dobët i zbatimit të ligjit, kontrolli i kufizuar i kufirit dhe mungesë respekti për të drejtat e njeriut.⁸²
- **Roli i medias.** Gjuha, portretizimi dhe konteksti në të cilin raportet e mediave mbi trafikimin njerëzor mund të bëjnë dëm. Mund të nxisë urrejtje dhe të vazhdojë më tej stereotipet, të krijojë injorancë dhe keqkuptim, duke shmangur vëmendjen nga shkaqet themelore dhe duke penguar debatin publik aq të nevojshëm. Jo vetëm që mediat duhet të përfshihen në mënyrë aktive në përgjigjen e shtetit antitrafik, ato gjithashtu duhet të përfitojnë nga ndërgjegjësimi dhe iniciativat e ndërtimit të kapaciteteve të krijuara posaçërisht për ta.⁸³
- **Përdorimi i teknologjisë digjitale.** Kundërvajtësit e trafikimit i drejtohen teknologjisë pasi lejon fshehjen e identitetit të tyre dhe rritjen e anonimatit në internet; lehtëson rekrutimin, shfrytëzimin

⁷⁹ Më shumë diskutime mbi shkaqet kryesore, shih CEDAW (2020), Seksioni IV.

⁸⁰ Për më shumë njohuri për faktorët që nxisin anën e kërkesës së trafikimit njerëzor dhe debatet mbi politikat për të ndikuar në kërkesën, shihni botimet dhe dokumentet e botimit të Projektit që adreson kërkesën në përpjekjet dhe politikat antitrafik - DemandAT. Në dispozicion në: <https://www.demandat.eu/publicationsnew>

⁸¹ Shihni gjithashtu Seria e Moduleve të Universitetit UNODC. Moduli 7: Parandalimi i Trafikimit të Personave. Shkaqet kryesore; Strategjitë anësore të furnizimit: shqetësime dhe mangësi; Strategjitë anësore të kërkesës: dekurajimi ose ndjekja penale e kërkesës.

⁸² Për një vështrim të hollësishëm lidhur me përgjigjet e autoriteteve ndaj trafikimit të qenieve njerëzore në situata krizash, shih: Global Protection Cluster (GPC) (2020). Një udhëzues hyrës për veprimet antitrafik në kontekste të zhvendosjes së brendshme.

⁸³ Shikoni për shembull udhëzimet e ICPMD (2017), Media dhe Trafikimi i Qenieve Njerëzore. Shikoni gjithashtu Seria e Moduleve të Universitetit UNODC mbi Trafikimin e Personave/Kontrabandën e Migrantëve, Moduli 7: Parandalimi. Roli i Mediave.

dhe transaksionet, dhe për të zgjeruar mënyrat për të kontrolluar një viktimë.⁸⁴ Rritja e trafikimit gjatë pandemisë COVID-19 ka theksuar gjithashtu rëndësinë e adresimit të çështjes.⁸⁵

- **Zinxhirët e furnizimit.** Ekonomia e sotme e globalizuar sheh lëndë të parë dhe punë me burim nga e gjithë bota. Rreziku që disa prej këtyre shërbimeve ofrohen, ose materialet e prodhuara nga, viktimat të trafikimit, është i qartë dhe i pranishëm. Luftimi i trafikimit të qenieve njerëzore dhe shfrytëzimit të punës në zinxhirët e furnizimit kërkon veprim dhe bashkëpunim midis qeverive, ON-ve, sektorit privat, organizatave të shoqërisë civile dhe sindikatave, duke përfshirë ndarjen e praktikave të mira, mjeteve dhe informacionit mbi individët dhe ndërmarrjet e biznesit, të cilat janë të lidhura me trafikimin e qenieve njerëzore dhe shfrytëzimin e punës. Qeveritë me portofolet e tyre të prokurimit public që vlejné miliarda dollarë duhet të marrin në konsideratë ndikimet e të drejtave të njeriut në vendimet e tyre të prokurimit.⁸⁶ Zyrtarët e prokurimit duhet të përfshihen në mekanizmat kombëtarë të koordinimit për të luftuar trafikimin njerëzor dhe të mbështeten për të përmirësuar kuptimin e tyre të trafikimit njerëzor. Ndërmarrjet e biznesit në mënyrë të ngjashme duhet të angazhohen për të luftuar trafikimin njerëzor dhe shfrytëzimin e punës në zinxhirët e tyre të furnizimit, për shembull, duke përfshirë politikat dhe kodet e sjelljes, duke kryer kujdesin e duhur për të drejtat e njeriut në zinxhirët e tyre të furnizimit dhe duke siguruar qasje në një zgjidhje kur të drejtat e njeriut dhe shkeljet e punës ndodhin.⁸⁷

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për uljen e ndjeshmërisë, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Zhvillimi dhe forcimi i fuqizimit ekonomik, shansit të dytë të arsimimit dhe programeve të punësimit duke siguruar qasje adekuate në tregun e punës dhe duke ofruar trajnim profesional (veçanërisht për gratë);
- Krijimi i një sistemi të vetëm informacioni për tregun e punës;
- Përmirësimi i qasjes së fëmijëve në mundësitë arsimore, rritja e nivelit të frekuentimit të shkollës (veçanërisht për vajzat) si dhe sigurimi i programeve të kujdesit për fëmijët dhe mirëqenia sociale;
- Sigurimi i sigurimit të dokumentacionit të duhur ligjor për lindjen, shtetësinë dhe martesën;
- Zhvillimi i programeve për të eliminuar dhunën ndaj grave në të gjitha fushat e jetës shoqërore dhe familjare;
- Sigurimi i mos-diskriminimit përmes zbatimit të duhur të ligjeve, politikave dhe përdorimit të modelit të kontratave të punës;
- Përdorimi adekuat i planeve për uljen e varfërisë (si p.sh. përmes UNDP dhe Bankës Botërore) dhe planeve kombëtare të veprimit për barazinë gjinore, të drejtat e fëmijëve, etj;
- Rritja e mundësive për migracionin ligjor, fitimprurës dhe jo-shfrytëzues të punës, si dhe synimi i mëtejshëm i përpjekjeve për të zvogëluar emigracionin nga zona të veçanta gjeografike brenda vendeve burimore duke rritur investimet në projekte që do të krijojnë vende pune;
- Përmirësimi i bashkëpunimit të menaxhimit të migracionit midis vendeve dërguese dhe pritëse dhe nxitja e bashkëpunimit dypalësh dhe shumëpalësh për menaxhimin e migracionit ndërkombëtar, si dhe skemave të migracionit të ligjshëm;
- Lidhja e programeve dhe masave me planet kombëtare të veprimit për punësimin dhe barazinë gjinore (aty ku ekzistojnë);

⁸⁴ Për një shtjellim më të hollësishëm shih Serinë e Moduleve të Universitetit UNODC mbi Trafikimin e Personave/Kontrabandën e Migrantëve, Moduli 14: Teknologjia që lehtëson trafikimin e personave. Shih gjithashtu ICAT (2019). Çështja e shkurtër nr 7. Trafikimi me njerëz dhe teknologjia: Trendet, Sfidat dhe Mundësitë.

⁸⁵ CEDAW (2020), para. 37. Shih gjithashtu Iniciativa Globale Kundër Krimit të Organizuar Transnacional (2020). Përmbledhje e politikave: Rrethana rënduese. Si ndikon koronavirusi në trafikun njerëzor.

⁸⁶ Shikoni OSCE-SR/CTHB (2018b), Udhëzime Model mbi Masat Qeveritare për të Parandaluar Trafikimin për Shfrytëzimin e Punës në Zinxhirët e Furnizimit.

⁸⁷ Për një listë më të hollësishme të çështjeve në lidhje me adresimin e trafikimit njerëzor në zinxhirët e furnizimit shih: OSBE-SR/CTHB (2021), Përmbledhje e Punësive të OSBE-së mbi "Parandalimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Zinxhirët e Furnizimit përmes Prokurimit Publik" dhe hapat e rekomanduar të mëtejshëm, Seksioni 2.1. Për më shumë njohuri mbi temën, shih gjithashtu Hunter, P., Kepes, Q. (2012). Trafikimi i Qenieve Njerëzore dhe Zinxhirët Globalë të Furnizimit: Një Dokument Historik Përgatitur për takimin e ekspertëve të thirrur nga Raportuesi Special i KB për trafikimin e personave, veçanërisht grave dhe fëmijëve, Znj. Joy Ngozi Ezeilo (2012).

- Ofrimi i programeve kredi në shkallë të vogël ose mikro-ekonomike për të mbështetur krijimin e biznesit të vogël, duke synuar grupet e rrezikut, si dhe viktimat e trafikimit;
- Bazuar në gjetjet e sondazhit, fushatat publike për publikun e gjerë duhet të përqendrohen në barazinë gjinore dhe dhënien fund të dhunës ndaj grave dhe fëmijëve;
- Sigurimi i trajnimit specifik për të gjitha grupet e ndryshme të synuara që përqendrohen në diskriminimin gjinor dhe shkaqet e tjera themelore, që do të ofrohen në bashkëpunim me OJQ-të;
- Sigurimi i përgjigjeve të bazuara në komunitet; dhe
- Integrimi i çështjeve antitrafik në politikat e tjera kombëtare (p.sh. strategjitë e punësimit).

Përkaj integritet të çështjeve antitrafik në politikat e ndryshme kombëtare dhe planet e veprimit, vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet çështjeve të mëposhtme.⁸⁸

Sistemet e licencimit dhe monitorimit

Shtetet duhet të prezantojnë regjime dhe praktika për të rregulluar dhe monitoruar agjencitë private që shpesh shfaqen në modus operandi të krimit të trafikimit (p.sh. au-pair, martesor, shoqërim dhe agjensi birësimi, si dhe agjenci individuale tregtare)).⁸⁹

Për më tepër, legjislacioni duhet të parashikojë ndëshkime, duke përfshirë ndalimin e atyre agjencive private që përfshihen në praktika mashtrimi. Këto ndëshkime mund të përfshijnë gjoka, ndëshkime penale dhe konfiskim të pasurive ose humbje të licencës së funksionimit. Është më shumë se me rëndësi të madhe që agjencitë private të punësimit të mos ngarkojnë me tarifa ose të vendosin kosto për punëtorët, përveç nëse tarifat janë “në interes të punëtorëve në fjalë”. Me fjalë të tjera, tarifat për vizat ose shpenzimet e udhëtimit me çmimet e tyre aktuale mund të ngarkohen, por kostot e përgjithshme për sigurimin e këtyre shërbimeve ose tarifat shtesë nuk mund të vendosen mbi punëtorin.

Agjentët privatë ose agjencitë private të punësimit që dërgojnë dhe pranojnë migrantë për punësim duhet të inkurajohen të përfshihen në vetë-rregullim përmes një kodi të mirësjelljes. Kodet e tilla duhet të hartohen dhe zbatohen së bashku me personelin e specializuar në inspektoratet shtetërore të punës, Ministrinë e Punës ose ndonjë organ tjetër shtetëror përkatës. Një kod i sjelljes për të vetë-rregulluar një agjenci private punësimi duhet të përmbajë:

- Standardet minimale për profesionalizimin e shërbimeve të agjencive private, përfshirë specifikimet në lidhje me kualifikimet minimale të personelit dhe menaxherëve; dhe
- Zbulimi i plotë dhe i qartë i të gjitha tarifave dhe kushteve të biznesit të klientëve.

Agjentët privat:

- Duhet të marrin paraprakisht nga punëdhënësi të gjitha informacionet që kanë të bëjnë me vendin e punës, përfshirë funksionet dhe përgjegjësitë specifike, pagat, pagesat dhe përfitimet e tjera, kushtet e punës dhe rregullimet e udhëtimit dhe akomodimit;
- Nuk duhet të rekrutojnë me vetëdije punëtorë për punë që përfshijnë rreziqe ose risqe ose ku ata mund t'i nënshtrohen abuzimit ose trajtimit diskriminues të çdo lloji;
- Informojë punëtorët migrantë, për aq sa është e mundur në gjuhën e tyre amtare ose në një gjuhë me të cilën ata janë njohur, për termet dhe kushtet e punësimit;
- Duhet të përmbahen nga oferta për pagat e punëtorëve migrantë;
- Mbajnë një regjistër të të gjithë rekrutuesve migrantë që të jenë në dispozicion për inspektim nga autoriteti kompetent me kusht që informacioni i marrë të jetë i kufizuar në çështje që lidhen drejtpërdrejt me rekrutimin dhe që në të gjitha rastet të respektohet privatësia e punëtorëve dhe familjeve të tyre;

⁸⁸ Udhëzimet e ICMPD-së për zhvillimin dhe zbatimin e një reagimi gjithëpërfshirës kombëtar kundër trafikimit të vitit 2006 bënë një referencë ndaj Deklaratës së Brukselit mbi Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore, të miratuar pas konferencës Evropiane mbi “Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore - Sfida Globale për Shekullin 21” në 18-20 Shtator 2002. Deklarata përfshinte një sërë rekomandimesh për të përdorur ‘kontrolle administrative’ specifike për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore dhe Udhëzimet e vitit 2006 gjithashtu i paraqitën këto si çështje të veçantë. Pesëmbëdhjetë vjet më vonë, ne tërhoqëm vëmendjen për nevojën e një përgjigje gjithëpërfshirëse antitrafik që nuk duhet të heqë ndonjë grup të veçantë çështjesh, përfshirë ato që me kalimin e kohës janë bërë gjithnjë e më të efektshme në përgjigjen e përgjithshme antitrafik.

⁸⁹ Referojuni Konventës së Agjencive Private të Punësimit të ILO, C181, 1997.

- Sigurohen që në vendet e destinacionit të nënshkruhet një kontratë e zbatueshme nga ligji ndërmjet palëve që përfshin të gjitha termet dhe kushtet e rëna dakord më parë midis punëdhënësit dhe punëmarrësit.

Shtetet duhet të monitorojnë:

- Sektorë të cënueshëm siç janë ndërtimi, dyqanet, bujqësia dhe agjencitë turistike. Në këtë drejtim, shtetet duhet të zbatojnë politika inovative të tilla si sistemet e vlerësimit;
- Dhe rregullojnë marrëdhëniet e punës në sektorët ekonomikë zyrtarë dhe joformalë;
- Zbatimin e standardeve ekzistuese ligjore;

Koordinimi dhe zbatimi i shumë agjencive i masave të kontrollit administrativ duhet të bëhet në nivelin operacional (p.sh. inspektimi i punës) dhe duhet të përfshijë OJQ-të si dhe sindikatat. Këto ekupe multi-disiplinore:

- Duhet të zhvillojë sisteme për monitorimin e sektorëve të cënueshëm siç janë ndërtimi, dyqanet, bujqësia dhe punëtorë me shërbim au pair;
- Do të ndajnë inteligjencën me njëri-tjetrin, veçanërisht inspektorët e tregut të punës dhe hetuesit e policisë në një nivel lokal dhe kombëtar, por edhe në nivelin rajonal dhe ndërkombëtar midis vendeve të origjinës dhe vendeve të destinacionit;
- Do të identifikojnë viktimat e trafikimit dhe do të mbledhin informacione, të cilat mund të përdoren për hetime në shkallë të gjerë;
- Do të mbledhin informacione inteligjente dhe do të identifikojnë krimin dhe do të mbledhin informacione mbi autorët;

Të dhënat për agjencitë mashtruese dhe të dyshuara, punëdhënësit duhet - nëse është e mundur ligjërisht - të ndahen ndërmjet të gjithë personelit përkatës të punës, organeve të zbatimit të ligjit dhe konsullatës në shkallë vendi dhe rajonal, brenda dhe midis vendeve të origjinës dhe vendeve të destinacionit.

Vendet e destinacionit:

- Duhet të prezantojë dhe zgjerojë sisteme transparente të pranimi të punës dhe të vendosë mekanizma të zbatimit me shumë agjenci dhe në nivel ndërkombëtar;
- Të bëjnë përpjekje të intensifikuara për të siguruar zbatimin dhe zbatimin e standardeve ndërkombëtare të punës;
- Sigurojnë aksesin në mekanizmat e ankesave dhe barazisë së trajtimit ndërmjet punëtorëve migrantë dhe shtetasve;
- Të rrisin kapacitetet për lëshimin e lejeve të punës, të cilat nuk janë të zëna ose të lidhura vetëm me një punëdhënë, dhe konfigurimi i sistemeve të mbështetjes për verifikimin e dokumenteve dhe deklaratave duhet të dorëzohet së bashku me kërkesat;
- Do të intensifikojnë bashkëpunimin konsullor me vendet e origjinës me qëllim zbulimin më të mirë të rasteve të mundshme të trafikimit njerëzor dhe forcimin e rrjetit të oficerëve të ndërlidhjes.

Vendet e origjinës:

- Do të rrisin aftësinë e stafit të tyre konsullor të vendosur në vendet e destinacionit, për të mbrojtur punëtorët e tyre migrantë jashtë vendit (p.sh. sigurimi i trajnimit bazë antitrafik, përmes atashëve të punës, programeve të kontaktit dhe fushatave sensibilizuese për migrantët).

Në kufijtë shtetërorë, shtetet do të përmirësojnë masat antitrafik në kufij përmes:

- Forcimit të njohurive dhe kapaciteteve të zyrtarëve kufitar për të identifikuar dhe referuar viktimat e supozuara;
- Profilizimit të trafikantëve nga rojet kufitare dhe zyrtarët e doganave;
- Mbrojtësve të kufirit të shpërndajnë të gjithë pasagjerët fletëpalosjet me numrat përkatës të linjës së nxehtë;
- Vendosjes së vëmendjes së veçantë të miturit e pashoqëruar dhe fëmijët që udhëtojnë pa familjen e tyre;

- Fëmijët e të gjitha moshave duhet të kenë një pasaportë/dokument udhëtimi të duhur;
- Do të merren parasysh ID-të e fotografive të marra nga fëmijët dhe të rriturit shoqëruar të tyre;
- Marrëdhënia midis fëmijës dhe të rriturit shoqëruar duhet të kontrollohet siç duhet; dhe
- Përmirësimi i përpjekjeve bashkëpunuese ndër dhe brenda shërbimit midis zyrtarëve të zbatimit të ligjit, por edhe midis tyre dhe GPT-ve.

Teknologjitë e reja

Shtetet do të krijojnë mekanizma për të monitoruar internetin. Kjo duhet të shërbejë si një mjet për të zbuluar dhe ndjekur penalisht keqpërdorimin e faqeve të internetit për qëllime trafikimi (p.sh. shoqërimi i keqpërdorimit, agjensitë e birësimit dhe martesave). Do të vendosen partneritete publiko-private me ofruesit e internetit dhe bizneset e tjera (përfshirë vetë-rregullimin me anë të kodeve të sjelljes).

Shteti, për shembull, duhet të marrë në konsideratë:⁹⁰

- Futja e politikave për të mandatuar ose stimuluar kompanitë e teknologjisë për të ndërmarrë përpjekje për të siguruar që platformat dhe burimet e tyre të mos përdoren për të lehtësuar trafikimin e qenieve njerëzore;
- Mbështetja e efektivitetit të zgjidhjeve të bazuara në teknologji me një politikë shoqëruese të informuar me dëshmi. (Për shembull: mbështetja e proceseve më të shpejta zyrtare të rekrutimit të punës për t'i bërë punëtorët më pak të ndjeshëm ndaj detyrimeve shtrënguese të borxheve të nxitura nga rekrutimet; promovimi i rekrutimeve etike në internet për të zvogëluar mbështetjen në nën-ndërmjetësit shfrytëzues në zonat rurale; dhe forcimin e ligjeve dhe politikave për rregullimin e rekrutimeve të përkohshme në agjencitë në internet);
- Zhvillimi i standardeve minimale ndërkombëtare dhe/ose kombëtare për besueshmërinë në lidhje me teknologjinë e mundësuar dhe sigurimin e ndihmës dhe mbështetjes për viktimat;
- Rritja e burimeve të zgjidhjeve të bazuara në teknologji për subjektet qeveritare të besuara me identifikimin e rasteve të trafikimit (të tilla si mbështetja e inspektorëve të punës për të përdorur aplikacione të teknologjisë për të verifikuar sjelljen dhe për të siguruar që ligjet kombëtare të punës po mbahen në fuqi, dhe zbatimi i ligjit për të rritur aftësitë e tyre për të luftuar eksploatimin dhe rekrutimin seksual në internet);
- Rritja e burimeve dhe trajnimit për zbatimin e ligjit dhe ofruesit e shërbimeve kombëtare dhe lokale për të mbështetur përdorimin më efektiv të zgjidhjeve të bazuara në teknologji, dhe gjithashtu trajnimin e politikëbërësve, zbatimin e ligjit, ofruesit e shërbimeve, OJQ-të dhe akademinë për të kuptuar mënyrat e përdorimit të teknologjisë nga kriminelët.

Zinxhirët e furnizimit

Shtetet duhet:⁹¹

- Të kalojnë legjislacionin dhe politikat për të monitoruar praktikat e furnitorëve të tij;
- Futin proceset e prokurimit që janë të drejta dhe transparente, çmimet qeveritare të alokuara në parimin 'vlëra më e mirë' në krahasim me atë 'më e ulët';
- Përfshijnë në kontratat qeveritare dispozitat në lidhje me sjelljen e përgjegjshme të biznesit; dhe
- Zbatojnë i Udhëzimet Model të OSBE-së për Masat Qeveritare për Parandalimin e Trafikimit për Shfrytëzimin e Punës në Zinxhirët e Furnizimit.⁹²

Shtetet duhet gjithashtu të nxisin komunitetin e biznesit për të marrë përgjegjësinë për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore dhe shfrytëzimin e punës në zinxhirët e tyre të furnizimit, duke përfshirë:

⁹⁰ Për një listë më të gjerë të veprimeve të rekomanduara, shihni: OSCE-SR/CTHB dhe Teknika Kundër Trafikimit (2020). Rritja e inovacionit për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore: Një analizë gjithëpërfshirëse e mjeteve të teknologjisë, Kapitulli 6.

⁹¹ Për një listë më të hollësishme të çështjeve në lidhje me adresimin e trafikimit njerëzor në zinxhirët e furnizimit shih: OSBE-SR/CTHB (2021), Seksioni 2.1.

⁹² Për hapa dhe rekomandime konkrete për zbatim, shihni: OSBE-SR/CTHB (2018b).

- krijimin e politikave dhe kodeve të sjelljes, kryerja e kujdesit të duhur për të drejtat e njeriut në zinxhirët e tyre të furnizimit dhe sigurimi i mundësisë për të korrigjuar kur të drejtat e njeriut dhe shkeljet e punës kanë ndodhur;
 - të qenit transparent dhe raportimi i përpjekjeve të tyre publikisht.⁹³
 - Përfshihen:
- Strukturat qeveritare, OJQ-të, institucionet financiare, ON (p.sh. ONP, ONM, UNDP), organizatat e punës brenda vendit dhe media.

A.4.2.3 Mbështetja dhe mbrojtja e viktimave dhe dëshmitarëve të viktimave⁹⁴

In order for victim support and protection systems to function, the various measures outlined in the sub-chapter Enabling Framework must be in place, including:

Në thelbin e saj, reagimi antitrafik duhet të përfshijë një sistem gjithëpërfshirës të mbrojtjes dhe ndihmës ndaj viktimave bazuar në parimet e të drejtave të njeriut, dhe të sigurojë që të gjitha viktimat e trafikimit të kenë qasje në burimet e duhura për të siguruar mjete juridike dhe trajtim të drejtë, ndihmë dhe mbështetje, siguri dhe mbrojtje, kthim, kompensim, rivendosje e të drejtave si dhe rregullimi i statusit të imigracionit.

Zbatimi i këtyre masave përfaqëson një detyrim që shtetet kanë sipas ligjit ndërkombëtar; përkatësisht t'u sigurojë mjete juridike efektive viktimave të shkeljes së të drejtave të njeriut.

Në mënyrë që të sigurohet ndihma dhe mbrojtja e të gjitha viktimave të trafikimit përmes një qasje gjithëpërfshirëse të bazuar në të drejtat e njeriut, në qendër të viktimave dhe të informuar nga trauma, ekziston nevoja për të krijuar dhe zbatuar sisteme gjithëpërfshirëse dhe efektive të ndihmës dhe mbrojtjes kombëtare dhe rajonale në forma të kornizave të institucionalizuara të bashkëpunimit.

Korniza të tilla të institucionalizuara të bashkëpunimit për mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave duhet të përqendrohen në menaxhimin e rasteve individuale të trafikimit dhe të mbulojnë të gjithë përgjigjen ndaj viktimave të trafikimit duke përfshirë identifikimin, ndihmën dhe mbrojtjen, pjesëmarrjen në procedurat ligjore dhe korrigjimin ligjor, kompensimin dhe kthimin (ose zgjidhje alternative kur kthimi nuk është një opcion) dhe përfshirja sociale e viktimave në një destinacion, origjinë ose një vend të tretë, gjithmonë duke siguruar që viktimat të dëgjohet dhe të merren parasysh nevojat dhe preferencat e tij/saj.

Sistemi duhet të institucionalizohet. Bashkëpunimi i të gjithë aktorëve të përfshirë duhet të zyrtarizohet duke përcaktuar rolet dhe përgjegjësitë e tyre. Për më tepër, të drejtat e njeriut dhe mbështetja e ndjeshme gjinore dhe mbrojtja e viktimave gjatë gjithë përgjigjes. Referimi i viktimave në shërbimet e specializuara për ndihmë, mbrojtje dhe kthim ose (ri)integrim duhet të mbështetet.

Sistemi duhet të jetë fleksibël për t'u përgjigjur të gjitha formave të shfrytëzimit dhe rrethanave dhe nevojave individuale të viktimave, i adaptueshëm ndaj trendeve të reja, i përgjegjshëm ndaj gjinive dhe azhurnuar vazhdimisht dhe përmirësuar përmes monitorimit dhe rishikimit.

Në mënyrë që sistemet e mbështetjes dhe mbrojtjes së viktimave të funksionojnë, masat e ndryshme të përshkruara në nën-kapitullin Mundësimin e Kornizës duhet të ekzistojnë, duke përfshirë:

- Vlerësimin e situatës së trafikimit, profilin e trafikantëve, format ekzistuese të shfrytëzimit dhe shkaqet dhe pasojat e tyre lidhur me gjininë, përfshirë vlerësimin e kornizës ligjore, si dhe hartëzimin e aktorëve kryesorë të përfshirë në reagimin kombëtar antitrafik, dhe detyrat e tyre përkatëse;
- Vendosjen dhe institucionalizimin e bashkëpunimit të të gjithë aktorëve të përfshirë, duke përfshirë krijimin e kornizës së nevojshme ligjore, të përgjegjshme gjinore dhe rregullatore, p.sh. duke rregulluar rolet përkatëse dhe bashkëpunimin midis zbatimit të ligjit, aktorëve të tjerë të shtetit dhe OJQ-ve (p.sh. përmes memorandumeve të mirëkuptimit); dhe

⁹³ Për një listë më të hollësishme të çështjeve në lidhje me adresimin e trafikimit njerëzor në zinxhirët e furnizimit shih: OSBE-SR/CTHB (2021), Seksioni 2.1.

⁹⁴ Referohuni UNODC (2020), Kapitulli 6 dhe UNODC (2009), fq. 10-11.

Shih gjithashtu: UNODC (2020a), Udhëzues Legjislativ për Protokollin për Parandalimin, Frenimin dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve, Shtojcë e Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar. Seksioni IV; UNODC (2009a). Manual kundër trafikimit njerëzor për praktikuesit e drejtësisë penale. Moduli 12: Mbrojtja dhe ndihma për viktimat-dëshmitarë në rastet e trafikimit të personave; ICPD (2015), Trafikimi i Qenieve Njerëzore - Si ta Hetojmë atë. Manual trajnimi për zyrtarët e zbatimit të ligjit, planet mësimore 2-5.

- Monitorimin, vlerësimin dhe rishikimin e sistemit.

(a) Identifikimi i viktimës

Identifikimi i të gjitha viktimave të trafikimit në rastin më të hershëm është një parakusht për njohjen e tyre si viktimë. Qasja e tyre në mbështetje dhe masa mbrojtëse duhet të bëhet një konsideratë kryesore.

(i) Niveli Strategjik

Masat duhet të konsiderojnë që vetë-identifikimi i viktimave të trafikimit ndodh rrallë. Prandaj duhet të zhvillohen mjete të sofistikuara për identifikim, përfshirë një listë jo-shteruese të treguesve specifikë të kontekstit.

Për më tepër, një sistem i tillë duhet të funksionojë në një ‘prezumim të trafikimit’ për personat e identifikuar. Për atë arsye atyre duhet t’u jepet akses në të gjitha masat e mbrojtjes antitrafik. Së fundmi, kur moshë e viktimës është e pasigurt dhe ka arsye për të besuar se viktimë është një fëmijë, prezumimi do të jetë se viktimë është një fëmijë. Në pritje të verifikimit të moshës së viktimës, viktimë do të trajtohet si fëmijë dhe do t’i akordohen të gjitha masat e veçanta të mbrojtjes.⁹⁵

Viktimat e trafikimit nuk duhet të trajtohen si kriminelë ose migrantë të parregullt.⁹⁶ Parimi 7 i Parimeve dhe Udhëzimeve të Rekomanduara të ZKLDNJ (OHCHR) thotë se “Personat e trafikuar nuk do të ndalohen, akuzohen ose ndiqen penalisht për paligjshmërinë e hyrjes së tyre në ose qëndrimit në vendet e tranzitit dhe destinacionit, ose për përfshirjen e tyre në veprimtari të paligjshme në masën që përfshirja është një pasojë e drejtpërdrejtë e situatës së tyre si persona të trafikuar”. Shih parimin e mos-ndëshkimit të përpunuar më sipër nën Parimet Udhëzuese (Kapitulli A3). Vëmendje e veçantë duhet t’i kushtohet të drejtave të viktimave të trafikimit si viktimë të krimit.

Strategjitë antitrafik duhet të përfshijnë një sistem që lejon identifikimin e të gjitha viktimave në vend dhe që duhet:

- Të sigurojë që zbatimi i ligjit, përgjegjësit e parë dhe zyrtarë të tjerë të caktuar janë, në masën më të madhe të mundshme, në gjendje të identifikojnë viktimat e trafikimit;
- Të përfshijë tregues të azhurnuar shpesh që ndihmojnë në identifikimin e viktimave;
- Të jetë në dispozicion 24 orë në ditë dhe 7 ditë në javë; duhet të zhvillohen edhe mekanizmat e ndërhyrjes në krizë;
- Sigurojë pikat e kontaktit ku mund të referohen viktimat; nëse nuk është e mundur të sigurohet ekuilibri gjinor midis pikave të kontaktit, të paktën duhet të ketë gra në dispozicion për të siguruar ndihmë për gratë viktimë;
- Të sigurojë që OJQ-të dhe punonjësit socialë të jenë në gjendje t’i drejtohen lehtë viktimave dhe anasjelltas;
- Të jenë të përgjegjshëm për zbulimin e të gjitha formave të shfrytëzimit, në veçanti format e padukshme të shfrytëzimit (punë shtëpiake);
- Të jenë të përgjegjshëm ndaj trendeve aktuale (p.sh. për të identifikuar viktimat e brendshme të trafikimit); dhe
- Të jenë të përshtatur për llojet e ndryshme të viktimave dhe adresojnë grupe specifike të synuara duke përfshirë aktorë të ndryshëm dhe për të mbështetur bashkëpunimin midis tyre.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për identifikimin e viktimës, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Identifikimi dhe klasifikimi i aktorëve të mundshëm të përfshirë në procesin e identifikimit;
- Zhvillimi i një liste jo-shteruese specifike për kontekstin e indikatorëve për identifikimin e viktimave të trafikimit;

⁹⁵ UNICEF (2006).

⁹⁶ Jo rrallëherë u referohemi ‘migrantëve të paligjshëm’. Sidoqoftë, Asambleja e Përgjithshme e KB kërkoi tashmë në vitin 1975 që “organet e KB dhe agjencitë e specializuara të interesuara të përdorin në të gjitha dokumentet zyrtare termin ‘punëtorë migrantë të pa-dokumentuar’ ose ‘të parregullt’ “. (Asambleja e Përgjithshme, Masat për të siguruar të drejtat e njeriut të të gjithë punëtorëve migrantë, 3449, takimi plenar 2433, 9 dhjetor 1975. Për një përmbledhje të arsyes pse termi ‘i paligjshëm’ është i pasaktë dhe i dëmshëm, shih Platformën për Bashkëpunim Ndërkombëtar për Migrantët e Pa dokumentuar - PICUM, Words Matter Initiative

- Zhvillimi i metodave për krijimin e kontakteve me viktimat e trafikimit, për shembull, përmes:
 - OJQ-të dhe sindikatat përmes punës në terren;
 - Qendrat e rënies; dhe
 - Linja të drejtpërdrejta telefonike për viktimat dhe reklamat në mbarë vendin duke siguruar informacionin e nevojshëm se ku mund të gjesh mbrojtje;
- Sigurimi i bashkëpunimit dhe shkëmbimit të rregullt të informacionit ndërmjet autoriteteve përkatëse, zyrtarëve dhe OJQ-ve duke përfshirë rrjetëzimin me shërbimet e viktimave dhe drejtësinë penale dhe institucione të ngjashme që mund të komunikojnë me viktimat;
- Përgatitja e pyetësorëve të standardizuar për të lehtësuar identifikimin e viktimave të trafikimit;
- Zhvillimi dhe azhurnimi i rregullt i udhëzimeve dhe procedurave të standardizuara (SOPs) për të lejuar të gjithë aktorët e përfshirë për të identifikuar si duhet viktimat e të gjitha formave të trafikimit, veçanërisht trafikimin e brendshëm, shfrytëzimin e punës dhe trafikimin e fëmijëve;
- Dorëzimi i trajnimit për oficerët e zbatimit të ligjit dhe zbatimin e imigracionit, inspektorët e punës dhe agjencitë e tjera të lidhura me punën, punonjësit shëndetësorë dhe socialë, institucionet e fëmijëve, gjyqtarët dhe prokurorët në mënyrë që t'u mundësojë atyre të identifikojnë dhe referojnë si duhet viktimat e trafikimit;
- Zhvillimi i sistemeve të monitorimit për sektorë të ndryshëm në të cilët mund të gjenden viktimat (p.sh. tregu i seksit, sektorë me rrezik të lartë të ekonomisë, etj.) Me qëllim zbulimin e punës së detyruar ose shërbimeve përmes kontrolleve të përbashkëta dhe ndarjes së informacionit ndërmjet grupeve të tilla si policia, inspektorët e punës dhe OJQ-të;
- Fushata për komunitetet për të rritur ndërgjegjësimin për trafikimin njerëzor dhe për të rritur aftësinë e tyre për të zbuluar rastet e trafikimit; dhe

Rinovimi periodik i certifikimit sanitar për të gjithë ata që punojnë në bare dhe restorante për të monitoruar statusin e punonjësve dhe trajnimin e stafit mjekësor që operon këto procedura në identifikimin e viktimave të mundshme. Gjatë këtyre kontrolleve të rregullta, fletushkat për shërbimet e disponueshme (përfshirë informacionin në një numër të linjës telefonike pa pagesë) gjithashtu mund të shpërndahen.

Përfshini:

- Policia e vijës së përparme, zyrtarët e kufirit, policia e specializuar, prokurorët, punonjësit socialë, institucionet qeveritare, KAT, TKKAT, GPT-të ad hoc që merren me çështje specifike në lidhje me viktimat, autoritetet lokale, OJQ-të, autoritetet e azilit dhe organizatat, punëtorët e terrenit, punonjësit e linjës telefonike, organizatat e mirëqenies sociale, organizatat e fëmijëve, inspektorët e punës dhe organizatat të tjera të punës, punëtorët shëndetësorë, edukatorë, publiku i gjerë dhe gjykatësit për të kuptuar më mirë procesin e identifikimit.

(b) Reflektimi / periudha e rimëkëmbjes dhe statusi i qëndrimit⁹⁷

(i) Niveli strategjik

Duhet t'u ofrohet një **periudhë reflektimi** viktimave në mënyrë që t'u jepet atyre kohë për t'u rimëkëmbur dhe për t'u stabilizuar. Periudha e reflektimit duhet të pasohet nga një leje qëndrimi (e përkohshme). Periudha e reflektimit dhe leja e qëndrimit duhet t'u jepen viktimave pavarësisht nga gatishmëria e tyre për të bashkëpunuar si dëshmitar dhe pavarësisht nëse ndjekësit penalisht ndiqen ose jo, dhe viktimave të supozuara ndërsa identifikimi i tyre po konfirmohet.

Gjatë periudhës së reflektimit, personat e trafikuar duhet të jenë në gjendje të rikuperojnë përmes aksesit në strehim të sigurt dhe në të gjithë ndihmën e nevojshme (p.sh. ndihmë mjekësore dhe juridike falas, përkthyes, kontakte me ofruesit e shërbimeve përkatëse në vendin e origjinës, etj.). Si rezultat, viktimat duhet të jenë në një pozitë më të mirë për të marrë një vendim të informuar nëse ndihmojnë në procedurat penale dhe/ose ndjekin procedurat ligjore për pretendimet e kompensimit.⁹⁸

⁹⁷ UNODC (2020), Neni 21 dhe 34.

Për një analizë të hollësishme të periudhës së reflektimit dhe lejes së qëndrimit, shih Planitzer, J., Sax, H. (red.) (2020). Një koment mbi Konventën e Këshillit të Evropës mbi veprimin kundër trafikimit të qenieve njerëzore. Për një përmbledhje krahasuese të BE-së dhe kornizës ligjore ndërkombëtare për lejet e qëndrimit për disa viktimat të krimit, përfshirë viktimat e trafikimit njerëzor në legjislacionin kombëtar në dhjetë vende evropiane (Belgjikë, Francë, Gjermani, Greqi, Itali, Hollandë, Poloni, Spanjë, Zvicër dhe Mbretërinë e Bashkuar) - shih PICUM (2020), Drejtësia e Pasigurt? Lejet e qëndrimit për viktimat e krimit në Evropë.

⁹⁸ Shih Planitzer, J., Sax, H. (ed.) (2020), para. 13.15.

Koncepti i një periudhe reflektimi dhe rimëkëmbjeje nuk u krijua gjerësisht në kohën e hartimit të Protokollit të Trafikimit të KB dhe nuk pasqyrohet në të. Konventa e Trafikimit të KE-së kërkon që një periudhë reflektimi që zgjat të paktën 30 ditë të jetë e mandatuar nga ligji.⁹⁹ Legjislacioni i BE-së parashikon një periudhë reflektimi, por u lë shteteve anëtare të përcaktojnë kohëzgjatjen e saj.¹⁰⁰

Grupi i Ekspertëve të BE-së ka rekomanduar një periudhë reflektimi jo më pak se tre muaj si koha minimale e nevojshme për të siguruar ndihmën dhe mbështetjen e duhur, për t'i dhënë mundësi viktimës të marrë një vendim të informuar mbi bashkëpunimin në procedurat penale, të ndjekë pretendimet e kompensimit ose për tu kthyer në shtëpi.¹⁰¹ Dispozitat Legjislative të Modelit të ZKBDK rekomandojnë një periudhë rikuperimi dhe reflektimi jo më pak se 90 ditë.¹⁰²

Pas periudhës së reflektimit, viktimave duhet t'u jepet një leje **qëndrimi e përkohshme** me mundësinë e rinovimit, pavarësisht nga gatishmëria e viktimës për të bashkëpunuar si dëshmitare.

Ashtu si me rastin e periudhës së reflektimit, Protokoll i KB i Trafikimit nuk përcakton ndonjë standard minimal konkret (Neni 7.1). Konventa e Trafikimit të KE parashikon lëshimin e lejeve të qëndrimit për viktimat e trafikimit nëse autoriteti kompetent kombëtar e konsideron qëndrimin e tyre të nevojshëm ose për shkak të rrethanave të tyre personale, ose për qëllime të bashkëpunimit në një hetim ose procedim penal (neni 14).

Direktiva e BE-së 2004/81/KE parashikon dhënien e lejeve të qëndrimit në ose para datës që do të skadojë periudha e reflektimit, dhe parashikon kohëzgjatjen minimale të lejes së qëndrimit prej gjashtë muajsh dhe përcakton se ajo duhet të rinovohet (Neni 8).¹⁰³

Dispozitat Legjislative të Modelit të ZKBDK ofrojnë dy skenarë - ku leja e qëndrimit është mandat në të gjitha rastet (për të paktën gjashtë muaj), dhe kur është e detyrueshme për bashkëpunim me autoritetet (gjithashtu, për të paktën gjashtë muaj) dhe leje në raste të tjera (neni 34)

Lejet e qëndrimit nuk duhet të kufizohen vetëm në viktimat që kanë pësuar shfrytëzim serioz ose të kufizuara në një grup viktimash të përcaktuara në mënyrë të paqartë në bazë të ligjit.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjike të identifikuar për periudhën e reflektimit/rimëkëmbjes dhe statusin e qëndrimit, shembujt e mëposhtëm të zonave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Krijimi i një kornize ligjore dhe politike për të ofruar një periudhë reflektimi jo më pak se tre muaj që viktimat të rikuperohen, e ndjekur nga një leje qëndrimi e përkohshme prej të paktën gjashtë muajsh;
- Periudha e reflektimit duhet të përfshijë detyrimin për të referuar (supozuar) viktimat e trafikimit në agjencitë e shërbimit që mund të ofrojnë ndihmë siç janë mbështetja financiare dhe programet e integritetit;
- Shtetet mund të marrin në konsideratë sigurimin e departamenteve të ndryshme qeveritare dhe organizatave të mbrojtjes sociale që punojnë ngushtë me viktimat e trafikimit me aftësinë për të sugjeruar dhënien e një leje qëndrimi autoriteteve përkatëse kompetente përmes një marrëveshje zyrtare në mënyrë që të sigurojnë një bashkëpunim efikas dhe të zvogëlojë fuqinë diskrete të autoritetit;
- Të sigurojë alokime të mjaftueshme monetare në një buxhet kombëtar për të financuar sigurimin e lejeve të qëndrimit dhe të gjitha përfitimet sociale, duke përfshirë sigurimet shoqërore, trajnimin për punë, ndihmën mjekësore dhe psikologjike dhe ndihmën juridike;
- Dhënia e lejes së qëndrimit afatgjatë nëse:

⁹⁹ Konventa e Trafikimit të KE-së, Neni. 13.1 Periudha e rimëkëmbjes ka për qëllim të zbatohet për viktimat e trafikimit që janë ilegalisht të pranishëm në territorin e një Pale ose që janë banorë të ligjshëm, por me vetëm një leje qëndrimi afatshkurtër. Shih KE (2005), para. 172

¹⁰⁰ Direktiva e Këshillit 2004/81 /EC e 29 Prillit 2004 mbi lejen e qëndrimit të lëshuar për shtetasit e vendeve të treta që janë viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore ose që kanë qenë subjekt i një veprimi për të lehtësuar imigracionin e paligjshëm, të cilët bashkëpunojnë me autoritetet kompetente (OJ L 261/19), Neni. 6

¹⁰¹ Shih Planitzer, J., Sax, H. (ed.) (2020), para. 13.15.

¹⁰² UNODC (2020), Neni. 21.2.

¹⁰³ Një raport i KE i vitit 2014, duke analizuar zbatimin e Direktivës 2004/81/ KE, konkludoi se mundësia e lëshimit të lejeve për shtetasit e vendeve të treta në këmbim të bashkëpunimit me autoritetet ishte 'nën-shfrytëzuar'. Ai gjithashtu zbuloi se është e paqartë se sa shpesh jepen lejet dhe mbi çfarë baze kryhet vlerësimi i cënueshmërisë dhe rrethanave personale. (Shih EC (2014), COM (2014) 635 përfundimtar) Vini re gjithashtu se në 2011, Udhëzimi i BE-së për Trafikimin u miratua (OJ L 101, 15/4/2011). Direktiva 2004/81/ EC përcakton rregullat specifike në lidhje me lejet e qëndrimit dhe trajtimin e shtetasve të vendeve të treta që bashkëpunojnë me autoritetet. Direktiva 2011/36/ BE zbatohet si një kornizë horizontale për të dy shtetasit e BE-së dhe jo-BE-të duke përforcuar disa nga dispozitat e përfshira në Direktivën 2004/81/ EC, duke përfshirë një kornizë të forcuar të mbrojtjes dhe ndihmës për fëmijët. Të dy tekstet duhet të lexohen së bashku.

- Riatdhesimi do të përbente një rrezik serioz për sigurinë e viktimës së trafikimit dhe/ose anëtarët e familjes së tij/saj ose nëse riatdhesimi do të shkaktonte rrezikun e ndjekjes penale në vendin e lindjes për veprat e lidhura me trafikimin;
- Një program i ndihmës sociale është përfunduar me sukses dhe është gjetur punësimi; dhe
- Azili është kërkuar në përputhje me ligjin ndërkombëtar të refugjatëve;
- Nëse një viktimë e trafikimit i jepet një leje qëndrimi e përkohshme ose e përhershme, viktimë e trafikimit duhet të ketë të drejtën e bashkimit familjar me fëmijët e tyre të mitur, të cilëve duhet t'u jepet një leje qëndrimi në të njëjtat kushte si viktimë e trafikimit;
- Nëse ka arsye thelbësore për të besuar se anëtarët e familjes së viktimës së trafikimit, përfshirë fëmijët e mundshëm, janë në rrezik në vendin e lindjes, anëtarët e tillë të familjes duhet të kenë të drejtë për qëndrim të përkohshëm ose të përhershëm në të njëjtat kushte si viktimë e trafikimit; dhe
- Kryerja e vlerësimit të rrezikut para deportimit ose kthimit të një viktime të trafikimit ose vendosja mbi një kërkesë për një leje qëndrimi të përhershme për arsye humanitare ose azili.

Përfshihen:

- Ligjbërësit dhe politikëbërësit, Ministria e Punëve të Jashtme, Ministria e Punëve të Brendshme, agjencitë e mandatuara për mbrojtjen e viktimave (të tilla si Ministria e Punëve Sociale), institucione të tjera qeveritare, OJQ-të, shërbimet e kujdesit për fëmijët dhe institucionet e trajnimit të arsimit.

(c) Përfitimet, shërbimet dhe mbrojtja e viktimave¹⁰⁴

Mbështetja sociale, ndihma dhe mbrojtja e të gjitha viktimave të trafikimit, pavarësisht nga gatishmëria e tyre për të bashkëpunuar me autoritetet në procedurat penale, janë shtyllat qendrore të një strategjie kombëtare antitrafik të bazuar në të drejtat e njeriut.¹⁰⁵ Përveç përmbushjes së detyrimeve të shteteve për të drejtat e njeriut dhe parandalimit të ri-viktimizimit të viktimave të trafikimit nga autoritetet shtetërore, ndihma efektive dhe në kohë është thelbësore për rimëkëmbjen dhe riintegrimin e personave të trafikuar ndërsa vonesat dhe kufizimet e ndihmës mund të çojnë në cenueshmëri dhe ri-trafikim ose abuzim.¹⁰⁶

(i) Niveli strategjik

Duhet të ekzistojnë sisteme të mbështetjes sociale për të siguruar së paku shërbimet e mëposhtme, të përshtatura për nevojat e grupeve specifike të viktimave të trafikimit si viktimë të huaja dhe kombëtare dhe të mitur dhe bazuar në nevojat individuale:

- Strehim i sigurt dhe i përshtatshëm;
- Kujdesi shëndetësor dhe trajtimi mjekësor mbi baza vullnetare. Qeveritë duhet të njohin që shumë viktimë të trafikimit vuajnë lloje serioze të shfrytëzimit dhe dhunës, përfshirë dhunën me baza gjinore, forma të tjera sulmi, abuzimi dhe akte të shfrytëzimit fizik dhe mendor. Kështu, kujdesi shëndetësor dhe trajtimi mjekësor për këto viktimë duhet të jetë i mjaftueshëm për të trajtuar dhe adresuar forma të tilla serioze të abuzimit dhe shfrytëzimit;
- Ndihma financiare;
- Këshillim dhe mbështetje e ndjeshme gjinore dhe psiko-sociale;
- Interpretimi dhe ndërmjetësimi kulturor në gjuhën lokale të viktimës;
- Ndihma në krijimin e kontakteve me familjen;
- Asistencë juridike dhe këshillim falas e tillë si për rivendosjen e dokumenteve të identitetit;
- Arsimit dhe aftësimi profesional; dhe
- Trajnim dhe mundësi punësimi (p.sh. trajnim për zhvillimin e biznesit të vogël), si dhe qasje në tregun

¹⁰⁴ UNODC (2020), Neni 23. Shih gjithashtu UNODC (2020a). Për një diskutim të hollësishëm mbi përmbajtjen e ndihmës për viktimat e trafikimit, shih Planitzer, J., Sax, H. (2020), fq. 160-182.

¹⁰⁵ UNGA (2019). Raporti i Raportuesit Special për trafikimin e personave, veçanërisht të grave dhe fëmijëve, A/HRC/41/46, paragrafi 11.

¹⁰⁶ Grupi i Ekspertëve të KE-së për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2019), Raporti i 8-të i Përgjithshëm mbi Aktivitetet e GRETA-s, që mbulon periudhën nga 1 janari deri më 31 dhjetor 2018, para. 87

e punës.

Të gjitha shërbimet duhet të jenë të përshtatura për nevojat individuale, të ofruara në një bazë vullnetare dhe konfidenciale dhe në një mënyrë jo-diskriminuese dhe jo-gjyquese dhe në përputhje me një numër parimesh themelore që rrjedhin nga standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, siç janë respektimi i privatësisë, konfidencialitetit dhe zgjedhjes së lirë. Viktimat duhet të shihen si bartëse të të drejtave; kështu, mbështetja e dhënë atyre duhet të synojë fuqizimin e tyre.

Është e rëndësishme të ritheksohet që shërbimet duhet të sigurohen pavarësisht nga gatishmëria ose kapaciteti i viktimave/dëshmitarëve për të bashkëpunuar për të ngritur akuza ose për të dhënë dëshmi kundër trafikantëve të tyre.

Masat e ndërmarra për të mbrojtur fëmijët e trafikuar duhet të bazohen në parimet e përfshira në Konventën e KB për të Drejtat e Fëmijëve (1989):

- Konsiderata kryesore për t'u dhënë interesave më të mira të fëmijës (neni 3.1);
- Mosdiskriminimi i çfarëdo lloji të fëmijës ose prindit të tij/saj (neni 2);
- Respektimi i pikëpamjeve të vetë fëmijës (neni 12);
- Asnjë ndërhyrje në privatësinë, familjen, shtëpinë ose korrespondencën e fëmijës (neni 16);
- E drejta për mbështetjen e shtetit në rimëkëmbjen dhe rifillimin e jetës së tyre (neni 39).¹⁰⁷

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për mbështetjen sociale dhe mbrojtjen e viktimave, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Siguroni strehimore të sigurta dhe adekuate ose forma të tjera të strehimit për viktimat dhe vendosni standarde dhe/ose kode të përshtatshme për menaxhimin e këtyre strehimoreve (p.sh. përmes memorandumëve të mirëkuptimit me ofruesit e shërbimeve dhe/ose rregulloret nga autoritetet përkatëse shtetërore);
- Menaxhimi i strehës nga një ekip multi-disiplinor i profesionistëve të trajnuar duhet të bazohet në një sërë shërbimesh të specializuara dhe të përfshijë mekanizmat për ndërhyrjen në krizë. Një viktimitë e trafikimit duhet të informohet plotësisht se çfarë të presë nga ofruesi i shërbimit dhe profesionistët me të cilët ai/ajo është në kontakt dhe çfarë pritet prej saj/tij;
- Informoni viktimat e trafikimit për të drejtat e tyre (p.sh. hyrja në përfaqësuesit diplomatikë dhe konsullorë) dhe siguroni këshillim ligjor falas (p.sh. krijimin e një grupi mbarëkombëtar/këshilltarësh të kualifikuar ligjorë);
- Vendosni programe mbështetëse të përshtatura për nevojat e secilës viktimitë (p.sh. ofroni një program të përshtatur të bashkë-përpunuar nga viktima dhe ofruesi i ndihmës);
- Bashkëpunimi me përkthyesit dhe ndërmjetësuesit kulturorë duke përfshirë sigurimin e ndërmjetësimit kulturor në gjuhën amtare të viktimës (p.sh. krijimin e një grupi/liste mbarëkombëtare të përkthyesve/interpretuesve të kualifikuar);
- Siguroni shërbime sociale dhe shëndetësore, si dhe këshillime sociale dhe psikologjike (p.sh. krijimin e një grupi/profesionistësh të kualifikuar psikosocial). Ekzaminimi fizik do të bëhet vetëm me pëlqimin e informuar të viktimës;
- Ofroni arsimim, udhëzim profesional, trajnim dhe vendosje të vendeve të punës në mënyrë që të arrihet përfshirja sociale dhe e punës. Do të sigurohet gjithashtu mbështetje financiare;
- Vendosja e mekanizmave për monitorimin dhe vlerësimin bazuar në transparencën dhe llogaridhënien për të vlerësuar performancën e aktiviteteve, punën e profesionistëve, efikasitetin e strategjive të zbatuara dhe përbushjen e nevojave të personit të asistuar duhet të ekzistojnë; dhe

¹⁰⁷ Për një diskutim të hollësishëm mbi procesin e vendimmarrjes pas identifikimit që zgjedh një zgjidhje gjithëpërfshirëse, të sigurt dhe të qëndrueshme në interesin më të mirë të fëmijës për fëmijët që janë jashtë vendit të tyre të origjinës dhe fëmijët që nuk kanë lënë vendin e tyre, shih OSBE-SR/CTHB (2018a), fq. 21-22.

- Sigurimi i shërbimeve të specializuara për fëmijët të trafikuar për të përmbushur nevojat e tyre specifike dhe për të mbrojtur të drejtat e tyre.¹⁰⁸

Përfshihen:

- Autoritetet qeveritare, OJQ-të, punonjësit socialë, shërbimet e kujdesit për fëmijët, autoritetet lokale, profesionistë mjekësorë dhe juridikë, zyrtarë të punës, ON-të dhe organizatat ndërqeveritare.

(d) Qasja në procedurat civile, mbrojtja e dëshmitarëve dhe trajtimi gjyqësor¹⁰⁹

(i) Niveli operacional

Duhet të vendoset një sistem i posaçëm i mbrojtjes për të gjitha viktimat dhe dëshmitarët viktimë të cilët janë të përgatitur të ngrenë akuza kundër kryerësve të tyre dhe/ose të ndihmojnë në procedurat penale.

Mbështetja dhe ndihma për viktimat duhet të sigurohet para, gjatë dhe pas procedimit penal në një gjuhë që ata e kuptojnë dhe një vlerësim i vazhdueshëm i rrezikut duhet të jetë në thelb të strategjive antitrafik në mënyrë që të sigurohet siguria e viktimës dhe dëshmitarit të viktimës.

Ndihma juridike dhe ndihma tjetër do t'u ofrohet viktimave të trafikimit gjatë gjithë veprimeve kriminale, civile ose veprime të tjera kundër trafikantëve të dyshuar.

Duhet të ekzistojnë programe speciale të dëshmitarëve për viktimat.

Ndihma për viktimat nuk duhet të varet nga gatishmëria e viktimave për të bashkëpunuar me oficerët e zbatimit të ligjit dhe nga gatishmëria për të dëshmuar kundër autorëve të tyre.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për qasjen në procedurat civile, mbrojtja e dëshmitarëve dhe trajtimi gjyqësor për viktimat e trafikimit, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve.

Karakteristikat kryesore për të siguruar mbrojtjen e viktimave/dëshmitarëve gjatë procedurave penale janë konceptet e bashkëpunimit. Ata kryesisht kanë të bëjnë me bashkëpunimin midis policisë dhe qendrave të këshillimit, megjithatë, koncepte të tilla mund të përfshijnë gjithashtu dispozita për ndërlikohen me autoritetet lokale dhe shërbimet sociale në mënyrë që të lehtësojnë rrugën për marrjen e lejeve të punës, përfitimeve sociale, etj, për viktimën-dëshmitar.

Koncepti i bashkëpunimit duhet të përfshijë marrëveshje dhe dispozita për të paktën aspektet e mëposhtme të trajtimit të viktimës-dëshmitar:¹¹⁰

• Kriteret që një dëshmitar duhet të përmbushë në mënyrë që të futet në një program të mbrojtjes së dëshmitarit (gatishmëria dhe aftësia për të dëshmuar, gatishmëria për të pranuar masat e mbrojtjes kur kërkohet, etj.);

- Pika në kohë kur qendra e këshillimit do të përfshihet në procedurë;
- Roli i këshilltarëve gjatë fazave të ndryshme të procedurave (p.sh. gjatë bastisjeve, paragjyqësisë, gjykimit, fazave pas gjykimit);
- Një ndarje e qartë e punës midis këshilltarëve dhe zyrtarëve të mbrojtjes së dëshmitarëve në lidhje me marrjen e dokumenteve ligjore, lejeve të punës, përfitimeve sociale, etj. Me autoritetet e tjera, për të shmangur keqkuptimet që çojnë në vonesa të panevojshme dhe pasiguri;
- Përgjegjësia për gjetjen e strehimit të sigurt për dëshmitarin;
- Përgjegjësitë financiare gjatë fazave të ndryshme të procedimit dhe për masat e ndryshme të ofruara viktimës-dëshmitarit (kujdes mjekësor, ushqim, akomodim, kurse gjuhe, etj.);
- Mbështetje në marrjen e dokumentacionit ligjor për viktimën-dëshmitar (p.sh. leja e qëndrimit të përkohshëm, leja e punës); dhe

¹⁰⁸ Shih UNICEF (2006).

¹⁰⁹ Referohuni në UNODC (2020), Nen 24 deri në 33.

¹¹⁰ Shikoni p.sh. Koncepti i bashkëpunimit midis Shërbimeve të Këshillimit dhe Policisë në lidhje me Mbrojtjen e Viktimave Dëshmitare të Trafikut në Qeniet Njerëzore, zhvilluar nga tryeza kombëtare e rrumbullakët gjermane mbi trafikimin e grave dhe përdoret aktualisht për krijimin e koncepteve të bashkëpunimit të punës në shtetin federal gjerman (Laender) niveli

- Trajtimi i viktimave të trafikimit që janë të papërshtatshëm si dëshmitarë (p.sh. marrëveshja për të kontaktuar qendrën e këshillimit ose për të informuar viktimën se si të kontaktojë një këshilltar; kohë shtesë për t'u përgatitur për t'u kthyer përmes një programi riintegrimi në krahasim me dëbimin e menjëhershëm, etj.)

Përfshihen:

- Oficerë policie, gjyqtarë, prokurorë, organizata që ofrojnë ndihmë për viktimat, OJQ, avokatë dhe këshilltarë ligjorë.

(e) Kthimi¹¹¹

(i) Niveli strategjik

Viktimat e trafikimit kanë një rrezik të konsiderueshëm jo vetëm që të ri-viktimizohen por edhe të trafikohen përsëri. Pas kthimit të viktimave të trafikimit në vendet e tyre, përveç rrezikut të hakmarrjes dhe/ose të ndjekjes penale vetë, viktimat e trafikimit mund të stigmatizohen, diskriminohen, refuzohen nga familjet e tyre dhe vuajnë nga përjashtimi social.

Zyra e OSBE-së për Institucionet Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut zhvilloi shtatë parime udhëzuese për situatat e kthimit jo vullnetar, kur personat e trafikuar duhet të kthehen ose janë të kthyer. Këto parime detajojnë sa vijon:

- 1) **Kthimi duhet të jetë i sigurt:** Ndërsa kthimi preferohet të jetë vullnetar, atëherë procesi i kthimit duhet në çdo kohë të jetë i sigurt dhe të zhvillohet duke pasur parasysh të drejtat dhe dinjitetin e personit që kthehet dhe statusin e procedurave ligjore.
- 2) **Procesi i rregullt:** Procesi i kthimit të personave të trafikuar nuk duhet të rezultojë në shkelje të ndonjë prej të drejtave të tyre, përfshirë të drejtën për një proces të rregullt ligjor.
- 3) **Masa e mbrojtjes kur kthimi nuk është një opsion:** Në raste të tilla, vendet e destinacionit janë të detyruara të marrin në konsideratë mundësi plotësuese humanitare ose imigracione të tjera, dhe rivendosjen në një vend tjetër.
- 4) **Masa të veçanta të mbrojtjes në kthimin e fëmijëve viktimë:** Në rastet kur mosha e viktimës është e pasigurt dhe ka arsye për të besuar se viktimë është një fëmijë, prezumimi do të jetë se viktimë është një fëmijë.
- 5) **Zgjidhje e qëndrueshme pa dëmtime të mëtejshme:** Kthimi i sigurt i viktimave të trafikuar mund të mos jetë i mundur nëse ato janë në rrezik të ri-viktimizimit, ndjekjes penale, hakmarrjes dhe/ose ri-trafikimit pas kthimit.
- 6) **Qasja në mjetet juridike efektive:** Personat e trafikuar kanë të drejtë të kërkojnë dhe marrin mjete juridike efektive për dëmin e kryer kundër tyre dhe atyre duhet t'u sigurohen dëmshpërblimet e duhura për dëmin e pësuar, përfshirë kthimin, kompensimin, rikuperimin, kënaqësinë dhe garancitë e mos-përsëritjes.
- 7) **Bashkëpunimi dhe monitorimi:** Kthimi i sigurt dhe, mundësisht, vullnetar i personave të trafikuar kërkon bashkëpunim midis shteteve kthyesë dhe pritëse.¹¹²

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për (ri) -integrim, përfshirja sociale, kthimi i shembujve të mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Informoni viktimat mbi të drejtat e tyre për të kontaktuar përfaqësuesit diplomatikë dhe konsullorë dhe u siguron atyre ndihmë dhe këshillim në vendin pritës;

- Krijoni procedura të vlerësimit të rrezikut para se të merret ndonjë vendim për kthimin e viktimave të trafikimit në mënyrë që të sigurohen që ato të mos kthehen në një situatë që rrezikon jetën, shëndetin ose lirinë e tyre personale dhe/ose t'i paraqesë ato në një trajtim çnjerëzor ose degradues. OJQ-të dhe agjencitë e tjera të shërbimit që po ofrojnë ndihmë për viktimat e trafikimit në fjalë duhet të përfshihen në mënyrë aktive në këtë proces;

¹¹¹ Referohuni në UNODC (2020), Nenet 34 deri në 37.

¹¹² OSBE/ODIHR (2014), Parimet Udhëzuese për të Drejtat e Njeriut në Kthimin e Personave të Trafikuar.

- Informoni viktimat për të drejtat e tyre për të kërkuar azil (ose procedura të tjera në dispozicion për të rregulluar statusin e tyre) në vendet e destinacionit;
- Për viktimat kombëtare (të trafikuar nga brenda ose viktimat të kthyera nga vendet e treta), sigurohuni si duhet
- Mbështetja për riintegrim përfshirë strehimoret afatgjata sipas nevojës ose objektet gjysmë të pavarura të jetesës për një periudhë kohe të arsyeshme në mënyrë që t'i mbështesni ato në përpjekjet e tyre për të fituar pavarësinë;
- Sigurimi i qasjes në aftësimin profesional, hyrja falas në ndihmën juridike dhe mundësitë e punësimit;
- Sigurimi i viktimave të trafikimit dhe personave të varur të tyre eventuale me dokumentet e duhura të identitetit si dhe nevojat themelore gjatë procesit të riatdhesimit;
- Sigurimi i mirëqenies për personat që kthehen në vendin e tyre të origjinës përmes kujdesit të duhur fizik dhe psikologjik. Riintegrimi i tyre shoqëror duhet të lehtësohet dhe ri-trafikimi duhet të parandalohet përmes strehimit dhe shërbimeve arsimore dhe punësimit;
- Të gjithë aktorët e përfshirë duhet të respektojnë të drejtën e privatësisë. Asnjë informacion konfidencial nuk do t'u jepet autoriteteve në vendin e lindjes pa pëlqimin e viktimës së trafikimit;
- Vendosni programe afatgjata të ndihmës pas kthimit në mënyrë që të garantoni sigurinë dhe mirëqenien e viktimave të trafikimit dhe të synoni fuqizimin e tyre;
- Kthimi i sigurt duhet të sigurohet nga vendi pritës dhe vendi i origjinës përmes politikave të bashkëpunimit midis vendeve;
- Rritjen e bashkëpunimit me agjencitë në vendet e origjinës për të siguruar mbështetjen e vazhdueshme të riintegrit për viktimat e kthyera në mënyrë që të zvogëlohet rreziku i ri-trafikimit; dhe
- Organizoni fushata të ndërgjegjësimi të komunitetit në mënyrë që të kundërshtoni stigmatizimin e viktimave brenda shoqërisë.

Në rastet të fëmijëve:

- Shtetet janë të detyruara të sigurojnë që kthimi i një fëmije të kryhet në përputhje me standardet ndërkombëtare në lidhje me kalimin e të miturve të pashoqëruar etj.¹¹³ Dhe jo kundër interesit më të mirë të fëmijës. Përveç kësaj, në vitin 2018 Këshilli i Ministror i OSBE-së miratoi një Vendim mbi Forcimin e Përpjekjeve për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit të Fëmijëve, përfshirë të Miturit e Pashoqëruar, i cili u bëri thirrje Shteteve pjesëmarrëse të “konsiderojnë emërimin e një pike qendrore kombëtare për të cilën mund të drejtohen hetimet nga zyrtarë nga vendet e tjera në lidhje me fëmijët viktimat të trafikimit, duke përfshirë ata që u zhdukën dhe/ose të cilët ata planifikojnë të kthehen në vendin e tyre përkatës të origjinës”.¹¹⁴
- Parimi që zbatohet për të gjitha strukturat qeveritare, përfshirë ato zbatuese të kthimit, parashikon që interesat më të mirë të fëmijës duhet të jenë konsiderata kryesore në të gjitha vendimet dhe masat që kanë të bëjnë me fëmijët viktimat.¹¹⁵ Interesat më të mira të fëmijës duhet të vlerësohen për secilin rast individual, dhe duhet të marrin në konsideratë rrethanat specifike të secilit fëmijë, përfshirë rrethanat që lidhen me karakteristikat individuale të fëmijës (mosha, gjinia, niveli i pjekurisë, përvoja, të paturit e një paaftësie fizike, ndijore ose intelektuale, konteksti social dhe kulturor i fëmijës, prania ose mungesa e prindërve, etj.).¹¹⁶
- Fëmijët viktimat nuk do të kthehen në vendin e tyre të origjinës nëse, pas një vlerësimi të rrezikut dhe sigurisë, ka arsye për të besuar se siguria e fëmijës ose e familjes së tij është në rrezik.¹¹⁷
- Shtetet do të vendosin procedura për të siguruar që fëmija të pranohet në vendin e origjinës nga një anëtar i caktuar përgjegjës i shërbimeve sociale të vendit të origjinës dhe/ose prindërit ose kujdestari

¹¹³ Për informacion të mëtejshëm shih UNICEF (2006); CRC (2005). Komenti i Përgjithshëm Nr. 6 mbi Trajtimin e Fëmijëve të Pashoqëruar dhe të Ndarë jashtë vendit të tyre të Origjinës.

¹¹⁴ Për rekomandime konkrete për vendosjen e një pike të tillë fokale, shihni OSBE-SR/CTHB (2020a): Krijimi i Pikave Fokale Kombëtare për të Mbrojtur Fëmijët Viktimat të Trafikimit të Qenieve Njerëzore.

¹¹⁵ Konventa për të Drejtat e Fëmijëve, Neni. 3 (1)

¹¹⁶ Komenti i Përgjithshëm i CRC Nr. 14, para. 48. Gjithashtu, Manuali i Emergjencave i UNHCR-së, Procedura e Interesit më të mirë.

¹¹⁷ UNICEF (2006). Konventa e Trafikimit të KE parandalon shtetet që të kthejnë një fëmijë viktimë nëse ka një tregues, pas një vlerësimi të rrezikut dhe sigurisë që kthimi nuk do të ishte në interesin më të mirë të fëmijës (neni 16.7).

ligjor i fëmijës.¹¹⁸ Emërimi i shpejtë i një kujdestari është një mbrojtje kryesore procedurale për të siguruar përmbyshjen e interesave më të mira të fëmijës.¹¹⁹

- Hapi i parë për të gjetur një zgjidhje të qëndrueshme është të shikohet mundësia e bashkimit familjar.¹²⁰ Kur bashkimi familjar nuk është një opsion, kthimi mund të vazhdojë nëse vendosen paraprakisht rregullime të sigurta dhe konkrete të kujdesit dhe kujdestarisë pas kthimit.¹²¹ Shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së janë zotuar të bëjnë çdo përpjekje për të gjetur një zgjidhje të qëndrueshme për fëmijët viktimë të trafikimit, që konsiston në kthimin ose riintegrimin në vendin e origjinës, integrimin lokal në vendin në të cilin identifikohen, ose zhvendosjen në një vend të tretë.¹²²
- Në raste të jashtëzakonshme kthimi mund të ndodhë nëse ka konsiderata të tjera të bazuara në të drejta që tejkalojnë interesat më të mira të fëmijës, përfshirë situatat në të cilat fëmija përbën një rrezik serioz për sigurinë e shtetit ose të shoqërisë.¹²³ Ndërkohë, argumentet jo të bazuara në të drejtat (p.sh. ato që kanë të bëjnë me kontrollin e përgjithshëm të migracionit) nuk mund të shkelin konsideratat e interesave më të mira të fëmijës.¹²⁴
- Do të hartohen politika dhe programe të veçanta për fëmijët për të minimizuar rrezikun që fëmijët të përfundojnë përsëri në duart e trafikantëve.

Familja dhe/ose të afërmit zënë 41% të rekrutimit të fëmijëve për trafikim.

Fëmijët zakonisht trafikohen në shfrytëzimin e detyruar seksual, lypjen dhe punën në shtëpi. Fëmijët ka shumë të ngjarë të detyrohen të trafikohen përmes abuzimit fizik, seksual dhe psikologjik, duke sugjeruar nevojën për më shumë përpjekje parandaluese që synojnë veçanërisht fëmijët dhe familjet e tyre.

Djemtë ka më shumë të ngjarë të rekrutohen nga një anëtar i familjes sesa vajzat.

Burimi: IOM, Bashkëpunimi i të Dhënave Kundër Trafikimit (Nëntor 2017).

Involve:

→ OJQ-të, autoritetet shtetërore nga vendet dërguese dhe pranuese, ON-të dhe organizatat ndërqeveritare.

A.4.2.4 Hetimi dhe ndjekja penale e trafikimit ¹²⁵

Si pjesë e një reagimi gjithëpërfshirës kombëtar antitrafik, shtetet duhet të hetojnë dhe ndjekin penalisht ata që marrin pjesë ose ndihmojnë në aktivitete të trafikimit dhe vepra të ngjashme me respektimin e përparësisë së së drejtës ndërkombëtare. Duke vepruar kështu, rëndësia e të drejtave të individëve duhet të respektohet plotësisht. Ekziston një përgjegjësi e dyfishtë për të ndëshkuar shkelësit, por edhe për të respektuar dhe rivendosur të drejtat e njeriut dhe nevojat e viktimave të trafikimit, duke përfshirë qasjen e tyre në dëmshpërblim ligjor dhe kompensim.

Për më tepër, një përkufizim dhe kriminalizim i qartë i 'trafikimit të qenieve njerëzore' është thelbësor jo vetëm për dënimin e autorëve të ligjit, por edhe për hetimet dhe bashkëpunimin gjyqësor ndërkombëtar.

(a) Bilanci i hetimit proaktiv dhe reaktiv¹²⁶

¹¹⁸ I njëjti.

¹¹⁹ CRC (2005), para. 21.

¹²⁰ Po aty, para. 79.

¹²¹ Po aty, para. 84.

¹²² 2005 Shtojcë e Planit të Veprimit të OSBE-së, Rec. 9

¹²³ CRC (2005), para. 85.

¹²⁴ I njëjti.

¹²⁵ Sistemet gjyqësore ndryshojnë nga vendi në vend. Në këtë kapitull ne përdorim termat gjyqarë dhe prokurorë, duke pranuar se në disa vende 'gjyqtarët hetues' luajnë një rol shumë të rëndësishëm në zbulimin e rasteve të TQNJ. Për një diskutim të fundit ndërkombëtar mbi sfidat në këtë temë shih: OSCE-SR/CTHB (2020b), Pikat kryesore të Konferencës së 20-të të Aleancës Kundër Trafikimit të Personave që i japin fund Mosndëshkimit, Ndarja e Drejtësisë përmes Ndjekjes Penale të Trafikimit të Qenieve Njerëzore. Shih gjithashtu UNODC (2020a), Seksioni III; UNODC (2009), fq. 10. Për rolin lehtësues të teknologjisë në trafikimin njerëzor dhe lidhjet me krimin kibernetik, shih Serinë e Moduleve të Universitetit UNODC mbi Trafikimin e Personave/Kontrabandën e Migrantëve, Moduli 14.

¹²⁶ Për një pasqyrë më të detajuar të hetimit, ju lutem shikoni gjithashtu ICMPD (2015). Manuali i trajnimit përfshin mësimet

(i) Niveli strategjik

Duhet të merren masa për të hetuar dhe ndjekur penalisht me sukses trafikantët pa u mbështetur plotësisht në bashkëpunimin dhe dëshminë e viktimës. Për këtë qëllim, është e domosdoshëm një përzierje e ekuilibruar e hetimit proaktiv dhe reaktiv.

Hetimi proaktiv (i udhëhequr nga inteligjenca) është përdorimi i një kombinimi të mbledhjes së inteligjencës, mbikëqyrjes teknike njerëzore, vendosjes sekrete dhe teknikave standarde të hetimit me qëllimin e sigurimit të provave përveç dëshmisë së viktimës dhe kështu arrestimin dhe ndjekjen penale të trafikantëve pa pasur nevojë të mbështetemi në bashkëpunimin dhe dëshminë e viktimës.

Hetimi reaktiv (i drejtuar nga viktimat) bazohet në një sërë rrethanash që lindin dhe kërkojnë një reagim të menjëhershëm të policisë; domethënë kur një viktimë jep informacion ose kur një tjetër viktimë ose informator i palës së tretë ofron informacione inteligjente ose prova në lidhje me viktimat e trafikimit.

Hetimet financiare dhe hetimet e pastrimit të parave duhet të jenë pjesë integrale e çdo hetimi antitrafik në mënyrë që të çahet në mënyrë efektive cikli i trafikimit njerëzor.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për një ekuilibër të hetimit proaktiv dhe reaktiv, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Krijimi i njësive të zbatimit të ligjit, njësi këto të specializuara antitrafik, të trajnuara dhe të pajisura mirë, si dhe njësi të përziera hetimore, përfshirë zyrat e specializuara të policisë dhe prokurorisë. Njësitë e tilla duhet të përfshijnë femra police;
- Zhvillimi i metodave të hetimit për të hequr barrën e bashkëpunimit dhe dëshmisë nga viktimat dhe duke u mbështetur më shumë në hetime të drejtuara nga inteligjenca dhe burime të tjera të provave. Metodat për të siguruar inteligjencë dhe prova kundër autorëve nga burime të tjera të tilla si teknikat e mbikëqyrjes dhe monitorimi i transaksioneve financiare gjithashtu duhet të zhvillohen;
- Zhvillimi i rregulloreve ligjore në lidhje me masat e posaçme hetimore që kombinojnë mbledhjen në kohë të të dhënave të inteligjencës dhe teknikave të hetimit që do të kryhen nga forcat e policisë nën kontrollin dhe mbikëqyrjen e prokurorëve dhe gjykatësve përkatës siç janë përmes përgjimit telefonik ose hetuesve të fshehtë;
- Ofroni trajnim për zbatimin e ligjit, i cili është i bazuar në të drejtat e njeriut dhe ndjek një qasje 'viktimat e parë' në tre nivele kryesore të policisë:
 - Në nivelin gjeneralist, trajnimi duhet t'i drejtohet të gjithë oficerëve të policisë jo të specializuar, që synojnë ndërgjegjësimin mbi TQNJ si një krim i rëndë dhe shkelje e të drejtave të njeriut. Ai duhet të përqendrohet në identifikimin dhe adresimin e treguesve të krimit, viktimat e krimit, si dhe mbledhjen e nivelit të ulët të inteligjencës;
 - Në nivelin specialist, synimi i policisë dhe hetuesve të specializuar që mbajnë përgjegjësi specifike për trajtimin e krimit të TQNJ dhe përqendrimi në metodat e hetimit të ndjeshme ndaj viktimave;
 - Ekipet e tjera të krimit të organizuar që mund të përfshihen në mbledhjen e inteligjencës në lidhje me TQNJ.
 - Vendosni bashkëpunimin mes shumë agjencive midis agjencive të zbatimit të ligjit, shërbimeve të prokurorisë, departamenteve ndërmministrorë dhe ON-ve dhe OJQ-ve në identifikimin dhe trajtimin e viktimave, si dhe mbledhjen e inteligjencës për trafikimin njerëzor duke respektuar interesat më të mira të viktimave të trafikimit;
 - Vendosja e mekanizmave për zbulimin e trafikimit për punë të detyruar dhe shërbime përmes krijimit të ekipeve të kontrollit administrativ me shumë agjenci, përfshirë policinë, inspektorët e punës, sindikatat dhe OJQ-të;

hyrëse mbi ndryshimin midis migracionit të parregullt dhe trafikimit të qenieve njerëzore dhe zbulimin e treguesve të trafikimit, duke mbuluar gjithashtu tema të tilla të avancuara si mënyra e kryerjes së intervistave të shqyrtimit, përdorimi i teknikave të specializuara të hetimit, mbështetja e nevojave të viktimave gjatë procedurave hetimore, dhe kryerjen e intervistave dëshmuere. Shih gjithashtu ICMPD (2006a). Trajnim Antitrafik për Gjyqtarët dhe Prokurorët - Kurrikula dhe Manuali, ICMPD. Ky manual trajnimi synon të rrisë aftësinë dhe aftësitë e gjyqtarëve dhe prokurorëve për të zbuluar në mënyrë adekuate rastet e trafikimit dhe për të zbatuar legjislacionin antitrafik në përputhje me standardet evropiane dhe ndërkombëtare të rena dakord. Shih gjithashtu UNODC (2006). Paketa e mjeteve për të luftuar trafikimin e personave. Mjeti 5, Zbatimi i Ligjit dhe Prokuroria.

- Rregullimi i inspektimit tatimor dhe të punës për të mbledhur prova mbi marrëdhëniet punëdhënës-punonjës dhe për të monitoruar mashtrimin në identitet, i cili mund të lehtësojë punën e detyruar;
- Koordinimi i hetimeve financiare për pastrimin e parave me hetimet antitrafik, përfshirë mekanizmat për konfiskimin e pasurive;
- Vendosni procedurat standarde të funksionimit si dhe skemat e vetë-monitorimit për policinë; dhe
- Siguroni identifikimin e viktimave duke zhvilluar, zbatuar dhe rritur tregues që ndihmojnë në identifikimin e viktimave të trafikimit.¹²⁷

Përfshihen:

- Oficerë policie, hetues specialistë, njësi të specializuara të krimit të organizuar dhe anti-korrupsion, policia kufitare, zyrtarë të punës dhe inspektorë, inspektorë të taksave, gjyqtarë, prokurorë dhe përfaqësues nga Ministri të tjera qeveritare.

(b) Zbatimi i ligjit ndërkombëtar dhe bashkëpunimi gjyqësor¹²⁸

(i) Niveli strategjik

Bashkëpunimi efektiv midis agjencive të zbatimit të ligjit dhe shërbimeve të prokurorisë varet nga aftësia e oficerëve të zbatimit të ligjit për të mbledhur prova nga juridiksione të tjera dhe për të ndjekur penalisht shkelësit e ligjit. Kështu, të gjitha shtetet duhet të ndërmarrin hapa konkretë në mënyrë që të mundësojnë një bashkëpunim efektiv ndërkombëtar në çështjet penale.

Forma të ndryshme të bashkëpunimit ndërkombëtar përfshijnë, ndër të tjera:

- Ekstradimi;
- Ndihma juridike e ndërsjellë;
- Transferimi i procedurave penale;
- Transferimi i personave të dënuar;
- Bashkëpunim për qëllime të konfiskimit për të privuar trafikantët nga pasuritë kriminale;
- Bashkëpunimi midis autoriteteve të zbatimit të ligjit duke përfshirë shkëmbimin e informacionit dhe bashkëpunimin në kryerjen e hetimeve;
- Hetimet e përbashkëta;
- Bashkëpunimi në përdorimin e teknikave speciale të hetimit.¹²⁹

Bashkëpunimi në hetime dhe ndjekje penale me vendet fqinje dhe agjencitë ndërkombëtare të zbatimit të ligjit si INTERPOL, EUROPOL, EUROJUST, ose iniciativa rajonale siç është Qendra e Zbatimit të Ligjit të Evropës Juglindore (SELEC)¹³⁰ ose Bashkëpunimi Rajonal për Zbatimin e Ligjit (RELEC),¹³¹ duhet të përforcohet.

Marrëveshjet ndërkombëtare për ekstradimin dhe ndihmën e ndërsjellë ligjore, traktatet dypalëshe dhe shumëpalëshe si dhe marrëveshjet për ekstradimin duhet të lidhen me vendet e tjera për lehtësimin e ekstradimit në rastet e trafikimit të qenieve njerëzore.

Procesi rogator me vendet që janë ose një burim i shpeshtë ose vend destinacioni i viktimave të trafikimit duhet të përmirësohet.

Shtetet duhet të ratifikojnë dhe zbatojnë traktate që rrisin ndihmën e ndërsjellë ndërmjet vendeve, siç është Konventa e Këshillit të Evropës për Ndihmën e Ndërsjellë në Çështjet Penale.

¹²⁷ Më shumë për indikatorët shih UNODC (2009a), Moduli 2. Shih gjithashtu ICMPD (2015). Për treguesit e krijuar posaçërisht për inspektorët e punës, shih ICMPD (2018). Planprogrami i Trajnimit për Inspektorët e Punës mbi Trafikimin e Qenieve Njerëzore në Jordan.

¹²⁸ Shih gjithashtu UNODC (2006), Mjeti 4; dhe UNODC (2009a), Moduli 6.

¹²⁹ UNODC (2009a), Moduli 6: Bashkëpunimi ndërkombëtar në rastet e trafikimit të personave.

¹³⁰ Shih më shumë në: <https://www.selec.org>

¹³¹ RELEC - Bashkëpunimi Rajonal për Zbatimin e Ligjit për migracionin e parregullt, kontrabandën e migrantëve dhe trafikimin e qenieve njerëzore, lehtësuar nga ICMPD. Shtë një iniciativë midis Afganistanit, Bangladeshit, Iranit, Irakut, Pakistanit dhe Turqisë me qëllimin kryesor për të rritur bashkëpunimin rajonal për parandalimin e migrimit të parregullt, kontrabandën e migrantëve dhe trafikimin e qenieve njerëzore. Shihni më shumë në: <https://www.budapestprocess.org/component/attachments/download/398>

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për zbatimin e ligjit ndërkombëtar dhe bashkëpunimin gjyqësor, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Identifikimi i pikave fokale për të lehtësuar komunikimin, ndarjen e të dhënave dhe shkëmbimin e informacionit në kontekstin e bashkëpunimit ndërkombëtar. Preferohet që pika qendrore të jetë një ndërmjetës aktiv me detyrën për të lehtësuar bashkëpunimin gjyqësor midis shteteve dhe agjencive ndërkombëtare (p.sh. SELEC, INTERPOL dhe EUROPOL);
- Duhet të ekzistojnë dispozitat e ekstradimit që lejojnë ekstradimin e të dyshuarve në vendin ku po zhvillohet ndjekja penale;
- Duhet të ekzistojnë masa të ndryshme të ndihmës së ndërsjellë juridike midis vendeve që lejojnë mbledhjen dhe transferimin e provave mbështetëse, kërkimin e hapësirave për urdhër dhe kapjen e provave, intervistimin e dëshmitarëve dhe vendin ku po zhvillohet ndjekja penale;
- Harmonizimi i përkufizimit ligjor të krimit, si dhe sanksionet midis vendeve mund të ndihmojnë kërkesën për ndihmë të ndërsjellë dhe ekstradim;
- Kërkesat e agjencisë së zbatimit të ligjit për agjencitë e zbatimit të ligjit duhet të jenë të mundshme dhe të përdoren për ndihmë operationale si mbikëqyrje, dërgesa të kontrolluara, përgjime etj. dhe
- Vendosja e rregulloreve për mbrojtjen e të dhënave me qëllim të sigurimit të së drejtës për vetëvendosje mbi informacionin personal. Rregullore të tilla duhet:
 - Të garantojnë që përpunimi i të dhënave (qoftë në përpilimin, ruajtjen apo transmetimin e tyre) ndodhë vetëm në përputhje me kornizën ligjore dhe/ose me pëlqimin e personit të prekur. Nëse viktimat ka informacion mbi veprimet e ardhshme kriminale, ky informacion duhet të kalojë vetëm nëse mbahen të dhëna personale të viktimës;¹³²
 - Të përdoren vetëm për atë që është përpiluar fillimisht; dhe
 - Të sigurojnë që të dhënat personale duhet të mbliken, përdoren dhe shkëmbehen vetëm mbi bazën e nevojës.

Përfshihen:

Policia, prokurorët, gjyqtarët, njësitë speciale të hetimit, Ministrinë, INTERPOL, EUROPOL, EUROJUST, SECI dhe ON-të.

(c) Ndjekja penale dhe dënimi i kundërvajtësve¹³³*(i) Niveli strategjik*

Shumë shpesh, ligjet e brendshme e lidhin pranueshmërinë e instrumenteve të zbatimit të ligjit, si në procedurat kombëtare ashtu edhe në ato ndërkombëtare, me ashpërsinë e krimit, i cili gjykohet nga ashpërsia e sanksioneve. Prandaj, mungesa e sanksioneve adekuate jo vetëm që nuk shërben si mjet për parandalimin efektiv, por gjithashtu dëmton efektivitetin e procedurave.¹³⁴

Shumë shpesh ndodhë që sanksionet për trafikimin e qenieve njerëzore janë shumë të dobëta dhe nuk kanë efekt parandalues mbi trafikantët.

Krimi i trafikimit të qenieve njerëzore duhet të përcaktohet qartë dhe në mënyrë gjithëpërfshirëse - në varësi të kulturës ligjore në fuqi, qoftë në ligjin penal të një shteti ose në një ligj të veçantë antitrafik, dhe duhet të konsiderohet si një vepër e veçantë.

Të gjitha format e trafikimit duhet të kriminalizohen dhe duhet të vendosen ndëshkime penale efektive, proporcionale dhe dekurajuese në mënyrë që të pasqyrojnë natyrën e shkeljes së të drejtave të njeriut dhe peshën e krimit dhe të kenë një efekt parandalues dhe frikësues.

Sidoqoftë, është thelbësore që sistemi i drejtësisë penale i një shteti ndjek penalisht shkelësin dhe jo viktimën.

¹³² Për shembull, vini re kornizën e hollësishme të mbrojtjes së të dhënave në BE të përcaktuar nga Rregullorja e Përgjithshme e Mbrojtjes së të Dhënave 2016 (2016/679).

¹³³ Shih gjithashtu UNODC (2009a), Moduli 14 Konsideratat në dënimin në rastet e trafikimit të personave. Shih gjithashtu UNODC (2020).

¹³⁴ OSBE/ODHIR (2001). Udhëzues referimi për rishikimin legjislativ antitrafik me theks të veçantë në Evropën Juglindore.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për ndjekjen penale dhe dënimin e shkelësve, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Përcaktoni veprën e trafikimit si një krim i veçantë, si një formë e rëndë e shkeljes së të drejtave të njeriut në ligjin penal të vendit ose statutet e tjera në përputhje me instrumentet ligjore ndërkombëtare;
- Përcaktoni dhe kriminalizoni të gjitha format e trafikimit dhe të gjitha format e shfrytëzimit të tilla si prostitucioni i detyruar dhe format e tjera të shfrytëzimit seksual (p.sh. në pornografi, striptiz, masazh, shërbime seksuale në internet, etj.), Shfrytëzim i punës së detyruar (p.sh. në punë shtëpiake ose në fabrikë, “dyqanet me paga të vogla”, bujqësia, ndërtimi, puna në restorant, etj.), skllavëria, praktika të ngjashme me skllavërinë dhe robëria. Sidoqoftë, puna e detyruar nuk duhet të kufizohet në forma specifike të shfrytëzimit të punës. Termi “abuzim i cënueshmërisë” duhet të përcaktohet posaçërisht në ligjin penal. Sipas shënimit interpretues të Protokollit të Trafikimit të KB, ky term duhet të kuptohet për t’iu referuar çdo situatë në të cilën personi i përfshirë nuk ka asnjë alternativë reale dhe të pranueshme, përveçse t’i nënshtrohet abuzimit;
- Duhet zbatuar ndëshkime penale efektive, proporcionale dhe dekurajuese për të ndëshkuar autorët për krimin e TQNJ;
- Kriminalizoni përpjekjen e TQNJ. Merrni parasysh se krimi i trafikimit sipas Nenit 3 të Protokollit të Trafikimit të KB ka përfunduar në një fazë shumë të hershme, edhe nëse shfrytëzimi nuk do të ndodhte.¹³⁵ Për më tepër, TQNJ nuk ndodh gjithmonë në kontekstin e krimit të organizuar, veçanërisht në lidhje me shfrytëzimin e punës së detyruar;
- Merrni parasysh që zbulimi dhe ndjekja penale e trafikimit shpesh mbështetet në identifikimin e situatave shfrytëzuese në vendet e destinacionit. Individët shpesh bien dakord me dëshirë të transferohen nga një burim në një vend destinacioni dhe bien në situata shfrytëzimi vetëm pasi të mbërrijnë në një vend destinacioni ku ata janë veçanërisht të prekshëm nga shfrytëzimi;
- Kriminalizoni aktivitetet e tjera në lidhje me trafikimin që përfaqësojnë një shkelje të të drejtave të njeriut siç janë:
 - Skllavëria ose praktika të ngjashme me skllavërinë, skllavëria dhe puna e detyruar;
 - Skllavëria e borxhit;
 - Martesa të detyruara, abort të detyruar dhe shtatzëni të detyruar;
 - Tortura, trajtimi mizor dhe çnjerëzor ose degradues;
 - Përdhunim, sulm seksual dhe forma të tjera të sulmit, bateri (akt kriminal i paligjshëm me kontakt fizik ndaj viktimës), vrasje dhe rrëmbim¹³⁶; dhe
 - Mbajtja e pasaportës ose dokumenteve të identitetit të viktimës.
- Vendosja e mekanizmave për mbledhjen e të dhënave gjyqësore për rastet e TQNJ dhe veprat penale të lidhura me trafikimin;
- Zbatimi i ndëshkimeve shtesë për ata që shpallen fajtorë për TQNJ në rrethana rënduese, veçanërisht në lidhje me veprat që përfshijnë trafikimin e fëmijëve;
- Vendosja si vepra penale:
 - Përpjekja për të kryer një vepër të tillë;
 - Pjesëmarrja si bashkëpunëtor, si dhe organizimi ose drejtimi i personave të tjerë për të kryer një vepër të tillë; dhe
 - Neglizhencë e qëllimshme nga zyrtarët shtetërorë (p.sh. roje kufitare që mbyll sytë ndaj trafikantëve që kalojnë kufirin).¹³⁷
- Vendosni përgjegjësi për veprat e trafikimit si për personat fizikë ashtu edhe për personat juridikë,

¹³⁵ Shih: UNODC (2020a). Shih gjithashtu UNODC (2020), neni 14.

¹³⁶ OSBE/ODIHR (2001), fq. 48.

¹³⁷ UNODC (2020), Kapitulli V.

përfshirë sanksionet kundër personave juridikë, duke llogaritur konfiskimin e produkteve, gjobat, mbylljen e institucioneve dhe kompensimin për viktimat e trafikimit;

- Merrni masa legislative për të rregulluar konfiskimin e pasurive të një krimi ose të pasurisë ku vlera i korrespondon të ardhurave të tilla (në përputhje me nenin 9 të Konventës së KB kundër krimit të organizuar ndërkombëtar);
- Legjislacioni kombëtar duhet të marrë në konsideratë lidhjen midis THB, pastrimit të parave, falsifikimit të dokumenteve dhe korrupsionit;
- Krijimi i njësive të specializuara të hetimit, siç janë njësitë e përziera të policisë dhe prokurorëve, dhe bashkëpunimi duhet të përparohet me SELEC, EUROPOL ose INTERPOL;
- Siguroni trajnime të përbashkëta për oficerët e policisë dhe prokurorët për të përdorur dhe zbatuar në mënyrë efektive instrumentet ligjore në dispozicion të tyre në mënyrë që të rritet arrestimi dhe ndjekja penale e trafikantëve. Trajnimi duhet të zhvillohet me kontributin e OJQ-ve;
- Zhvillimi i udhëzimeve bazuar në standardet e të drejtave të njeriut për trajtimin e rasteve të trafikimit, duke u përqëndruar veçanërisht në trajtimin e viktimave të trafikimit; dhe
- Krijoni njësi të specializuara për ndjekjen penale të trafikimit.

Përfshihen:

- Ligjvënësit, gjyqtarët dhe prokurorët, si dhe institucionet e tyre përkatëse të trajnimit profesional, zbatimi i ligjit, avokatët dhe instancat gjyqësore/prokuroriale të mandatuara për të ofruar rekomandime për gjykatat më të ulëta dhe prokuroritë publike

(d) Korrigjimi ligjor dhe kompensimi i viktimave¹³⁸

(i) Niveli strategjik

Një viktimmë e krimit ka të drejtë në dëmshpërblim ligjor dhe kompensim për dëmtimet fizike, shkelje të të drejtave themelore dhe humbjeve për shkak të stresit të rëndë mendor dhe problemeve psikologjike.

Konventa e KKBKKON (UNTOC) parashikon krijimin e procedurave të përshtatshme për të siguruar qasjen në kompensim dhe kthimin e viktimave dhe komunikimin e kësaj të drejte ndaj viktimave (neni 25 (2)).

Protokolli i Trafikimit i KB kërkon që Shtetet Palë të sigurojnë që sistemet e tyre të brendshme ligjore përmbajnë masa që u ofrojnë viktimave të trafikimit mundësinë e përfitimit të dëmshpërblimit për dëmin e pësuar (neni 6 (6)).

Konventa e Trafikimit e KE thotë që secili Shtet Palë do të parashikojë, në ligjin e tij të brendshëm, të drejtën e viktimave për të marrë kompensim nga autorët e krimit (Neni 15 (3)). Në situatën kur kompensimi nuk mund të merret nga shkelësit, Shtetet Palë duhet të miratojnë masa legislative ose masa të tjera të nevojshme për të garantuar kompensimin e viktimave (neni 15 (4)).

Direktiva e BE-së për Trafikimin përcakton që viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore duhet t'u sigurohet qasja në skemat ekzistuese të kompensimit të viktimave të krimeve të dhunshme të qëllimshme (neni 17).

Më në fund, Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara për Trafikimin e Grave dhe Vajzave 2020 rekomandon që dëmshpërblimi “nuk duhet të varet nga konfiskimi i pasurive nga trafikantët, bashkëpunimi me zbatimin e ligjit ose shterimi i mjeteve juridike përmes proceseve gjyqësore.”¹³⁹

Prokurorët dhe gjykatësit duhet të luajnë një rol të madh në sigurimin që viktimat të marrin kompensim për dëmin fizik, psikologjik dhe financiar të pësuar, qoftë përmes kthimit të detyrueshëm, brenda procedurave penale, ose në kërkimin e kompensimit ose nga dëmet ndëshkuese nga trafikantët përmes veprimeve civile.

Pjesë e një qasjeje të orientuar drejt viktimave është zhvillimi dhe zbatimi i koncepteve të bashkëpunimit midis policisë, prokurorëve dhe organizatave joqeveritare të specializuara që këshillojnë dhe mbështesin viktimat e trafikimit.

Konceptet gjithëpërfshirëse përfshijnë dispozita për mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave - dëshmitarëve para,

¹³⁸ Për një përmbljedhje të hollësishme të çështjes që diskuton kornizën përkatëse ligjore ndërkombëtare, të drejtat procedurale, mekanizmat kombëtarë për mjetet juridike, shih: ICAT (2016a). Dokumenti i çështjes: Sigurimi i mjeteve juridike efektive për viktimat e trafikimit të personave. Shikoni gjithashtu: UNODC (2009a), Moduli 13 Kompensimi për viktimat e trafikimit të personave dhe UNODC (2020), nenet 31-33.

¹³⁹ UNGA (2020). Trafikimi i grave dhe vajzave. Raporti i Sekretarit-G (A/75/289).

gjatë dhe pas gjykimeve të trafikimit.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për dëshmipërblimin ligjor dhe kompensimin e viktimave, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Sigurimi i informacionit dhe asistencës për viktimat e trafikimit për të drejtën e tyre për të ndjekur padi civile dhe për zhvillimin e procedurave;
- Viktimat duhet të kenë të drejtë sipas ligjit kombëtar për të marrë kompensim për dëmet fizike, psikologjike dhe materiale duke përfshirë pagat e humbura dhe të gjitha të drejtat e parashikuara nga kontrata ligjore e punës, siç janë pushimet me pagesë, qoftë përmes procedurave penale dhe civile. Kompensimi është një hap vendimtar drejt ri-integritetit të viktimave dhe nuk duhet të varet nga konfiskimi i pasurive nga trafikantët, bashkëpunimi me zbatimin e ligjit ose shterimi i mjeteve juridike përmes proceseve gjyqësore. (Në varësi të legjislacionit kombëtar, procedurat civile mund të fillojnë automatikisht së bashku me procedurat penale përveç nëse viktimat zgjedhin në mënyrë specifike një procedurë civile për të marrë kompensim);
- Përdorni të gjitha mjetet ligjore, në përputhje me kodin penal të procedurës, për të mbrojtur viktimën nga pasojat e mëtejshme negative, duke marrë parasysh që ajo/ai i është nënshtruar dhunës, abuzimit dhe ajo/ai mund të ketë vuajtur nga trauma; Jepni mundësinë që një punëdhënësi të jetë përgjegjës për veprimet e një nën-kontraktori nëse viktimat nuk është në gjendje të kërkojë dëshmipërblim penal ose civil nga një nën-kontraktor i cili ka shfrytëzuar viktimën;
- Vendosni “skemat e kompensimit shtetëror”, të cilat garantojnë kompensim të drejtë dhe të përshtatshëm për viktimat e trafikimit në përputhje me ligjin kombëtar dhe instrumentet ndërkombëtare. Pasuritë e konfiskuara duhet të përdoren për të kompensuar viktimat e trafikimit dhe për të paguar ndihmën dhe shërbimet ligjore që u ofrohen atyre; Sigurimi i ndihmës juridike falas për viktimat;
- Shteti duhet të krijojë një fond kompensimi për viktimat e trafikimit me pasuritë e konfiskuara të individëve dhe personave juridikë të përfshirë në trafikim;
- Pengesat ligjore që parandalojnë migrantët e parregullt të paraqiten para gjykatave kombëtare për të marrë kompensim duhet të eliminohen. Për më tepër, nuk duhet të ketë asnjë detyrim që kërkon që migrantët e parregullt të zbulojnë statusin e tyre të imigracionit. Migrantët e rregullt dhe të parregullt duhet të jenë në gjendje të kundërshtojnë pagat e dobëta, orët e gjata të punës dhe kushtet e këqija të punës para gjykatave të punësimit pa pasur nevojë të njoftojnë ose kontaktojnë personelin e zbatimit të ligjit. Vendet duhet të marrin në konsideratë mekanizmat zbatues që ofrojnë ndihmë juridike ose ndihmë për migrantët, të rregullt dhe të parregullt, të cilët paraqiten para gjykatave kombëtare; dhe
- Të lejohet mosndëshkimi në lidhje me vepra të tilla si hyrja e paligjshme në një vend dhe statusi i paligjshëm i punës së viktimës së trafikimit, të tilla si përmes një klauzole specifike jo-ndëshkimore.

Përfshihen:

- Ligjvënësit, gjyqtarët dhe prokurorët e gjykatave penale, civile dhe të punës, si dhe institucionet përkatëse të trajnimit profesional, zbatuesit e ligjit, avokatët dhe instancat gjyqësore/prokuroriale të mandatuara për të ofruar rekomandime për gjykatat më të ulëta dhe zyrat e prokurorisë publike.

(e) Trajtimi policor dhe gjyqësor i viktimave/dëshmitarëve¹⁴⁰

(i) Niveli strategjik

Viktimat dhe dëshmitarët viktimat duhet të trajtohen me dinjitet, dhembshuri dhe respekt. Duhet të bëhen të gjitha përpjekjet për të parandaluar viktimizimin të dytë dhe të përsëritur. Praktikantët e mira tashmë ekzistojnë në rastet e dhunës në familje ose dhunës seksuale, ose krime të tjera që shkaktojnë një traumë serioze tek viktimat.

Mbrojtja e viktimës kërkon jo vetëm mbrojtjen nga hakmarrja e trafikantëve, por edhe një qasje që synon minimizimin e ndikimit negativ të procedurave penale mbi viktimën. Nga ana tjetër, stabiliteti psikologjik i viktimave do të përmirësojë besueshmërinë e tyre më vonë si dëshmitarë në gjykatë.

Viktimat e trafikimit njerëzor të cilët janë të përgatitur për të dëshmuar kanë nevojë dhe kanë të drejtë për mbështetje dhe mbrojtje që tejkalon ndihmën dhe mbrojtjen e ofruar për të gjitha viktimat e trafikimit.

Oficerët e policisë, si dhe prokurorët dhe gjykatësit duhet të ndjekin një qasje anti-diskriminuese dhe të drejtuar nga të drejtat e njeriut ndërsa veprojnë në kontekstin e masave antitrafik. Të drejtat e njeriut të viktimave, si dhe çështjet e sigurisë duhet të merren parasysh.

¹⁴⁰ Shih poashtu UNODC (2009a), Modulet 8-12.

Në veçanti, policia, prokurorët dhe gjykatësit duhet të jenë të vetëdijshëm se viktimat e trafikimit zakonisht vuajnë nga trauma. Kështu, ata duhet të marrin parasysh elementët e mëposhtëm në rastet e trafikimit:

- Gjendjen psikologjike të viktimës së trafikimit; dhe
- Viktima e trafikimit mund të ketë vështirësi të komunikojë gjatë gjyqësorit për shkak të frikës ose përvojave traumatike dhe përderisa dëshmon, fragmentimi i perceptimit, ndjenjave, vetëdijes, veprimit dhe kujtesës mund të shfaqet.

Për më tepër, duhet të konsiderohet se viktimat e trafikimit shpesh përballen me sistemin ligjor në cilësinë e azilkërkesve sesa në lidhje me ndjekjet penale të trafikimit. Prandaj, gjyqtarët dhe avokatët e imigracionit duhet gjithashtu të jenë të ndjeshëm ndaj nevojave dhe karakteristikave të veçanta të viktimave të trafikimit.

“Fëmijët viktimat dhe dëshmitarët e trafikimit kërkojnë mbrojtje, ndihmë dhe mbështetje të veçantë për të parandaluar vështirësi shtesë si rezultat i pjesëmarrjes së tyre në procesin e drejtësisë penale dhe për të siguruar që të respektohen interesat dhe dinjteti i tyre.”¹⁴¹

Duhet të mbahet mend se fëmijët janë posaçërisht të prekur dhe kërkojnë mbrojtje të veçantë, të përshtatshme për moshën, nivelin e pjekurisë dhe nevojat e veçanta individuale. Vajzat janë veçanërisht të prekshme dhe mund të përballen me diskriminim në të gjitha fazat e sistemit të drejtësisë.¹⁴²

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për policinë dhe trajtimin gjyqësor të viktimave/dëshmitarëve, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Siguroni trajnime specifike për gjininë dhe moshën dhe viktimat të ndjeshme ndaj gjyqtarëve dhe prokurorëve për antitrafikimin. Vetëm ata që kanë marrë trajnim specifik mbi çështjet antitrafik duhet të merren me raste antitrafik;
- Zhvillimi i procedurave standarde të funksionimit që përqendrohen në mbrojtjen dhe ndihmën e viktimave gjatë kohëzgjatjes së procedimit ligjor për bashkëpunimin midis oficerëve të zbatimit të ligjit, prokurorëve, gjyqtarëve dhe organizatave që ofrojnë ndihmë për viktimat. Procedurat e tilla duhet të përfshijnë seanca dëgjimore që zhvillohen me dyer të mbyllura, në vende të tjera me kërkesë të viktimës, në prani të të pandehurit ose avokatit të të pandehurit, por pa kontakte vizuale të drejtpërdrejta; përdorimi i videokonferencës, regjistrimit audio-vizual ose mjeteve të tjera të mbrojtura për të shmangur komunikimin e drejtpërdrejtë midis të pandehurit dhe viktimës ose dëshmitarit; dhe shmangni kërkesën e viktimave për të përsëritur dëshminë shumë herë;
- Informoni viktimat e trafikimit për të drejtat e tyre dhe për pasojat e vendimit për të dëshmuar në gjykatë kur ato janë njohur nga këshilltarë të pavarur ligjorë;
- Lejoni që organizatat që japin ndihmën e viktimave të jenë të pranishme gjatë procedurave penale. Ata që u ofrojnë viktimave ndihmë juridike dhe psikologjike kanë detyrën e besueshmërisë, e cila duhet të respektohet gjatë dëgjimeve;
- Jepni leje qëndrimi të përkohshëm viktimave dhe dëshmitarëve viktimat gjatë procedurave gjyqësore;
- Krijimi i një liste të balancuar gjinore të avokatëve të specializuar në asistencën e viktimave të trafikimit;
- Sigurimi i ndihmës juridike dhe përfaqësimit, si dhe interpretimi i viktimave gjatë procedurave penale. Sugjerohet që fonde të veçanta për këtë qëllim duhet të jenë në dispozicion përmes gjykatës që ka juridiksion mbi çështjen;
- Mbroni identitetin dhe privatësinë e një viktime dhe viktimë-dëshmitar përmes rregullave dhe procedurave të qarta për mbledhjen, ruajtjen dhe ndarjen e informacionit personal mbi viktimat e trafikimit në përputhje me mbrojtjen e të dhënave;
- Sigurimi i hapësirave të veçanta për viktimat/dëshmitarët në gjykatë;
- Krijoni programe për mbrojtjen e dëshmitarëve;
- Informoni organizatat që mbështesin dhe/ose strehojnë viktimat, si dhe policinë për lirim të mundshëm të të pandehurit në rast se liri i tyre mund të përbëjë një kërcënim për sigurinë e viktimës;
- Sigurimi i gjinisë, moshës dhe trajnimit të ndjeshëm ndaj viktimave për mediat, se si të trajtojnë informacionin mbi rastet antitrafik, veçanërisht duke u përqëndruar në mbrojtjen e identitetit të

¹⁴¹ UNICEF (2006), Seksioni 10.

¹⁴² Komisioni i KB për Parandalimin e Krimit dhe Drejtësinë Penale (2005): Udhëzime për Drejtësinë në Çështjet që përfshijnë Fëmijë Viktimat dhe Dëshmitarë të Krimit.

viktimave. Publikimi i historisë personale të viktimës, si dhe emri dhe fotografia duhet të ndalohen,¹⁴³

- Të mirëmbajë dhe azhurnojë rregullisht statistikën për mbrojtjen e viktimave dhe të monitorojë se si zbatohet në praktikë mbrojtja e viktimave-dëshmitarëve në përputhje me instrumentet ekzistuese ligjore; dhe
- Të sigurojë një listë kontakti për ndihmën e viktimave duke përfshirë OJQ-të, oficerët e specializuar të zbatimit të ligjit, personelin e medias, këshilltarët ligjorë dhe vendosja në dispozicion në Zyrën e KAT-së.

Përfshihen:

- Oficerë policie, gjyqtarë, prokurorë, avokatë, organizata që ofrojnë ndihmë për viktimat, OJQ, përkthyes, psikiatra dhe specialistë të traumës.

(f) Masat anti-korrupsion¹⁴⁴

(i) Niveli strategjik

Rrjetet e trafikimit njerëzor janë shpesh identike me ato të krijuara për kontrabandë me njerëz, drogë dhe mallra të vjedhura. Këto rrjete tepër të organizuara janë gjithashtu në gjendje të kryejnë korrupsion të nivelit të lartë dhe pastrim parash.

Trafikimi i qenieve njerëzore shpesh kontrollohet nga rrjetet e krimit të organizuar. Duke qenë korrupsioni një nga modus operandi të krimit të organizuar, lidhja midis trafikimit dhe korrupsionit është e qartë. Si pasojë, masat anti-korrupsion janë një parakusht i domosdoshëm për të siguruar qëndrueshmërinë e organeve të zbatimit të ligjit dhe gjyqësorit ndaj ndikimit të organizatave kriminale.

Viktimat mund të kenë vështirësi në pranimin e një vepre penale, ku shteti, që supozohet të jetë mbrojtës, keqtrajton viktimat. Prandaj, luftimi i korrupsionit dhe nxitja e angazhimit të autoriteteve të zbatimit të ligjit është një element i rëndësishëm i strategjive antitrafik.

(ii) Niveli operacional

Në përputhje me objektivat strategjikë të identifikuar për masat anti-korrupsion, shembujt e mëposhtëm të fushave të mundshme të ndërhyrjes duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të aktiviteteve:

- Merrni veprime të dukshme kundër korrupsionit në të gjitha nivelet dhe përgjigjuni menjëherë me hetime dhe ndjekje penale të zyrtarëve publikë, të cilët marrin pjesë dhe/ose lehtësojnë trafikimin (p.sh. arrestime, pushime nga puna, veprime disiplinore);
- Vendosni kodet e brendshme të sjelljes dhe sistemet e kontrollit të brendshëm brenda administratës publike në mënyrë që të siguroni një politikë disiplinore efikase dhe sanksione administrative. Administrata publike duhet të punojë në një mënyrë transparente dhe të ketë kompetenca të përcaktuara qartë dhe të verifikueshme në të gjitha nivelet. Zyrtarët publikë të përfshirë në trafik duhet gjithashtu të dënohen në përputhje me sanksionet e ligjit penal, të cilat kanë një efekt shtypës;
- Krijoni programe stimuluese për zyrtarët publikë në mënyrë që të raportojnë korrupsionin dhe, si një parandalues, të informojnë publikun për veprimet e ndërmarra;
- Krijoni një njësi të posaçme hetimore mbi anti-korrupsionin për të marrë trajnim të specializuar;
- Garantoni pavarësinë e gjyqësorit;
- Përfshini çështjen e trafikimit në planin e veprimit anti-korrupsion; dhe
- Krijoni një linjë telefonike për raportimin e rasteve të korrupsionit.

Përfshihen:

- Krijuesit e politikave, ligjvënësit, administrata publike, njësitë speciale të hetimit, gjyqtarët dhe prokurorët.

¹⁴³ Shih ICMPD (2017). Udhëzimet u japin redaktorëve dhe gazetarëve që mbulojnë tema në lidhje me THB, me një kuptim më të mirë të kompleksitetit të çështjes për të siguruar raportim faktik dhe të besueshëm. Ata ofrojnë këshilla dhe sugjerime për të ndihmuar gazetarët në raportimin e trafikimit, për të marrë në konsideratë çështjet ligjore dhe të të drejtave të njeriut të përfshira, trajtimin e viktimave, privatësinë dhe mirëqenien e tyre, dhe si të tregojnë rrëfimet me njerëzimin dhe stili derisa ndihmojnë audienat të kuptojnë më mirë se çfarë veprime mund të ndërmerren. Manuali diskuton kuptimin themelor ligjor të çështjes, strategjitë e redaksive për mbulimin e çështjeve të tilla, shembuj të praktikës së mirë, si dhe udhëzime për foto-reporterinin, dhe përfshin lidhje dhe kontakte të dobishme.

¹⁴⁴ Shih UNODC (2006), Mjeti 9.4 - Parandalimi i Korrupsionit.

A.4.3 Treguesit¹⁴⁵

Për të matur rezultatet e zhvilluara, duhet të përcaktohen treguesit përkatës. Treguesit duhet të ndihmojnë për të verifikuar nëse është arritur ndryshimi i synuar.

Treguesit duhet të maten më pas me të dhëna sasiore ose cilësore (ndonjëherë me një përzjerje të të dyjave). Në rastin e PKV-ve, treguesit tuaj mund të duhet të jenë një përzjerje e përfitimeve dhe rezultateve (si rezultat i aktivitetit) për të matur gjithashtu zbatimin konkret të vazhdueshëm.

Treguesit sasiore dhe cilësore¹⁴⁶

Treguesit e mëposhtëm janë shembuj, të cilët mund të përdoren brenda një PKV-je. Vini re se burimet dhe linjat bazë ose përqindjet e treguara janë treguese të thjeshta dhe duhet të përcaktohen dhe zëvendësohen me ato të vlefshme për kontekstin e vendit tuaj.

Treguesit mbulojnë zona të ndryshme të 4P-ve siç tregohet në [klapa].

Mos harroni - treguesit, pavarësisht nëse janë sasiore apo cilësore, duhet të jenë të SMART (specifik, të matshëm, të arritshëm, realistë dhe të lidhur me kohë) dhe të lidhen me rezultatet e formuluar.

Treguesit sasiore janë masa statistikore.

Me **treguesit sasiore**, ju matni rezultatet në terma të:¹⁴⁷

- **Numrit** → P.sh. numri i viktimave të trafikimit të asistuar përmes OJQ-ve të specializuara (të dhëna të ndara sipas gjinisë dhe karakteristikës kryesore demografike) është rritur nga X (fillimi i themeluar në dhjetor 2020) në X + n (fundi i dhjetorit 2021) (Burimi: Statistikat nga OJQ-të). [Mbrojtja].
- **Përqindja** → p.sh. numri i thirrjeve të marra nga linja telefonike kombëtare u rrit me 25% në fund të vitit 2021 (Burimi: Statistikat nga organizata ose institucioni që menaxhon linjën telefonike) [Parandalimi dhe Mbrojtja].

Numri i çështjeve të TQNJ të paraqitura në gjykatë u rrit me 20% në 2021 (Burimi: Statistikat e Ministrisë së Drejtësisë, baza e themeluar në vitin 2020) [Prokuroria].

- **Vlerësoni** → p.sh. shkalla e viktimave të trafikuar midis viktimave të identifikuar u ul me 25% midis vitit 2015 dhe 2020 (Burimi dhe baza 2015: Statistikat e Policisë) [Mbrojtja].

Treguesit cilësorë pasqyrojnë gjykimet, mendimet, perceptimet dhe qëndrimet e njerëzve ndaj një situatë apo subjekti të caktuar. Ato **mund të përfshijnë** ndryshime në ndjeshmërinë, kënaqësinë, ndikimin, vetëdijen, mirëkuptimin, qëndrimet, cilësinë, perceptimin, dialogun ose ndjenjën e mirëqenies.

Me **tregues cilësorë**, ju matni rezultatet në terma të:

- **Pajtueshmëria** → me standardet, legjislacionin, procedurat ndërkombëtare/kombëtare, p.sh., korniza ligjore kombëtare në lidhje me TQNJ përputhet me konventat dhe standardet e nënshkruara deri në vitin 2022. (Burimi: raportet GRETA, komunikimi/raportet e Konventës së Trafikimit të KE-së) [Prokuroria].
- **Cilësia** → p.sh. 80% e personave të trafikuar të intervistuar vlerësojnë cilësinë e shërbimeve të ri-/integritit të ofruara si adekuate dhe të drejtura për nevojat e tyre specifike për gjininë dhe moshën (Burimi: Sondazh cilësor nga një institucion i autorizuar shtetëror ose një strukturë tjetër) [Mbrojtja];

Në vitin 2022, 80% e viktimave të trafikimit të ri-integruar janë të kënaqur me ndihmën e dhënë në proces nga autoritetet e ndryshme të përfshira (Burimi: Sondazh cilësor i kryer nga një institucion i autorizuar shtetëror ose një strukturë tjetër e MKR me të gjitha viktimat që janë ri-integruar) [Mbrojtja]. *Ju lutemi vini re se 80% e viktimave në këtë kontekst nuk e bëjnë këtë tregues sasiore por përkundrazi përfaqësojnë një objektiv sasior të integruar.*

- **Niveli** → p.sh.: Niveli i njohurive mbi TQNJ midis pjesëmarrësve në trajnime është rritur (Burimi: Pyetësori). [Parandalimi];

Niveli i koordinimit midis palëve të interesuara përkatëse (aktorë qeveritarë dhe joqeveritarë) për luftën

¹⁴⁵ Për një elaborim të hollësishëm në zbatimin e treguesve të performancës, shih: UNODC (2018), Manual. Menaxhimi i bazuar në rezultate dhe Agjenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm. Kapitulli IV, L.

¹⁴⁶ Për shembuj më të hollësishëm të listave të treguesve të monitorimit dhe vlerësimit mbi strategjinë dhe politikat, ndihmën legjislative, ndërtimin e kapaciteteve, bashkëpunimin rajonal, mbrojtjen dhe ndihmën, shih UNODC (2021), Kapitulli 4.3.

¹⁴⁷ Përshtatur nga UNDP (2009), Manual mbi Planifikimin, Monitorimin dhe Vlerësimin e Rezultateve të Zhvillimit.

kundër TQNJ është rritur (Burimi: Programi i takimeve të rregullta dhe procesverbalet, sondazhi midis palëve të interesuara). [Mundësimi i kornizës];

(Niveli i) i ndërgjegjësimit të popullatës së përgjithshme për veprimet e qeverive në luftën kundër TQNJ është rritur (Burimi: Sondazhe dhe shkarkime të raporteve të monitorimit) [Mundësimi i kornizës, në lidhje me M&E, Parandalimi]

- **Shtirja** → p.sh.: Shkalla e përfshirjes së OJQ-ve në reagimin kombëtar antitrafik u rrit ndjeshëm deri në fund të vitit 2022 (Burimi: sondazh midis OJQ-ve) [Mundësimi i kornizës];

Shtirja e analizës së rregullt të përbashkët të rezultateve të monitorimit u rrit ndjeshëm deri në fund të vitit 2022 (Burimi: Pyetësi Anonim për palët e interesuara) [Mundësimi i kornizës];

Shkalla në të cilën janë vërejtur standardet për intervistimin e viktimave është rritur në fund të vitit 2022 (Burimi: Raportet e Policisë, Protokollet e Intervistës, baza 2010) [Mbrojtja].

Kur është e nevojshme, treguesit duhet të ndahen (sipas gjinisë, moshës, zonës gjeografike, nevojave të veçanta ose përkatësisë etnike). Kur hartoni indikatorët, duhet të reflektoni se si mund ta matni treguesin siç do të duhet të identifikoni në planet tuaja të monitorimit dhe vlerësimit, sa specifikisht do të matni përmbushjen e treguesve

Lista Kontrolluese për Rezultatet dhe Treguesit ¹⁴⁸

Lista e shpejtë e kontrollit për rishikimin e rezultateve dhe treguesve	Po	Jo
Rezultatet dhe treguesit e tyre janë specifikë, të matshëm, të arritshëm, realistë dhe me kohë (SMART)		
Rezultatet përshkruajnë qartë një fushë të punës ku të gjitha institucionet përkatëse dhe partnerët mund të kenë ndikim të rëndësishëm		
Rezultatet janë formuluar për të komunikuar ndryshimet - çfarë ka ndryshuar, për kë (nëse është e rëndësishme) dhe kur		
Rezultatet adresojnë qartë interesat dhe shqetësimet specifike të burrave, grave dhe/ose grupeve të marginalizuara (nëse është e rëndësishme)		
Rezultatet adresojnë ndryshimet në kapacitetet institucionale dhe sjelljen që duhet të çojë në përmirësim të qëndrueshëm në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore në vend (ose rajon, nëse është e rëndësishme)		
Rezultatet flasin për ndryshime në kushte dhe kapacitete dhe jo në ofrimin e produkteve dhe shërbimeve		
Rezultatet kanë tregues që sinjalojnë sesi do të matet ndryshimi i dëshiruar		
Rezultati dhe treguesit e tij sigurojnë një imazh ose pasqyrë shumë të qartë dhe precize se si duhet të duket e ardhmja dhe nuk është aq e përgjithshme sa të mund të mbulojë pothuajse gjithçka		
Ka tregues që matin si procesin e prodhimit të rezultateve (p.sh. sa diçka është bërë), ashtu edhe cilësinë dhe/ose efektin e asaj që është prodhuar (p.sh. niveli i përdorimit ose kënaqësia e përdoruesit me atë që është prodhuar).		

Shikoni gjithashtu hapat që duhet ndërmarrë për monitorimin e PKV-ve, në Kapitullin B.1.3 (Tabela: Hapat për të vendosur një sistem të Monitorimit dhe Vlerësimit të Bazuar në Rezultate).

A.4.4 Mjetet Operative për Zbatim të Suksesshëm

Angazhimet politike për zbatimin e strategjive dhe planeve të veprimit duhet të përkthehen në një **angazhim financiar** të plotë.

Praktika tregon se zotimet e qeverive shpesh bëhen të qarta nën seksionet kushtuar financimit të aktiviteteve antitrafik. Ndonjëherë sigurimi i financimit për zbatimin e strategjisë dhe planit të veprimit formulohet si një objektivi specifik strategjik (duke deklaruar se financimi do të sigurohet nga buxheti publik dhe projektet

¹⁴⁸ I njëjti.

e miratuara.¹⁴⁹ Disa strategji pranojnë që financimi duhet të sigurohet nga institucionet përkatëse përmes mbështetjes së partnerëve të zhvillimit¹⁵⁰, ndërsa të tjerët japin një total të vlerësuar për vitet e para të zbatimit (në vit dhe për institucion specifik), duke treguar qartë burimet e financimit.¹⁵¹

Angazhimet e përgjithshme financiare zakonisht reflektohen në planet e veprimit në një shkallë të ndryshme. Disa vende specifikojnë shumën të dedikuara për secilin aktivitet specifik, disa deklarojnë vetëm fondet e disponueshme në kohën e planifikimit, ndërsa të tjerët rendisin institucionet përgjegjëse për zbatimin, pa specifikuar ndonjë kosto të aktivitetit. Disa strategji/plane veprimi përmendin përveç buxhetit publik edhe donatorë ndërkombëtarë, me ose pa specifikuar ndonjë shumë.

Procesi i planifikimit financiar:

- Duhet të jetë transparent dhe multidisiplinar;
- Duhet të drejtohet nga strukturat koordinuese antitrafik, të cilat ofrojnë përmbledhje të planit të burimeve antitrafik dhe të ndërlidhen me donatorë dhe agjenci të jashtme ndërsa institucionet informojnë strukturat koordinuese për kërkesat e financimit, në përputhje me aktivitetet e planifikuara;
- Duhet të përfshijë takime koordinuese ndërmjet institucioneve publike, organizatave joqeveritare dhe donatorëve ndërkombëtarë në mënyrë që të plotësoni boshllëqet financiare për zbatimin e aktiviteteve të parashikuara.
- Mund të përfshijë krijimin e një dokumenti të veçantë - të ashtuquajturin plan burimesh - në fillim të çdo cikli strategjik që mbulon tërë periudhën e ciklit strategjik. Plani duhet të jetë:
 - Të zhvillohen paralelisht me zhvillimin e planit të veprimit, dhe në koordinim me të gjitha institucionet/organizatat përkatëse;
 - Të plotësojë planin e veprimit, duke treguar burimet totale të nevojshme për secilën zonë për të gjithë ciklin e planifikimit dhe duke specifikuar entitetet përgjegjëse për financimin e një aktiviteti specifik;
 - I përditësuar çdo vit;
 - I mundshëm të përdoret nga strukturat koordinuese antitrafik për të informuar donatorët e mundshëm për aktivitetet e planifikuara për të cilat nuk është planifikuar/në dispozicion asnjë buxhet.

Dokumentet strategjike:

- Duhet të përcaktojnë në mënyrë ideale një kosto totale të vlerësuar të përgjithshme për tërë periudhën e strategjisë; dhe
- Përmendni qartë burimet e financimit:
- buxheti publik (alokuar për secilin institucion kompetent për zbatimin e strategjisë), dhe
- aty ku është e mundur - donatorë ndërkombëtarë (në mënyrë alternative të tregohet shumën që nuk është e mbuluar nga buxheti kombëtar dhe me të cilën do të kërkohet mbështetje nga donatorët ndërkombëtarë);
- Të parashikojnë fonde të përshtatshme publike për OJQ-të dhe organizatat e shoqërisë civile përgjegjëse për mbrojtjen dhe ndihmën e personave të trafikuar;
- Kur është e përshtatshme dhe e zbatueshme, rritni mbështetjen financiare për palët e interesit që punojnë në nivelin lokal;

Plani i veprimit:

- Duhet të përfshijë një buxhet për zbatimin e secilës prej aktiviteteve të parashikuara.

¹⁴⁹ Shikoni për shembull, Këshillin e Ministrave të Bosnjë dhe Hercegovinës (2020). Strategjia për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore në Bosnjë dhe Hercegovinë 2020-2023, fq.16.

¹⁵⁰ Kosovë, Ministria e Punëve të Brendshme (2015). Strategjia Kombëtare kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Kosovë, 2015-2019, fq. 26

¹⁵¹ Qeveria e Republikës së Serbisë (2017). Strategjia për parandalimin dhe shtypjen e trafikimit njerëzor veçanërisht trafikimin e grave dhe fëmijëve dhe mbrojtjen e viktimave 2017-2022, fq. 25-30.

- Gjatë përgatitjes së planit të veprimit, palët e interesuara përgjegjëse për zbatimin e aktiviteteve të përcaktuara do të pajtoheshin me zbatimin, si dhe sigurimin e financimit të nevojshëm për zbatimin.
- Në varësi të kornizës legislative, një planifikim i tillë mund të kërkojë që Ministria e Financave të japë mendimin e saj mbi dokumentet e propozuara strategjike.

Përveç proceseve dhe mjeteve të mësipërme të planifikimit financiar, një mjet specifik operativ mund të jetë i dobishëm në procesin aktual të zbatimit. Një **plan operativ për implementim**¹⁵² nga aktivitetet e parashikuara është një mjet i rëndësishëm që mundëson zbatimin efikas të aktiviteteve të parashikuara në planin e veprimit. Planet e tilla operationale duhet të hartohen në përputhje me planet e veprimit. Këto plane duhet të zhvillohen dhe zbatohen në baza vjetore, dhe në këtë mënyrë do të përmirësonin transparencën në shpërndarjen e burimeve (njerëzore dhe financiare) dhe rregullimet e tyre në përputhje me nevojat dhe situatën aktuale, dhe gjithashtu do të siguronin një ndarje të qartë të roleve dhe përgjegjësi midis aktorëve.

Një mjet më shumë i planifikimit mund të jetë i dobishëm - **një plan specifik operacional**. Planet e tilla do të zhvillohen për zbatimin e një grupi konkret veprimesh. Për shembull, mund të ketë një plan specifik zbatimi për të zbatuar rekomandimet nga organet ndërkombëtare të monitorimit për vendin në fjalë. Këto plane duhet të integrohen në planet vjetore operationale.

Pandemia COVID-19 në vitin 2020 nxori në pah **mungesën e strategjive adekuate për zbatimin e veprimit antitrafik në kriza**. Kjo është manifestuar si një hendek i rëndësishëm në ofrimin e përgjigjes së përgjithshme antitrafik. Përgjigja pandemike kërkonte rialokimin e fondeve të dedikuara fillimisht për ndihmën e drejtpërdrejtë të viktimave në linjat e tjera të buxhetit publik. Për më tepër, akses i viktimave në shërbimet e menjëhershme si strehimi, mbështetja mjekësore dhe sociale, si dhe referimi ndërkombëtar i viktimave u sfidua për shkak të masave të karantinës. Si rezultat, viktimat mbetën pa ndihmën e duhur. Nevoja për rialokimin e burimeve të dedikuara antitrafik ishte gjithashtu e dukshme gjatë menaxhimit të fluksit të migrantëve në rajonin e Ballkanit Perëndimor në vitin 2015, ose kur merreshin me pasojat e katastrofave natyrore (të tilla si tërmeti 2019 në Shqipëri).

Më tutje, vendet:

- Nevoja për të vendosur strategji adekuate për të vepruar në skenarë të ndryshëm të krizave, të cilat gjithashtu do të duhet të përfshijnë **planifikim të paparashikuar për të siguruar funksionalitetin minimal të sistemit antitrafik** në kushte të tilla emergjente. Këto plane të emergjencës duhet të sigurojnë disponueshmërinë e një pakete minimale të shërbimeve për viktimat për të përmbushur nevojat e tyre të menjëhershme gjatë periudhës së mundësive të reduktuara për referim, mbrojtje, hetim dhe procedim gjyqësor;
- Mund të përgatitet për **skenarë të ndryshëm**, të tilla si katastrofa natyrore ose situata masive të fluksit të migrantëve. Këto skenarë, sipas palëve të interesuara, duhet të përgatiten në bazë të **vlerësimeve të rrezikut** dhe mund të përfshijnë kundërmasa për një mungesë të parashikuar të burimeve në zbatimin e politikave antitrafik së bashku me uljen e mundësive të riintegritit dhe punësimit, rritjen e ndjeshmërisë ndaj migrimit të parregullt të punës, etj.

¹⁵² Një plan operativ duhet të përmbajë: një listë të aktiviteteve të planifikuara për vitin e ardhshëm (sipas PKV) duke përfshirë buxhetin e planifikuar, ndryshimet eventuale në zbatim (vonesat, disa aktivitete që janë planifikuar, por për disa arsye nuk janë zbatuar, aktivitete të paparashikuara - p.sh. me rekomandim nga bashkësia ndërkombëtare), buxheti i azhurnuar dhe plani i veprimit për vitin e ardhshëm, dhe tregoni institucionet/organizatat përgjegjëse për secilën veprimtari.

B.

**Monitorimi, vlerësimi dhe mësimi në
përgjigjet kundër trafikmit**

B. Monitorimi, vlerësimi dhe mësimi në përgjigjet kundër trafikmit

Viti 2020 shënoi njëzet vjetorin e Protokollit të Trafikimit të KB. Megjithatë, pyetja kryesore e ngritur gjithnjë e më shpesh gjatë dekadës së kaluar ka të bëjë me efektivitetin aktual të përgjigjeve antitrafik, qoftë në një nivel të një projekti të vetëm) ose në nivelin shtetëror. Kur hartohen përgjigjet dhe ndërhyrjet antitrafik, si matja, vlerësimi dhe të mësuarit do të integrohen në ndërhyrjen e përgjigjes për të ndjekur progresin e saj drejt qëllimeve, për të kuptuar ndikimin dhe efektivitetin e tij dhe për ta forcuar dhe përmirësuar atë.¹⁵³

Kjo pjesë e Udhëzuesit ka për qëllim të kontribuojë në raportimin kombëtar dhe vetëvlerësimin. Rezultatet e monitorimit në nivelin kombëtar duhet - përveç udhëzimeve për veprime të mëtejshme - të përdoren për rishikimin dhe analizën e politikave dhe duhet të jenë në gjendje të drejtojnë vendimmarrjen kombëtare për këtë çështje. Rezultatet e monitorimit të nivelit kombëtar gjithashtu do të ushqejnë raportet e shtetit pranë organeve ndërkombëtare. Kjo nënvizon më tej rëndësinë e madhe të monitorimit të planeve kombëtare të veprimit kundër trafikimit të qenieve njerëzore.

Monitorimi, rishikimi dhe vlerësimi janë thelbësore për të gjithë punën antitrafik në mënyrë që të matet shkalla në të cilën një projekt, program, strategji dhe/ose politikë ka realizuar objektivat dhe rezultatet e tij dhe për të vëzhguar efektet e tij afatgjata. Ato ofrojnë bazën për raportim të saktë dhe lejojnë identifikimin e mësimave të nxjerra dhe pengesave me të cilat mund të përdoren, për të planifikuar programe të reja, si dhe për të rregulluar dhe përshtatur programet ekzistuese. Ata janë gjithashtu një mjet i vlefshëm i planifikimit dhe menaxhimit. Ndërtimi i sistemeve të monitorimit dhe parashikimi i vlerësimeve në fillim të programit ndihmon në hartimin dhe rishikimin e objektivave dhe parashikimin e burimeve të nevojshme. Monitorimi, rishikimi dhe vlerësimi mbështesin procesin e mësimi të vazhdueshëm.¹⁵⁴

B.1 Rolet plotësuese

Ndërsa monitorimi përqendrohet KU programi është në një kohë të caktuar për sa i përket zbatimit, vlerësimi përqendrohet më shumë në atë PSE rezultatet dhe qëllimet mund ose nuk mund të jenë arritur, duke theksuar arritjet dhe duke ofruar rekomandime për përmirësimet e mundshme (shih Kapitullin B.3 të këtij Udhëzuesi për më shumë detaje mbi vlerësimin).

Rolet plotësuese të monitorimit dhe vlerësimit

KARAKTERISTIKE	MONITORIMI	VLERËSIMI
KOHA	Proces i vazhdueshëm gjatë implementimit të një projekti, programi, plani apo strategjie	Ose bëhet gjatë shtrirjes së një projekti, programi, plani ose strategjie (vlerësimi afatmesëm) ose pas përfundimit të projekteve, programeve, planeve ose strategjive (vlerësimi ex-post)
FOKUSI	Kontrolloni se si po përparojnë aktivitetet e planifikuara, duke identifikuar vështirësitë operacionale; rekomandoni veprime për zbatim të përmirësuar	Vlerësoni arritjet e rezultateve, rëndësinë, efektivitetin dhe ndikimin e aktiviteteve dhe kontributin e tyre në rezultate.
QËLLIMI	Përmirësoni efikasitetin dhe efektivitetin; siguron transformimin e aktiviteteve në rezultate/ outpute	Eksploroni rezultatet e synuara dhe të padëshiruara; formuloni rekomandime për rregullime
PËRMBAJTJA	Progresi i arritur i matur në krahasim me treguesit e vendosur	Përmbushja (shkalla dhe cilësia) e treguesve
TARGETI	Zbatuesit primarë	Zbatuesit, por edhe donatorët dhe përfituesit, publiku i interesuar dhe komuniteti kërkimor (nëse rezultatet bëhen publike)

Mekanizmat për Monitorimin dhe Raportimin mbi Trafikimin e Qenieve Njerëzore

¹⁵³ ICAT (2016).

¹⁵⁴ Një studim i kohëve të fundit tregoi se vlerësimet e përpjekjeve kundër trafikimit duken të kufizuara në qasje dhe cilësi, pa skema rigorozë ose duke mos prodhuar prova të efektivitetit, gjithashtu duke hulumtuar rrallë kontributin ndaj rezultateve duke përdorur metoda të përziera modele kërkimore. Shpesh mungonin prova të qarta për të mbështetur një praktikë të pretenduar “të mire”, “efektive” ose “të suksesshme”. Ndërhyrjet shpesh duket se nuk kanë përdorur mjete kyçe të vlerësimit. Një teori e artikuluar e ndryshimit dhe logjikës së programit shpesh mungonte dhe jo gjithmonë përdorte njohuritë e grumbulluara nga përpjekjet e mëparshme antitrafik ose rekomandimet e bazuara në vlerësime dhe mësimet e marra, në lidhje me rëndësinë dhe premtimin e një aktiviteti. Vetë praktikatat e vlerësimit kanë tendencë të kufizohen nga hartimi i programit, afatet kohore dhe burimet e alokuara për vlerësimin dhe në disa raste, aftësitë dhe kapacitetet e vlerësimit në dispozicion. Shikoni ICAT (2016b). Dokumenti i Çështjes 8: Pivotimi drejt Provave: Ndërtimi i përgjigjeve efektive kundër trafikimit duke përdorur njohuritë e grumbulluara dhe një qasje të përbashkët për monitorimin, vlerësimin dhe mësimin, fq. 8

Monitorimi në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore në fund të fundit ka të bëjë me raportimin mbi veprimet e ndërmarra, aktivitetet, strategjitë dhe/ose planet e zbatuara dhe rezultatet e arritura. Meqenëse lufta kundër trafikimit të qenieve njerëzore nënkupton dimensione dhe nivele të ndryshme në kontekstin ndërkombëtar, monitorimi i veprimit në luftën kundër trafikimit gjithashtu zhvillohet në nivele të ndryshme. Prandaj, tre mekanizma të ndryshëm mund të identifikohen për monitorimin dhe raportimin:

a) Raportimi kombëtar (dhe/ose vetëvlerësimi)

Ekzistojnë disa modele të miratuara nga vende të ndryshme në fushën e raportimit kombëtar. Ai zhvillohet në formën e një force pune ndërinstitucionale (siç është ajo e formuar brenda TKKAT), zyra e KAT, ose një raportues special kombëtar¹⁵⁵ raportimi mbi progresin e bërë në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore. Në disa raste, raportimi kryhet nga një komision parlamentar me përgjegjësinë për të mbikëqyrur performancën e qeverisë në luftën kundër trafikimit njerëzor.

b) Raportet shtetërore të paraqitura tek organet ndërkombëtare (p.sh. mbi KESHAP, Konventën e KE mbi Trafikimin)

Shteteve u kërkohet nga e drejta ndërkombëtare të raportojnë tek organet e specializuara të traktateve - komitetet e ngritura brenda KB për monitorimin e pajtueshmërisë me konventat përkatëse ndërkombëtare të ratifikuara. Konventat, të cilat kërkojnë raportimin mbi përparimin në luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore, përfshijnë KESHAP, KDF, Protokollin e Trafikimit të KB, si dhe disa instrumente rajonale. Raportimi mbi Konventën e Trafikimit të KE duhet t'i sigurohet organit të saj të monitorimit i përbërë nga ekspertë të pavarur kombëtarë të emëruar nga KE (GRETA).

c) Raportimi ndërkombëtar nga një organ ndërkombëtar

OSBE ka krijuar në 2003 Zyrën dhe postin e Përfaqësuesit Special dhe Koordinatorit për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore (OSCE-SR/CTHB) për të ndihmuar Shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së të zhvillojnë dhe zbatojnë politika efektive. Në thelb të mandatit të OSCE-SR/CTHB janë vizitat e vendeve që shërbejnë për të vendosur një dialog të drejtpërdrejtë dhe konstruktiv me Shtetet pjesëmarrëse mbi politikën antitrafik dhe mbështesin zbatimin e tyre të angazhimeve të OSBE antitrafik duke rritur profilin e përpjekjeve antitrafik në rajonin e OSBE-së.

Komisioni i KB për të Drejtat e Njeriut vendosi në vitin 2004 të caktojë, për një periudhë tre-vjeçare, një Raportues Special për trafikimin e personave, veçanërisht grave dhe fëmijëve, për t'u përqëndruar në aspektet e të drejtave të njeriut të viktimave të trafikimit të personave. Në korrik 2020, mandati i Raportuesit Special u zgjat përsëri për tre vjet nga Këshilli i të Drejtave të Njeriut. Përveç trajtimit të ankesave individuale, Raportuesi Special gjithashtu ndërmerr vizita në vend për të studiuar situatën në vend dhe për të formuluar rekomandime për parandalimin dhe/ose luftimin e trafikimit, dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut të viktimave të trafikimit në vende të veçanta dhe/ose rajone, dhe paraqet raporte vjetore në Këshillin e KB për të Drejtat e Njeriut dhe Asamblenë e Përgjithshme.

Direktiva e BE-së për Trafikimin krijoi në 2011 postin e Koordinatorit të BE-së Antitrafik.

¹⁵⁵ Krijimi i raportuesve kombëtar ose mekanizmave ekuivalentë parashikohet për shembull nga Direktiva e BE-së për Trafikimin (Neni. 19). Detyrat e mekanizmave të tillë janë që të përfshijnë kryerjen e vlerësimeve të trendeve në trafikimin e qenieve njerëzore, matjen e rezultateve të veprimeve antitrafik, përfshirë mbledhjen e statistikave në bashkëpunim të ngushtë me organizatat përkatëse të shoqërisë civile aktive në këtë fushë, dhe raportimi. Shih gjithashtu UNODC (2020), neni 39.

B.1.2 Menaxhimi i bazuar në rezultate dhe teoria e ndryshimit ¹⁵⁶

Mënyra se si kryhet planifikimi, monitorimi dhe vlerësimi ka ndryshuar dukshëm gjatë dy dekadave të fundit. Fokusi në bashkëpunimin ndërkombëtar të zhvillimit dhe institucionet publike është zhvendosur drejt përmirësimit të efektivitetit në të gjitha përpjekjet, llogaridhënien (p.sh. të qeverive ndaj qytetarëve të tyre ose të zbatuesve ndaj financuesve të tyre) dhe qëndrueshmërisë, vetëm për të përmendur disa nga parimet themelore.

Si rezultat, zhvillimi i projekteve dhe programeve ka lëvizur gradualisht nga planifikimi i bazuar në aktivitete (Çfarë do të bëjmë?) Në një fokus më të fortë në rezultatet e përgjithshme (Çfarë duam të arrijmë?). Fokusi, pra, qëndron në rezultatet dhe pasojat e veprimeve dhe zbatimit. Ndryshimet e parashikuara kanë formësuar një qasje tjetër strategjike të quajtur menaxhim i bazuar në rezultate (MBR). Fokusi është zhvendosur nga sigurimi dhe monitorimi që aktivitetet janë duke u zbatuar në sigurimin dhe monitorimin që këto aktivitete të mundësojnë më tej **ndryshimin** e parashikuar.

Një teori e ndryshimit përshkruan **pse** rezultatet e kërkuara pritet të arrihen nga veprimet e propozuara dhe rezultatet nga veprimet, diagrami i zinxhirit të rezultateve (dhe plani i punës) përshkruajnë se **si** dhe **kur** do të arrihen rezultatet.¹⁵⁷ Një përmbledhje që vështron përdorimin e teorisë së ndryshimit, zbuloi se nuk ekziston një përkufizim i vetëm se çfarë është teoria e ndryshimit ose nuk ka ndonjë metodologji të caktuar. Sidoqoftë, rishikimi identifikoi se kishte konsensus për elementet e tij themelore që konsiderohen të përfshijnë sa vijon:

- “Konteksti për iniciativën, përfshirë kushtet sociale, politike dhe mjedisore, gjendjen aktuale të problemit që projekti po kërkon të ndikojë dhe aktorët e tjerë në gjendje të ndikojnë në ndryshimin
- Ndryshimi afatgjatë që iniciativa kërkon të mbështesë dhe ai për të cilin është përfitimi përfundimtar
- Procesi/sequencia e ndryshimit që pritet të çojë në rezultatin e dëshiruar afatgjatë
- Supozime për mënyrën se si mund të ndodhin këto ndryshime, si një kontroll nëse aktivitetet dhe rezultatet janë të përshtatshme për të ndikuar në ndryshimin në drejtimin e dëshiruar në këtë kontekst.
- Diagrami dhe përmbledhja narrative që kap rezultatet e diskutimit.”¹⁵⁸

Zinxhiri i rezultateve është një përshkrim i fazave të ndryshme të një ndërhyrjeje që çon në ndryshimet që synohen - nga inputet në fillim, te efektet përfundimtare në një nivel shoqëror për përfituesit.¹⁵⁹

Menaxhimi i bazuar në rezultate është një strategji që hedh bazat për një qasje të integruar në menaxhimin e projektit dhe programit, duke përfshirë planifikimin, monitorimin dhe vlerësimin. Kur miratoni një qasje, të gjithë aktorët që kontribuojnë direkt ose indirekt në arritjen e një numri rezultatesh duhet të sigurojnë që proceset, produktet dhe shërbimet e tyre të kontribuojnë në arritjen e rezultateve të dëshiruara. Aktorët, nga ana tjetër, përdorin informacionin dhe provat nga rezultatet aktuale për të informuar vendimmarrjen mbi hartimin, burimet dhe shpërndarjen e programeve dhe aktiviteteve, si dhe për çështje që lidhen me përgjegjësinë dhe raportimin.

Burimi: UNODC (2018) Manual. Menaxhimi i bazuar në rezultate dhe Agjenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm

¹⁵⁶ Për një diskutim më të hollësishëm mbi menaxhimin e bazuar në rezultate në kontekstin e KB, shih UNODC (2018).

¹⁵⁷ Përkufizimi i dhënë nga @resultsbased.org. 2016, 2017, 2018, 2019 & 2020. Një pasqyrë e hollësishme për zhvillimin e teorisë së ndryshimit mund të gjendet në UNODC (2018), Kapitulli IV, C.

¹⁵⁸ Shih Vogel, I. (2012). “Rishikimi i përdorimit të ‘Teoria e Ndryshimit’”, në zhvillimin ndërkombëtar. Në dispozicion në: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a5ded915d3cfd00071a/DFID_ToC_Review_VogelV7.pdf

¹⁵⁹ Përkufizimi dhe përshkrimi grafik i Zinxhirit të Rezultateve përmes @resultsbased.org 2016, 2017, 2018, 2019 & 2020.



Zinxhiri i rezultateve i përshkruar më sipër nuk është një teori e ndryshimit, por përshkruan sekuençën me të cilën do të arrihen rezultatet.¹⁶⁰

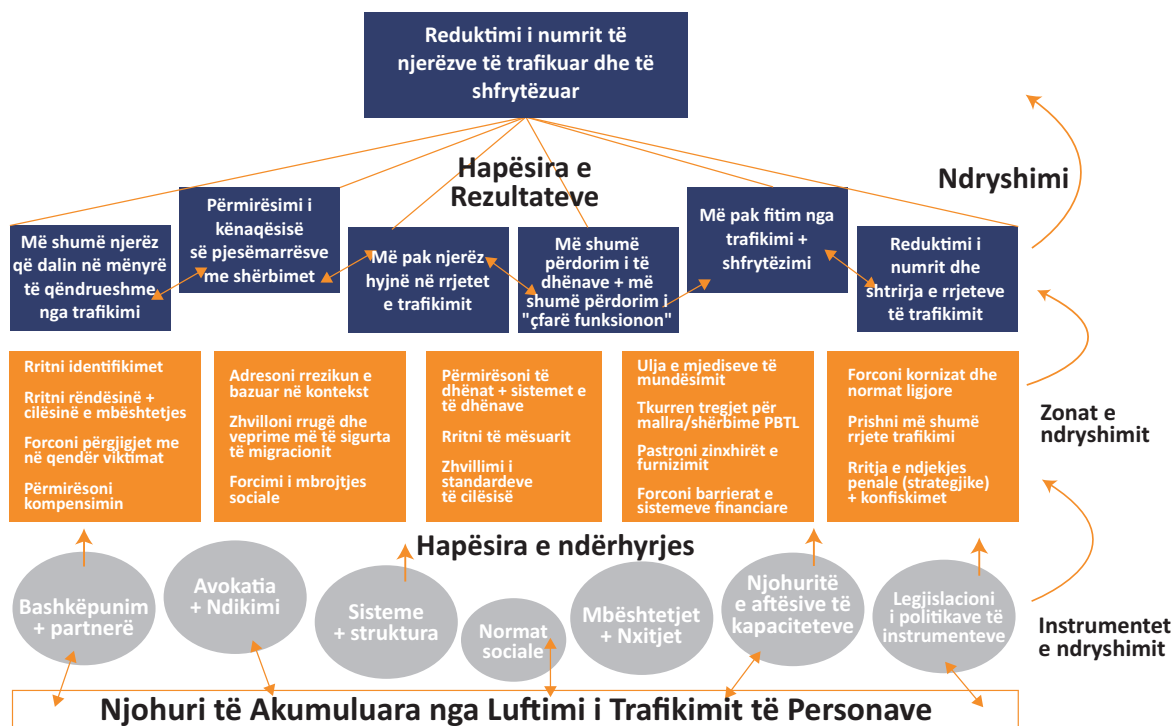
Monitorimi i bazuar në rezultate, pra, i referohet vëzhgimeve mbi ndryshimet e arritura me përdorimin e burimeve ose shërbimeve të projektit ose programit, planit ose strategjisë. Monitorimi i bazuar në rezultate është një pjesë e qasjes së përgjithshme të MBR.

ICAT ka zhvilluar një qasje të rekomanduar për matjen, vlerësimin dhe mësimin (MVM) për ndërhyrjet kundër trafikimit, e cila synon të ndërtojë një “bazë të besueshme të provave të iniciativave efektive kundër trafikimit, duke përfshirë mënyrën dhe në cilat rrethana ato mund të jenë efektive”. Ky model i qasjes MVM (shih më poshtë) vizualizon se si instrumentet e ndryshimit kontribuojnë në një grup të përbashkët të rezultateve të dëshiruara në të gjithë arenat që përbëjnë sektorin e kundër-trafikimit, ndërsa dokumenton ato qëllime dhe objektiva të përbashkëta në nivelin e përfitimeve dhe rezultateve.

¹⁶⁰ Vini re gjithashtu se ka dy pikëpamje mbi teoritë e ndryshimit:

- 1) Një tip shkak-pasojë i teorisë së ndryshimit - i përshtatshëm në një situatë të rregulluar (ose lineare), bazuar në marrëdhëniet “nëse kjo - atëherë ajo” nga hyrjet deri te ndikimet.
- 2) Një teori e ndryshimit bazuar në njerëzit, procesin, pjesëmarrjen dhe mësimin - e përshtatshme në një situatë komplekse adaptive ku shkak dhe pasoja nuk përsëriten. Në vend të kësaj, përshtatshmëria është thelbësore, dhe programimi adaptiv ofron një nga disa mënyrat për të adresuar domenin kompleks.

Teoria e ndryshimit e paraqitur në këtë udhëzues është ajo e përshtatshme për një ndërhyrje të urdhëruar. (Shikoni resultsbased.org)



Koncepti i një modeli të qasjes MVM në përgjigjen ndaj trafikimit të qenieve njerëzore promovuar nga GKNKTP.¹⁶¹

B.1.3 Parimet dhe elementet e monitorimit të bazuar në rezultate

Monitorimi i bazuar në rezultate përfshin katër dimensione:

- **rezultate të specifikuar** që janë të matshme, të gjurmueshme dhe relevante;
- **burimet** që janë adekuate për arritjen e rezultateve të synuara;
- **rregullimet organizative** që sigurojnë se autoriteti dhe përgjegjësitë janë në përputhje me rezultatet dhe burimet; dhe
- **proceset** për planifikimin, monitorimin, komunikimin dhe lëshimin e burimeve që i mundësojnë organizatës të shndërrojë burimet në rezultatet e dëshiruara.

Për të synuar këto katër dimensione, menaxhimi i bazuar në rezultate duhet të ndjekë parimet pasuese:

- **Orientimi në rezultate në vend të aktiviteteve:** Kjo kërkon një zhvendosje në fokus nga aktivitetet e vetme në rezultatet e përgjithshme të përcaktuara dhe të matshme dhe ndikimin e një ndërhyrje në punën antitrafik. Ai gjithashtu merr në konsideratë jo vetëm rezultatet negative të synuara, por edhe të mundshme, jo të synuara.
- **Përgjegjësitë dhe afatet e qarta:** Për të qenë në gjendje të monitorojmë progresin e një strategjie, politike, programi dhe/ose projekti të caktuar, cilat të dhëna janë të nevojshme, kush po ndërmerr detyra të caktuara, dhe datat e duhura duhet të përcaktohen qartë.
- **Rëndësia:** Ekzistojnë zona të ndryshme pune në fushën e masave antitrafik. Gjatë përcaktimit të përparësive, rëndësia e disa masave duhet të shqyrtohet dhe vlerësohet gjatë monitorimit dhe vlerësimit.
- **Efektiviteti dhe efikasiteti:** MBR përfshin pyetjen nëse gjërat e duhura po bëhen dhe nëse po bëhen mirë. Duhet të vlerësohet nëse burimet janë në dispozicion dhe të përcaktohet se rezultatet më të mundshme pozitive mund të arrihen për inputet e dhëna.

¹⁶¹ Për shtjellim të hollësishëm të secilit prej elementeve, shih ICAT (2106b), fq. 26-27.

- **Qëndrueshmëria dhe ndikimi:** Nëpërmjet MBR, duhet të matet nëse janë arritur qëllimet që ishin vendosur për një ndërhyrje. Për më tepër, duhet të monitorohet nëse ndikimi i një strategjie ose aktiviteti të caktuar ka të ngjarë të zgjasë pas përfundimit të ndërhyrjes. Nëse jo, duhet të ketë objektiva shtesë si zhvillimi organizativ ose mbështetja e procesit për të siguruar qëndrueshmëri.
- **Shkalla dhe inovacioni:** Gjatë planifikimit, duhet të vlerësohet nëse ndërhyrja ka potencial për të arritur një numër të madh të popullatës së synuar. Kjo duhet të monitorohet gjatë gjithë procesit.
- **Transparenca dhe llogaridhënia:** Qeveritë kanë detyrimin dhe përgjegjësinë për të siguruar mbrojtjen e të gjitha të drejtave të njeriut për të gjithë individët dhe për të ndjekur penalisht individët dhe zyrtarët qeveritarë që shkelin të drejtat e të tjerëve. Në kontekstin e trafikimit, një qeveri është përgjegjëse për veprimet e kryera nga aktorët e saj, siç janë zyrtarët e imigracionit, patrullat kufitare ose policia. Individët mund t'i bëjnë qeveritë përgjegjëse sipas ligjeve ndërkombëtare që përmbajnë parimet e të drejtave të njeriut. Sa i përket monitorimit dhe vlerësimit, detyrimi është të sigurojë informacion transparent dhe të kuptueshëm për strategjitë, përparësitë, aktivitetet, si dhe dëmet e mundshme. Në rastin e punës antitrafik, kjo nënkupton shpërndarjen e informacionit dhe diskutimin me të gjithë aktorët përkatës.
- **Pjesëmarrja, pronësia dhe fuqizimi:** Një qasje pjesëmarrëse nënkupton forcimin e aftësisë së grupeve (veçanërisht të marginalizuara) për të marrë pjesë në mënyrë aktive në proceset e planifikimit dhe monitorimit, për të marrë përgjegjësi dhe për të ndikuar në institucione, politika, strategji dhe programe në përputhje me interesat dhe nevojat e tyre specifike. Në të njëjtën kohë, fuqizimi i grupeve të marginalizuara mbështet parandalimin e trafikimit.
- **Mosdiskriminimi dhe përfshirja:** Duhet të sigurohet që grupe të ndryshme të kenë akses në shërbimet e ofruara. Dëshmitë sugjerojnë që veçanërisht grupet e marginalizuara të njerëzve, të tillë si migrantët, personat e zhvendosur brenda vendit, refugjatët dhe azilkërkuesit, shpesh vuajnë nga pasoja negative dhe se masat anti-trafik kanë qenë kundërproduktive për disa nga vetë njerëzit që supozohet të përfitojnë më drejtpërdrejt. Prandaj, përmes analizës specifike të grupeve të synuara gjatë planifikimit, monitorimit dhe vlerësimit, duhet të vlerësohet ndikimi negativ në grupe specifike të popullsisë dhe palëve të interesit.

Ekzistojnë **pengesa të caktuara kur merreni me monitorimin e bazuar në rezultate:**

- Padiskutim, studimet fillestare janë një parakusht për çdo përpjekje monitorimi dhe vlerësimi. Sidoqoftë, **disponueshmëria dhe cilësia e të dhënave** është një pengesë në monitorimin dhe vlerësimin e punës antitrafik. Në përgjithësi, të dhënat cilësore janë të vështira për t'u gjetur (p.sh. mbi cilësinë ose efektet afatgjata të përpjekjeve të riintegrit). Për më tepër, të dhënat shpesh bëhen të disponueshme vetëm me një vonesë kohore, veçanërisht për masat e rezultateve (p.sh. një numër i reduktuar i personave të trafikuar). Pyetja është se si rezultatet e një strategjie apo programi aktual mund të gjykojnë në bazë të rezultateve të arritura para se të vendoset strategjia në vend. Shpesh, disa të dhëna duhet të mbledhen për shkakun e një projekti ose programi. Sistemet e fragmentuara të mbledhjes së të dhënave, përveç kësaj, shpesh çojnë në numërim të dyfishtë të të dhënave ekzistuese.

Kur mbledh të dhëna personale të personave të trafikuar, duhet të sigurohet që të dhënat janë të mbrojtura dhe nuk mund të aksesohen dhe keqpërdoren nga askush, duke shkaktuar kështu dëm shtesë të personit të trafikuar (p.sh. kur një person i trafikuar i cili është nënë po paraqet kërkesat për kujdestarinë e një fëmijë, fakti që ajo ishte trafikuar më parë mund të përdoret kundër saj gjatë procedurave gjyqësore).

- Mungesa e **përkufizimeve** të unifikuara në fushën e punës antitrafik shpesh e bën të vështirë të mbështetesh në të dhëna të caktuara (p.sh. konfuzion midis migrantëve të paligjshëm, personave të kontrabanduar, personave të trafikuar, personave jo të trafikuar në kushte shfrytëzimi).
- **Atribuiimi** i disa ndryshimeve në aktivitetet e ndërmarra nga një program i caktuar. Sidomos në punën antitrafik, ku përpjekjet e shumë aktorëve të ndryshëm janë të kombinuara, është e vështirë të gjykojë suksesin ose dështimin e një politike, strategjie ose programi të caktuar. Për më tepër, disa parametra, siç janë indeksi i varfërisë, nivelet e papunësisë ose pabarazia gjinore ndikojnë në fenomenin e trafikimit, i cili duhet të merret parasysh kur gjykohet rezultati i politikave, strategjive dhe programeve.

Hapat për të ngritur një Sistem Vlerësimi dhe Monitorimi të bazuar në rezultate ¹⁶²

Hapat për të marrë (në përgjithësi)	Pyetje për të bërë	Hapat që duhen ndërmarrë për monitorimin e PKV në TQNJ
Formuloni rezultatet dhe qëllimet	Çfarë duam të arrijmë?	(Ri-) Formuloni një PKV me qëllime dhe rezultate të qarta.
Zgjidhni treguesit e rezultateve për t'i monitoruar	Çfarë po shikojmë posaçërisht për të matur arritjet?	Formuloni treguesit përkatës të rezultateve.
Përcaktoni mënyrën e verifikimit të përmbushjes së treguesve (vendosni mjetet e verifikimit)	Si ta masim? Cili ose kush është burimi i të dhënave?	Vendosni mjetet e verifikimit për treguesit.
Mblidhni informacionin bazë për gjendjen aktuale	Ku jemi sot në krahasim me qëllimet tona?	Mblidhni informacionin bazë për treguesit.
Vendosni synime specifike për të arritur dhe datat për arritjen e tyre	Kur duam të arrijmë çfarë?	Vendosni synime realiste (përqindjet, numrat etj.) Dhe afatet kohore për synimet në PKV (jini specifik).
Vendosni përgjegjësitë për mbledhjen e rregullt dhe të vazhdueshme të të dhënave	Kush është përgjegjës për mbledhjen e të dhënave?	Caktoni ata që janë përgjegjës për mbledhjen dhe dorëzimin e të dhënave.
Mbledh rregullisht të dhëna për të vlerësuar nëse objektivat janë përmbushur	Si po ia dalim krahasuar me synimet tona?	Institucionet e ndryshme përgjegjëse mbledhin rregullisht të dhënat për të vlerësuar arritjen e treguesve dhe raportojnë rregullisht tek organi i përcaktuar (Grupi i Punës/Komisioni/Task Forca etj.)
Analizoni dhe raportoni rezultatet	Çfarë arritëm dhe çfarë duhet bërë?	Organi kombëtar përgjegjës (Grupi i Punës/Komisioni, Raportuesi Kombëtar, Task Forca) analizon të dhënat e mbledhura dhe zhvillon një raport vjetor mbi statusin e zbatimit të PKV, i cili përfshin një vlerësim të situatës së përgjithshme dhe ndikimit të ndërhyrjeve në zona të trafikimit të qenieve njerëzore. Rezultatet diskutohen me të gjithë aktorët relevantë dhe nëse është e nevojshme, merren vendime të përbashkëta të informuara.
Përcaktoni rolin, frekuencën dhe orarin e vlerësimit (vlerësimi i jashtëm, i brendshëm, afatmesëm përkundër vlerësimit përfundimtar, etj.)	Kur i vlerësojmë veprimet tona?	Përcaktoni me palët e interesuara përkatëse se si do të ndodhë vlerësimi (vlerësimi i jashtëm kundrejt vlerësimit të brendshëm) dhe diskutoni burimet e financimit për të. Përcaktoni një cikël vlerësimi (vlerësimi afatmesëm kundrejt vlerësimit përfundimtar) bazuar në jetëgjatësinë e PKV.

ZKBDK ofron një grup tjetër pyetjesh kryesore për të udhëhequr procesin e hartimit të kornizave të monitorimit.¹⁶³

¹⁶² Përshtatur nga Banka Botërore (2004). Dhjetë hapa drejt një sistemi monitorimi dhe vlerësimi të bazuar në rezultate.

¹⁶³ UNODC (2018), fq. 36-37

1. Çfarë informacioni nevojitet dhe si do të përdoret për të ndjekur progresin në rezultate dhe tregues? Cila është rëndësia e asaj pjese të informacionit për të udhëhequr projektin? Këshillë: Shmangni dublikimin e përpjekjeve për mbledhjen e të dhënave (dy ekupe ose divizione të ndryshme që mbledhin të njëjtat të dhëna për projekte të ndryshme në të njëjtin sektor).
2. Si do të mblihen dhe analizohen të dhënat? Këshillë: Ekzistojnë disa metoda për mbledhjen dhe monitorimin e të dhënave, përfshirë qasjet pjesëmarrëse, një analizë të të dhënave dhe të dhënave dytësore, vëzhgimet, sondazhet, udhëtimet në terren, grupet e fokusit dhe intervistat.
3. Çfarë informacioni nevojitet? Kush ka nevojë për të? Kur është e nevojshme? Cilat procese vendimmarrëse duhet të mbështeten nga të dhënat? Këshillë: Maksimizoni përdorimin e të dhënave të njëjta për qëllime të ndryshme ose për përdorues të ndryshëm dhe mbliheni të dhëna që janë "të orientuara drejt vendimit" (në lidhje me nevojat për informacion të vendimmarrësve).
4. Si do të mirëmbahen dhe menaxhohen informacionet për përdorime të ndryshme? (për shembull, vlerësimet e performancës së projektit, identifikimi i veprimeve korrigjuese, raportimi dhe vlerësimet) Këshillë: Cilado platformë që zgjedh ndokush (i bazuar në letër ose elektronik), është e rëndësishme të mbani mend se një sistem i menaxhimit të informacionit duhet të vendoset për të siguruar që informacioni është në mënyrë efektive mbledhur, ruajtur dhe analizuar.
5. Cilat burime (njerëzore, teknike dhe financiare) janë të nevojshme për të mbështetur funksionet e monitorimit? Cilat janë kostot e mbledhjes së informacionit dhe a mund të justifikohen ato në lidhje me buxhetin e përgjithshëm të projektit? Këshillë: Në masën më të madhe të mundshme, minimizoni përdorimin e burimeve për mbledhjen e të dhënave.

E fundit, por jo më pak e rëndësishmja - **të mësuarit**. Të mësuarit është një tipar thelbësor i menaxhimit të bazuar në rezultate, sepse lejon reflektimin mbi atë që ka punuar dhe çfarë jo. Ai siguron një mundësi për të përsosur strategjinë dhe qasjen për të arritur ose përmirësuar rezultatet. Mësimet e marra janë një mësim-duke reflektuar në mënyrë kritike në cilësinë e rezultateve nga kryerja e veprimeve dhe aktiviteteve, dhe mbështetet në përvoja pozitive dhe negative.¹⁶⁴

Procesi i identifikimit të mësimave të marra dhe/ose praktikave më të mira përfshin reflektim kritik rreth pyetjeve kryesore vijuese:

- Cila ishte sfida ose rrethana e veçantë me të cilën përballeshim në atë kohë (konteksti)?
- Cila ishte qasja e ndërmarrë nga projekti ose programi për të kapërcyer sfidën dhe/ose për të përfutur nga situata, dhe cilat ishin rezultatet e arritura (pozitive, negative, neutrale)?
- Cilat shkaqe çuan në ato rezultate?
- Cilat veprime dhe/ose metoda të përdorura nga organizata funksionuan mirë dhe cilat jo? Çfarë përmirësimesh mund të bëhen në qasjen për të siguruar rezultate më të mira në të ardhmen, nëse ka?
- Cilat rekomandime konkrete që burojnë nga ajo përvojë mund të miratojmë në mënyrë që gjërat të funksionojnë më mirë herën tjetër?

Burimi: ZBKDK (2018) Doracak. Menaxhimi i bazuar në rezultate

B.2 Monitorimi i Planeve Kombëtare të Veprimit

Këtu diskutojmë faza të ndryshme të monitorimit dhe ofrojmë udhëzime se çfarë, si dhe me kë të bëjmë dhe kur zhvillohen aktivitete për monitorimin e suksesshëm të planit kombëtar të veprimit kundër trafikimit të qenieve njerëzore.

B.2.1 Fazat e Monitorimit

Monitoring is a continuous and rolling process that should inform on progress made towards the planned results. Monitoring as such can be divided into different phases:

Monitorimi është një proces i vazhdueshëm dhe i rrotullueshëm që duhet të informojë mbi progresin e bërë drejt rezultateve të planifikuara. Monitorimi si i tillë mund të ndahet në faza të ndryshme:

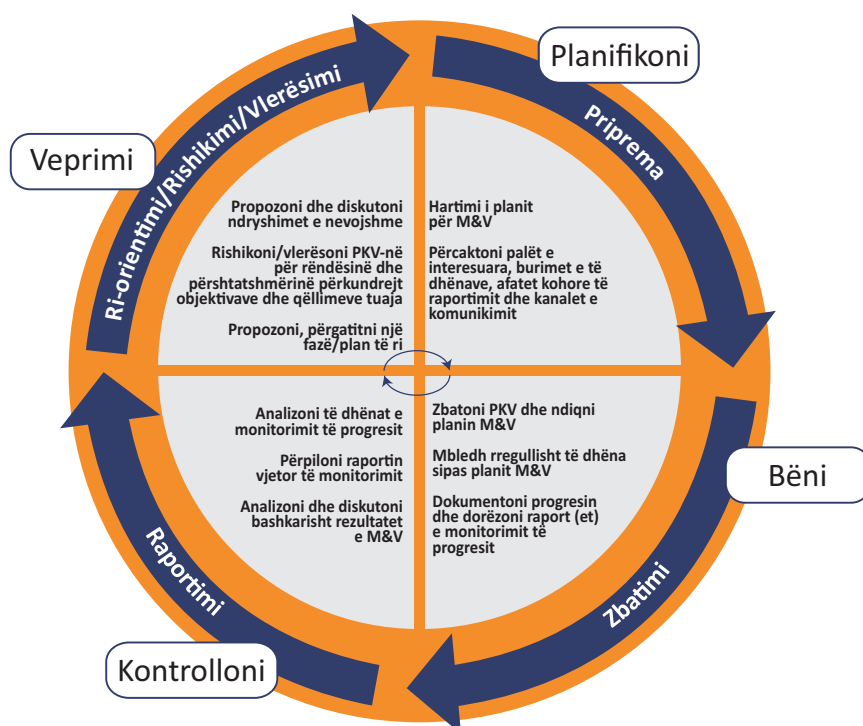
- A) Përgatitja:** Përcaktimi se si duhet të monitorohen rezultatet e planit kombëtar të veprimit, duke përfshirë përgjegjësitë, komunikimin dhe strukturat për monitorimin e planit kombëtar të veprimit.
- B) Zbatimi:** Grumbullimi i vazhdueshëm i të dhënave cilësore dhe sasiore gjatë zbatimit të planit kombëtar të veprimit.

¹⁶⁴ Po aty, Kapitulli IV, D.

- C) **Raportimi**: Analizimi i të dhënave të mbledhura dhe mungesave të mundshme të të dhënave kur prodhoni një raport monitorimi.
- D) **Rishikimi**: Në varësi të rezultateve të analizës së raportit të monitorimit, strategjia dhe plani mund të ketë nevojë të rishikohet, përkundërt praktikave dhe zhvillimeve të ndryshuara në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore.

Nevoja dhe veprime të ndryshme karakterizojnë fazat e përshkruara siç shpjegohen në seksionet vijuese në mënyrë më të detajuar. Sidoqoftë, fazat nuk janë domosdoshmërisht gjithmonë në rend, por ndonjëherë mbivendosen. Sidoqoftë, fazat dhe veprimet përkatëse për të ndërmarrë janë pjesë e ciklit vijues të monitorimit:

Cikli i Monitorimit dhe Vlerësimit



Kujdes: Fazat e përshkruara si dhe sekuenca në ciklin e monitorimit duhet të merren si një udhëzim i dobishëm, megjithatë në rastet specifike fazat mund të mos jenë aq të dallueshme dhe mund të mbivendosen. Më e rëndësishmja duhet të jeni të vetëdijshëm se është një proces që kërkon drejtim dhe veprime të caktuara në një kohë të caktuar.

B.2.1.1. Faza përgatitore

Faza përgatitore hedh bazat për suksesin e monitorimit dhe vlerësimit të PKV.

ÇFARË duhet të bësh në fazën përgatitore është:

Zhvilloni planin e monitorimit dhe vlerësimit për të vendosur sistemin tuaj të monitorimit me palët e interesuara të përfshira:

- Përcaktimi nëse duhet të bëni një rishikim dhe/ose vlerësim dhe kur ta bëni atë;
- Përcaktimi i burimeve tuaja të të dhënave për treguesit (mjetet e verifikimit), bazën tuaj dhe synimet tuaja;
- Përcaktimi i përgjegjësitë specifike për mbledhjen dhe raportimin e të dhënave (kush raporton tek kush mbi çfarë);
- Vendosni afatet kohore të raportimit;
- Përcaktimi i komunikimit tuaj.

SI

Zhvilloni planin e monitorimit dhe vlerësimit për të vendosur sistemin tuaj të monitorimit.

Për të zhvilluar sistemin e monitorimit për PKV, së pari duhet të sigurohet që PKV ndjek parimet themelore dhe strukturën e PKV të përshkruara në Kapitullin A të këtij Udhëzuesi.

Në një qasje pjesëmarrëse që përfshin aktorët përkatës të përgjigjes kombëtare kundër trafikimit, përcaktoni sistemin tuaj të monitorimit duke hartuar së bashku planin tuaj të M&V me palët e interesuara përkatëse të përfshira. Qasja pjesëmarrëse është jetësore këtu pasi përgjigja antitrafik tërheq palë dhe aktorë të shumtë. Si pasojë, ata palë të interesit kryesisht kanë një rol për të luajtur në mbledhjen e të dhënave përkatëse për monitorimin.

Plani i monitorimit kryesisht ndjek strukturën e PKV, duke përdorur rezultatet, outputet, aktivitetet si dhe treguesit e tij. Sidoqoftë, plani i monitorimit dhe vlerësimit duhet të jetë më specifik se si të maten treguesit dhe kush duhet ta bëjë atë. Së bashku me palët e interesit, diskutoni dhe plotësoni planin me informacionin që ju përcaktoni duke ndjekur hapat e përshkruar.

Për një model të Monitorimit dhe Planit të Vlerësimit shihni Shtojcën 4. Rregulloni atë në përputhje me nevojat dhe situatën tuaj.

Përcaktoni nëse do të bëni një rishikim dhe/ose vlerësim

Ju duhet të përcaktoni për planin tuaj nëse doni të bëni një rishikim të PKV dhe/ose një vlerësim. Vlerësimi mund të jetë i jashtëm ose i brendshëm dhe vlerësim afatmesëm dhe/ose përfundimtar. Faktorët përcaktues për vendime të tilla janë të identifikojnë:

- a) qëllimi i rishikimit dhe/ose vlerësimit;
- b) nëse kohëzgjatja dhe ndikimi i planifikuar i planit kombëtar të veprimit thërrasin ose kërkojnë një vlerësim dhe
- c) cilat burime janë në dispozicion.

(Për detaje të mëtejshme mbi ndryshimet e një rishikimi dhe një vlerësimi, shih Kapitujt B.2.1.3 për rishikimin dhe B.3 për vlerësimin.)

Përcaktoni burimet tuaja të të dhënave për të matur treguesit, bazat dhe synimet

Ju duhet të përcaktoni **burimet e përshtatshme të të dhënave** (mjetet tuaja të verifikimit) për të matur treguesit tuaj. Duke vepruar kështu, ju duhet të shikoni se çfarë saktësisht duhet të matni për të treguar përmbushjen e treguesve tuaj dhe për të përcaktuar se cilat burime janë vendosur më mirë për t'ju siguruar ato të dhëna. Në përgjithësi, është e rëndësishme të përdorni çfarëdo të dhëne që ekziston tashmë (megjithëse duhet gjithashtu të jenë të dhëna të besueshme), p.sh. në zyrën e statistikave, të dhënat që mbahen, etj. Në varësi të vendit, mund të ketë tashmë baza të të dhënave për lloje të caktuara të të dhënave, p.sh. një bazë të dhënash me në qendër viktimën ose një bazë të dhënash me në qendër trafikantin. Vetëm kur është e nevojshme, krijoni bazat tuaja të të dhënave ose ndërmerrni një vlerësim të veçantë, pasi do të duhet të keni burimet e nevojshme për ta bërë këtë.

Në rast se ekziston tashmë një proces më i gjerë i informacionit dhe mbledhjes së të dhënave në vend, burimet e të dhënave të monitorimit për planin kombëtar të veprimit, në masën më të madhe të mundshme, duhet të ushqehen me procesin ekzistues.

Si hap tjetër, por i lidhur, duhet të përcaktoni **bazën** - me fjalë të tjera, të dokumentoni statusin aktual të informacionit të treguar. Kjo i referohet të dhënave me të cilat treguesit tuaj kanë të bëjnë në atë moment të veçantë në kohë. Nëse treguesi ka të bëjë me rritjen e disponueshmërisë së strehëzave, regjistroni numrin aktual të strehëzave ose numrin e hapësirave në dispozicion në secilën strehimore të disponueshme në atë moment. Vija fillestare është e rëndësishme pasi ju jep një përshkrim të statusit para ndërhyrjes, para zbatimit të planit të veprimit.

Hapi tjetër është të identifikoni **targetet** tuaja duke parë rezultatet dhe treguesit e vendosur për të vendosur objektivat tuaja. Caqet e përshtatshme janë p.sh. një rritje në përqindje ose një numër i caktuar i diçkaje. Ju gjithashtu duhet të deklaroni deri kur duhet të arrihet ky objektivi. Në varësi të kohëzgjatjes së planit të veprimit, ju mund të identifikoni përqindjet/numrat në vit ose të vendosni një përqindje ose numër të caktuar që do të arrihet deri në fund të periudhës së zbatimit. Sidoqoftë, ndonjëherë, një seksion veprimesh është i këshillueshëm, kështu që është e qartë që disa hapa do të vijnë para të tjerëve, kështu që jini sa më specifik që të jetë e mundur.

Synimet, për shembull, mund të duken si më poshtë: Rritja me përqindje deri në fund të vitit (viti); Numri X i trajnimeve të mbajtura nga (muaj/vit). Sidoqoftë është e rëndësishme që të formuloni synime realiste dhe relevante.

Përcaktoni përgjegjësitë specifike për mbledhjen e të dhënave

Duke parë burimet e të dhënave, ju mund të identifikoni institucione dhe organizata të ndryshme që mund t'i sigurojnë këto të dhëna rregullisht. Mund të ketë një ministri apo institucion tjetër qeveritar të përfshirë në strehën për viktimat ose një organizatë joqeveritare, dhe kushdo që drejton strehën do të raportonte për numrin e personave të trafikuar të shërbyer dhe llojin e shërbimeve të ofruara.

Për planin tuaj, ju duhet të identifikoni institucionin ose organizatën e përshtatshme për të siguruar të dhënat rregullisht. Nëse është e mundur, shkruani persona të veçantë që të jenë përgjegjës për sigurimin dhe të ndiqni të dhënat. Nëse vendosni të gjithë institucionin ose organizatën, askush nuk mund të ndihet i përgjegjshëm në fund të fundit, duke kompromentuar cilësinë e monitorimit tuaj. Plotësoni kolonën përkatëse (përgjegjëse për mbledhjen e të dhënave) në plan që korrespondon me të dhënat për të cilat raportojnë palët e interesuara përgjegjëse.

Modeli Hollandez: Raportuesi Kombëtar për Trafikimin e Qenieve Njerëzore në Hollandë

Në vitin 2000, Holanda caktoi një Raportues Kombëtar për trafikimin e qenieve njerëzore. Raportuesi është një qëndrim i pavarur dhe i raporton Qeverisë Hollandeze, e cila në përgjigje i përgjigjet raportit të paraqitur në Parlament. Për më tepër, të gjitha raportet e Raportuesit Kombëtar janë publikisht të disponueshme në faqen e internetit të raportuesit (<http://english.bnrm.nl/reports>). Raportuesi Kombëtar, megjithatë, nuk ka fuqi të hetimit penal dhe as nuk është një organ i ankesave.

Për më tepër, ju duhet të sqaroni në seksionin për raportimin se kujt i paraqesin raportet e monitorimit personat përgjegjës në institucione ose organizata.

Vendosni afatet kohore të raportimit

Për të mbledhur të dhëna rregullisht, duhet të vendosni afate kohore të rrepta dhe të qarta për raportimin. Zakonisht përgatitet një raport vjetor i monitorimit për të informuar Parlamentin ose Kabinetin dhe ndonjëherë edhe Presidentin. Ky raport vjetor i monitorimit bazohet në të dhënat e mbledhura nga institucionet dhe organizatat që keni identifikuar. Sidoqoftë, për të përmirësuar monitorimin në proces, është e rëndësishme që të mblidhen të dhënat vazhdimisht dhe rregullisht. Prandaj, raportet tremujore të monitorimit mund të parashikohet t'i dorëzohen palës përgjegjëse për raportin vjetor të monitorimit.

Sidoqoftë, ky person apo strukturë duhet të ndjekë rregullisht këto raporte tremujore të monitorimit, duke siguruar cilësinë e tyre dhe/ose duke përcaktuar se ku implementimi i planit kombëtar të veprimit nuk po shkon mirë. Ky informacion siguron bazën për drejtimin eventuale të zbatimit, nëse kjo është e nevojshme.

Përcaktoni kanalet e komunikimit

Është e rëndësishme të sqarohet në planin e monitorimit dhe vlerësimit, kush i komunikon kujt dhe çfarë. Kjo varet shumë nga strukturat kombëtare të reagimit antitrafik. Sa më shumë aktorë të përfshirë, aq më i rëndësishëm është ky lloj sqarimi.

Diskutoni dhe sqaroni se kush komunikon me raportet e rregullta të monitorimit, kujt do t'i drejtoheshin sfidat në zbatim, etj. Ka mundësi të ndryshme:

- kanalet e komunikimit ose mund të vendosen në një mënyrë centraliste ku një person dhe struktura e tij mbështetëse është përgjegjëse (e cila ka anën e keqe të vendosjes së shumë përgjegjësive për shumë pak njerëz që kanë nevojë të koordinojnë dhe komunikojnë gjithçka), ose
- caktoni pika fokale brenda përgjigjes kombëtare antitrafik ose për 4P-të ose për nënseksionet e tyre të cilët më në fund raportojnë përsëri tek personi / organi i përgjithshëm përgjegjës i përgjigjes antitrafik.

Meqenëse ka shumë mënyra për ta bërë këtë, këto duhet të diskutohen, sqarohen, dokumentohen (p.sh. në plan) dhe t'u komunikohen të gjithëve.

KUR

Plani i monitorimit dhe vlerësimit në mënyrë ideale duhet të përcaktohet menjëherë pasi të jetë hartuar plani kombëtar i veprimit dhe para se të fillojë zbatimin.

Sidoqoftë, është akoma e mundur dhe - nëse nuk është bërë më herët - është e nevojshme të hartohet plani i monitorimit edhe nëse zbatimi tashmë ka filluar. Pas raporteve të para tremujore të monitorimit, plani mund dhe duhet të rishikohet për ndryshime të mundshme në përgjegjësi ose të ngjashme. Në përgjithësi, një plan i tillë është një dokument i gjallë dhe i përsëritur dhe prandaj duhet të përdoret si i tillë. Duhet të rregullohet gjithashtu nëse bëhet ndonjë ndryshim në planin kombëtar të veprimit.

KUSH

Hartimi i planit të monitorimit duhet të iniciohet nga niveli më i lartë brenda përgjigjes kombëtare kundër trafikimit. Meqenëse strukturat ndryshojnë nga vendi në vend, ajo mund të jetë ose një person i vetëm ose një strukturë e grupit punues ndërmjet agjencive ose një task forcë. Sidoqoftë, në të gjitha rastet, detyra për të filluar hartimin e planit mund t'i delegohet ose t'i caktohet një personi përkatës brenda përgjigjes antitrafik.

Meqenëse ushtrimi duhet të jetë pjesëmarrës dhe të përfshijë aktorët përkatës, palët e interesuara përkatëse duhet të formojnë pjesë të procesit.

Pyetjet dhe Veprimet Kryesore për Fazën Përgatitore

Pyetjet	Veprimet
A keni një plan monitorimi dhe vlerësimi?	Sigurohuni që të përcakton të dhënat që do të mblidhen, rolet, përgjegjësinë për aktorët e ndryshëm të përfshirë dhe afatet kohore të qarta dhe specifike.
Nëse nuk keni një plan monitorimi dhe vlerësimi, atëherë merrni parasysh hapat e mëposhtëm:	
Keni nevojë për një rishikim të PKV-së ose një vlerësim (vlerësim afatmesëm, përfundimtar, i kryer nga jashtë ose nga brenda) apo të dy?	Dokumentoni vendimin tuaj në plan (duke përdorur modelin në Shtojcën 4).
Cilat të dhëna ju nevojiten për monitorim efektiv të PKV tuaj?	<u>Analizoni PKV tuaj dhe identifikoni të dhëna të ndryshme të nevojshme për të matur treguesit tuaj. Identifikoni se cili burim do t'ju sigurojë të dhënat. Merrni parasysh rezultatet e të dhënave të orientuara duke treguar ndryshime në situatën e vërejtur përveç të dhënave sasiore.</u>

ČNeni 39. THEMELIMI I NJË ZYRE TË NJË RAPORTUESI KOMBËTAR [MONITRIMI KOMBËTAR DHE MEKANIZMAT E RAPORTIMIT]

1. Ky ligj krijon një Raportues Kombëtar për Trafikimin e Personave, i cili do të mbështetet nga një zyrë.
2. Raportuesi Kombëtar [Mekanizmi Kombëtar i Monitorimit dhe Raportimit] do të jetë një organ i pavarur dhe raporton çdo vit drejtpërdrejt në Parlament.
3. Raportuesi Kombëtar [Mekanizmi Kombëtar i Monitorimit dhe Raportimit] emërohet nga Parlamenti [organ tjetër kompetent] çdo herë për një periudhë pesë vjeçare.
4. Detyrat kryesore të Raportuesit Kombëtar [Mekanizmi Kombëtar i Monitorimit dhe Raportimit] do të jetë mbledhja e të dhënave për trafikimin e personave, të cilat duhet të ndahen sipas gjinisë, për të monitoruar efektet e zbatimit të planit kombëtar të veprimit dhe masave të tjera, politikave dhe programet që kanë të bëjnë me trafikimin e personave, për të identifikuar praktikatat më të mira dhe për të formuluar rekomandime për të përmirësuar përgjigjet ndaj trafikimit të personave.
5. Për këtë qëllim, Raportuesi Kombëtar [Mekanizmi Kombëtar i Monitorimit dhe Raportimit] do të autorizohet të ketë qasje në të gjitha burimet kombëtare të të dhënave të disponueshme dhe të kërkojë në mënyrë aktive informacion nga të gjitha agjencitë shtetërore, organizatat joqeveritare dhe sektori privat i përfshirë.

Burimi: ZKBDK (2020) Modeli I dispozitave legjislative kundër Trafikimit të Personave

Cilat të dhëna janë në dispozicion nga brenda sistemit kombëtar të statistikave ose bazave të të dhënave ekzistuese për TQNJ? Sa të besueshme janë të dhënat?	Analizoni se cilat të dhëna të nevojshme mund të sigurohen nga sistemi kombëtar i statistikave ose bazat e të dhënave ekzistuese të trafikimit. Mos harroni: të dhënat për trafikimin e qenieve njerëzore duhet të jenë specifike, duke marrë parasysh gjininë, moshën, shtetësinë etj.
Cilat burime të tjera (të jashtme) ekzistojnë për të dhënat përkatëse? Kush tjetër mund të sigurojë të dhënat?	Vlerësoni se cilat institucione/organizata të ndryshme mund të ndihmojnë në sigurimin e të dhënave të nevojshme ose mund të ndihmojnë në mbledhjen e rregullt. Dokumentoni dhe përfshini ata nëse nuk janë tashmë pjesë e task forcës/komitetit tuaj.
Kush duhet të përfshihet në mbledhjen e rregullt të atyre të dhënave të nevojshme?	Përcaktoni palë specifike dhe të qarta përgjegjëse për mbledhjen e të dhënave të rëndësishme për të monitoruar PKV-në tuaj. Ata që janë përgjegjës duhet të bien dakord për caktimin e tyre.
Cilat përgjegjësi institucionale ekzistojnë? Kush dhe kur duhet të raportojë për zbatimin e PKV-së?	Identifikoni përgjegjësitë e raportimit (niveli kombëtar, rajonal, ndërkombëtar). Identifikoni institucionin/strukturën përgjegjëse për të siguruar raportimin përfundimtar të zbatimit të PKV-së në nivelin kombëtar. Identifikoni se kush e merr raportimin (p.sh. raportin vjetor në parlament, qeverinë dhe/ose presidentin, raportet tremujore të monitorimit në strukturën kombëtare anti-trafik). Identifikoni kur duhet raportuar.
Kur nevojiten të dhënat (rregullisht, vjetore dhe/ose tremujore)?	Përcaktoni afatet për të gjitha raportet e tjera monitoruese nën-vjeçare (p.sh. datat tremujore). Përcaktoni kur të dhënat janë të nevojshme për raportimin kombëtar (caktoni afatin kohor për të dhënat përkatëse për raportimin vjetor në 1 muaj para asaj date në mënyrë që të dorëzohen në kohë; kjo nuk do të jetë e nevojshme me raportim të rregullt).
Kush do të ketë nevojë për të dhënat? Në cilën formë dhe format nevojiten ose dëshirohen të raportohen të dhënat / raportimet për zbatimin e PKV-së?	Përcaktoni se kush do të duhet të marrë të dhënat dhe si (në cilin format). Nëse nuk ka ndonjë format të përcaktuar, diskutoni formatin e nevojshëm me njësinë pritëse.
A keni marrë parasysh gjithçka që është e nevojshme për monitorimin efektiv të PKV tuaj?	Pasi të keni konsideruar të gjitha detajet e nevojshme, zhvilloni planin tuaj të monitorimit dhe vlerësimit. Përfshini informacionin që keni mbledhur në format (shih modelin në Shtojcën 4); ndani dhe diskutoni përsëri planin e finalizuar midis aktorëve të përfshirë, nëse është e nevojshme.

B.2.1.2 Faza e implementimit

ÇFARË

Gjatë fazës së zbatimit, duhet të ndërmerren hapat e mëposhtëm:

Mbledh rregullisht të dhënat përkatëse siç tregohet në planin e monitorimit dhe vlerësimit:

- Vëzhgoni standardet përkatëse dhe legjislacionin kombëtar për mbledhjen dhe transmetimin e të dhënave në fushën e trafikimit të personave;
- Informimi dhe, nëse është e nevojshme, trajnimi i të gjitha institucioneve/organizatave të përfshira në

mbledhjen dhe transmetimin e të dhënave mbi standardet përkatëse, legjislationin dhe procedurat e nevojshme;

- Koordinoni mbledhjen e të dhënave midis palëve të ndryshme të përfshira (ministri të ndryshme, polici, polici kufitare, OJQ).

Plotësoni raportet e progresit të monitorimit brenda kornizës kohore të rënë dakord në planin e monitorimit dhe dorëzoni raportin e përfunduar të progresit tek njësia kombëtare e caktuar.

SI¹⁶⁵

Ekzistojnë disa standarde, të cilat duhet të ndiqni gjatë mbledhjes dhe analizimit të të dhënave të nevojshme për të monitoruar. Trajtoni institucionet përkatëse dhe palën përgjegjëse të përfshirë, nëse është e nevojshme:

Dhjetë parime udhëzuese për zhvillimin etik dhe të sigurt të intervistave me persona të trafikuar

1. Mos bëni dëm

Trajtoni secilin person dhe situatën sikur dëmi i mundshëm është ekstrem derisa të ketë prova për të kundërtën. Mos ndërmerr ndonjë intervistë që do ta përkeqësojë situatën e personit në një periudhë afatshkurtër ose më të gjatë. Shmangni bërjen e pyetjeve që nuk janë rreptësisht të nevojshme dhe merrni parasysh dobësitë gjinore dhe moshore.

2. Njihni subjektin tuaj dhe vlerësoni rrezikun

Mësoni rreziqet që lidhen me trafikimin dhe çështjen e secilit person përpara se të ndërmerrni një intervistë.

3. Përgatitni informacionin e referimit - mos bëni premtime që nuk mund t'i përmbushni

Jini të gatshëm të siguronit informacion në gjuhën amtare të personit dhe në gjuhën lokale në lidhje me shërbimet e përshtatshme ligjore, shëndetësore, strehimore dhe mbështetjen sociale dhe të sigurisë, nëse kërkohet.

4. Përzgjedhni dhe përgatitni në mënyrë adekuate përkthyesit dhe bashkëpunëtorët

Peshoni rreziqet dhe përfitimet që lidhen me punësimin e përkthyesve, bashkëpunëtorëve ose të tjerëve dhe zhvillimin e metodave të përshtatshme për shqyrtimin dhe trajnimin.

5. Siguroni anonimitetin dhe konfidencialitetin

Mbroni identitetin dhe konfidencialitetin e të anketuarit gjatë gjithë procesit të intervistës.

6. Merrni pëlqimin e informuar

Sigurohuni që secili i anketuar e kupton qartë përmbajtjen dhe qëllimin e intervistës, përdorimin e synuar të informacionit, të drejtën për të mos iu përgjigjur pyetjeve, si dhe për të përfunduar intervistën dhe për të vendosur kufizime në mënyrën e përdorimit të informacionit.

7. Dëgjoni dhe respektoni vlerësimin e secilit person për situatën e tij / saj dhe rreziqet për sigurinë e tij / saj

Njohin se secili person do të ketë shqetësime të ndryshme, dhe se mënyra se si ai/ajo i shikon shqetësimet e tij/saj mund të jetë e ndryshme nga mënyra se si të tjerët mund t'i vlerësojnë ato.

8. Mos e traumatizoni personin e intervistuar

Mos bëni pyetje që synojnë të provokojnë një përgjigje të ngarkuar emocionalisht. Jini të gatshëm t'i përgjigjeni shqetësimit të një personi dhe të theksoni pikat e tij të forta.

9. Jini të përgatitur për ndërhyrjet emergjente

Jini të gatshëm të përgjigjeni nëse një person thotë se ai ose ajo është në rrezik të pashmangshëm.

10. Vendosni informacionin e mbledhur në përdorim të mire

Përdorni informacionin në një mënyrë që përfiton nga një individ ose që përparon zhvillimin e politikave dhe ndërhyrjeve të mira për personat e trafikuar.

Përshtatur nga: OBSH (2003). Rekomandime etike dhe të sigurisë për intervistimin e grave të trafikuar.

¹⁶⁵ Udhëzime më të hollësishme metodologjike dhe praktike për monitorimin e planeve individuale të ri/integritit dhe shërbimeve të integritit për personat e trafikuar mund të gjenden në Surtees, R. (2010), për The King Baudouin Foundation dhe The Nexus Institute. Monitorimi i programeve ri/integruese antitrafik. Një manual.

Procesi i mbledhjes së të dhënave duhet, në përgjithësi, të jetë sa më i thjeshtë që të jetë e mundur. Mbledhja e të dhënave është një mjet për monitorim, rishikim dhe vlerësim, jo një mjet në vetvete. Prandaj, **koha dhe përpjekja** e shpenzuar për mbledhjen e të dhënave duhet të justifikohen duke marrë parasysh njohuritë që mund të fitohen përmes analizës së të dhënave të mbledhura. Prandaj duhet të përdorni të dhëna të mbledhura tashmë nga aktorë të tjerë, duke siguruar që standardet përkatëse të përmbushen gjatë mbledhjes së të dhënave.

Dispozitat ligjore zakonisht rregullojnë mbrojtjen e të dhënave personale dhe gjithashtu atë të viktimave (potenciale). (Shih gjithashtu Kapitullin A.4.2.1 (c) - Menaxhimi i informacionit dhe hulumtimi) Përveç dispozitave ligjore kombëtare për mbrojtjen e të dhënave (të cilat, nëse nuk janë ende në fuqi ose nuk janë ende të harmonizuara me standardet ndërkombëtare ose të BE-së, mund të jenë një fushë e rëndësishme për veprim brenda planit të veprimit), udhëzimet etike ndërkombëtare (p.sh. nga KB)¹⁶⁶ duhet të zbatohen kur kemi të bëjmë me viktima (potenciale) të trafikimit.

Në lidhje me këtë, të **drejtat e personave të trafikuar** duhet të mbrohen gjatë mbledhjes së të dhënave. Viktimat (e mundshme) të trafikimit duhet të bien dakord të intervistohen dhe duhet të japin pëlqimin e tyre për mbledhjen e të dhënave të tyre personale si dhe për përdorimin e mëtejshëm të të dhënave të tyre. Të dhënat duhet, si masë sigurie dhe të drejtash të njeriut, të ruhen në mënyrë anonime. Meqenëse viktimat shpesh traumatizohen, për të mos i traumatizuar përsëri, parimet e përmendura më poshtë duhet të drejtojnë intervistat.

Është e rëndësishme të sigurohet **besueshmëria** e stafit të përfshirë në mbledhjen e të dhënave. Kjo mund të bëhet me një marrëveshje besueshmërie. Sidoqoftë, duhet të kihet parasysh se besueshmëria shpesh është e kufizuar kur bëhet fjalë për procedurat gjyqësore dhe personeli mund të duhet të shërbejë si dëshmitar.

As personat e trafikuar dhe as trafikantët nuk janë një grup homogjen. Në mënyrë që të jetë në gjendje të analizojë të dhënat dhe të adaptojë strategjitë, politikat, programet dhe projektet, të dhënat e mbledhura duhet të ndahen, që do të thotë se duhet të tregojë **kategori të** caktuara, të tilla si mashkull/femër, moshë, kombësi, etni, aftësi të kufizuara. Një nga problemet kryesore është dyshimi i të dhënave dhe rasteve, veçanërisht me të dhënat anonime. Gjatë mbledhjes së të dhënave të jeni të vetëdijshëm për rrezikun e dyfishimit. Kontrollimi i tërthortë i informacionit në kategoritë e përmendura ndihmon në identifikimin e dyshimeve **të mundshme**.

Pala përgjegjëse në institucionet e përcaktuara dhe / ose organizatat që raportojnë për një tregues specifik ose një grup specifik të indikatorëve duhet **rregullisht (p.sh. tremujor) të plotësojnë raportin e progresit të monitorimit** me të dhënat përkatëse dhe t'ia **paraqesin institucionit të caktuar kombëtar/përgjegjës për të mbledhur dhe të përpunojë të dhënat përfundimisht për raportin vjetor të monitorimit**.

Për një formular për mbledhjen e informacionit mbi progresin e zbatimit të PKV, shih Shtojcën 5

Kujdes: Meqenëse ka një larmi aktorësh të ndryshëm të përfshirë në mbledhjen e të dhënave (ministritë, policia, shërbimet sociale, OJQ-të, policia kufitare, etj), është e rëndësishme që:

- a) të dhënat e mbledhura bazohen në të njëjtat përkufizime dhe supozime;
- b) të dhënat mblidhen, nëse është e mundur, bazuar në të njëjtat modele (shih IOM/FMIA 2009 për shembuj dhe modele) dhe duhet të ruhen në qendër;
- c) të dhënat e mbledhura për monitorimin kontribuojnë në bazat e të dhënave kombëtare nëse është e mundur dhe
- d) mbledhja e të dhënave menaxhohet dhe koordinohet mirë si pjesë e një procesi monitorimi të vazhdueshëm dhe të përsëritur që synon përmirësimin e vazhdueshëm të të dhënave.

Kur është e nevojshme, Memorandumet e Mirëkuptimit mund të hartohen me institucionet/organizatat mbledhëse, duke përshkruar detyrën specifike të raportimit, afatet kohore dhe përgjegjësitë.

KUR

Mbledhja e të dhënave është një proces i njëpasnjëshëm. Sidoqoftë, një afat dhe presion për dorëzimin e të dhënave të mbledhura (p.sh. në një raport tremujor të progresit) zakonisht mbështetë qëndrueshmërinë dhe

¹⁶⁶ Shih, për shembull, UNEG (2020). Udhëzime etike për vlerësim, Shtojca 3: Lista kontrolluese e çështjeve etike për ata që kryejnë vlerësime për t'u marrë parasysh gjatë fazës së vlerësimit. Shikoni gjithashtu: Projekti ndër-Agjencional i Kombeve të Bashkuara mbi Trafikimin me Njerëz - UNIAP (2008). Udhëzues për Etikën dhe të Drejtat e Njeriut në Standardet Etike Kundër Trafikimit për Kërkimin dhe Programimin Kundër Trafikimit; OHCHR (2002). Disa aspekte të rëndësishme etike në luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore mund të gjenden gjithashtu në: UNODC (2008), Mjeti. 6.12.

angazhimin. Dorëzimi i raporteve të progresit të monitorimit varet nga afatet kohore të përcaktuara në planin e monitorimit dhe vlerësimit dhe mund të jetë mujor, tremujor (rekomandohet) ose dy herë në vit.

KUSH

Të gjithë palët e interesuara përkatëse që janë identifikuar si përgjegjëse për një burim të dhënash ose për mbledhjen e të dhënave për indikatorët në planin e monitorimit dhe vlerësimit.

Përgjegjësi (i caktuar) për menaxhimin, drejtimin dhe koordinimin e procesit të mbledhjes.

Pyetjet kryesore dhe veprimet kryesore për fazën e zbatimit

Pyetjet	Veprimet
A janë të njohur aktorët përkatës në mbledhjen e rregullt të të dhënave me standardet përkatëse dhe implikimet ligjore të mbrojtjes së të dhënave?	Nëse nuk janë të njohur, trajtoni dhe rritni vetëdijen e tyre. Kur është e mundur, veproni me shabllone të standardizuara dhe/ose diskutoni ato në task forcën ose grupin tuaj të punës.
A paraqesin të gjitha palët përgjegjëse të identifikuar raporte të të dhënave të progresit?	Nëse raportet e të dhënave të progresit nuk dorëzohen në kohë, një listë mund të qarkullojë mbi statusin e paraqitjes së të dhënave.
A ka nevojë për koordinim të mbledhjes së të dhënave?	Të dhënat që mblidhen nga subjekte të ndryshme kërkojnë koordinim dhe kontakt të atyre subjekteve të përfshira. NC mund të ketë nevojë për të zbatuar një bashkëpunim dhe dialog kaq të ngushtë.
A do të ndihmonte ndonjë lloj bashkëpunimi ndër-shtetëror/ bashkëpunimi rajonal për monitorimin? Nëse po, me kë mund të bashkëpunoni?	Në funksion të TQNJ që është një problem që nuk ndalet në kufij, merrni parasysh dhe forconi bashkëpunimin përtej kufijve, veçanërisht në fushën e mbledhjes së të dhënave (veçanërisht e vërtetë në rastin e viktimave të identifikuar dhe riatdhesimit). Për më tepër, konsideroni të merrni pjesë në përpjekjet për harmonizimin e mbledhjes së të dhënave dhe shkëmbimit të informacionit p.sh. në zonën e OSBE-së.

B.2.1.3 Faza e raportimit

Raportimi është përdorimi i të dhënave të mbledhura për të raportuar kundrejt treguesve të përcaktuar në fillim të ndërhyrjes (PKV) për të ilustruar nëse synimet e planifikuara janë arritur, tejkaluar apo humbur. Raportimi i bazuar në rezultate nuk përqendrohet vetëm në aktivitete, por përkundrazi mbart informacion në lidhje me aktivitetet kryesore, outputet dhe rezultatet ose ndryshimet që rezultojnë, të lidhura me strategjinë e rezultateve. Kriteret e cilësisë për raportimin e bazuar në rezultate përfshijnë: plotësinë, ekuilibrin (pozitive dhe negative), qëndrueshmërinë, përmbajtjen dhe besueshmërinë, dhe qartësinë.¹⁶⁷

ÇFARË

Brenda zbatimit të përgjithshëm të një plani kombëtar të veprimit, zbatohen lloje të ndryshme të raportimit me afate të ndryshme kohore:

- **Monitorimi i raportimit të progresit (brenda vitit, p.sh. tremujor ose dy herë në vit)**
- **Raportimi vjetor i progresit (nga pala përkatëse përgjegjëse për raportimin)**
- **Rishikimi dhe/ose raporti i vlerësimit**
- **Raportimi ndërkombëtar**

¹⁶⁷ Shih UNODC (2018), Kapitulli VI.

Monitorimi i raportimit të progresit (brenda vitit, p.sh. tremujor)

Raportet e paraqitura të progresit nga institucionet individuale duhet të ruhen dhe analizohen bashkërisht pas marrjes. Në varësi të preferencës, mund të krijohet një bazë të dhënash për të dhënat që raportohen rregullisht. Më e rëndësishme sesa administrimi aktual i të dhënave të përgjithshme për sa i përket ruajtjes së sigurt, sidoqoftë, është që të dhënat të analizohen nga pala përgjegjëse për reagimin kombëtar antitrafik.

Të dhënat e paraqitura duhet të përdoren për të drejtuar zbatimin e planit të veprimit dhe për të vepruar aty ku është e nevojshme për mungesat në zbatim. Me raportet e progresit të monitorimit, sfidat në zbatim mund të identifikohen dhe të veprohen. Kjo tregon që, në rrethana të caktuara, faza e raportimit mbivendoset me fazën e zbatimit.

Raportimi vjetor i progresit

Raportimi vjetor i progresit mbi zbatimin e PKV-s; nga struktura që raporton rregullisht te parlamenti, qeveria, presidenti ose autoritetet e tjera në vend, në disa raste mund të përkohet me raportimin vjetor të përgjithshëm të parashikuar nga Raportuesi Kombëtar, nëse përcaktohet. Në rastin e fundit raportimi duhet të kombinohet. Prandaj, propozohet një strukturë për një raport vjetor të monitorimit që përfshin një seksion të përgjithshëm mbi vlerësimin e zhvillimeve në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore, tendencat e shfaqura, që do të thotë ndryshime të mundshme në fushën e problemit ose në modelet, ose si funksionojnë trafikuesit rekrutimi, rrugët, mjetet e shfrytëzimit, etj.) ose ndryshimet në lidhje me viktimat (cenueshmëria, ri-trafikimi, gjinia, mosha, zonat gjeografike ose etnia). Analiza e kornizës ligjore të vendit, pajtueshmëria me kornizën ligjore ndërkombëtare është gjithashtu e rëndësishme dhe duhet të integrohet në raport.

Ky raport vjetor i kombinuar i monitorimit ofron më tej një seksion për monitorimin e zbatimit të PKV-së në nivelin e rezultateve, duke prezantuar dhe vlerësuar rezultatet dhe arritjet. Raportet e progresit futen në këtë raport vjetor të monitorimit pasi ato ofrojnë bazën për të dhënat dhe një vlerësim nëse zbatimi i planit të veprimit është në rrugën e duhur ose nëse dhe ku kërkon rregullim.

Gjatë përgatitjes së këtij raporti, të dhënat e progresit duhet të analizohen ndryshe dhe të vendosen në një perspektivë më të gjerë. Kur është e mundur, pala përgjegjëse për përgatitjen e raportit vjetor të monitorimit duhet të kërkojë sa më shumë kontribut nga grupi më i gjerë i palëve të interesit (p.sh. një takim përgatitor i grupit M&V dy muaj para se raporti të zhvillohet me grupin e gjerë të aktorëve për të diskutuar çështjet e ndryshme temat që do të pasqyrohen në raport). Nëse është e mundur, bëjeni publikisht të disponueshëm raportin vjetor të monitorimit (p.sh. përmes një faqe në internet).

Për një model të Raportit Vjetor të Monitorimit shih Shtojcën 6. Përshtatuni me situatën dhe nevojat tuaja.

Ndarja e raportit të rishikimit dhe/ose vlerësimit

Raportet e rishikimit dhe/ose vlerësimit në lidhje me planin kombëtar të veprimit duhet të shpërndahen gjerësisht dhe të jenë në dispozicion dhe të arritshme për të informuar publikun e gjerë.

Raportimi ndërkombëtar

Ekzistojnë seksione në raportimin e KESHAP, KDF dhe KKBKKON dhe Protokollit i Trafikimit të KB që kërkojnë kontributin e palëve përgjegjëse kombëtare në TQNJ. Marrëveshjet në zhvillimin dhe dorëzimin e raporteve të tilla ndryshojnë midis vendeve. Megjithatë, çështja e rëndësishme është që struktura/personi përgjegjës përkatës të sigurojë kontributin e kërkuar për aktivitetet dhe ndryshimet në fushën e trafikimit, i cili lehtësohet nga monitorimi dhe raportimi i rregullt dhe i përgjegjshëm. Nëse është caktuar një Raportues Kombëtar, roli i tij/saj në raportimin (ndërkombëtar) duhet të sqarohet.

KUR

Ka afate të ndryshme kohore për mënyrat e ndryshme të raportimit në lidhje me trafikimin e qenieve njerëzore:

- Për raportet e progresit të monitorimit, data e caktuar është caktuar në planin e monitorimit (p.sh. datat tremujore)
- Për raportimin vjetor mbi zbatimin e planit kombëtar të veprimit të përgjegjësve për përgjigjen kombëtare kundër trafikimit, data e duhur përcaktohet çdo vit në një kohë të caktuar.

Raportimi për konventat përkatëse ndërkombëtare zakonisht bëhet çdo katër vjet dhe datat dhe vitet e duhura ndryshojnë nga vendi në vend.

KUSH

Ata që janë përgjegjës për dorëzimin e raporteve tremujore identifikohen në planin e monitorimit dhe vlerësimit.

Raportimi vjetor (te parlamenti, qeveria dhe/ose presidenti) zakonisht qëndron brenda përgjegjësisë së palës përkatëse kombëtare përgjegjëse dhe/ose Raportuesit Kombëtar të caktuar në vend. Nëse Raportuesi Kombëtar raporton, ai duhet të kombinohet me informacionin mbi statusin e zbatimit të planit të veprimit.

Sipas përgjegjësisë të përcaktuara, përgjegjësi kombëtar ose raportuesi kombëtar duhet të paraqesë kontributin e tij/saj tek ata që janë përgjegjës për raportimin ndërkombëtar.

Pyetjet kryesore dhe veprimet kryesore për fazën e raportimit

Questions	Actions
Si duhet të ruhen informacionet e raportit të progresit?	Vendosni se si të ruani në mënyrë qëndrore dhe të sigurt të dhënat e raporteve të progresit (p.sh. të zhvilloni një bazë të të dhënave për të informuar raportimin vjetor).
Çfarë zbulojnë raportet e progresit mbi statusin e zbatimit?	Bëni që partia kombëtare përgjegjëse, ndoshta brenda ekipit të tij / saj, të analizojë atë që raportet e progresit zbulojnë mbi statusin e zbatimit. Veproni kur është e nevojshme nëse të dhënat tregojnë sfida në zbatim.
Çfarë trendesh mund të ofrojnë të dhënat në tre fusha të ndryshme dhe kornizën mbështetëse? A ka zhvillime të reja në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore që do të kërkojnë që ligjvënësi të veprojë, ekzekutivi të angazhohet ndryshe, aktorët të trajtohen për fenomenet e reja?	Dokumentoni zhvillimet e reja në raportin vjetor të monitorimit. Nëse është e nevojshme, diskutoni këto para-prakisht në një takim me një grup më të gjerë të palëve të interesuara për të dalë me një shumicë mendimi dhe konsensusi.
Si duhet të sigurohet që informacioni mbi statusin e zbatimit të PKV është i disponueshëm?	Sipas mundësive dhe rregulloreve kombëtare, jepni qasje në informacionin vjetor të monitorimit për publikun e gjerë.
Çfarë duhet të raportojmë për konventat ndërkombëtare dhe kur?	Sigurohuni që të jepet hyrja përkatëse për raportimin e Protokollit të Trafikimit të KB, KESHAP, KDF.

B.2.1.4 Rishikimi i Planeve Kombëtare të Veprimit kundër Trafikimit të Personave

ÇFARË

Rishikimi i rregullt i PKV-së është veçanërisht i rëndësishëm kur nuk ekziston ndonjë strategji antitrafik, pasi që në këtë rast përshkruan si përgjigjen strategjike ashtu edhe atë operacionale ndaj TQNJ në vend. Afatet kohore për një rishikim varen përsëri nga kohëzgjatja e PKV-së, e cila ka tendencë të ndryshojë (zakonisht këto zgjasin nga 2-5 vjet).

Një rishikim shpesh referohet si vlerësim. Sidoqoftë, në rastin e planeve kombëtare të veprimit kundër trafikimit të qenieve njerëzore, një rishikim i referohet shikimit të planit të përgjithshëm, duke analizuar nëse qëllimet, rezultatet dhe aktivitetet e planifikuara për të arritur rezultatet janë akoma të vlefshme. Rishikimi, pra, nuk ka të bëjë aq shumë me arritjet aktuale të përgjithshme të planit të veprimit, por më tepër ka të bëjë me sigurimin e një adaptimi të mundshëm të planit ndaj trendeve, fakteve ose ndryshimeve të reja, të ndodhura në kornizën e përgjithshme të përgjigjes antitrafik. Qëllimi i një rishikimi është që në fund të fundit të mundësojë që reagimi kombëtar antitrafik të reagojë në mënyrë adekuate dhe t'i përshtatet zhvillimeve të reja në trafikimin e personave.

Prandaj, rishikimi duhet të trajtojë thellësisht çështjet e mëposhtme:

- Cilat janë zhvillimet e përgjithshme në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore?
- A janë rezultatet e parashikuara në planin e veprimit akoma të rëndësishme kur merren parasysh zhvillimet e përgjithshme në trafikim?
- A u mbuluan të gjitha fushat e nevojshme me planin kombëtar të veprimit (korniza mbështetëse, parandalimi, mbrojtja dhe ndjekja penale)?
- Arritja e rezultateve
- Vlerësimi dhe përshkrimi i përgjithshëm: Cilat rezultate janë arritur, cili është ndikimi?
- Cilat rezultate janë arritur dhe deri në çfarë mase (kundrejt vlerës fillestare të përcaktuar)?
- Cilat rezultate janë prodhuar dhe si janë përdorur për të arritur rezultatet dhe outputet?
- Cilët kanë qenë faktorë kontribues/pengues për zbatimin e planit kombëtar të veprimit dhe arritjen e rezultateve?
- Cilat janë mësimet e rëndësishme të mësuara (përmbajtja, strukturat e zbatimit dhe zbatimi, burimet)?
- A duhet të përshtatet apo ndryshohet plani kombëtar i veprimit në formën e tij aktuale?

Duhet të përpilohet një raport rishikimi me diskutimet dhe konkluzionet e këtyre çështjeve, të shpërndara dhe të bëra publike.

SI

Një rishikim në përgjithësi duhet të jetë një proces pjesëmarrës që përfshin vendimmarrësit strategjikë si dhe zbatuesit e planit kombëtar të veprimit. Në këtë mënyrë, të dy perspektivat në mënyrë të rëndësishme mund të plotësojnë njëra-tjetrën.

Rishikimi me pjesëmarrje

Rishikimi duhet të fillohet dhe drejtohet nga struktura kryesore e koordinimit kombëtar, e reagimit antitrafik, por të ndërmarrë në një qasje pjesëmarrëse që përfshin një grup më të gjerë të palëve të interesuara përkatëse. Merrni një ose dy moderatorë me përvojë për t'ju drejtuar gjatë procesit. Llogaritni 1-2 ditë për rezultate adekuate.

Çështjet përkatëse të përshkruara për rishikim duhet të diskutohen dhe dokumentohen në grupet e punës për të arritur një vlerësim të situatës me shumicë dhe konsensus. Në këtë mënyrë rishikimi kualifikohet si një proces mësimi për të gjithë të përfshirë.

Të gjitha rezultatet duhet të dokumentohen në një raport i cili duhet së pari të qarkullojë për komente dhe shtesa dhe të bëhet i disponueshëm publikisht pas kësaj.

Rishikimi i centralizuar

Nëse situata dhe struktura kombëtare e përgjigjeve antitrafik nuk mbështesin një rishikim të tillë pjesëmarrës, një rishikim i centralizuar mund të konsiderohet ende. Ky rishikim do të përfshinte vetëm majën e reagimit kombëtar antitrafik - palët përgjegjëse strategjike sesa zbatuesit operacionalë. Sidoqoftë, diskutimet dhe konsideratat duhet të jenë të njëjtat; pyetjet e përshkruara duhet të diskutohen në takimet e grupit të caktuar i cili duhet të jetë i përbërë në një mënyrë për të përfaqësuar të paktën 3 P-të dhe kornizën mbështetëse. Të paktën një mbajtës mendimi nga grupi i zbatuesve duhet të lejohet në këtë rast të marrë pjesë ose të japë një kontribut mbi përshtatshmërinë e perceptuar të planit kombëtar të veprimit pasi është zbatuar, duke përshkruar fushat e mundshme për përmirësim. Rezultatet e këtij grupi më të vogël të rishikimit duhet t'u dorëzohen aktorëve të përfshirë për komente dhe shtesa. Raporti përfundimtar i rishikimit duhet të jetë përsëri në dispozicion të publikut.

KUR

Një rishikim i një plani veprimi kundër trafikimit të qenieve njerëzore duhet të bëhet të paktën çdo dy vjet. Nëse bëhet një vlerësim (afatmesëm ose përfundimtar), vlerësimi zëvendëson nevojën për një proces rishikimi.

KUSH

Struktura e përgjithshme përgjegjëse për reagimin antitrafik në vend është përgjegjëse për drejtimin, mbikëqyrjen dhe ndërmarrjen e rishikimit së bashku me palët e tjera të interesit. Çështjet që lindin duhet të diskutohen me

të gjithë aktorët e përfshirë gjatë një rishikimi. Roli i një Raportuesi Kombëtar (nëse vendoset) në një rishikim duhet gjithashtu të sqarohet. Sidoqoftë, ai ajo mund të jepte kontribut thelbësor dhe rekomandime gjatë gjithë rishikimit.

Pyetjet Kryesore dhe Veprimet Kryesore për Rishikimin e Planeve Kombëtare të Veprimit

Questions	Veprimet
Çfarë ju nevojitet për të ndërmarrë rishikimin dhe kush duhet të marrë pjesë në të?	Filloni përgatitjet e nevojshme për rishikim; vendos për qëllimin, afatin kohor dhe pjesëmarrësit përkatës.
Gjatë rishikimit, diskutoni sa vijon issues:	
Cilat janë zhvillimet e përgjithshme në fushën e TQNJ?	Diskutoni dhe dokumentoni trendet dhe modelet e reja në fushën e TQNJ.
A i mbulonte plani të gjitha fushat (korniza mbështetëse, mbrojtja, parandalimi, ndjekja penale)?	Diskutoni planin në tërësi, nëse ai arriti të mbulonte fushat e nevojshme për punën antitrafik në vend. Mungonte diçka?
A janë rezultatet e parashikuara në planin e veprimit akoma të rëndësishme dhe adekuate?	Diskutoni mbi rëndësinë e rezultateve përballë diskutimit të mëparshëm.
Çfarë rezultatesh, rezultatesh dhe rezultatesh janë arritur?	Analizoni së bashku rezultatet tuaja. A kishin ndërhyrjet tona një ndikim negativ të padëshiruar në grupe të caktuara të popullsisë? Analizoni së bashku gjetjet.
Cilët kanë qenë faktorë kontribues/pengues për zbatimin e PKV-së?	Merrni më shumë njohuri në lidhje me kushtet kornizë dhe ndikimin e saj në punën tuaj.
Cilat janë mësimet e marra?	Diskutoni dhe analizoni nëse keni bërë gjërat e duhura. A janë rregullimet institucionale adekuate, a keni pasur burime të mjaftueshme dhe a janë shpenzuar me mençuri? Çfarë mund / duhet të bëhet ndryshe, çfarë çoi në rezultate të mira dhe mund të kopjohet diku tjetër?
Cila është rruga përpara?	Në varësi të mësimave të marra, rishikoni ose rregulloni planin e veprimit. Vendosni dhe planifikoni hapat e ardhshëm për të.

B.3 Vlerësimi i përgjigjes kundër trafikimit

Vlerësimi i referohet projektit të përgjithshëm, strategjisë së programit ose arritjeve të politikës dhe rëndësia e tyre, në këtë rast, për vlerësimin e arritjeve, rezultateve dhe rëndësisë së planit kombëtar të veprimit kundër trafikimit të personave. Në përgjithësi, një vlerësim mund të ketë qëllime të ndryshme, të tilla si për të përmirësuar projektin, programin, strategjinë ose politikën, për të kontribuar (me pikë mësimore) në një vazhdim ose fazë të re të projektit, programit, strategjisë ose politikës dhe/ose për të dhënë llogari për burimet e shpenzuara.

Vlerësimet, të ngjashme me rishikimin dhe monitorimin duhet të ndjekin një qasje pjesëmarrëse që përfshin të gjithë palët e interesuara përkatëse dhe, nëse është e mundur, përfituesit e zgjedhur. Kjo lejon jo vetëm një pamje të përgjithshme mbi arritjet, rezultatet dhe ndryshimet e arritura (ose jo), por gjithashtu ofron përmirësim të pronësisë, llogaridhënies dhe transparencës për të gjithë të përfshirë në zbatimin e planit kombëtar të veprimit kundër trafikimit të personave.

ÇFARË

Përcaktoni fushën e vlerësimit që do të kryhet:

- Vlerësimi i jashtëm kundrejt vlerësimit të brendshëm
- Vlerësimi afatmesëm kundrejt vlerësimit përfundimtar

Kryeni vlerësimin:

- Zhvilloni termat e referencës për vlerësimin.
- Identifikoni ekspertin(ët) e vlerësimit të brendshëm ose të jashtëm dhe antitrafik.
- Shpërndani rezultatet e vlerësimit.
- Përdorni rezultatet e vlerësimit për një plan vijues.

SI

Përcaktoni fushën e vlerësimit që do të kryhet.

Vendimi nëse do të ndërmerret një vlerësim i planit kombëtar të veprimit kundër trafikimit të qenieve njerëzore dhe cili lloj vlerësimi varet nga një numër faktorësh:

- **Qëllimi i përgjithshëm dhe objektivat e vlerësimit:** Cili është qëllimi i vlerësimit? A kemi pyetje konkrete që duam t'u përgjigjemi përmes vlerësimit?
- **Kohëzgjatja e planit:** A justifikon kohëzgjatja e planit një vlerësim afatmesëm?
- **Ndikimi i vlerësimit:** A është ndikimi i supozuar mjaft i rëndësishëm për të justifikuar një vlerësim? A mund të merren informacionet e nevojshme edhe gjatë një misioni rishikimi?

Vlerësimi i jashtëm ose i brendshëm:

Një vlerësim i jashtëm do të nënkuptojë përfshirjen e ekspertëve të vlerësimit që nuk lidhen me planin kombëtar të veprimit ose zbatimin e tij, duke sjellë një perspektivë të jashtme. Megjithatë, kjo ka implikime financiare pasi vlerësuesit e jashtëm do të kërkojnë të identifikohen dhe të paguhet për shërbimet e tyre.

Nëse një vlerësim do të kryhet nga jashtë, një pyetje e lidhur është sa i madh duhet të jetë ekipi i vlerësimit (një person ose një ekip). Kjo kryesisht varet nga madhësia, shtrirja dhe kompleksiteti i planit kombëtar të veprimit që do të vlerësohet.

Nëse, megjithatë, një vlerësim do të kryhet brenda, duhet të zgjidhen vlerësuesit me kapacitetin dhe profilin e nevojshëm. Një aspekt tjetër i rëndësishëm është që vlerësuesit e brendshëm të kenë besimin e aktorëve. Ata do të duhet të ndjekin një grup të rreptë rregullash, pyetje udhëzuese, etj., të cilat duhet t'i zhvillojnë, siç është rasti në kornizën e një vlerësimi të jashtëm (për më shumë informacion mbi hapat e nevojshëm shih pjesën e vlerësimit të jashtëm më poshtë).

Kujdes: Kur zgjidhni vlerësuesit, është e rëndësishme të siguroheni se ata kanë pranimin e plotë të të gjithë aktorëve përkatës. Pranimi mund të rritet me një proces përzgjedhjeje transparente dhe të hapur. Përndryshe, mund të jetë e vështirë për ta të kenë informacione të caktuara, veçanërisht të dhëna cilësore gjatë vlerësimit aktual.

Vlerësimi afatmesëm ose përfundimtar:

Siç është përshkruar tashmë, vendosja se kur bëhet vlerësimi varet nga kohëzgjatja e planit. Me një plan kombëtar veprimi 2-vjeçar, një rishikim do të ishte instrumenti adekuat dhe, nëse kohëzgjatja është katër vjet, mund të konsiderohet një rishikim ose vlerësim afatmesëm pas dy vjetësh dhe një vlerësim në fund. Sidoqoftë, vendimi varet shumë nga situata në vend, nga struktura e reagimit kombëtar antitrafik dhe nga mënyra se si janë të prirura strukturat e zbatimit **drejt** mësimit nga një vlerësim i zbatimit të planit kombëtar të veprimit që nga një mes vlerësimi afatgjatë ofron mundësinë për depërtime dhe korrigjime të rëndësishme në zbatimin e ndërmarrë.

Kryerja e vlerësimit

Kur kryeni një vlerësim të jashtëm, duhet të:

- Përcaktoni kohëzgjatjen dhe kohën e vlerësimit;
- Siguroni fonde për kryerjen e vlerësimit të jashtëm; dhe
- Zhvillimi i TeR për vlerësuesit (et).

Kur kryeni një vlerësim të brendshëm, duhet të:

- Përcaktoni kohëzgjatjen dhe kohën e vlerësimit;

- Identifikoni kandidatët e përshtatshëm të brendshëm për të ndërmarrë vlerësimin, duke siguruar kapacitetin, pavarësinë dhe pranimin e tyre brenda përgjigjes antitrafik;
- Siguroni kohën dhe disponueshmërinë e vlerësuesit (ve) të brendshëm të identifikuar;
- Zhvillimi i TeR për vlerësuesit(et) e brendshëm, duke identifikuar qëllimin dhe metodologjinë (rishikimi i tryezës dhe intervistat ose diskutimet në grupe të fokusit me të gjithë palët e interesuara përkatëse) dhe qarkullimi i tyre midis palëve të interesuara.

Kushtet e Referencës për Vlerësuesit

TeR për vlerësuesit(et) duhet të përshkruajë të gjitha detajet e rëndësishme:

- Qëllimet, qëllimi i vlerësimit;
- Historiku i çështjes (përshkrimi i planit kombëtar të veprimit, rregullimet institucionale, hartëzimi i aktorëve të ndryshëm të përfshirë);
- Qasja/metodologjia për të aplikuar për vlerësimin (kërkimi dhe mbledhja e të dhënave të nevojshme, qasja pjesëmarrëse, kryerja e intervistave, grupet e fokusit - të gjitha duke përfshirë konsultime me gamë të gjerë të palëve të interesuara), duke përfshirë pyetjet udhëzuese të vlerësimit sipas qëllimit që keni përcaktuar për vlerësimi;
- Kushtet e hollësishme të vlerësimit:
 - numri i ditëve,
 - vendi,
 - rezultatet e pritura (p.sh. një raport me rezultatet e vlerësimit me rekomandime konkrete për veprim dhe mësimet e nxjerra, një seminar për shpërndarjen),
 - shpërblimi;
- Shërbimet dhe/ose produktet që do t'u ofrohen vlerësuesve gjatë vlerësimit (p.sh. transporti, materialet përkatëse, qasja në një dhomë takimesh dhe stacion pune, mbështetje për takime etj). Për më tepër, duhet të sigurohet që vlerësuesi(it) të kenë qasje në të gjitha të dhënat dhe materialet përkatëse në dispozicion;
- Profili(et) e pritshme të vlerësuesit(ëve) (të paanshëm, pa asnjë kontakt paraprak me projektin, zbatimin dhe planin; të pavarur, të kualifikuar, të kujdesshëm, etj). Nëse është një ekip, ekspertiza duhet të jetë plotësuese me një ekuilibër të aftësive vlerësuese dhe njohurive përkatëse tematike dhe kombëtare ose të paktën rajonale (në TIP) si dhe të balancuara gjinore.

Parimet etike për vlerësimin

Grupi i Vlerësimit i Kombeve të Bashkuara rekomandon zbatimin e një vije etike në kryerjen e vlerësimeve. Katër parimet etike - integriteti, llogaridhënia, respekti dhe dobia - janë perspektive dhe synojnë të mbështesin Agjendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm.¹⁶⁸

Pesë kriteret e KNZH për vlerësim

Komiteti i Ndihmës për Zhvillim i Organizatës për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik (OECD-DAC) ka zhvilluar një sërë kriteresh për vlerësimin. Ato jo vetëm që janë të dobishme në vlerësimin e rezultateve, por gjithashtu, duke qenë kritere ndërkombëtare dhe shpesh të vëzhguara, ofrojnë një shkallë të caktuar të krahasueshmërisë së rezultateve. Prandaj, është e dobishme të integrohen këto kritere si një model vlerësimi në TeR.

Raporti i vlerësimit (një nga rezultatet e pritura) duhet të mbulojë:

- Konteksti i zhvillimit dhe politikave
- Konteksti institucional
- Konteksti socio-politik
- Aranzhimet e implementimit (përfshirë rregullimet e monitorimit)
- Vlerësimi i rezultateve.

¹⁶⁸ UNEG (2020).

Kriteret e vlerësimit:

- **Relevanca.** A është i rëndësishëm plani kombëtar i veprimit (në përputhje me kornizën dhe politikat kombëtare, të rëndësishme për përfituesit etj)?
- **Efektiviteti.** Deri në çfarë mase janë arritur përfitimet, rezultatet dhe outputet e synuara?
- **Efikasiteti.** A u përdorën burimet me kosto efektive për t'u përdorur gjatë zbatimit të planit kombëtar të veprimit në lidhje me rezultatet e arritura?
- **Ndikimi.** Efektet pozitive dhe negative, primare dhe sekondare afatgjata, të synuara ose të padëshiruara të prodhuara direkt ose indirekt nga një ndërhyrje.
- **Qëndrueshmëria.** A do të mbesin dhe do të vazhdojnë përfitimet e arritjeve të planit kombëtar të veprimit mbi një bazë afatgjatë? Sa të qëndrueshme janë arritjet e planit kombëtar të veprimit?
- Identifikoni ekspertin(ët) e vlerësimit:

Me TeR të zhvilluar, ju mund të identifikoni ekspertët tuaj përmes një procesi tenderimi. Zgjidhni kandidatët e përshtatshëm nga aplikacionet e dërguara bazuar në vlerësimin e propozimit të tyre financiar/teknik dhe referencat e tyre.

Shpërndani rezultatet e vlerësimit:

Për një proces optimal të të mësuarit, rezultatet e vlerësimit duhet të shpërndahen dhe diskutohen nga vlerësuesit(ët) në një qasje pjesëmarrëse me përfshirjen e palëve të interesuara të shumta, të rëndësishme të reagimit antitrafik dhe zbatimin e planit kombëtar të veprimit.

Përdorni rezultatet e vlerësimit për një plan vijues:

Rezultatet e vlerësimit, rekomandimet dhe mësimet e nxjerra duhet të përdoren më tej dhe duhet të ushqejnë zhvillimin e një plani të ri veprimi ose të ndonjë veprimi tjetër të planifikuar në fushën e reagimit antitrafik në vend. Rekomandohet që në fund të vlerësimit të keni një punëtor pjesëmarrëse për të ndarë dhe diskutuar gjetjet dhe për të ndërmarrë një analizë të përbashkët të pyetjeve kritike.

KUR

Në varësi të vendimit të marrë, vlerësimi do të ndërmerret ose:

- Në afat të mesëm ose
- Në fund të planit kombëtar të veprimit kundër trafikimit të qenieve njerëzore.

Kujdes: Një vlerësim kërkon shumë kohë dhe përkushtim në përgatitjen dhe kryerjen e tij. Jini të vetëdijshëm për këtë fakt dhe - në rast të një vlerësimi përfundimtar - filloni përgatitjet sa më shpejt, edhe atë pesë muaj para përfundimit të planit kombëtar të veprimit.

KUSH

Koordinimi i përgjithshëm i vlerësimit duhet të jetë brenda strukturës zyrtare përgjegjëse për reagimin kombëtar antitrafik. Përveç kësaj, rekomandohet të caktohet një përfaqësues i shoqërisë civile për të shoqëruar vlerësimin në mënyrë që të sigurojë integritetin e një perspektive më të gjerë dhe më të pavarur mbi veprimet e qeverisë. Sidomos kur shoqëria civile dhe OJQ-të kontribuojnë shumë në ndërhyrjet antitrafik, përfaqësimi i tyre dhe/ose pjesëmarrja konkrete duhet të sigurohet.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

- SHKAJL (2015). *SHKAJL Konventa Kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve*. <https://www.asean.org/wp-content/uploads/2015/12/ACTIP.pdf>
- SHKAJL (2015a). *Plani i Veprimit Kundër Trafikimit të Personave, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve*. <https://www.asean.org/wp-content/uploads/2015/12/APA-FINAL.pdf>
- Bosnja dhe Hercegovina, Këshilli i Ministrave i (2020). Strategjia për të Luftuar Trafikimin e Qenieve Njerëzore në Bosnjë dhe Hercegovinë 2020-2023
- KSHDB Task Forca kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2020). Plani Strategjik 2020-2025. <https://www.cbss.org/wp-content/uploads/2020/06/CBSS-TF-THB-Strategy-2021-2025.pdf>
- CEDAW (2020). *Rekomandimi i Përgjithshëm Nr. 38 mbi trafikimin e grave dhe vajzave në kontekstin e migrimit global (CEDAW/C/GC/38)*. <https://reliefweb.int/report/world/general-recommendation-no-38-2020-trafficking-women-and-girls-context-global-migration>
- CIS Asambleja (2008). *Dekreti mbi Ligjin Model për Veprim kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, Nr. 30-11 të 3.04.2008*. <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/create>
- KE (2005). *Raporti shpjegues për Konventën e Këshillit të Evropës mbi veprimin kundër trafikimit të qenieve njerëzore, seria e traktatit të Këshillit të Evropës nr. 197*. <https://rm.coe.int/16800d3812>
- KE (2005b). *Konventa e Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, Seria e Traktatit të Këshillit të Evropës Nr. 197*. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/197>
- KE Grupi i Ekspertëve për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2016). *Përmbledhje e praktikave të mira për zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Veprim kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore*. <https://www.refworld.org/docid/5836c504321.html>
- KE Grupi i Ekspertëve të Evropës për Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (2019). *Raporti i 8-të i Përgjithshëm mbi Aktivitetet e GRETA-s, që mbulon periudhën nga 1 janari deri më 31 dhjetor 2018*. <https://rm.coe.int/8th-/168094b073>
- Direktiva e Këshillit 2004/81/EC e 29 Prillit 2004 mbi lejen e qëndrimit të lëshuar për shtetasit e vendeve të treta që janë viktimat të trafikimit të qenieve njerëzore ose që kanë qenë subjekt i një veprimi për të lehtësuar imigracionin e paligjshëm, të cilët bashkëpunojnë me autoritetet kompetente (OJ L 261/19). <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0081:EN:HTML>
- CRC (2005). *Komenti i Përgjithshëm Nr. 6 mbi Trajtimin e Fëmijëve të Pashoqëruar dhe të Ndarë jashtë vendit të tyre të Origjinës*. <https://www.unhr.org/protection/migration/4bf687729/convention-rights-child-general-comment6-2005-treatment-unaccompanied.html>
- datACT (2015). *Sfidat e mbrojtjes së të dhënave në politikat antitrafik. Një Udhëzues Praktik*. <https://las-tradainternational.org/Isidocs/3222-Data%20protection%20challenges%20in%20anti-trafficking%20policies.pdf>
- Dottridge, M. (2007). *Një manual për planifikimin e projekteve për të parandaluar trafikimin e fëmijëve*. https://www.tdh.ch/sites/default/files/tdh_trafficking_en.pdf
- KE (2012). *Strategjia e BE drejt Çrrënjësjes së Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2012–2016, COM (2012) 286 finale*. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf
- KE (2014). *Për zbatimin e Direktivës 2004/81 për lejen e qëndrimit të lëshuar për shtetasit e vendeve të treta që janë viktimat të trafikimit të qenieve njerëzore ose që kanë qenë subjekt i një veprimi për të lehtësuar imigracionin e paligjshëm, të cilët bashkëpunojnë me autoritetet kompetente. COM (2014) 635 finale*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0635&from=EN>

KE (2017). *Raportimi mbi ndjekjen e Strategjisë së BE-s; drejt Çrrënjësjes së trafikimit me qenie njerëzore dhe identifikimi i veprimeve të mëtejshme konkrete*. COM (2017) 728 finale. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/20171204_communication_reporting_on_follow-up_to_the_eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings.pdf

EC (2021). *Strategjia e BE-së për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2021-2025*. COM (2021) 171 finale. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/pdf/14042021_eu_strategy_on_combatting_trafficking_in_human_beings_2021-2025_com-2021-171-1_en.pdf

ECOWAS (2018). *Plani i veprimit kundër trafikimit të personave, posaçërisht grave dhe fëmijëve (2018-2020)*.

BE (2016), *Rregullorja e Përgjithshme e Mbrojtjes së të Dhënave (2016/679)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

Direktiva e BE 2011/36 / BE e 5 Prillit 2011 *mbi parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe mbrojtjen e viktimave të saj, dhe zëvendësimin e Vendimit Kornizë të Këshillit 2002/629/JHA*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=en>

Nisma Globale Kundër Krimin të Organizuar Transnacional (2020). *Përmbledhje e politikave: Rrethana rënduese. Si ndikon koronavirusi në trafikimin e qenieve njerëzore*, <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2020/06/Aggravating-circumstances-How-coronavirus-impacts-human-trafficking-GI-TOC-1.pdf>

Qeveria e Malit të Zi (2019). *Strategjia për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore, 2019-2024*. <https://www.osce.org/mission-to-montenegro/424622>

Qeveria e Republikës së Serbisë (2017). *Strategjia për Parandalimin dhe Supresimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore, veçanërisht Trafikimin e Grave dhe Fëmijëve dhe Mbrojtjen e Viktimave 2017-2022*. <https://cutt.ly/rs544Pt>

GPC (2020). *Një udhëzues hyrës për veprimet antitrafik në kontekste të zhvendosjes së brendshme* <https://www.refworld.org/docid/5f8e80b54.html>

Hunter, P., Kepes, Q (2012). *Trafikimi i Qenieve Njerëzore & Zinxhirët Global të Furnizimit: Një Dokument Historik Përgatitur për takimin e ekspertëve të thirrur nga Raportuesi Special i KB për trafikimin e personave, veçanërisht grave dhe fëmijëve, Znj. Joy Ngozi Ezeilo*. <http://un-act.org/wp-content/uploads/2015/06/Human-Trafficking-and-Global-Supply-Chains.pdf>

ICAT (2016). *Një Paketë mjetesh për udhëzime në hartimin dhe vlerësimin e programeve kundër trafikimit. Përdorimi i njohurive të grumbulluara për t'iu përgjigjur trafikimit të personave*. http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/16-10273_ICAT_toolkit.pdf

ICAT (2016a). *Dokumenti i çështjes: Sigurimi i mjeteve juridike efektive për viktimat e trafikimit të personave*. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/ICAT/ICAT_Policy_Paper_3_Providing_Effective_Remedies_for_Victims_of_Trafficking_in_Persons_2016.pdf

ICAT (2016b). *Dokumenti i Çështjes 8: Pivotimi drejt Provave: Ndërtimi i përgjigjeve efektive kundër trafikimit duke përdorur njohuritë e grumbulluara dhe një qasje të përbashkët për monitorimin, vlerësimin dhe mësimin*. https://icat.network/sites/default/files/publications/documents/16-10259_Ebook.pdf

ICAT (2018). *Çështja e Shkurtër Nr. 5, Roli i Qëllimeve të Zhvillimit të Qëndrueshëm (QZHQ) në Luftimin e Trafikimit të Personave*. http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/ICAT_Issue_Brief_SDGs%202018.pdf

ICAT (2019). *Numri i shkurtër i botimeve nr. 7. Trafikimi me njerëz dhe teknologjia: Trendet, Sfidat dhe Mundësitë*. <https://icat.network/sites/default/files/publications/documents/Human%20trafficking%20and%20technology%20trends%20challenges%20and%20opportunities%20WEB....pdf>

ICAT (2020). *Shkurtime Çështja 8 Mosndëshkimi i Viktimave të Trafikimit*. http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/19-10800_ICAT%20Issue%20Brief%208_Ebook_0.pdf

ICAT (2020b). *Protokolli i 20 vjetorit të trafikimit të personave Një përmbledhje analitike*. http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/Analytical%20Review%20paper_FINAL.pdf

DQNPM (2006). *Udhëzime për zhvillimin dhe zbatimin e një përgjigje gjithëpërfshirëse kombëtare kundër trafikimit*. <https://www.icmpd.org/our-work-old/capacity-building/thb-and-related-forms-of-exploitation/publications/guidelines-for-the-development-and-implementation-of-a-comprehensive-national-anti-trafficking-response/>

DQNPM (2006a). *Trajnim Antitrafik për Gjyqtarë dhe Prokurorë - Kurrikulum dhe Manual*. https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD-Website_2011/Capacity_building/THB/Publications/AGIS_JUD_ICMPD_Handbook.pdf

DQNPM (2010). *Udhëzime për zhvillimin e një mekanizmi referues ndërkombëtar për personat e trafikuar në Evropë: TRM-EU*. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/icmpd_guidelines_trm-eu_2010_en_1.pdf

DQNPM (2010b). *Manual për Monitorimin dhe Vlerësimin e Planeve Kombëtare të Veprimit kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore*. <https://www.icmpd.org/our-work-old/capacity-building/thb-and-related-forms-of-exploitation/publications/monitoring-and-evaluation-handbook-for-national-action-plans-against-trafficking-in-human-beings/>

DQNPM (2015). *Trafikimi i Qenieve Njerëzore - Si ta Hetojmë atë. Manual trajnimi për zyrtarët e zbatimit të ligjit*. https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf

DQNPM (2017). *Udhëzime për Media dhe Trafikimin e Qenieve Njerëzore*. https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/THB/Media_and_THB_Guidelines_EN_WEB.pdf

DQNPM (2018). *Planprogrami i Trajnimit për Inspektorët e Punës mbi Trafikimin e Qenieve Njerëzore në Jordan*. https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/THB/LI_curriculum_Final_EN.pdf

Jordan, Ann D. (2002). *Udhëzues i shënuar për Protokollin e plotë të KB të Trafikimit*. http://un-act.org/wp-content/uploads/2015/07/Annotated_Guide_TIP_Protocol1.pdf

Kosovë, Ministria e Punëve të Brendshme (2015). *Strategjia Kombëtare kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore në Kosovë, 2015-2019*.

Moser, C. (1993). *Planifikimi dhe Zhvillimi Gjinor: Teoria, Praktika dhe Trajnimi*.

OAS (2018). *Deklarata e Meksikës (OEA / Ser.G, CSH / GT / RTP V-4/17 rev. 6, 7 Mars 2018)* <https://www.warnathgroup.com/wp-content/uploads/2020/05/2018-Hemispheric-Efforts-against-Trafficking-in-Persons.pdf3>

OECD-DAC. *Fjalori i termave dhe koncepteve kryesore*. <https://www.oecd.org/dac/dac-glossary.htm>

OECD-DAC (2010). *Fjalori i termave kryesorë në vlerësimin dhe menaxhimin e bazuar në rezultate*. <https://www.oecd.org/development/evaluation/2754804.pdf>

OHCHR (2002). *Parimet dhe Udhëzimet e Rekomanduara për të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Njerëzve, E/2002/68/ Shtesa.1*. <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Traffickingen.pdf>

OHCHR (2010). *Parimet dhe Udhëzimet e Rekomanduara për të Drejtat e Njeriut dhe Trafikimin e Qenieve Njerëzore - Komente*. https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Commentary_Human_Trafficking_en.pdf

OHCHR, UNHCR, UNICEF, UNODC, UN Women dhe ILO (2011). *Komentari i Përbashkët i KB mbi Direktivën e BE-së - Një Qasje e Bazuar në të Drejtat e Njeriut*. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/un_commentary_eu_trafficking_directive_2011_1.pdf

OSBE (2011). *Trafikimi i qenieve njerëzore: Identifikimi i viktimave të mundshme dhe të supozuara. Një qasje e policimit në bashkësi*. <http://www.osce.org/secretariat/78849?download=true>

OSBE Këshilli Ministror (2002). Deklarata për Trafikimin e Qenieve Njerëzore, MC (10). JUUR/2. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/23862.pdf>

OSCE-SR/CTHB (2013). *Rekomandimet e politikave dhe legjislacionit drejt zbatimit efektiv të dispozitës së mosndëshkimit në lidhje me viktimat e trafikimit*. <https://www.osce.org/files/f/documents/6/6/101002.pdf>

OSCE-SR/CTHB (2015). Koment i Planit të veprimit të OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore (PC.DEC/557), shtojca e vitit 2005 që adreson nevojat speciale të fëmijëve viktimat të trafikimit për mbrojtje dhe ndihmë (PC.DEC/557/Rev.1) dhe shtojcën 2013 në Planin e veprimit të OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore: Një dekadë më vonë (PC.DEC/1107/Corr.11). <https://www.osce.org/secretariat/210391>

OSCE-SR/CTHB (2018). *Dokumenti i Rastit Nr. 8: Roli Kritik i Shoqërisë Civile në Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore*. https://www.osce.org/files/f/documents/b/3/405197_0.pdf

OSCE-SR/CTHB (2018a). *Dokumenti i Rastit Nr. 9: Trafikimi i Fëmijëve dhe Mbrojtja e Fëmijëve: Sigurimi që Mekanizmat e Mbrojtjes së Fëmijëve Mbrojnë të Drejtat dhe plotësojnë Nevojat e Fëmijëve Viktimat të Trafikimit të Qenieve Njerëzore*. https://www.osce.org/files/f/documents/8/6/405095_0.pdf

OSCE-SR/CTHB (2018b). *Udhëzime Model mbi Masat Qeveritare për Parandalimin e Trafikimit për Shfrytëzimin e Punës në Zinxhirët e Furnizimit*. <https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/371771.pdf>

OSCE-SR/CTHB (2019). *Udhëzime uniforme për identifikimin dhe referimin e viktimave të trafikimit njerëzor brenda kornizës së pritjes së migrantëve dhe refugjatëve në rajonin e OSBE-së*. https://www.osce.org/files/f/documents/2/4/413123_0.pdf

OSCE-SR/CTHB (2020). *Vendosja e pikave fokale kombëtare për të mbrojtur fëmijët viktimat të trafikimit të qenieve njerëzore*. <https://www.osce.org/files/f/documents/6/a/472305.pdf>

OSCE-SR/CTHB (2020a). *Vendosja e pikave fokale kombëtare për të mbrojtur fëmijët viktimat të trafikimit të qenieve njerëzore*. <https://www.osce.org/files/f/documents/6/a/472305.pdf>

OSCE-SR/CTHB (2020b). *Pikat kryesore të Konferencës së 20-të të Aleancës kundër Trafikimit të Personave që i japin fund Mosndëshkueshmërisë përmes Dhënies së Drejtësisë përmes Ndjekjes së Trafikimit të Qenieve Njerëzore*. https://www.osce.org/files/f/documents/0/6/470955_0.pdf

OSCE-SR/CTHB (2021). *Përmbledhje e Punësorëve të OSBE-së mbi "Parandalimin e Trafikimit Njerëzor në Zinxhirët e Furnizimit përmes Prokurimit Publik" dhe rekomandimit të hapave të ardhshëm*. <https://www.osce.org/files/f/documents/a/6/478945.pdf>

OSCE-SR/CTHB dhe Teknika Kundër Trafikimit (2020). *Rritja e inovacionit për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore: Një analizë gjithëpërfshirëse e mjeteve të teknologjisë*. https://www.osce.org/files/f/documents/9/6/455206_1.pdf

OSCE/ODHIR (2001). *Udhëzues referimi për rishikimin legjislativ antitrafik me theks të veçantë në Evropën Juglindore*. <https://www.osce.org/files/f/documents/2/0/13986.pdf>

OSCE/ODIHR (2004). *Mekanizmi Kombëtar i Referimit. Bashkimi i përpjekjeve për të mbrojtur të drejtat e personave të trafikuar. Një manual praktik*. <https://www.osce.org/files/f/documents/0/4/13967.pdf>

OSCE/ODIHR (2014). *Parimet Udhëzuese për të Drejtat e Njeriut në Kthimin e Personave të Trafikuar*. <https://www.osce.org/odihr/124268>

OSCE/ODIHR (2021). *Mekanizmat kombëtarë të referimit - Bashkimi i përpjekjeve për të mbrojtur të drejtat e personave të trafikuar: Një manual praktik (në vazhdim)*

OSCE Këshilli i Përhershëm (2003). *Plani i veprimit i OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore*, PC.DEC/557

OSCE Këshilli i Përhershëm (2005). *Shtojcë që adreson nevojat speciale të fëmijëve viktimat të trafikimit për mbrojtje dhe ndihmë*, PC.DEC/557/Rev.1

OSCE Këshilli i Përhershëm (2013). *Shtojcë në Planin e veprimit të OSBE-së për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore: Një dekadë më vonë*, PC.DEC/1107/Corr.11

Plani i veprimit Ouagadougou për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore, veçanërisht gratë dhe fëmijët Tripoli, 22-23 nëntor 2006. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/ouagadougou_action_plan_to_combat_trafficking_en_1.pdf

PICUM. *Words Matter Initiative*. https://picum.org/Documents/WordsMatter/Words_Matter_Terminology_FINAL_March2017.pdf

PICUM (2020). *Drejtësia e pasigurt? Lejet e Qëndrimit për Viktimat e Krimit në Evropë*. <https://picum.org/wp-content/uploads/2020/06/Residence-permits-victims-of-Crime-FULL-REPORT.pdf>

Planitzer, J., Sax, H. (ed.) (2020). *Një koment mbi Konventën e Këshillit të Evropës mbi veprimin kundër trafikimit të qenieve njerëzore*.

Projekti që adreson kërkesën në përpjekjet dhe politikat antitrafik - DemandAT. <https://www.demandat.eu/publicationsnew>

Republika e Afrikës së Jugut (2019). *Parandalimi dhe Luftimi i Trafikimit të Personave. Kuadri Kombëtar i Politikave, 2019-2022*. <https://www.justice.gov.za/docs/other-docs/2019-TIP-NPF-10April2019.pdf>

Surtees, R. (2010). *Monitorimi i programeve ri / integruese antitrafik. Një manual*. Për Fondacionin King Baudouin dhe Institutin Nexus http://un-act.org/wp-content/uploads/2017/03/monitoring-at-reintegration-programmes_manual_nexus.pdf

Ministri i Sigurisë Publike dhe Gatishmërisë së Emergjencave të Kanadasë (2019). *Strategjia Kombëtare për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2019-2024*. <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/2019-ntnl-strtg-hmnn-trffc/2019-ntnl-strtg-hmnn-trffc-en.pdf>

Banka Botërore (2004). *Dhjetë hapa drejt një sistemi monitorimi dhe vlerësimi të bazuar në rezultate*. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/14926/296720PAPER0100steps.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Komisioni i KB për Parandalimin e Krimit dhe Drejtësinë Penale (2005): *Udhëzime për Drejtësinë në Çështjet që përfshijnë Fëmijë Viktima dhe Dëshmitarë të Krimit*. <https://www.un.org/en/ecosoc/docs/2005/resolution%202005-20.pdf>

UNDP (2009). *Manual mbi Planifikimin, Monitorimin dhe Vlerësimin e Rezultateve të Zhvillimit*. http://web.undp.org/evaluation/handbook/get_handbook.html

UNEG (2020). *Udhëzime etike për vlerësim*. <http://www.unevaluation.org/document/detail/2866>

UNESCO(2008). *Programimi, buxheti, menaxhimi, monitorimi dhe raportimi (MBR) i bazuar në rezultate, i zbatuar në UNESCO: parimet udhëzuese*. http://portal.unesco.org/en/files/40564/12006631441RBM_Guidelines_BSP_170108.pdf/RBM%2BGuidelines%2BBSP%2B170108.pdf

UNGA (2010). *Plani Global i veprimit i Kombeve të Bashkuara për të luftuar trafikimin e personave, A/RES/64/293*. <http://un-act.org/publication/view/united-nations-global-plan-of-action-to-combat-trafficking-in-persons/15>

UNGA (2010a). *Udhëzime për Kujdesin Alternativ të Fëmijëve, A/RES/64/142**. <https://digitallibrary.un.org/record/673583/?ln=en>

UNGA (2019). *Raporti i Raportuesit Special për trafikimin e personave, veçanërisht grave dhe fëmijëve, A/HRC/41/46*. <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/41/46>

UNGA (2020). *Trafikimi i grave dhe vajzave. Raporti i Sekretarit-G, A/75/289*. <https://undocs.org/en/A/75/289>

UNHCR *Manual emergjence. Procedura e Interesave më të Mirë*. <https://emergency.unhcr.org/entry/44308/best-interests-procedure-for-children>

UNIAP (2008). *Udhëzues për Etikën dhe të Drejtat e Njeriut në Standardet Etike Kundër Trafikim-*

it për Kërkimin dhe Programimin e Trafikimit Kundër Trafikimit. <http://un-act.org/publication/view/guide-ethics-human-rights-counter-trafficking/>

UNICEF (2006). Udhëzime për Mbrojtjen e Fëmijëve Viktima të Trafikimit. <https://www.refworld.org/docid/49997af727.html>

UNICEF (2011). Zbatimi i udhëzimeve për kujdesin alternativ të fëmijëve. <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/4990/pdf/4990.pdf>

ZKBDK (2006). Paketa e mjeteve për të luftuar trafikimin e personave. Mjeti 5, Zbatimi i Ligjit dhe Prokuroria. <https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/HT-toolkit-en.pdf>

ZKBDK (2009). Kuadri Ndërkombëtar për Veprim për Zbatimin e Protokollit të Trafikimit të Personave. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Framework_for_Action_TIP.pdf

ZKBDK (2009a). Manual kundër trafikimit njerëzor për praktikuesit e drejtësisë penale. <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html>

ZKBDK (2018). Manual. Menaxhimi i bazuar në rezultate dhe Agjenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm. https://www.unodc.org/documents/SDGs/UNODC_Handbook_on_Results_Based_Management.pdf

ZKBDK (2020). Dispozitat Model Legjislative kundër Trafikimit të Personave. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_ModelLegislativeProvisions_Final.pdf

ZKBDK (2020a). Udhëzues legjislativ për Protokollin për Parandalimin, Shtypjen dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Njerëzve, Veçanërisht Grave dhe Fëmijëve, Shtojcë e Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër Krimin të Organizuar Transnacional. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_LegislativeGuide_Final.pdf

ZKBDK (2021). Manual për përfshirjen e të Drejtave të Njeriut dhe Barazisë Gjinore në ndërhyrjet e drejtësisë penale për të adresuar trafikimin e personave dhe kontrabandën e migrantëve. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/GLO-ACTII/UNODC_Toolkit_for_mainstreaming_Human_Rights_and_Gender_Equality_February_2021.pdf

ZKBDK Seria e Moduleve Universitare. Trafikimi i personave. <https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/trafficking-in-persons-smuggling-of-migrants.html>

ZKBDK Seria e Moduleve Universitare. Moduli 10: Privatësia dhe Mbrojtja e të Dhënave. Krimi kibernetik. <https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/cybercrime.html>

Vogel, I. (2012). Rishikimi i përdorimit të 'Teorisë së Ndryshimit' në zhvillimin ndërkombëtar. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a5ded915d3cfd00071a/DFID_ToC_Review_VogelV7.pdf

OBSH (2003). Rekomandime etike dhe të sigurisë për intervistimin e grave të trafikuar. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42765>

OBSH (2016). Rekomandime etike dhe të sigurisë për kërkime ndërhyrëse mbi dhunën ndaj grave. Ndërtimi i mësimëve nga botimi i OBSH-së: Vendosija e grave në radhë të parë: rekomandime etike dhe të sigurisë për kërkime mbi dhunën në familje ndaj grave. <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/intervention-research-vaw/en/>

SHTOJCAT

SHTOJCAT

SHTOJCA 1: LISTA E KONTROLLEVE TË VETËVLERËSIMIT

Bazuar në standardet e rekomanduara që kemi prezantuar në këtë Udhëzues, ne kemi zhvilluar një listë të shpejtë të vetëvlerësimit. Ai përmban elementet thelbësore në lidhje me zhvillimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e përgjigjeve antitrafik:

Struktura dhe elementet e strategjive dhe planeve të veprimit antitrafik
→ Përgjigja antitrafik mishëron një strukturë plotësuese prej dy nivelesh të përbërë nga: Strategjia, përfshirë qëllimet dhe objektivat strategjikë afatmesëm dhe afatgjatë, si dhe rezultatet e pritura, dhe Plani i veprimit, duke renditur veprimet konkrete për të arritur qëllimet dhe objektivat strategjikë; → Të dy, strategjia dhe plani i veprimit pasqyrojnë parimet udhëzuese të rekomanduara ndërkombëtarisht të përfshira në instrumentet përkatëse (të tilla si KB¹⁶⁹, KE¹⁷⁰ dhe KE(Këshilli i Evropës))¹⁷¹, të tilla si pronësia e qeverisë, qasja multi-disiplinore që përfshin shoqërinë civile, të bazuar në të drejtat e njeriut dhe në qendër të viktimave qasja, si dhe qëndrueshmëria; → Dokumentet strategjike përfshijnë: - të gjitha format e trafikimit të qenieve njerëzore siç përshkruhen në instrumentet përkatëse (të tilla si KB, KE dhe KE (Këshilli i Evropës)) dhe përfshijnë dispozita për të gjitha viktimat e mundshme (femra dhe meshkuj, shtetas dhe migrantë, të mitur dhe të rritur); - një logjikë tematike që ndjek standardet ndërkombëtare sipas qasjes 4P - ndjekja penale, mbrojtja, parandalimi dhe partneriteti, si kornizë themelore e zbatuar globalisht për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore; → Përgjigja konfirmon një angazhim të vazhdueshëm ndaj detyrimeve ligjore dhe standardeve ndërkombëtare dhe rajonale të rëndësishme për luftën kundër TQNJ duke përfshirë rekomandimet e përshkruara në dokumentet përkatëse strategjike (p.sh. nga BE), dokumentet e monitorimit (p.sh. nga organet e monitorimit të traktateve të KB, KE Raportet GRETA, raportet vjetore të Komisionit Evropian mbi përparimin e vendeve drejt anëtarësimit në BE, raportet e TIP të SH.B.A.) dhe instrumente të tjerë përkatës; → Planet e veprimit përfshijnë aktivitete për secilën fushë strategjike, me përgjegjësi të përcaktuara qartë, afate kohore, planin e burimeve dhe buxhetin, si dhe tregues të matshëm, realist dhe të caktuar në kohë (afatshkurtër, afatmesëm, afatgjatë); → Dokumentet strategjike janë të pajisura me kritere monitorimi, vlerësimi dhe rishikimi dhe përcaktojnë aktorët/procedurat përgjegjëse në përputhje me rrethanat (p.sh. rolet e aktorëve përgjegjës, si dhe procedurat përkatëse të monitorimit dhe vlerësimit); → Dokumentet strategjike përfshijnë vlerësime të rrezikut dhe strategji përkatëse të zbutjes në strategjitë për të adresuar pengesat e mundshme për zbatimin e suksesshëm.

¹⁶⁹ OHCHR (2002)

¹⁷⁰ EC (2012), EC (2021).

¹⁷¹ CoE (2005b)

Zhvillimi i Strategjive dhe Planeve të Veprimit Antitrafik
→ Përgjigja strategjike antitrafik bazohet në një sfond gjithëpërfshirës dhe analizë të situatës që përcakton problemet dhe përcakton qëllimet strategjike, si dhe siguron të dhëna bazë të nevojshme për vlerësimet e ardhshme të përgjigjes antitrafik; → Zbatohet një proces transparent dhe gjithëpërfshirës (multi-disiplinor) duke përfshirë të gjithë aktorët relevantë publik, shoqërinë civile dhe private, përfshirë autoritetet qeveritare, organizatat jo-qeveritare dhe shoqërinë civile, zbatimin e ligjit, migracionin, punën, shëndetësinë, profesionistët e arsimit, si dhe akademinë, studiuesit etj; → Përfaqësuesit e OJQ-ve/shoqërisë civile luajnë një rol aktiv në procesin e zhvillimit dhe pikëpamjet dhe mendimet e tyre pasqyrohen në mënyrë adekuate në hartimin e përgjigjes antitrafik; → Të mbijetuarit (persona me përvojë të jetuar) të trafikimit njerëzor janë të ftuar të japin kontributin e tyre në procesin e zhvillimit; → Mbështetja dhe burimet e ekspertëve për të hartuar përgjigjen strategjike antitrafik janë në dispozicion në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe parimet udhëzuese; → Planet e veprimit janë realiste, duke pasqyruar qëllimet strategjike, duke marrë parasysh burimet njerëzore dhe financiare të disponueshme si në nivelin qendror dhe lokal, ashtu edhe kapacitetet e aktorëve përgjegjës për zbatimin; → Ekzistojnë plane të paparashikuara për të siguruar funksionalitetin minimal të sistemeve antitrafik në kushte emergjente. Planifikimi i paparashikuar, nuk duhet, domosdoshmërisht, të jetë pjesë e Strategjive Anti-trafik, por mund të jetë pjesë e një planifikimi të tillë më të gjerë në nivelin e pjesëmarrësve; → Një paketë minimale e shërbimeve në dispozicion të viktimave është parashikuar në planifikimin e emergjencës për të përmbushur nevojat e tyre të menjëhershme gjatë periudhës së mundësive të reduktuara për referim, mbrojtje, procedura hetimore dhe gjyqësore.
Angazhimi dhe Planifikimi Financiar
→ Korniza financiare e siguruar për të zbatuar veprimin antitrafik me shuma të dedikuara nga buxheti publik për veprimet antitrafik dhe tërheqjen e donatorëve të jashtëm për të plotësuar veprimet e planifikuara dhe të financuara; → Planifikimi financiar transparent dhe i saktë i kryer në planet e veprimit, me llogaritjet e hollësishme të kostove të aktiviteteve (përfshirë fondet publike në dispozicion dhe boshllëqet e financimit), në mënyrë që të përbëjë një terren të fortë për zbatimin e aktiviteteve, si dhe për planifikimin e mëtejshëm, rregullimet e mundshme të veprimit dhe koordinimin me donatorët; → Planifikimi i integruar sistematik financiar për përgjigje antitrafik përmes linjave specifike të veçanta buxhetore brenda buxheteve individuale institucionale; → Përqindje adekuate e fondeve publike të siguruara për OJQ-të dhe organizatat e shoqërisë civile, me qëllim që të kapërcehen vështirësitë dhe vonesat në sigurimin e fondeve për sigurimin e mbështetjes së drejtpërdrejtë dhe shërbimeve për personat e trafikuar gjatë identifikimit, referimit, mbrojtjes, hetimit dhe procedurave gjyqësore; → Buxhetet e strukturave lokale (komuna, kantone, rajone), aty ku është e mundur, të planifikuara dhe të shfrytëzuara në drejtim të financimit të veprimeve antitrafik që duhet të ndërmerren në nivelin lokal; → Kundërmasat për pasojat e krizës së parashikuar ekonomike (mungesa e burimeve për mbështetjen e zbatimit të politikave antitrafik, ulja e mundësive të riintegritimit për viktimat për shkak të sfidave me të cilat do të përballen ekonomitë në rajonin MAIRR, ulja e mundësive të punësimit, rritja e cenueshmërisë në migracionin e parregullt të punës, etj.) të planifikuara

Zbatimi i Strategjive dhe Planeve të Veprimit Antitrafik
→ Sigurohet mbështetje e nivelit të lartë politik për zbatimin e veprimit të përgjithshëm antitrafik; → Ndërtimi i vazhdueshëm i kapaciteteve të strukturave koordinuese dhe aktorëve të tjerë relevantë të shoqërisë civile dhe private, me qëllim adresimin e qarkullimit të stafit dhe arritjen e ndikimit afatgjatë dhe qëndrueshmërisë së veprimit antitrafik; → Rritja e bashkëpunimit midis të gjithë aktorëve relevantë në nivelin e pjesëmarrësve dhe nivelin transnacional (përfshirë koordinatorët antitrafik) në mënyrë që të maksimizohen efektet e ndërhyrjes ndër-sektoriale dhe të zbatohen në mënyrë efektive politikat dhe normat antitrafik; → Aktivitetet e parashikuara antitrafik të kryera duke integruar dhe ndërtuar mbi strukturat lokale; → Planet vjetore operacionale për zbatimin e aktiviteteve të parashikuara të zhvilluara dhe zbatuara në bazë të planit të përgjithshëm të veprimit, me qëllim adresimin e nevojave të paraqitura, për të marrë në konsideratë rekomandimet nga organet/raportet përkatëse ndërkombëtare të monitorimit, për të mundësuar rregullimet eventuale të veprimeve të planifikuara fillimisht si dhe për të siguruar transparencë në alokimin e burimeve njerëzore dhe financiare.
Monitorimi dhe Vlerësimi i Reagimit Kundër Trafikimit
→ Veprimi i përgjithshëm antitrafik integron mekanizmat efektivë të monitorimit, rishikimit dhe vlerësimit në mënyrë që: ○ vetë-monitoron në mënyrë periodike arritjen e qëllimeve dhe objektivave të parashikuara dhe zbatimin e aktiviteteve të planifikuara; a) rishikojë zbatimin e planit të veprimit në mënyrë që të planifikojë veprime të reja antitrafik ose për të rregulluar ato ekzistuese, dhe b) vlerësojë përgjigjen e përgjithshme për të vlerësuar mësimet e marra si dhe rëndësinë, efikasitetin, efektivitetin, ndikimin dhe qëndrueshmërinë e veprimeve të ndërmarra antitrafik. → Treguesit cilësorë në planet e ardhshme të veprimit të përfshira (duke shtuar linjat bazë dhe objektivat) në mënyrë që të sigurohet një monitorim i bazuar në rezultat, që do të mbështeste vëzhgimin e ndryshimeve të arritura me zbatimin e aktiviteteve dhe burimeve, në vend që të siguronte një zbatim të thjeshtë të aktiviteteve të planifikuara; → Një Raportues i pavarur për Trafikimin e Qenieve Njerëzore (kur është e nevojshme) i krijuar për të siguruar monitorim të vazhdueshëm dhe të pavarur të progresit, për të vepruar si një mekanizëm korrigjues dhe për të kryer rishikimin dhe vlerësimin e përgjigjes së përgjithshme antitrafik. → Vetë-monitorimi i vazhdueshëm, i rregullt dhe sistematik i zbatimit të planeve të veprimit mundësohet duke përcaktuar, rishikuar (kur është e nevojshme) dhe përforcuar procedurat e monitorimit të progresit që do të drejtohen nga strukturat koordinuese antitrafik të një Pjesëmarrësi të veçantë të MAIRR. Procedurat përfshijnë të gjithë aktorët e përfshirë në zbatim dhe mund të përfshijnë raportim tremujor ose dy-vjeçar; mbledhjen e inputeve nga palët e interesuara për statusin e zbatimit; zhvillimin e raporteve tremujore, dy-vjeçare ose vjetore; takime multi-disiplinore dhe punëtori etj .; → Procesi i monitorimit i mbështetur nga mjetet plotësuese të monitorimit (modelet e monitorimit të progresit për të mbledhur të dhëna nga palët e interesuara, modelet për dokumentimin e inputeve të marra, modelet e raporteve periodike etj); → Kryerja afatmesme (gjatë ciklit strategjik); → Vlerësime ex-post (pas përfundimit të ciklit strategjik) të kryera për të vlerësuar rëndësinë, efikasitetin, efektivitetin, ndikimin dhe qëndrueshmërinë e veprimit të përgjithshëm antitrafik duke përdorur kriteret dhe metodologjinë e vlerësimit të pranuar ndërkombëtarisht.

SHTOJCA 2: SHEMBULLI I STRATEGJISË KOMBËTARE KUNDËR TRAFIKIMIT

[TITULLI: mund të ndryshojë në formulim në varësi të cilit aspekt autoritetet dëshirojnë të nënvizojnë, p.sh. nëse është një strategji për të luftuar ose ndeshur, ose parandaluar ose ndaluar trafikimin e qenieve njerëzore, ose të tjera]

[shprehet qartë periudha e vlefshmërisë, p.sh. 2020-2025]

/ Tabela e përmbajtjes /

/ Shkurtesat /

/ Kushtet & përkufizimet /

I Hyrje

Parathënie

- Konteksti global / rajonal i TQNJ
- Përmbledhje e përpjekjeve të vendit për të luftuar THB
- Pse është e nevojshme Strategjia Kombëtare?
- Çfarë synon dhe përfshin

Struktura e Strategjisë Kombëtare

- Përmbledhje e strukturës së Strategjisë dhe elementeve të saj

Metodologjia

- Përkthimi i procesit të përgatitjes së Strategjisë

Parimet udhëzuese

- Renditni dhe elaboroni parimet kryesore udhëzuese në zhvillimin dhe zbatimin e strategjisë: p.sh. qasja e bazuar në të drejtat e njeriut, pjesëmarrja e shoqërisë civile, pronësia e qeverisë, qasja ndërdisiplinore, integrimi i interesave më të mira të fëmijës, etj.

Analiza e situatës së THB në vend + Korniza Ligjore dhe Institucionale

- Analizë e hollësishme e profilit të TQNJ-së së vendit. (Kjo duhet të përfshijë si minimum: rastësinë e TQNJ - si viktimat e regjistruara dhe vlerësimet e numrit të viktimave; format më të përhapura të TQNJ; sektorët ku gjendet TQNJ; sfondi i viktimave; analiza e boshllëqeve në të dhënat e disponueshme të TQNJ; çështjet gjyqësore dhe dënimet.)
- Përmbledhje e kornizës ligjore dhe institucionale të vendit në lidhje me luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore nëpër 4P-të. (Kjo duhet të shkojë përtej një liste të thjeshtë të pjesëve të legjislationit, duke shpjeguar rëndësinë e këtyre akteve legjislative/normative për TQNJ. Në mënyrë të ngjashme, mandatet e institucioneve përkatëse në lidhje me luftimin e TQNJ duhet gjithashtu të prezantohen shkurtimisht.)

Mësimet e nxjerra nga vlerësimi i ciklit të mëparshëm strategjik [nëse kishte një Strategji]

- Vështrim i hollësishëm i rezultateve të vlerësimit
- Rekomandimet e paraqitura nga vlerësimi dhe shpjegimi se si këto janë integruar (ose jo) në Strategjinë e re

II Korniza Strategjike¹⁷²

Deklarata e qëllimit

P.sh. deri në vitin 20XX, shteti do të përmirësojë efikasitetin dhe funksionalitetin e sistemit me qëllim parandalimin, identifikimin, mbrojtjen, ndihmën dhe monitorimin e viktimave të trafikimit me qenie njerëzore me një fokus të veçantë tek fëmijët dhe për të përmirësuar efikasitetin e hetimeve, ndjekjet penale dhe sanksionim adekuat në përputhje me legjislationin e tij penal.

JU LUTEM SHENONI: formulimi i mëposhtëm shërben vetëm si një shembull dhe jo si një model i caktuar në lidhje me shumësinë dhe përmbajtjen e Synimeve dhe Objektivave Specifikë në një Zonë të veçantë Strategjike.

¹⁷² Formulimi model i ofruar në modelin e Strategjisë është përshtatur nga Strategjia për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2019-2024 të Republikës së Malit të Zi.

Zona strategjike 1. Mundësimi i Kornizës

Qëllimi 1: Për të forcuar koordinimin dhe partneritetin midis aktorëve të shumtë, nga të gjithë sektorët e shoqërisë si në nivelin kombëtar dhe atë ndërkombëtar dhe për të promovuar krijimin e rrjeteve.

Qëllimi specifik 1.1: Për të forcuar bashkëpunimin dhe koordinimin e institucioneve dhe organizatave përkatëse që janë kompetente për parandalimin dhe luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore dhe ndihmën dhe mbrojtjen e viktimave të trafikimit me qenie njerëzore.

Qëllimi specifik 1.2: Për të forcuar partneritetet strategjike si në nivelin rajonal ashtu edhe në atë ndërkombëtar.

Baza fillestare	Treguesi i ndikimit
Qëllimet e Strategjisë së mëparshme zbatohen vetëm në nivelin kombëtar, por nuk përfshihen në dokumentet strategjike të nivelit lokal	Të paktën 10 përqind e objektivave të Strategjisë aktuale zbatohen përmes aktiviteteve të qeverisjes vendore në bashkëpunim me organizatat lokale të shoqërisë civile.
Vendi ka nënshkruar protokolle/memorandume dypalëshe për bashkëpunimin në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore me tre vende në rajon.	Zbatimi i Memorandumeve dypalëshe të Bashkëpunimit ekzistues dhe nënshkrimit me dy vende të tjera në rajon deri në vitin 20XX.

Zona strategjike 2. Parandalimi i trafikimit të qenieve njerëzore

Qëllimi 2: Për të përmirësuar aktivitetet parandaluese dhe përfshirjen e të gjithë aktorëve në nivelin shtetëror në zbatimin e tyre.

Qëllimi specifik 2.1: Për të përmirësuar njohuritë e të gjithë profesionistëve dhe përfaqësuesve të sektorit të OJQ-ve që janë në kontakt/mund të vijnë në kontakt me viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore në drejtim të identifikimit, referimit dhe mbrojtjes së viktimave dhe ndjekjes penale të autorëve të veprës penale.

Qëllimi specifik 2.2: Të vazhdojë të rrisë ndërgjegjësimin e të gjitha segmenteve të shoqërisë dhe të mbështesë përpjekjet në uljen e kërkesës për shërbime të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore.

Baza fillestare	Treguesi i ndikimit
Asnjë hulumtim i kryer mbi nivelin e njohurive të publikut të gjerë mbi fenomenin e trafikimit njerëzor.	Vlera fillestare e përcaktuar në fillim të zbatimit të Strategjisë dhe rritja e njohurive të publikut të gjerë mbi trafikimin e qenieve njerëzore me 10% deri në vitin 20XX
Në periudhën XXXX - XXXX, ka pasur thirrje YYY në linjën SOS për viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore	Rritja e numrit të thirrjeve në linjën kombëtare SOS për viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore me 10% deri në 20XX

Zona Strategjike 3. Mbështetja dhe Mbrojtja e Viktimave dhe Dëshmitarëve të Viktimave

Qëllimi 3: Për të përmirësuar identifikimin e viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore dhe cilësinë e mbrojtjes dhe ndihmës që u ofrohet atyre gjatë riintegritit të tyre shoqëror.

Objektivi specifik 3.1: Për të përmirësuar identifikimin e viktimave dhe viktimave të mundshme të trafikimit të qenieve njerëzore midis grupeve të cënueshme.

Baza fillestare	Treguesi i ndikimit
Aktualisht, nuk ka një sistem të vendosur për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit në vend.	Një sistem për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore është krijuar nga 20XX.

Fusha strategjike 4. Hetimi dhe Ndjekja Penale e Trafikimit të Qenieve Njerëzore

Qëllimi 4. Të forcojë kapacitetet e organeve të ndjekjes penale për ndjekjen penale të trafikimit të qenieve njerëzore, me qëllim të kryerjes së hetimeve më efikase penale dhe financiare.

Objektivi specifik 4.1. Të sigurojë një qasje më proaktive të policisë dhe prokurorisë me qëllim të mbivendosjes së të gjitha formave të trafikimit të qenieve njerëzore.

Objektivi specifik 4.2. Për të forcuar kapacitetet në gjyqësor në mënyrë që të ketë një ndjekje penale efikase dhe identifikim dhe konfiskim më efektiv të produkteve që vijnë nga vepra penale.

Baza fillestare	Treguesi i ndikimit
Në periudhën XXXX-YYYY, Policia ngriti XX kallëzime penale për veprën penale të trafikimit me qenie njerëzore	Numri i kallëzimeve penale të ngritura, rritur me 20 përqind me 20XX.
Në periudhën XXXX-YYYY nuk kishte raste të hetimeve financiare së bashku me hetime penale në trafikimin e qenieve njerëzore.	Deri në vitin 20XX, hetimet financiare minimale të YY-së të kryera së bashku me një hetim penal në rastet e trafikimit njerëzor.

Buxheti

Në mënyrë ideale siguron kostot totale të vlerësuara për zbatimin e Strategjisë për të gjithë periudhën dhe burimet e financimit.

Zbatimi, Monitorimi, Raportimi dhe Vlerësimi

- Përshkruani procesin e zbatimit, veçanërisht koordinimin e tij
- Përcaktoni se si do të monitorohet zbatimi dhe nga kush
- Detajoni detyrimet dhe afatet kohore të raportimit të palëve të interesuara zbatuese, si dhe institucionit që koordinon zbatimin
- Përcaktoni dinamikën e vlerësimit (vetëm pas-implementimin ose gjithashtu atë afatmesëm).

SHTOJCA 3: SHEMBULLI I PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT PLAN

Shembull i një Plani Kombëtar të Veprimit për vitin XXXX për zbatimin e Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore ¹⁷³

SHENIM: Duke pasur parasysh kontekste të ndryshme kulturore, legjislativ dhe institucionale, nevoja dhe përparësi të ndryshme, ky draft ofron vërtet shembuj se sa vetëm një model

¹⁷³ Formulimi model i objektivave dhe aktiviteteve të ofruara në shembullin e një Plani të Veprimit është përshtatur nga Plani i Veprimit për vitin 2020 për Zbatimin e Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2019-2024 të Republikës së Malit të Zi.

JU LUTEM SHENONI: formulimi i mëposhtëm shërben vetëm si një shembull dhe jo si një model i caktuar në lidhje me shumësinë dhe përmbajtjen e Objektivave Operacionale dhe Aktiviteteve.

Zona Strategjike 1 – Mundësimi i Kornizës

Objektivi operacional 1: Forcimi i koordinimit dhe partneritetit midis aktorëve të ndryshëm në këtë fushë, nga të gjithë sektorët e shoqërisë në nivelin kombëtar dhe ndërkombëtar, dhe promovimi i rrjetëzimit					
Treguesi i performancës:	Vlera fillestare	Vlera e synuar në mes të zbatimit të dokumentit strategjik	Vlera e synuar në fund të zbatimit të dokumentit strategjik		
Nënshkrimi i marrëveshjeve dypalëshe për bashkëpunim në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore me dy shtete të tjera në rajon, deri në vitin 202X	Vendi ka nënshkruar protokolle/ marrëveshje për bashkëpunim në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore me tre shtetet e mëposhtme në rajon (.....,, dhe)	Nënshkrimi dhe zbatimi i Marrëveshjes dypalëshe për bashkëpunim në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore me një shtet tjetër në rajon, deri në fund të vitit 202Y	Nënshkruan dhe zbatuan dy Marrëveshje të tjera bilaterale mbi bashkëpunimin në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore deri në vitin 202X		
Masa kryesore 1.1: Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit të institucioneve përkatëse dhe organizatave përgjegjëse për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe sigurimin e ndihmës dhe mbrojtjes për viktimat e trafikimit me qenie njerëzore					
Aktiviteti	Organet përgjegjëse	Data e fillimit	Data e planifikuar e përfundimit	Treguesi i rezultatit	Vlerësimi financiar
1.1.1. Miratimi i planit vjetor të punës së [organit përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore]	[Organi përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore]	Kuartali I	Kuartali I	Plani vjetor i punës së organit përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore të zbatuar	XXXXX Euro ose nuk kërkohen fonde
1.1.2. Mbaj takime të rregullta të [organit përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore]	Forcimi i koordinimit dhe partneritetit midis aktorëve të ndryshëm në këtë fushë, nga të gjithë sektorët e shoqërisë në nivelin kombëtar dhe ndërkombëtar, dhe promovimi i rrjetëzimit	Kuartali I	Kuartali IV	Të paktën katër takime të organit përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore	XXXXX Euro ose nuk kërkohen fonde
1.1.3. Emëroni personat e kontaktit për të monitoruar Marrëveshjen e rishikuar për Bashkëpunimin e Ndërsjellë në Fushën e Luftimit të Trafikimit të Qenieve Njerëzore	[listoni organet përkatëse shtetërore]	Kuartali I	Kuartali I	Personat e caktuar të kontaktit për të monitoruar Marrëveshjen e rishikuar për bashkëpunimin e ndërsjellë në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore	Nuk kërkohet financim
1.1.4. Forcimi i bashkëpunimit midis policisë dhe OJQ-ve në fushën e luftimit të trafikimit të qenieve njerëzore	[listoni organet përkatëse shtetërore]	Kuartali I	Kuartali IV	Të paktën një takim i përfaqësuesve të policisë me përfaqësuesit e OJQ-ve	Nuk kërkohet financim

Zona Strategjike 2 - Parandalimi i Trafikimit të Qenieve Njerëzore

Objektivi operacional 2: Përmirësimi i aktiviteteve parandaluese dhe pjesëmarrja e të gjithë aktorëve të nivelit shtetëror në zbatimin e tyre			
Treguesi i performances	Vlera fillestare	Vlera e synuar në mes të zbatimit të dokumentit strategjik	Vlera e synuar në fund të zbatimit të dokumentit strategjik
Rritja e njohurive mbi trafikimin e publikut të gjerë me 10% deri në 202X	Deri më tani, nuk është kryer asnjë hulumtim mbi nivelin e njohurive të publikut të gjerë në lidhje me fenomenin e trafikimit me qenie njerëzore	Rritja e njohurive mbi trafikimin e publikut të gjerë me 5% deri në 202X	Rritja e njohurive mbi trafikimin e publikut të gjerë me 10% deri në vitin 202Y.
Rritja e thirrjeve në Linjën Kombëtare SOS për Viktimat e Trafikimit me 10% deri në 202X	Në periudhën XXXX-XXXX, kishte gjithsej thirrje ZZZZ në Linjën SOS për Viktimat e Trafikimit	Rritja e thirrjeve në Linjën Kombëtare SOS për Viktimat e Trafikimit me 5% deri në 202X	Rritja e thirrjeve në Linjën Kombëtare SOS për Viktimat e Trafikimit me 10% deri në 202Y

Masa kryesore 2.1: Përmirësimi i aktiviteteve parandaluese dhe pjesëmarrja e të gjithë aktorëve të nivelit shtetëror në zbatimin e tyre

Aktiviteti	Organet përgjegjëse	Data e fillimit	Data e planifikuar e përfundimit	Treguesi i rezultatit	Vlerësimi financiar
2.1.1. Organizimi i trajnimeve për oficerët e [njësisë strukturore] të caktuar për të punuar me të huajt, të huajt që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare dhe të huajt të cilëve u është dhënë mbrojtja ndërkombëtare në lidhje me identifikimin e viktimave të trafikimit me qenie njerëzore	Ministria e Brendshme (njësia specifike strukturore)	Kuartali IV	Kuartali IV	Një trajnim për oficerët e [njësisë së synuar] në lidhje me identifikimin e viktimave të trafikimit me qenie njerëzore	XXXX Euro (Buxheti i Ministrisë së Brendshme)
2.1.2. Kryerja e trajnimeve për "Luftimin e martesave të hershme dhe të rregulluara, trafikimin e qenieve njerëzore dhe lypjen e detyruar" për stafin profesional të punësuar në Qendrat për Punë Sociale	Institucion shtetëror i ngarkuar me mbrojtjen sociale dhe të fëmijëve	Kuartali III	Kuartali III	- XX trajnime të kryera për profesionistët e punësuar në Qendrat për Punë Sociale mbi martesat e hershme dhe të rregulluara, trafikimin e qenieve njerëzore dhe lypjen e detyruar - YY profesionistë të punësuar në Qendrat për Punë Sociale iu nënshtruan trajnimit	XXXX Euro (Institucioni shtetëror i ngarkuar me mbrojtjen sociale dhe të fëmijëve)

Masa kryesore 2.2: Vazhdimi i ndërgjegjësimit në të gjitha segmentet e shoqërisë dhe mbështetja e përpjekjeve për të zvogëluar kërkesën për shërbime për viktimat e trafikimit me qenie njerëzore

Aktiviteti	Organet përgjegjëse	Data e fillimit	Data e planifikuar e përfundimit	Treguesi i rezultatit	Vlerësimi financiar
2.2.1. Prodhimi i materialit audio-vizual (video) i cili tregon dukuri negative të trafikimit me qenie njerëzore, rekomandim për transmetuesit publik, komercial dhe jofitimprurës për transmetimin e materialit	Ministria e XXXX	Kuartali III	Kuartali III	Prodhet dhe transmetohet materiali audio-vizual që tregon fenomenin negativ të trafikimit të qenieve njerëzore	XXXX Euro (Buxheti i Ministrisë së XXXX)
2.2.2. Organizimi i një takimi mbi rolin e mediave në luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore me përfaqësuesit e mediave	Ministria e XXXX në bashkëpunim me Ministrinë e XXXX, Zyra e Prokurorit Publik.	Kuartali II	Kuartali II	Zbatoi një takim me përfaqësuesit e mediave mbi rolin e tyre në luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore	Nuk kërkohet financim

Zona Strategjike 3 - Mbështetja dhe Mbrojtja e Viktimave dhe Dëshmitarëve të Viktimave

Objektivi operativ 3: Përmirësimi i identifikimit të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore dhe cilësia e mbrojtjes dhe ndihmës në riintegrimin e tyre social					
Treguesi i performances	Vlera fillestare	Vlera e synuar në mes të zbatimit të dokumentit strategjik	Vlera e synuar në fund të zbatimit të dokumentit strategjik		
Sistemi i krijuar për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore deri në vitin 202X	Aktualisht nuk ekziston asnjë sistem për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore	Sistemi i themeluar për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore, Ekipi i trajnuar për identifikimin zyrtar dhe statusi i siguruar i viktimave bazuar në forma të standardizuara në 100% të rasteve deri në fund të vitit 202Y	Ekipi për identifikim zyrtar është funksional dhe prodhon rezultate		
Masa kryesore 3.1: Përmirësimi i identifikimit të viktimave dhe viktimave të mundshme të trafikimit të qenieve njerëzore midis grupeve të cënueshme					
Aktiviteti	Organet përgjegjëse	Data e fillimit	Data e planifikuar e përfundimit	Treguesi i rezultatit	Vlerësimi financiar
3.1.1. Organizoni një trajnim për anëtarët e Ekipit për identifikimin zyrtar mbi specifikat e zbatimit të procedurave standarde të funksionimit për identifikimin e viktimave të trafikimit me qenie njerëzore dhe teknikat specifike për kryerjen e intervistave me viktimat	Ministria e Brendshme - Departamenti për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore	Kuartali II	Kuartali II	Trajnim i organizuar për anëtarët e Ekipit për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore mbi specifikat e zbatimit të procedurave standarde të funksionimit për identifikimin e viktimave të trafikimit me qenie njerëzore dhe teknikat specifike për kryerjen e intervistave me viktimat	XXXX Euro (burimi i financimit)
2.1.2. Organizoni takime për Ekipin për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore	Ministria e Brendshme - Departamenti për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore	Kuartali I	Kuartali IV	Takimet regjistrohen në raportin vjetor të Ekipit për identifikimin zyrtar të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore	Nuk kërkohet financim

Zona Strategjike 4 - Hetimi dhe Ndjekja Penale e Trafikimit të Qenieve Njerëzore

Objektivi operativ 4: Forcimi i kapacitetit të autoriteteve për të ndjekur penalisht trafikimin e qenieve njerëzore, për hetime më efikase penale dhe financiare					
Treguesi i performances	Vlera fillestare	Vlera e synuar në mes të zbatimit të dokumentit strategjik		Vlera e synuar në fund të zbatimit të dokumentit strategjik	
Rritja e numrit të kallëzimeve penale të ngritura kundër trafikimit të qenieve njerëzore me 20% deri në 202X	Në periudhën XXXX-XXXX, administrata e Policisë ngriti YY padi penale të ngritura kundër trafikimit të qenieve njerëzore	Rritja e numrit të kallëzimeve penale të ngritura kundër trafikimit të qenieve njerëzore me 10% deri në 202Y		Rritja e numrit të kallëzimeve penale të ngritura kundër trafikimit të qenieve njerëzore me 20% deri në 202X	
Masa kryesore 4.1: Sigurimi i një qasje më proaktive ndaj përpjekjeve të policisë dhe prokurorisë në luftimin e të gjitha formave të trafikimit të qenieve njerëzore					
Aktiviteti	Organet përgjegjëse	Data e fillimit	Data e planifikuar e përfundimit	Treguesi i rezultatit	Vlerësimi financiar
4.1.1. Monitoroni aktivitetet e Ekipit Operacional për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore	Renditni organet përkatëse shtetërore	Kuartali I	Kuartali IV	Janë bërë raporte kuartale mbi punën e Ekipit Operacional për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore	Nuk kërkohet financim
4.1.2. Përmirësoni mbikëqyrjen e mjediseve dhe njerëzve me interes në lidhje me shfrytëzimin seksual përmes kontrolleve dhe aktiviteteve të tjera operacionale	Administrata e policisë	Kuartali I	Kuartali IV	Mbikëqyrja e të paktën X objekteve me interes të kryer	Nuk kërkohet financim
Masa kryesore 4.2: Forcimi i kapaciteteve në gjyqësor për të arritur ndjekje efektive dhe identifikim dhe konfiskim më efikas të pasurisë së fituar përmes aktiviteteve kriminale					
Aktiviteti	Organet përgjegjëse	Data e fillimit	Data e planifikuar e përfundimit	Treguesi i rezultatit	Vlerësimi financiar
4.2.1. Kryerja e trajnimit për gjyqtarët dhe prokurorët për luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore	[Institucioni përkatës i ngarkuar me trajnimin e gjyqësorit dhe prokurorisë]	Kuartali I	Kuartali IV	Zbatimi i një trajnimi dy-ditor për gjyqtarët dhe prokurorët mbi bazën e një programi specifik trajnimi	XXXXXX Euro (burimi i financimit)
4.2.2. Zhvillimi dhe implementimi i kursit të mësimit në distancë (e-mësimi) për gjyqtarët dhe prokurorët për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore dhe Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit të Qenieve Njerëzore	[Institucioni përkatës i ngarkuar me trajnimin e gjyqësorit dhe prokurorisë]	Kuartali I	Kuartali IV	Kurs i zbatuar i mësimit në distancë (e-mësim) për gjyqtarët dhe prokurorët për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore dhe Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit të Qenieve Njerëzore	XXXXXX Euro (burimi i financimit)

SHTOJCA 4: MONITORIMI, VLERËSIMI DHE PLANI I MËSIMIT

Qëllimi: - Plan i për monitorimin dhe vlerësimin e Planit Kombëtar të Veprimit kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore në vendin xxx, duke filluar nga xxx në xxx.						
Konteksti: - Paragraf i shkurtër mbi strukturat kombëtare, rolet dhe përcaktimin e përgjegjësiave për TQNJ - Komunikimi: cilat janë kanalet e komunikimit dhe kush komunikon me kë mbi çfarë (progresi, sfidat, çështjet e përgjithshme të zbatimit), kush është pika hyrëse në strukturën përfundimisht përgjegjëse (megjithatë, disa gjëra mund të duhet të sqarohen me strukturat mbështetëse)						
Raportimi: - Sqarim i shkurtër i tekstit: - o Cilat të dhëna dhe raporte i drejtohen kujt (Monitorimi) - o Kush shkruan raportin vjetor të monitorimit - o Diskutim i përbashkët i raportit vjetor të monitorimit - o Prezantimi i raportit vjetor të monitorimit te Kabineti, Parlamenti ose të ngjashme (përfshirë afatet kohore, nëse ekziston)						
Rishikimi & Vlerësimi: - Përcaktoni nëse do të bëni një rishikim të PKV-së ose një vlerësim (vlerësim afatmesëm ose përfundimtar) - Përcaktoni qëllimin e rishikimit/vlerësimit - Përcaktoni kohën/frekuencën e rishikimit/vlerësimit - Kush është përgjegjës për rishikimin dhe/ose vlerësimin? (përgjegjësia e përgjithshme, përgjegjësitë e hollësishme)						
Mundësimi i Kornizës						
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)

Parandalimi						
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Mbështetja dhe Mbrojtja e Viktimave dhe Dëshmitarëve të Viktimave						
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)

Rezultati x						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Hetimi dhe ndjekja penale e trafikimit të qenieve njerëzore						
Rezultati x						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)
Rezultati x:						
Outputet	Treguesit	Baza fillestare	Targetet	Mjetet e verifikimit	Frekuenca e mbledhjes së të dhënave	Përgjegjës (që mbledh të dhënat)

SHTOJCA 5: FORMULAR PËR MONITORIMIN E ZBATIMIT

Institucioni/organizata (regjistrimi i raportit të progresit)		
Personi për kontakt		
Periudha e raportimit		
Raportimi tek		
Vëzhgime/komente të përgjithshme (mbi ndryshimet e vëzhguara, etj.)		
Fusha (Mundësimi i Kuadrit, Parandalimi, Mbrojtja, Ndjekja Penale)		
Rezultati x		
Rezultati I planifikuar/targeti		
Rezultati(et) i arritur		
Treguesi (x1) ¹⁷⁴		
Rezultati I planifikuar/targeti		
Baza fillestare		
Autputi(et) i/e arritur/a		
Aktiviteti/aktivitetet (e zbatuara)		
Vlerësimi: rezultati është	Jashte rruge:	Në rrugën e duhur:
Buxheti		
Donatori(ët)		
Koment		
Treguesi (x2)		
Rezultati i planifikuar/targeti		
Baza fillestare		
Autputi(et) i/e arritur/a		
Aktiviteti/aktivitetet (e zbatuara)		
Vlerësimi: rezultati është	Jashte rruge:	Në rrugën e duhur:
Buxheti		
Donatori(ët)		
Koment		

Ju lutemi vëzhgoni: nëse institucioni juaj ka përgjegjësinë për më shumë se një rezultat ose treguesit përkatës, përsëritni kolonat nga vija e trashë më poshtë për një rezultat tjetër. Për më shumë tregues, thjesht kopjoni dhe shtoni nga kolona Rezultatet e arritura deri në treguesin tjetër.

Vlerësoni nëse (matur kundrejt cakut (synimeve) të caktuara) arritjet tuaja janë në rrugë të mbarë ose jashtë binarëve. Ky vlerësim duhet të jetë realist dhe të përputhet me synimet e vendosura kundrejt rezultateve të arritura. Nëse është e nevojshme, përfshini çdo shpjegim dhe/ose vëzhgim në vijën e komenteve.

¹⁷⁴ X qëndrime për një numër të rezultateve. Meqenëse një rezultat zakonisht ka më shumë se një ose dy tregues, ai tregohet si tregues x (referuar rezultatit x), numri 1, treguesi i dytë si tregues x2 dhe kështu me radhë, për aq sa duhet të raportoni. Për secilin rezultat dhe tregues përkatës, tabela duhet të përsëritet.

SHTOJCA 6: RAPORTI VJETOR I MONITORIMIT

Raporti Vjetor i Monitorimit mbi zbatimin e Planit Kombëtar të Veprimit dhe zhvillimet e përgjithshme në fushën e trafikimit të qenieve njerëzore - model

1. Hyrje

- Kush raporton për çfarë (institucioni, personi i kontaktit)
- Periudha e raportimit
- Kujt të raportoj
- Kush ka qenë pjesë e raportimit

2. Vëzhgimet e zhvillimeve në fushën e trafikimit të personave

- Natyra dhe shkalla e problemit dhe zhvillimet
- Zhvillimet në mënyrën e veprimit të autorëve në trafikimin e personave
- Zhvillimet në profilin e viktimave (informacion i rëndësishëm për masat e mundshme parandaluese)

3. Politikat dhe kuadri ligjor kombëtar antitrafik

- Ndryshimet në politikat dhe kornizën ligjore

4. Pajtueshmëria me standardet ligjore ndërkombëtare

- Statusi i dhe/ose ndryshimeve në kornizën ligjore në lidhje me pajtueshmërinë me standardet ligjore ndërkombëtare

5. Progresi në zbatimin e Planit Kombëtar të Veprimit kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (vit - vit)

a. Vëzhgimet e përgjithshme:

- Si ka vazhduar zbatimi në fazën e raportimit, vlerësimi i përgjithshëm
- Marrëveshjet institucionale për implementim, vlerësim të përgjithshëm
- Sfidat e identikuara
- Rishikimi/vlerësimi i planifikuar (nëse rishikimi/vlerësimi është duke u zhvilluar, paraqitni një përmbledhje të shkurtër të gjetjeve)
- Progresi i hollësishëm i zbatimit të PKV-së:

Rezultatet e përgjithshme dhe arritjet në periudhën raportuese:

- Përshkrimi i rezultateve/arritjeve të përgjithshme të zbatimit (në lidhje me qëllimet dhe rezultatet, ndryshimet për të cilat PKV ka synuar, duke përshkruar ndryshimet që mund t'i atribuohen aktiviteteve si pjesë e zbatimit të planit kombëtar të veprimit)

Rezultatet dhe arritjet e hollësishme në periudhën raportuese:

Mundësimi i Kornizës	
Rezultati x	
Rezultati x	
Rezultati x	
Arritjet	- Përshkrimi i ndryshimit të arritur, duke marrë parasysh të dhënat e mbledhura
Aktiviteti/aktivitetet e implementuara	

Vlerësimi: Zbatimi në këtë fushë është (matur përkundrejt përmbushjes së treguesve)	Jashte rruge:	Në rrugën e duhur:
Komente (jepni informacione të mëtejshme nëse zbatimi është jashtë gjurmëve)		
Burimet e shpenzuara:		
Parandalimi:		
Rezultati x		
Rezultati x		
Rezultati x		
Arritjet:	- - Përshkrimi i ndryshimit të arritur, duke marrë parasysh të dhënat e mbledhura	
Aktiviteti/aktivitetet e zbatuara		
Vlerësimi: Zbatimi në këtë fushë është (matur përkundrejt përmbushjes së treguesve)	Jashte rruge:	Në rrugën e duhur:
Komente (jepni informacione të mëtejshme nëse zbatimi është jashtë gjurmëve)		
Burimet e shpenzuara:		
Mbrojtja:		
Rezultati x		
Rezultati x		
Rezultati x		
Arritjet:	- Përshkrimi i ndryshimit të arritur, duke marrë parasysh të dhënat e mbledhura	
Aktiviteti/aktivitetet e zbatuara		
Vlerësimi: Zbatimi në këtë fushë është (matur përkundrejt përmbushjes së treguesve)	Jashte rruge:	Në rrugën e duhur:
Komente (jepni informacione të mëtejshme nëse zbatimi është jashtë gjurmëve)		
Burimet e shpenzuara:		
Prokuroria:		
Rezultati x		
Rezultati x		

Rezultati x		
Arritjet:	- Përshkrimi i ndryshimit të arritur, duke marrë parasysh të dhënat e mbledhura	
Aktiviteti/aktivitetet e implementuara		
Vlerësimi: Zbatimi në këtë fushë është (matur përkundrejt përmbushjes së treguesve)	Jashte rruge:	Në rrugën e duhur:
Komente (jepni informacione të mëtejshme nëse zbatimi është jashtë gjurmëve)		
Burimet e shpenzuara:		

b. Vëshgime, komente

- Skiconi çdo vëzhgim ose koment në lidhje me zbatimin e PKV-së që mund të keni.

c. Mësimet e mësuara

- Të përshkruajë çdo mësim të marrë në periudhën raportuese që do të kujdeset për një qasje tjetër në periudhën e ardhshme raportuese.

d. Hapat e ardhshëm/Rruga përpara

- Jepni një përmbledhje se si planifikoni të veproni (përgjigja antitrafik) në periudhën e ardhshme të raportimit, duke marrë parasysh ose ndryshimet institucionale, ndryshimet në fokus, ndryshimet e nevojshme përmes zhvillimeve të reja, ndjekjet e një rishikimi ose vlerësimi ose përgatitja e ardhshme e një të tillë.

SHTOJCA 7: PYETËSORI PËR VLERËSIMIN E BRENDSHËM

mbi zbatimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore (20 ..- 20 ..)

Organizata/institucioni

Përfaqësues

(Ju lutemi plotësoni pyetësin në mënyrë elektronike dhe përdorni aq hapësirë sa ju nevojitet)

VLERËSIMI I PLOTËSIMIT TË QËLLIMEVE STRATEGJIKE PËR LUFTIMIN E QENIEVE NJERËZORE

1. Ju lutemi shpjegoni se si institucioni/organizata juaj jep kontribut të përshtatshëm për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore (TQNJ)/ në.... (në kuptimin e rolit dhe aktiviteteve që janë ndërmarrë)?

2. 2A mendoni se qëllimet strategjike për të luftuar THB të përcaktuara për periudhën 20 ..- 20 .. janë përmbushur me sukses?

☐ Po ☐ Jo ☐ Ato janë përmbushur pjesërisht

3. Ju lutemi elaboroni qëndrimin tuaj

4. Ju lutemi jepni një notë të përgjithshme 1-5 në përputhje me mendimin tuaj në lidhje me qëllimet strategjike për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore që janë arritur në përputhje me zonat e përcaktuara në strategjinë me 1 që është nota më e ulët (qëllimet nuk janë realizuar) dhe 5 duke qenë nota më e lartë (qëllimet janë përmbushur plotësisht). Ju lutemi tregoni një koment për të gjetur qëndrimin tuaj.

ZONA STRATEGJIKE (SHËNIM: ADAPTIM SIPAS KORNIZËS GJENERALE STRATEGJIKE)	SHËNIM	KOMENT
1. MUNDËSIMI I KORNIZËS		
1.1. Përf forcimi i kapaciteteve institucionale		
1.2. Struktura koordinuese		
1.3. Korniza ligjore dhe rregullatore		
1.4. Bashkëpunimi ndërkombëtar		
1.5. Menaxhimi, monitorimi dhe vlerësimi i informacionit		
2. PARANDALIMI		
2.1. Identifikimi i shkaqeve për shfaqjen e trafikimit të qenieve njerëzore/fëmijëve dhe migracionit të paligjshëm		
2.2. Përf forcimi i kapaciteteve për realizimin e aktiviteteve parandaluese		

2.3. Rritja e ndërgjegjësimit dhe edukimit të publikut		
2.4. Ulja e ndjeshmërisë		
2.5. Ulja e kërkesës		
3. 3. IDENTIFIKIMI DHE REFERIMI		
4. NDIHMA DIREKTE, MBROJTJA, INTEGRIMI DHE KTHIMI VULLNETAR I VoT MIGRANTËVE		
5. ZBULIMI EFIKAS DHE PROKURIMI I KRYERËSVE TË VEPRËS PENALE TQNJ/IM		

6. Ju lutemi tregoni mendimin tuaj në lidhje me avantazhet dhe mangësitë e Strategjisë për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore 20 ..- 20 ..

a. Strategjia është gjithëpërfshirëse dhe është strukturuar në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe standardet ndërkombëtare.

☐ Pajtohem plotësisht ☐ Pajtohem pjesërisht ☐ Nuk pajtohem ☐ Nuk kam një qëndrim në lidhje me këtë pyetje

Komente dhe sugjerime:

b. Roli dhe kompetencat e institucioneve/organizatave të përfshira në luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore janë përcaktuar dhe shpërndarë siç duhet.

☐ Pajtohem plotësisht ☐ Pajtohem pjesërisht ☐ Nuk pajtohem ☐ Nuk kam një qëndrim në lidhje me këtë pyetje

Komente dhe sugjerime:

c. Trupi Koordinues për Luftimin e THB ka krijuar një parim të përshtatshëm dhe efikas për monitorimin e qëllimeve të strategjisë që janë arritur.

☐ Pajtohem plotësisht ☐ Pajtohem pjesërisht ☐ Nuk pajtohem ☐ Nuk kam një qëndrim në lidhje me këtë pyetje

Comments and suggestions:

7. A mendoni se disa nga qëllimet e vendosura janë shumë ambicioze për periudhën e parashikuar të implementimit? Pse

8. Duke pasur parasysh rolin dhe kompetencat tuaja, cilat janë rekomandimet tuaja në lidhje me përgatitjen e Strategjisë së re për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore në lidhje me strukturën dhe përmbajtjen e saj, si dhe procesin e monitorimit të qëllimeve që janë arritur?

	REKOMANDIMET
Struktura e Strategjisë (fushat e reja, plotësimi me PV)	
Përmbajtja e Strategjisë (objektivat e rinj përshtatur me situatën aktuale)	
Vlerësimi dhe monitorimi i Strategjisë	
Rekomandime të përgjithshme	

VLERËSIMI I PLOTËSIMIT TË PLANIT TË VEPRIMIT PËR LUFTIMIN E TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE DHE MIGRIMIT TË PALIGJSHËM 20...-20..

1. Thoni aktivitetet/projektet për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore në të cilat keni marrë pjesë ju (institucioni/organizata juaj) (nëse ka më shumë, tregoni tre që ju i konsideroni më të rëndësishmet):

2. A ishin parashikuar këto aktivitete në Planin e Veprimit 20 ...- 20 ...? Si do ta vlerësonit zbatimin e tyre? Nëse ato nuk janë realizuar ende, ju lutemi tregoni pse është rasti kështu.

3. Cilat (zgjidhni deri në tre) aktivitete të Planit të Veprimit i konsideroni si më të suksesshmet dhe pse?

4. Cilat (zgjidhni deri në tre) aktivitete të Planit të Veprimit i konsideroni më pak të suksesshme dhe pse?

5. A janë përcaktuar qartë treguesit cilësorë dhe sasiorë në Planin e Veprimit dhe a sigurojnë matjen e rezultateve të planifikuara dhe të arritura?

6. Si e vlerësoni zbatimin e Planit të Veprimit për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore (përshtypja e përgjithshme, shkalla e zbatimit, niveli i rezultateve të arritura dhe ndikimi në zgjidhjen e problemit të trafikimit me qenie njerëzore)?

7. Çfarë do të shtonit ose ndryshonit për periudhën tjetër?

8. Ju lutemi plotësoni tabelën duke përfshirë qëndrimet tuaja. Në mënyrë që të keni një perceptim më të mirë, ju lutemi ndiqni aktivitetet siç janë renditur me numrat rendorë në Planin e Veprimit 20 ...- 20 ...

** Përshtatni tabelën në përputhje me strukturën e Planit aktual të Veprimit*

Numri i aktivitetit në përputhje me Planin e Veprimit	Rezultati	Pjesëmarrja juaj në aktivitet (po/jo)	Përmend aktivitetin e realizuar në të cilin keni marrë pjesë	Shënim	Vërejtje
1. MUNDËSIMI I KORNIZËS					
1.1 Përforcimi i kapaciteteve institucionale					
1.2. Struktura koordinuese					
1.3. Korniza ligjore dhe rregullatore					
1.4. Bashkëpunimi ndërkombëtar					
1.5. Menaxhimi, monitorimi dhe vlerësimi i informacionit					
2. PARANDALIMI					
2.1 Identifikimi i shkaqeve për shfaqjen e trafikimit të qenieve njerëzore/fëmijëve dhe migracionit të paligjshëm					
2.2. Forcimi i kapaciteteve për realizimin e aktiviteteve parandaluese					
2.3. Rritja e ndërgjegjësimit dhe edukimit të publikut					
2.4. Ulja e ndjeshmërisë					
2.5. Ulja e kërkesës					
3. Mbështetja dhe mbrojtja e viktimave dhe dëshmitarëve të viktimave					
4. Hetimi dhe ndjekja penale e trafikimit të qenieve njerëzore					

FALEMINDERIT!

*Ju lutemi plotësoni këtë pyetësor dhe dërgoni atë për të **treguar personin e kontaktit/adresën e-mail derisa të tregoni të dhënat më të fundit.***

SHTOJCA 8: RAPORTI I VLERËSIMIT

Strategjia dhe Plan i Veprimit kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore 20 ..- 20 ..

Qëllimi i vlerësimit është të vlerësojë rezultatet dhe ndikimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, për të fituar mësimet e nxjerra, si dhe për të zhvilluar rekomandime praktike për hartimin e Strategjisë së re Antitrafik dhe PKV-së. Raporti i vlerësimit duhet të përshkruajë kontekstin, boshllëqet dhe nevojat e përgjigjes së mëparshme antitrafik, arrijtjet në nivele të ndryshme, si dhe rekomandimet për veprimet e ardhshme në lidhje me strategjinë e ardhshme. Vlerësimi duhet të kryhet në përputhje me kriteret e mëposhtme: **rëndësia, efikasiteti, efektiviteti, ndikimi dhe qëndrueshmëria** e rezultateve të parashikuara.

Raporti i vlerësimit duhet të përpilojë vlerësimin dhe duhet të strukturohet përgjithësisht në mënyrën vijuese:

- **Hyrje**, duke shpjeguar kontekstin e problemit, sfondin e vlerësimit dhe metodologjinë e aplikuar;
- **Seksione që analizojnë strukturën dhe modelin/elementet** e Strategjisë dhe Planit të Veprimit;
- **Seksionet për vlerësimin e arritjeve në secilën fushë strategjike**, përfshirë informacionin mbi aktivitetet e planifikuara dhe të zbatuara, vlerësimin e arritjeve, përfundimet dhe rekomandimet për secilën fushë strategjike;
- **Konkluzione dhe rekomandime të përgjithshme**;
- **Përmbledhje ekzekutive** me shënime në lidhje me kriteret e vlerësimit (rëndësia, efikasiteti, efektiviteti, ndikimi dhe qëndrueshmëria) që përshkruajnë **vlerësimin e përgjithshëm të përgjigjes antitrafik**.

Rekomandohet struktura vijuese e raportit (përshtatur sipas kontekstit):

1. Hyrje

- 1.1 Historiku i vlerësimit
- 1.2 Objektivat e Vlerësimit
- 1.3 Metodologjia e Vlerësimit

2. Analiza e strukturës dhe modelit/elementeve të Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore (20 ..- 20 ..)

- 2.1 Zhvillimi dhe adoptimi
- 2.2 Struktura e përgjigjes Antitrafik
- 2.3 Përshkrimi i strukturës së Strategjisë (20 ..- 20 ..) (niveli strategjik)
- 2.4 Përshkrimi i strukturës së Planit të Veprimit (20 ..- 20 ..) (niveli operativ)
- 2.5 Analiza e strukturës dhe elementeve të strategjisë dhe planit të veprimit

(Kjo pjesë duhet të përmbajë nëse Strategjia dhe PV janë gjithëpërfshirëse dhe të strukturuar sipas standardeve ndërkombëtare, nëse ato përmbajnë të gjithë elementët e nevojshëm, përfshirë përshkrimin e hollësishëm të qëllimit, misionit dhe fushave strategjike në ofrimin e përgjigjes antitrafik, analizën e situatës, përshkrimi mbi kornizën ligjore dhe institucionale antitrafik, etj. Për më tepër, ai duhet të vlerësojë nëse rezultatet e pritura lidhen me qëllimet strategjike dhe përcaktohen sipas rregullit SMART (specifik, i matshëm, i arritshëm, i rëndësishëm dhe i caktuar në kohë)¹⁷⁵. Për më tepër, kjo pjesë duhet të përmbajë vlerësim nëse rolet dhe kompetencat e institucioneve/organizatave përkatëse aktive në zonën antitrafik janë përcaktuar dhe vendosur siç duhet. Nëse është e nevojshme, mund të përmbajnë rekomandime për përmirësimin e strukturës së dokumenteve të analizuar).

¹⁷⁵ Për të monitoruar, rishikuar ose vlerësuar në mënyrë efektive progresin e strategjive, është thelbësore të përcaktohen rezultatet / rezultatet e pritura sipas standardeve SMART. (Shih Seksionin A.5.1)

3. Arritjet në qëllimet strategjike dhe ato specifike në Strategjinë dhe Planin e Veprimit (20 ..- 20 ..)

3.1. Mundësimi i kornizës

3.1.1 Tema 1

3.1.2. Tema 2

3.1.3 Tema 3

3.1.4 Tema 4

(krahasimi dhe analiza e planifikuar dhe e arritur duhet të jepet në këtë pjesë, informacion mbi atë se pse aktivitete të caktuara nuk janë zbatuar, përgjigje e dhënë sipas rekomandimeve të aktorëve ndërkombëtarë, etj)

3.1.5 Status quo-ja e zbatimit dhe rekomandimeve

(mundësisht i strukturuar në një tabelë të thjeshtë, që përmban përmbledhjen e arritjeve në fushën strategjike dhe rekomandimet për ciklin tjetër strategjik).

3.2 Parandalimi

3.2.1 Tema 1

3.2.2. Tema 2

3.2.3 Tema 3

3.2.4 Tema 4

3.2.5 Status quo-ja e zbatimit dhe rekomandimeve

3.3 Mbrojtja

3.3.1 Tema 1

3.3.2. Tema 2

3.3.3 Tema 3

3.3.4 Tema 4

3.3.5 Status quo-ja e zbatimit dhe rekomandimeve

3.4 Ndjekja penale

3.4.1 Tema 1

3.4.2. Tema 2

3.4.3 Tema 3

3.4.4 Tema 4

3.4.5 Status quo-ja e zbatimit dhe rekomandimeve

4. Konkluzione dhe rekomandime të përgjithshme

(Kjo pjesë duhet të përcaktojë shkallën në të cilën janë përmbushur objektivat aktualë të Strategjisë Kundër Trafikimit. Kjo duhet të bëhet duke dhënë konkluzione të bazuara në vlerësim për sa vijon: nëse Strategjia Anti-trafik dhe PV janë gjithëpërfshirëse dhe të strukturuar në përputhje me legjislacioni kombëtar dhe standardet ndërkombëtare; nëse rolet dhe përgjegjësitë e aktorëve antitrafik janë shpërndarë siç duhet; shkalla në të cilën aktivitetet e parashikuara janë realizuar; nëse treguesit cilësorë dhe sasiorë lejojnë krahasimin e duhur të planifikuar dhe realizuar; nëse aktivitetet e planifikuara ishin shumë ambicioze për periudhën e parashikuar të

zbatimit dhe nëse rezultatet e pritura bazoheshin në pritjet joreale; nëse rezultatet e parashikuara me Strategjinë janë të qëndrueshme dhe nëse ato mund të përsëriten në të ardhmen. Ky kapitull gjithashtu duhet të sigurojë rekomandime për hartimin e një strategjie të re antitrafik dhe plani i veprimit.)

Përmbledhja ekzekutive

*(bazuar në vlerësimin e përgjithshëm, kjo pjesë duhet të japë përgjigje në pyetjet e mëposhtme: nëse Strategjia Anti-trafik dhe PV janë të rëndësishme, nëse qëllimet dhe aktivitetet e parashikuara janë të përshtatshme për të arritur rezultatet e pritura; nëse është **efektive**, sipas rezultateve që janë arritur; nëse është **efikas**, në drejtim të arritjes së rezultateve me kosto të arsyeshme dhe përdorimin e burimeve njerëzore/materiale; dhe së fundmi, nëse Strategjia dhe PV kanë një **ndikim**, në aspektin e shkallës në të cilën grupi i synuar ka përfituar nga aktivitetet dhe masa në të cilën zbatimi i strategjisë ka kontribuar në objektivat e politikës dhe programeve më të gjera kombëtare antitrafik)*

Shtojcat

Shtojca 1 Lista e rishikimit të tryezës dhe burimeve të internetit

Shtojca 2 Lista e palëve të interesuara

Shtojca 3 Pyetësi i vlerësimit

